សៀវភៅណែនាំសម្រាប់គ្រូប

សៀវភៅណែនាំសម្រាប់គ្រូបង្រៀន

របៀបបង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥–១៩៧៩)

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា
និងក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា

សៀវភៅណែនាំសម្រាប់គ្រូបង្រៀន ៖

ការបង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-១៩៧៩)

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និង ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា

ស្វែងរកការពិតដើម្បីការចងចាំនិងយុត្តិធម៌: ១៩៩៧–២០០៩

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

ប្រអប់សំបុត្រលេខ ១១១០, ភ្នំពេញ, ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ទូរស័ព្ទលេខៈ (៨៥៥) ២៣ ២១១ ៨៧៥
ទូរសារលេខៈ (៨៥៥) ២៣ ២១០ ៣៥៨

សៀវភៅណែនាំសម្រាប់គ្រូបង្រៀនៈ របៀបបង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥–១៩៧៩)

បណ្ឌិត ដា ផល្លា និង គ្រីស ឌៀរីង

ក្រុមបកប្រែជាភាសាខ្មែរ
ឌី ខាំបូលី, ផេង ពង្សរ៉ាស៊ី និង ប្រាក់ កែវតារា

ក្រុមត្រួតពិនិត្យភាសាខ្មែរ និង អង់គ្លេស
ទេព ម៉េងឃាន, ឆាំង យុ និង កែវ ដាស៊ីល

ក្រុមជំនួយការបកប្រែនិងកំណែអក្ខរាវិរុទ្ធ:
ជី ទេវិទ្ធ, ស៊ីរិ សាវីណា, សើ សាយ្យាណា, សោម ប៊ុនថន និង ដា ធីតា

គណៈកម្មការត្រួតពិនិត្យរបស់ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា និងមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

អាឡិច ហ៊ីនតុន	បែន នាង	អេលីហ្សាបែត វ៉ាន់ស្កាក់	ដា កល្យាណ
ចេង ហុង	ឈឹម ឌីណា	កែវ ដាស៊ីល	ដេវិដ ឆេនល័រ
ហ្វ្រែង ឆក	ចច ឈីហ្គាស	ហ្គីយេ ហ្គាល់ហ្វូស	អៀត ប៊ុនឡេង
អ៊ឹម កុច	អ៊ឹម សិទ្ធី	ប្រាក់ កែវតារា	ខេវិន មើភី
ឌី ខាំបូលី	អេង កុកថាយ	គង់ ហាក់	លាង សេងហាក់
ឡេង សារី	លី រមនី	ម៉ៅ វាសនា	មាស សុក្ខខន
មីរៀម ម័រហ្គិនស្ទើន	មុំ មេត	មួង សុផាត	ណេឡា ណាវ៉ារ៉ូ
ណែត ពេជ្រចិន្តា	ញ៉ិល សល្យ	ណូអា ណូវ៉ូវ៉ិតស្គី	វ៉ាន់ថាន់ ពៅដារ៉ា
ផេង ពង្សរ៉ាស៊ី	សំ សុវណ្ណតារា	សំបូរ ម៉ាណារ៉ា	សារ៉ា ចនឌីកគិន
ស៊ីរិ សាវីណា	សើ សាយ្យាណា	សេក សុខា	សេង ពិសិដ្ឋនារី
ស៊ឹម សុភ័ក្រ្ត	ស៊ីវ ធួន	សោមនស្ស ភិរម្យ	តែន គីមតុន
តេង សុភាលក្ស្មី	ថម ឡាព័នតេ	ទន់ សាអ៊ីម	យិន សុធា
យិត សុភក្ត្រ័	ឆាំង យុ		

១) កម្ពុជា - ប្រវត្តិសាស្ត្រ - អក្សរសិល្ប៍ - សីលធម៌ពលរដ្ឋ
២) កម្ពុជា - ប្រវត្តិសាស្ត្រ និងរដ្ឋាភិបាល - ១៩៧៥ - ១៩៧៩

ជំនួយទ្រទ្រង់សម្រាប់ប្រតិបត្តិការរបស់គម្រោងនេះ ត្រូវបានផ្តល់ឲ្យដោយទីភ្នាក់ងារអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិរបស់សហរដ្ឋអាមេរិក និងទីភ្នាក់ងារអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិរបស់ស៊ុយអែត ។

ជំនួយទ្រទ្រង់ផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុសម្រាប់បោះពុម្ពសៀវភៅណែនាំសម្រាប់គ្រូបង្រៀននេះ ផ្តល់ឲ្យដោយប្រទេសកាណាដា ។

អំណះអំណាងៈ ទស្សនៈនៅក្នុងសៀវភៅនេះជារបស់អ្នកនិពន្ធ និងអ្នកត្រួតពិនិត្យផ្ទាល់ និងមិនបង្ហាញពីជំហររបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាទេ ។

រក្សាសិទ្ធិឆ្នាំ២០០៩ ដោយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា

រក្សាសិទ្ធិគ្រប់បែបយ៉ាង ។ មិនមានផ្នែកណាមួយនៃសៀវភៅនេះត្រូវបានបោះពុម្ពឡើងវិញឬប្រើប្រាស់ក្នុងទម្រង់ឬមធ្យោបាយបែបណាក៏ដោយ ដែលរួមមានការថតចម្លង ការកត់ត្រា ឬការថតទុកនៅក្នុងប្រព័ន្ធផ្ទុកព័ត៌មានផ្សេងៗ ទៀតដោយគ្មានការអនុញ្ញាតជាលាយលក្ខណ៍អក្សរពីមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡាបានឡើយ ។

គំនិតផ្នែកសិល្បៈ ៖ ឆាំង យុ
ចំណងជើងរូបថត ៖ កែវ ដាស៊ីល
រចនាសៀវភៅៈ ស៊ឹម សុភ័ក្ត្រ និង គិត សេរី

ក្របមុខ១: រូបថតក្មេងនៅប្រាសាទអង្គរវត្ត ។ បន្ទាប់ពីរបបខ្មែរក្រហមបានដួលរលំ នៅថ្ងៃទី៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ កុមារកម្ពុជារាប់សែននាក់ គឺជាកុមារកំព្រា ។ រូបថតនេះថតនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៩ ដោយ កងទ័ពវៀតណាម (ខេត្តសៀមរាប) ។

រូបទី២

ISBN-9789995060183

បោះពុម្ពនៅកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៩

◆ ការសួរនាំឪពុកម្តាយអំពីរបបខ្មែរក្រហមដែលគាត់ធ្លាប់បានឆ្លងកាត់ គឺជាការលើកទឹកចិត្តដល់គាត់ ដែលខំប្រឹងប្រែង ចិញ្ចឹមបីបាច់ថែរក្សាយើងរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ ហើយអាចឈានទៅរកការផ្សះផ្សាជាតិមួយដ៏ពិតប្រាកដ។

◆ ការរៀបរាប់ប្រាប់ដល់កូនចៅអំពីរបបខ្មែរក្រហម គឺជាការអប់រំកូនចៅឱ្យសាងតែអំពើល្អ ចេះអត់ឱនអធ្យាស្រ័យគ្នា នៅក្នុងសង្គមមួយដែលបានបាក់បែកប្រេះស្រាំ ហើយដែលកំពុងត្រូវស្ថាបនា និងកសាងឡើងវិញ។

◆ ការសួរនាំឪពុកម្តាយ ឬ ការរៀបរាប់ប្រាប់ដល់កូនចៅអំពីរបបខ្មែរក្រហម គឺជាការទប់ស្កាត់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ មិនឱ្យកើតឡើងសាជាថ្មីម្តងទៀតនៅកម្ពុជា និងនៅគ្រប់ទីកន្លែងទាំងអស់ទូទាំងសាកលលោក។

ពាក្យស្លោកទាំងបីខាងលើនេះ រៀបចំដោយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា មាននៅក្នុងផ្ទាំងរូបភាពដែលបញ្ជាក់ពីសារសំខាន់នៃការអប់រំពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ដល់វិទ្យាល័យនិងអនុវិទ្យាល័យ ចំនួន១៣២១ នៅទូទាំងប្រទេសកម្ពុជា ។ ផ្ទាំងរូបភាពទាំងនេះ នឹងត្រូវចែកចាយជាមួយនឹងសៀវភៅ "ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥ - ១៩៧៩)" ដែលសៀវភៅចំនួន ៣សែនក្បាលត្រូវបានចែកចាយរួចមកហើយ ។ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជានិងក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា មានគម្រោងចែកចាយសៀវភៅ "ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥ - ១៩៧៩) ចំនួន ៧សែនក្បាលទៀត ដើម្បីឲ្យសិស្សានុសិស្សទាំងអស់នៅថ្នាក់ទី៩ ១០ ១១ និង១២ ទទួលបានសៀវភៅមួយក្បាលគ្រប់ៗគ្នា ។

រូបទី៣

មុខកថា

ប្រជាពលរដ្ឋនៃប្រជាជាតិនីមួយៗ ត្រូវតែស្គាល់ច្បាស់ប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ខ្លួន ដើម្បីធ្វើជាបទពិសោធន៍ក្នុងការការពារនិងស្ថាបនាប្រទេសជាតិតទៅមុខទៀត ។

ប្រទេសកម្ពុជាធ្លាប់បានឆ្លងកាត់ប្រវត្តិសាស្ត្រខុសៗគ្នាជាច្រើនតំណាក់កាល ដែលក្នុងនោះក៏មានព្រឹត្តិការណ៍ខ្មៅងងឹតអាក្រក់បំផុតរយៈពេល៣ឆ្នាំ ៨ខែ និង២០ថ្ងៃ គិតពីឆ្នាំ ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ ១៩៧៩ ដែលត្រូវគ្រប់គ្រងដោយរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ តែក្នុងរយៈពេលដ៏ខ្លីនេះ គ្រប់រចនាសម្ព័ន្ធសង្គមជាតិត្រូវបានបំផ្លិចបំផ្លាញដល់ឫសគល់ ដែលធ្វើឱ្យការដឹកនាំបន្តត្រូវចំណាយពេលរាប់ទសវត្សដើម្បីស្តារនិងកសាងប្រទេសជាតិឡើងវិញ ។

ដើម្បីរំលឹកពីព្រឹត្តិការណ៍ដ៏ខ្លោចផ្សានេះសម្រាប់ឱ្យអ្នកជំនាន់ក្រោយៗបានយល់ដឹង និងទុកជាមេរៀនបទពិសោធន៍សម្រាប់ជីវិតរស់នៅកុំឱ្យដើរតាមគន្លងអាក្រក់ឃោរឃៅនេះ ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡាបានបញ្ជ្រាបខ្លឹមសារនៃប្រវត្តិសាស្ត្រដ៏សែនឈឺចាប់នូវអ្វីៗ ដែលធ្លាប់កើតមាននៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមទៅក្នុងកម្មវិធីសិក្សាជាតិគ្រប់កម្រិតនៅក្នុងមុខវិជ្ជាមួយចំនួន ពិសេសមុខវិជ្ជាប្រវត្តិវិទ្យា។

បច្ចុប្បន្ននេះ ការសិក្សាស្វែងយល់ពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យរឹតតែមានការចាំបាច់ថែមទៀតដើម្បីបណ្តុះគំនិតដល់សិស្ស និស្សិតឱ្យចេះរៀនរស់នៅជាមួយគ្នាដោយសន្តិភាព និងសហប្រតិបត្តិការគ្នាដើម្បីការអភិវឌ្ឍរបស់មនុស្សជាតិ ។

រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា

អ៊ឹម សិទ្ធី

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

សៀវភៅណែនាំសម្រាប់គ្រូបង្រៀន មិនអាចសរសេរឡើងបានដោយពុំមានការប្រឹងប្រែងពីបុគ្គលជាច្រើន ហើយអ្នកទាំងអស់នេះហើយដែលគឺជាកត្តានាំមកនូវភាពជោគជ័យសម្រាប់សៀវភៅនេះ ។ ខ្ញុំបាទសូមថ្លែងអំណរគុណដោយស្មោះស្ម័គ្រដល់ឯកឧត្តម អ៊ឹម សិទ្ធី ចំពោះការយកចិត្តទុកដាក់របស់ឯកឧត្តម ក្នុងការអប់រំស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ដល់កូនខ្មែរជំនាន់ក្រោយ និងយុត្តិធម៌ដល់ជនរងគ្រោះនៃរបបខ្មែរក្រហម ។ ខ្ញុំបាទសូមថ្លែងអំណរគុណដល់លោកជំទាវ ទន់ សាអ៊ឹម ចំពោះកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងដោយឥតនឿយហត់ ដើម្បីបញ្ជាក់ឲ្យច្បាស់ថា ការអប់រំពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នេះផ្តល់សារប្រយោជន៍ដល់សិស្សានុសិស្សទាំងអស់នៅប្រទេសកម្ពុជា ។ ខ្ញុំបាទក៏សូមថ្លែងអំណរគុណដល់បណ្ឌិតជា ផល្លា និង គ្រីស្តូហ្វ័រ ឌៀរីង ដែលបានរៀបចំអត្ថបទសម្រាប់សៀវភៅណែនាំនេះ ក្រុមការងារបកប្រែ និងក្រុមត្រួតពិនិត្យខ្លឹមសារ លោកគ្រូអ្នកគ្រូជាតិទាំង២៤រូប និងគ្រូបង្រៀន អ្នកជំនាញ និងបញ្ញាជនអន្តរជាតិទាំងអស់ដែលបានជួយដល់ការបង្កើតសៀវភៅណែនាំសម្រាប់គ្រូបង្រៀន ដ៏មានសារសំខាន់នេះឡើង ។ កិច្ចការនេះអាចលេចចេញជារូបរាងឡើងបាន ក៏ដោយសារមានជំនួយដ៏សប្បុរសពីប្រទេសបែលហ្ស៊ិក ដាណឺម៉ាក ណ័រវ៉េ ទីភ្នាក់ងារអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិរបស់ស៊ុយអែត ទីភ្នាក់ងារអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិរបស់សហរដ្ឋអាមេរិក និងប្រទេសកាណាដា ហើយប្រទេសទាំងអស់នេះក៏បានផ្តល់ការគាំទ្រយ៉ាងមុតមាំក្នុងការទប់ស្កាត់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ មិនឲ្យកើតមានឡើងនៅលើពិភពលោក និងកម្ពុជានៅពេលអនាគត ។ ខ្ញុំបាទសូមថ្លែងអំណរគុណដល់បណ្ឌិត ហ៊ុន ម៉ាណែត ដែលបានគាំទ្រ និងលើកទឹកចិត្តដល់ខ្ញុំបាទនិងជួយធ្វើឲ្យចេញជារូបរាងឡើងនូវសៀវភៅសិក្សា *«ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-១៩៧៩)»* និងលោក ឌី ខាំបូលី ចំពោះការព្យាយាមយ៉ាងមុតមាំក្នុងការនិពន្ធសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រដំបូងបង្អស់ស្តីអំពីរបបខ្មែរក្រហម ។

សៀវភៅណែនាំសម្រាប់គ្រូបង្រៀននឹងប្រើប្រាស់នៅគ្រប់អនុវិទ្យាល័យ និងវិទ្យាល័យទាំងអស់ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដែលប៉ាន់ស្មានថានឹងមានសិស្សចំនួន១លាននាក់ ដែលមកពីថ្នាក់ទី៩ ១០ ១១ និង១២ ។ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា នឹងផ្តល់វគ្គសិក្សាដល់គ្រូបង្រៀនថ្នាក់អនុវិទ្យាល័យ និងវិទ្យាល័យជាង៣ពាន់រូបអំពីរបៀបបង្រៀន *«ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-១៩៧៩)»* ដែលនេះគឺជាផ្នែកមួយនៃគម្រោងអប់រំពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ។ ខ្ញុំបាទជឿជាក់ថា មានតែការរៀនសូត្រអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រប៉ុណ្ណោះ ដែលយើងអាចចាប់ផ្តើមផ្សារភ្ជាប់ឡើងវិញនូវបំណែកជាច្រើននៃសង្គមបាក់បែករបស់យើង ។ ខ្ញុំមានសេចក្តីរីករាយបំផុត ក្នុងនាមជាកូនខ្មែរម្នាក់ដែលមានឱកាសបម្រើដល់បេសកកម្មដ៏សំខាន់ និងគួរឲ្យគោរពសម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជានិងម្តាយរបស់ខ្ញុំ ។ គម្រោងការងារនេះបានក្លាយទៅជាគណៈកម្មការស្វែងរកការពិតនៅប្រទេសកម្ពុជា ។ **ឆាំង យុ**

រូបទី៤

មាតិកា

ផ្នែកទី១ ៖ សេចក្តីសង្ខេប

គោលបំណងនៃការបង្ហាត់បង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ១

ទស្សនវិជ្ជានៃការបង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ៤

សៀវភៅណែនាំសម្រាប់គ្រូបង្រៀន ៥

វត្ថុបំណងនៃវគ្គសិក្សា ៧

វិធីសាស្ត្រក្នុងការបង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ៨

សំណុំឯកសារនៃការសិក្សារបស់សិស្សសម្រាប់វាយតម្លៃកម្មវិធីសិក្សា ១០

ផ្នែកទី២ ៖ មេរៀនអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

សកម្មភាពមុនការបង្រៀន ១១

មេរៀនទី១ ៖ សេចក្តីផ្តើមនៃមេរៀន ១១

មេរៀនទី២ ៖ ស្វែងយល់អំពីចំណេះដឹងដំបូងរបស់សិស្ស ១៧

ជំពូក១ ៖ សេចក្តីសង្ខេប

មេរៀនទី១ ៖ អំណានជំពូក១ ១៩

ជំពូក២ ៖ តើខ្មែរក្រហមជាអ្នកណា? តើខ្មែរក្រហមឡើងកាន់អំណាចដោយរបៀបណា?

មេរៀនទី១ ៖ អំណានជំពូក២ ២៥

មេរៀនទី២ ៖ តើ ប៉ុល ពត ជាអ្នកណា? ២៨

ជំពូក៣ ៖ ការឡើងកាន់អំណាចរបស់ខ្មែរក្រហម

មេរៀនទី១ ៖ អំណានជំពូក៣ ៣០

មេរៀនទី២ ៖ រូបភាពថ្ងៃ១៧ មេសា ១៩៧៥ ៣២

ជំពូក៤ ៖ ការបង្កើតរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

មេរៀនទី១ ៖ អំណានជំពូក៤ ៣៨

មេរៀនទី២ ៖ ពិនិត្យមើលក្រុមមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម ៤១

ជំពូក៥ ៖ ភូមិសាស្ត្រនយោបាយកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

មេរៀនទី១ ៖ អំណានជំពូក៥ ៤៧

មេរៀនទី២ ៖ ការសម្ដែងតួ «អំពីជនរងគ្រោះនិងអតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម» ៤៨

ជំពូក៦ ៖ គម្រោងផែនការបួនឆ្នាំ (១៩៧៧-១៩៨០)

មេរៀនទី១ ៖ អំណានជំពូក៦ ៥៦

មេរៀនទី២ ៖ ប្រអប់សង្គ្រោះជីវិត ៥៨

មេរៀនទី៣ ៖ កាលបរិច្ឆេទ ៖ ការវិភាគនិងការវាយតម្លៃនៅក្នុងក្រុម ៥៩

មេរៀនទី៤ ៖ ការវិភាគទៅលើមនោគមន៍វិជ្ជារបស់ខ្មែរក្រហម ៦១

ជំពូក៧ ៖ ជីវិតរស់នៅប្រចាំថ្ងៃក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

មេរៀនទី១ ៖ អំណានជំពូក៧ ៦៥

មេរៀនទី២ ៖ កំណត់ហេតុអំពីជីវិតរបស់ខ្ញុំក្រោមរបបខ្មែរក្រហម ៦៧

មេរៀនទី៣ ៖ បទសម្ភាសន៍ ៖ រឿងរ៉ាវរបស់អ្នកដែលនៅរស់រានមានជីវិតម្នាក់ ៧៤

ជំពូក៨ ៖ ប្រព័ន្ធសន្តិសុខ

មេរៀនទី១ ៖ អំណានជំពូក៨ ៧៨

មេរៀនទី២ ៖ ភ្ញៀវធ្វើបទបឋកថា ៨០

ជំពូក៩ ៖ មន្ទីរស-២១ (គុកទួលស្លែង)

មេរៀនទី១ ៖ អំណានជំពូក៩ ៨២

មេរៀនទី២ ៖ នៅក្រោយជញ្ជាំងនៃមន្ទីរស-២១ ៨៤

ជំពូក១០ ៖ ទំនាក់ទំនងការបរទេស

មេរៀនទី១ ៖ អំណានជំពូក១០ ៨៦

មេរៀនទី២ ៖ បណ្ណស្តីអំពីទំនាក់ទំនងការបរទេស ៨៨

ជំពូក១១ ៖ ការដួលរលំនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

មេរៀនទី១ ៖ អំណានជំពូក១១ ៩០

មេរៀនទី២ ៖ រូបភាពថ្ងៃរំដោះ ៩២

មេរៀនទី៣ : ការធ្វើឲ្យប្រសើរឡើងនូវរបបអាហារនិងជីវជាតិសម្រាប់អ្នកដែលនៅរស់រានមានជីវិត ៩៤
មេរៀនទី៤ : ការសិក្សាប្រៀបធៀបអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរ - លំហាត់ប្រៀបធៀប ១០០
មេរៀនទី៥ : ខ្សែភាពយន្ត "កុមារកម្ពុជា" ១២៣

សេចក្តីបញ្ចប់ : ផលប៉ះពាល់នៃរបបខ្មែរក្រហមមកលើប្រទេសកម្ពុជានាពេលបច្ចុប្បន្ន

មេរៀនទី១ : អំណានសេចក្តីបញ្ចប់ ១២៥
មេរៀនទី២ : កំណាព្យដើម្បីរំឭកគុណដល់ព្រលឹងជាតិខ្មែរ ១៣០
មេរៀនទី៣ : តារាង K-W-L ១៣២
មេរៀនទី៤ : ការធ្វើឲ្យមានការផ្លាស់ប្តូរនៅថ្នាក់មូលដ្ឋាន ថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់អន្តរជាតិ ១៣៣

សកម្មភាពសិក្សាបន្ថែម

ក) សកម្មភាពបឋម ១៣៦
ខ) ល្ខោននិយាយ : រឿងរ៉ាវរបស់ជនរងគ្រោះ ឬអតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម ១៣៨
គ) គម្រោងនៃការសិក្សាអំពីការប្រៀបធៀបអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ១៤០
ឃ) សកម្មភាព : កំណាព្យ ១៤៣
ង) គម្រោងស្រាវជ្រាវ : បង្កើតតារាងបញ្ជី W ១៤៤
ច) បង្កើតតារាងបញ្ជី L : សកម្មភាពក្រោយគម្រោងស្រាវជ្រាវ ១៤៨
ឆ) ដំណើរទស្សនកិច្ចទៅកាន់សារមន្ទីរប្រល័យពូជសាសន៍ទួលស្លែង និងវាលពិឃាដបឹងជើងឯក ១៤៨

ផ្នែកទី៣ : តារាងវាយតម្លៃ

តារាងវាយតម្លៃការឡើងពន្យល់ ១៥០
តារាងវាយតម្លៃរបាយការណ៍ ១៥១
តារាងវាយតម្លៃសៀវភៅកំណត់ហេតុនិងប័ណ្ណប្រកាស ១៥២
តារាងវាយតម្លៃការសូត្រកំណាព្យផ្ទាល់មាត់ ១៥៣
តារាងវាយតម្លៃការសរសេរតែងសេចក្តី ១៥៤
តារាងវាយតម្លៃចំពោះការសិក្សាប្រៀបធៀបអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ១៥៥

ផ្នែកទី៤ : ប្រភពធនធាននិងឯកសារយោង

តារាង K-W-L ១៥៦
តារាងទំនាក់ទំនងនៃសំណុំ វ៉ែនដ្យ៉ាក្រាម ១៥៦

សកម្មភាពធ្វើការជាដៃគូ ១៥៧

សកម្មភាពធ្វើការជាក្រុម ជីក-សរ ១៥៧

ភាពយន្តឯកសារ ១៥៧

សៀវភៅមួយចំនួននៅមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ១៥៧

សៀវភៅបកប្រែជាភាសាខ្មែរ ១៥៩

គេហទំព័រមួយចំនួន និងរបាយការណ៍ ១៦០

ការព្រមានបឋម ការទប់ស្កាត់ និងការកាត់ទោសបទឧក្រិដ្ឋ ១៦១

អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលមួយចំនួន ១៦២

ការណែនាំបន្ថែមសម្រាប់គ្រូទៅលើការសិក្សាពីការប្រៀបធៀបអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ១៦២

តារាងសម្រាប់ទាញយកភាពដូចគ្នា និងភាពខុសគ្នានៅក្នុងការប្រៀបធៀបអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរ ១៦៤

កំណត់ចំណាំសម្រាប់គ្រូ ១៦៥

  អ៊ីរ៉ាក់ ១៦៥

  ហូឡូខសត៍-អាល្លឺម៉ង់ ១៦៦

  រ៉្វាន់ដា ១៦៧

  អតីតយូហ្គោស្លាវី ១៦៧

ការប្រៀបធៀបអំពើប្រល័យពូជសាសន៍-អំពើឧក្រិដ្ឋធ្ងន់ធ្ងរ កម្ពុជា អ៊ីរ៉ាក់ អាល្លឺម៉ង់ រ៉្វាន់ដានិង អតីតយូហ្គោស្លាវី ១៦៨

ប្រឡងបញ្ចប់ (ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ១៩៧៥ - ១៩៧៩) ១៧០

  ផ្នែកទី១ ៖ ចំណេះដឹងពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ១៧០

  ផ្នែកទី២ ៖ ស្វែងយល់៖ សំណួរដែលមានចម្លើយខ្លី ១៧៧

  ផ្នែកទី៣ ៖ ការវិភាគ៖ សំណួរសាកល្បង ១៧៨

  ផ្នែកទី៤ ៖ ការផ្តល់មតិចំពោះកម្មវិធីសិក្សា ១៧៨

ផ្នែកទី១ ៖ សេចក្តីសង្ខេប

រូបទី៥

គោលបំណងនៃការបង្ហាត់បង្រៀនប្រវត្តិសាស្រ្តកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

បេសកកម្មរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា មានគោលបំណងជំរុញឲ្យមានការអប់រំអំពីប្រវត្តិសាស្រ្តនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅកម្ពុជា និងផលប៉ះពាល់នៃអំពើនេះមកលើជីវិតរស់នៅរបស់យើងនាពេលបច្ចុប្បន្ន ។ គម្រោងនៃការសិក្សាពីប្រវត្តិសាស្រ្តកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាត្រូវបានរៀបចំឡើងដើម្បីជំរុញឲ្យមានការផ្សះផ្សាជាតិ យុត្តិធម៌ ការបង្រួបបង្រួមជាតិ និងលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យនៅកម្ពុជា ។ នៅក្រោមគម្រោងរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជានេះ អ្នកស្រាវជ្រាវ ឌី ខាំបូលី បានសរសេរសៀវភៅមួយដែលមានចំណងជើងថា "ប្រវត្តិសាស្រ្តកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ(១៩៧៥ - ១៩៧៩)" សម្រាប់ជាការប្រើប្រាស់នៅតាមអនុវិទ្យាល័យ និងវិទ្យាល័យទាំងអស់នៅទូទាំងប្រទេស ។ សៀវភៅណែនាំសម្រាប់គ្រូបង្រៀននិងសៀវភៅសម្រាប់សិស្សនេះ គឺជាជំនួយដល់ការប្រើប្រាស់សៀវភៅប្រវត្តិសាស្រ្តកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនៅក្នុងថ្នាក់រៀន ។

ហេតុអ្វីត្រូវបង្ហាត់បង្រៀនអំពីប្រវត្តិសាស្រ្តកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ?

ប្រវត្តិសាស្រ្តកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យផ្តល់នូវឱកាសដ៏មានសារសំខាន់មួយសម្រាប់ពិនិត្យមើលផ្នែកគរុកោសល្យ និងបញ្ហាសីលធម៌ជាមូលដ្ឋានទាំងឡាយ ។ ការចោទសួរប្រកបដោយការរៀបគម្រោងយ៉ាងត្រឹមត្រូវមួយទៅក្នុងប្រវត្តិសាស្រ្តកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនឹងផ្តល់ជាមេរៀនដ៏មានសារសំខាន់សម្រាប់ការស្រាវជ្រាវទៅលើឥរិយាបថរបស់

រូបទី៦

មនុស្ស មនោគមន៍វិជ្ជា ជំនឿ និងយុត្តិធម៌ ហើយវានឹងជួយជំរុញឲ្យអ្នកសិក្សាពិចារណាអំពីផលប៉ះពាល់នៃរបបនេះ មកលើជីវិតរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់អ្នកដែលរស់រានមានជីវិតពីរបបនោះ ក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន ។

គ្រូបង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ គួរតែព្យាយាមផ្សារភ្ជាប់ការសិក្សាអំពីរយៈពេលនោះទៅនឹងគោលគំនិតរបស់សង្គមមនុស្សនិងការពិចារណា ដោយប្រើប្រាស់ឧទាហរណ៍ផ្សេងៗគ្នា ។ ជាឧទាហរណ៍ តើការពិនិត្យមើលទៅលើបញ្ហាសីលធម៌មានន័យយ៉ាងដូចម្តេច? តើបញ្ហាសីលធម៌ជាអ្វី? តើយើងត្រូវដោះស្រាយជាមួយនឹងបញ្ហាទាំងនេះនៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រដោយរបៀបណា? តើភាពខុសប្លែកគ្នាក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាទាំងនេះគឺជាអ្វី? ក) នាពេលបច្ចុប្បន្ននៅក្នុងស្ថានភាពច្បាស់លាស់ក្នុងជីវិតរបស់យើង ខ) តាមរយៈការសម្លឹងមើលទៅលើហេតុការណ៍ដែលបានកើតមានឡើងនៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រ គ) ឬជាបញ្ហាសម្រាប់មនុស្សនៅក្នុងបរិបទប្រវត្តិសាស្ត្រ ដែលយើងប្រហែលជាមិនបានស្វែងយល់ ។ ទស្សនៈមួយទៅលើប្រវត្តិសាស្ត្រអាចមានលក្ខណៈផ្សេងគ្នា ដោយផ្អែកទៅលើទស្សនៈជាសាកលរបស់មនុស្សម្នាក់ៗ ។ ការជំរុញសិស្សឲ្យធ្វើការពិនិត្យមើលឡើងវិញអំពីទស្សនៈសាកល នឹងអនុញ្ញាតឲ្យសិស្សមើលឃើញនូវតម្លៃកាន់តែច្បាស់ថែមទៀត គឺមិនត្រឹមតែភាពចម្រូងចម្រាសនៃប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងយល់ដឹងអំពីសង្គមកម្ពុជា នាពេលបច្ចុប្បន្នទៀតផង ។

សំណួរអំពីគោលបំណង

គោលបំណងក្នុងការបង្ហាត់បង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ គឺដើម្បីជំរុញការចង់ដឹង ចង់ពុះផ្នែកបញ្ញាញាណរបស់សិស្ស និងជំរុញការលើកទឹកចិត្តសិស្សឲ្យមានការត្រិះរិះពិចារណា ហើយនិង ការរីកចម្រើនផ្ទាល់ខ្លួន ។ ដូច្នេះសំណួរទាក់ទងនឹងគោលបំណងត្រូវតែទទួលបានការពិចារណានៅពេលរៀបចំមេរៀនអំពីប្រធានបទនេះ ។ មុនចាប់ផ្តើមបង្ហាញអំពីអ្វីដែលត្រូវបង្រៀន និងថាតើត្រូវបង្រៀនដោយរបៀបណា គ្រូចាំបាច់ត្រូវតែសញ្ជឹងគិតទៅលើចំណុចមួយចំនួនដូចខាងក្រោម ៈ

- ហេតុអ្វីបានជាសិស្សគួរសិក្សាអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ?
- តើមេរៀនដ៏មានសារសំខាន់បំផុត ដែលសិស្សអាចសិក្សាអំពីកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍គឺជាអ្វី?
- តើការទទួលបាននូវចំណេះដឹងអំពីកត្តាប្រវត្តិសាស្ត្រ កត្តាសង្គម កត្តានយោបាយ និងកត្តាសេដ្ឋកិច្ចនៃរបបនេះ ជួយឲ្យសិស្សទទួលបាននូវទស្សនវិស័យមួយ អំពីថាតើប្រវត្តិសាស្ត្រកើតឡើងដោយរបៀបណា និងថាតើការរួមបញ្ចូលគ្នារវាងកត្តាទាំងអស់នេះ នឹងនាំទៅដល់ការបែកបាក់នៃតម្លៃអរិយធម៌និងយុត្តិធម៌ដោយរបៀបណា?
- តើការសិក្សាអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រនេះ បង្កើតទំនាក់ទំនងរវាងសិស្សនិងមនុស្សជំនាន់មុនដោយរបៀបណា?
- តើការសិក្សាអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រនេះ មានឥទ្ធិពលអ្វីខ្លះទៅលើអារម្មណ៍នៃសេចក្តីមេត្តានិងការអាណិតអាសូររបស់សិស្ស?
- តើការសិក្សាអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រនេះជួយជំរុញលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យនៅកម្ពុជាដោយរបៀបណា?

ក្នុងនាមជាអ្នកអប់រំម្នាក់ គ្រូត្រូវចំណាយពេលវេលាពិចារណាទៅលើវត្ថុបំណងនៃការបង្ហាត់បង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ គ្រូប្រហែលជាត្រូវធ្វើការជ្រើសរើសប្រធានបទទាំងឡាយណាដែលទាក់ទាញការចាប់អារម្មណ៍របស់សិស្ស និងដែលផ្តល់ឲ្យសិស្សនូវការយល់ដឹងច្បាស់ជាងមុនមួយអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រនេះ ។

សិស្សភាគច្រើនបង្ហាញអំពីការចាប់អារម្មណ៍កម្រិតខ្ពស់ នៅក្នុងការសិក្សាអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដោយសារតែប្រធានបទនេះបានលើកឡើងអំពីបញ្ហាយុត្តិធម៌ ភាពស្របគ្នា ការស្តាប់ឱវាទ ភាពភ័យខ្លាច និងទុក្ខវេទនារបស់មនុស្សជាតិ ដែលសុទ្ធសឹងជាបញ្ហាដែលយុវជនវ័យក្មេងប្រហែលជាធ្លាប់បានឆ្លងកាត់ ឬជួបប្រទះនៅក្នុងជីវិតរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់ខ្លួនដែរ ។ សិស្សប្រហែលជាមានការចាប់អារម្មណ៍ទៅលើវិសាលភាពដ៏ធំធេងនៃអំពើឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការពិតដែលថាមនុស្សជាច្រើននាក់ទទួលរងផលប៉ះពាល់ពីអំពើអមនុស្សធម៌ដែលកើតមានឡើងនៅក្នុងប៉ុន្មានឆ្នាំកន្លងទៅថ្មីៗនេះ ។ សិស្សអាចសួរសំណួរខ្លះនៅផ្ទះរបស់ខ្លួន ហើយអាចនឹងចាប់អារម្មណ៍យកបទពិសោធន៍របស់សាច់ញាតិខ្លួនដាក់ទៅក្នុងបរិបទប្រវត្តិសាស្ត្រមួយដែលធំជាងមុន ។

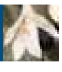

ទស្សនវិជ្ជានៃការបង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

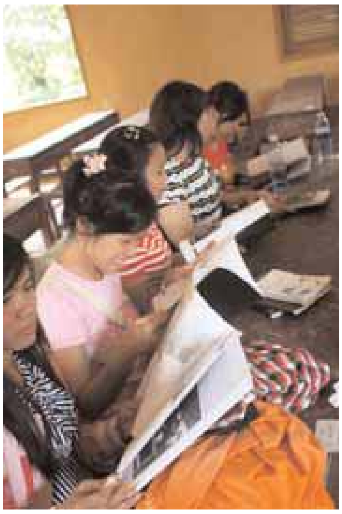

រូបទី និ០៨

ការបង្ហាត់បង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ធ្វើឲ្យសិស្សមានចំណេះដឹងខ្លាំងជាងមុនមានបំណិនប្រាជ្ញាច្រើនជាងមុន ទទួលបានព័ត៌មាន និងបញ្ញាញាណច្រើនជាងមុន និងមានការយល់ដឹងច្រើនជាងមុនអំពីស្ថានភាពទាំងឡាយរបស់ខ្លួននៅក្នុងអតីតកាលនិងបច្ចុប្បន្នកាល ។ ការបង្ហាត់បង្រៀនសិស្សអំពីរយៈកាលនៃប្រវត្តិសាស្ត្រនេះជាប់ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការស្វែងរកការពិត យុត្តិធម៌ និងការផ្សះផ្សា តាមរយៈភស្តុតាង ការស្រាវជ្រាវ ការវិភាគ ការពិភាក្សា និងការជជែកដេញដោលទៅលើ អ្វីដែលបានកើតមានឡើងក្នុងអតីតកាលនិងបច្ចុប្បន្នកាល ។

ជាលទ្ធផលនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ដ៏គួរឲ្យរន្ធត់ដែលទើបកើតឡើងថ្មីៗ នៅកម្ពុជា សិស្សជាច្រើននៅទូទាំងប្រទេសកម្ពុជានាពេលបច្ចុប្បន្ន រស់នៅក្នុងស្ថានភាពមួយដែលការរស់នៅប្រចាំថ្ងៃជួបប្រទះនឹងភាពក្រីក្រ ភាពអត់ឃ្លាន ទុក្ខវេទនា និងការតស៊ូ ។ ដូច្នេះអ្នកអប់រំនៅទូទាំងប្រទេសកម្ពុជាត្រូវតែផ្តល់ឲ្យសិស្សនូវសម្ភារៈ ចំណេះដឹងសមស្របនិងជំនាញ ដើម្បីជួយឲ្យសិស្សអាចជម្នះបាននូវឧបសគ្គទាំងនេះនិងអាចស្វែងរកជោគជ័យ នៅក្នុងសតវត្សរ៍ទី២១ ។

ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងឧបសគ្គសង្គមទាំងឡាយ និងតម្រូវការដែលចេះតែកើនឡើងនៅក្នុងសតវត្សរ៍ ទី២១ អ្នកអប់រំត្រូវ ៖

១) មានការអភិវឌ្ឍជំនាញ និងការបណ្តុះបណ្តាលទៅលើទ្រឹស្តីនៃការអប់រំសម្រាប់គ្រូនាពេលបច្ចុប្បន្ន និងការអនុវត្តដ៏ល្អប្រសើរនៅក្នុងការអភិវឌ្ឍ និងការរៀបចំកម្មវិធីសិក្សា ភាពខុសប្លែកគ្នានៃមុខជំនាញផ្សេងៗ ការអាន និងការសិក្សាពីសាកលលោក ។

២) មានការយល់ដឹងបន្ថែមទៀតអំពីភាពចម្រូងចម្រាស និងលទ្ធភាពនៃការកើតមាននូវរឿងរ៉ាវនិងបញ្ហាទាំងឡាយនៅក្នុងសាកលលោក ដែលបានធ្វើការផ្លាស់ប្តូរជីវិតរបស់យើងទៅតាមព្រឹត្តិការណ៍នៃប្រវត្តិសាស្ត្រនិងស្ថានការណ៍នយោបាយ ។

៣) ផ្តល់បរិយាកាសមួយប្រកបដោយការយកចិត្តទុកដាក់ និងប្រជាធិបតេយ្យ ដែលសិស្សអាចនិយាយ រៀនដោយបើកចំហ អាចពិភាក្សាប្រកបដោយភាពប្រាកដប្រជា និងអាចវិភាគប្រកបដោយការពិចារណាទៅលើបញ្ហាទាំងឡាយ

ដូចជា អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ ការប្រើប្រាស់គ្រឿងស្រវឹង បញ្ហាសុខភាព ការរើសអើងភេទ ការរើសអើងពូជសាសន៍ ការស្អប់ខ្ពើមអំពើ ប្រល័យពូជសាសន៍ និងយុត្តិធម៌សង្គមជាដើម ។

៤) ផ្តល់នូវកម្មវិធីសិក្សាមួយ ដែលជំរុញដល់ការសួរសំណួរនិងការវាយតម្លៃដោយឯករាជ្យទៅលើប្រធានបទទាំងឡាយស្តីអំពី យុត្តិធម៌សង្គម ការអប់រំអំពីសាកលលោក សមធម៌ សន្តិភាពនិង ការបង្រួបបង្រួមជាតិ ។

៥) បង្រៀនសិស្សឲ្យបានច្រើនជាងមេរៀនដែលមាននៅក្នុងថ្នាក់ ដើម្បីឲ្យសិស្សអាចស្វែងយល់ និងទទួលបាននូវបទពិសោធន៍ច្រើនបន្ថែមទៀត ។

៦) បង្រៀនសិស្សដោយប្រើប្រាស់បទពិសោធន៍និងការរស់នៅផ្ទាល់របស់សិស្ស ។

៧) ជំរុញនិងលើកទឹកចិត្តសិស្សឲ្យសួរសំណួរ ចូលរួម និងជំរុញឲ្យមានជោគជ័យនិងសមធម៌ តាមរយៈបទពិសោធន៍សិក្សាប្រកបដោយអត្ថន័យ ការអាន ការមើល និងសកម្មភាពផ្លាស់ប្តូរយោបល់គ្នា ។

៨) ជំរុញនិងលើកទឹកចិត្តសិស្សឲ្យធ្វើការិះគន់ និងដើរតួនាទីយ៉ាងសកម្មមួយ ក្នុងការធ្វើឲ្យសាកលលោកក្លាយទៅជាកន្លែងមួយដែលមានសន្តិភាពនិងសមភាពជាងមុន ។

សៀវភៅណែនាំសម្រាប់គ្រូបង្រៀន

រូបទី៩

សៀវភៅណែនាំសម្រាប់គ្រូបង្រៀន ត្រូវបានរៀបចំឡើង ដើម្បីជាជំនួយដល់គ្រូបង្រៀនថ្នាក់អនុវិទ្យាល័យនិងវិទ្យាល័យ (ថ្នាក់ទី៩-១២) ក្នុងការប្រើប្រាស់សៀវភៅ "ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-១៩៧៩)" ដែលនិពន្ធដោយអ្នកស្រាវជ្រាវ ឌី ខាំបូលី បោះពុម្ពផ្សាយដោយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ។ ផ្នែកទី១ នៃសៀវភៅណែនាំនេះ បង្ហាញអំពីសេចក្តីសង្ខេបនៃវគ្គសិក្សាទាំងមូល ។ ផ្នែកទី២ បង្ហាញអំពីមេរៀននិងដំបូន្មានអំពីការប្រើប្រាស់ ។ ផ្នែកទី៣ បង្ហាញអំពី របៀបក្នុងការវាយតម្លៃ និងវាស់ស្ទង់ការសិក្សារបស់សិស្ស ។ ផ្នែកទី៤ បង្ហាញអំពីប្រភពធនធាន និងឯកសារយោង សម្រាប់ជាព័ត៌មាននិងជាជំនួយបន្ថែមទៀត ។

គ្រូមិនតម្រូវថាត្រូវតែស្គាល់ ឬដឹងគ្រប់ព្រឹត្តិការណ៍លម្អិតផ្សេងៗគ្នានៃប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនោះទេ ។ សៀវភៅណែនាំនេះរួមបញ្ចូលនូវមេរៀនគំរូនិងដំបូន្មានសម្រាប់ការបង្ហាត់បង្រៀនមួយចំនួនដែលអាចជួយគ្រូនិងសិស្សក្នុងការសិក្សា និងការស្រាវជ្រាវ ។ ការជ្រើសរើសមេរៀន និងប្រភពធនធានគួរតែត្រូវធ្វើឡើងដោយផ្អែកទៅលើមូលដ្ឋានដែលមានអត្ថន័យច្បាស់លាស់សម្រាប់សិស្ស និងសមស្របសម្រាប់មេរៀននីមួយៗ ។ គ្រូអាចជ្រើសរើសមេរៀនទាំងអស់ ឬមេរៀនមួយចំនួននៅក្នុងសៀវភៅណែនាំនេះយកមកប្រើប្រាស់ ។ គ្រូត្រូវបានលើកទឹកចិត្តឲ្យពិភាក្សា

ជាមួយ ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា សម្រាប់ការណែនាំបន្ថែមទៅលើមេរៀនដែលចាំបាច់ ។

សៀវភៅណែនាំសម្រាប់គ្រូបង្រៀន គឺឆ្លើយតបទៅនឹងសៀវភៅលំហាត់សម្រាប់សិស្ស ។ នៅក្នុងពេលបង្រៀន គ្រូអាចងាកចេញពីសៀវភៅណែនាំនេះ នៅក្នុងពេលវេលាសមស្របឬកាលៈទេសៈចាំបាច់ណាមួយ ។

របៀបក្នុងការប្រើប្រាស់សៀវភៅណែនាំសម្រាប់គ្រូបង្រៀនជាមួយសៀវភៅលំហាត់សម្រាប់សិស្ស

វិធីសាស្ត្រទី១ក្នុងការប្រើប្រាស់សៀវភៅលំហាត់ ៖

ក) ការពណ៌នាអំពីមេរៀន ៖ ការអានដោយយកចិត្តទុកដាក់ និងការធ្វើលំហាត់ជាក្រុម ។ សិស្សប្រូបាច់បញ្ចូលគ្នានូវជំនាញនៃការអានដូចជាភ្ជាប់មេរៀនមួយទៅមេរៀនមួយទៀត ការពិចារណា ការអានតាមលំដាប់លំដោយ ការទាញយកសេចក្តីសន្និដ្ឋាន ការធ្វើសេចក្តីសរុបជាទូទៅ ការព្យាករណ៍ ការវិភាគ និងការវាយតម្លៃ ។

ខ) សិស្សធ្វើការជាក្រុមដែលមានគ្នា២ឬ៣នាក់ ។ សិស្សអានអត្ថបទមេរៀនរៀងៗខ្លួន រួចឆ្លើយនិងពិភាក្សាសំណួរទាំងឡាយនៅលើក្រដាសលំហាត់ ។ សិស្សអាចពិភាក្សាសំណួរទាំងនោះជាមួយសមាជិកក្រុមរៀងៗខ្លួន ។ គ្រូរៀបចំថ្នាក់សាជាថ្មីឡើងវិញបន្ទាប់ពីរយៈពេល៣០នាទី ហើយបកស្រាយសំណួរនៅលើក្រដាសលំហាត់ជាមួយសិស្ស ។ មកត្រឹមចំណុចនេះ គ្រូអាចដាក់ការងារបន្ថែមដើម្បីជំរុញដល់ដំណើរការនៃការសរសេរ ការឡើងពន្យល់ ឬជំនាញជំបូងក្នុងការស្រាវជ្រាវ ។

វិធីសាស្ត្រទី២ក្នុងការប្រើប្រាស់សៀវភៅលំហាត់ ៖

ក) ការពណ៌នាមេរៀន ៖ ការអានដោយយកចិត្តទុកដាក់ និងការធ្វើលំហាត់ជាឯកជន ។ សិស្សប្រូបាច់បញ្ចូលគ្នានូវជំនាញនៃការអានដូចជាភ្ជាប់មេរៀនមួយទៅមេរៀនមួយទៀត ការពិចារណា ការអានតាមលំដាប់លំដោយ ការទាញយកសេចក្តីសន្និដ្ឋាន ការធ្វើសេចក្តីសរុបជាទូទៅ ការព្យាករណ៍ ការវិភាគ និងការវាយតម្លៃ ។

ខ) គ្រូចុចឈ្មោះសិស្សឲ្យអានផ្នែកខ្លះនៃមេរៀនពុំៗ នៅក្នុងថ្នាក់ រួចផ្លាស់ប្តូរអ្នកអានក្នុងរវាង មួយកថាខណ្ឌ២ ឬ ៣ កថាខណ្ឌ ។ នៅពេលដែលសិស្សម្នាក់កំពុងអាន សិស្សដទៃទៀតគួរបំពេញចម្លើយឆ្លើយនឹងសំណួរនៅក្នុងសៀវភៅលំហាត់ ។ បន្ទាប់ពីបញ្ចប់ការអានមេរៀនជាមួយសិស្ស គ្រូផ្តល់ពេលវេលាពី៥ទៅ១០នាទី ឲ្យសិស្សបំពេញចន្លោះទាំងឡាយដែលមិនទាន់បានឆ្លើយ ។ មកដល់ត្រឹមចំណុចនេះ គ្រូអាចដាក់ការងារបន្ថែមទៀតដើម្បីជំរុញដល់ដំណើរការនៃការសរសេរ ការឡើងពន្យល់ ឬជំនាញជំបូងក្នុងការស្រាវជ្រាវ ។

ព័ត៌មានបន្ទាប់ទៅទៀត រៀបរាប់អំពីវត្ថុបំណងនៃវគ្គសិក្សា និងអំពីរបៀបថាតើការសួរសំណួរ និងឯកសារទាំងឡាយអាចវាយតម្លៃនិងវាស់ស្ទង់ថាតើសិស្សបានបំពេញទៅតាមគោលបំណងទាំងនេះបានល្អកម្រិតណា ។ ដោយប្រើប្រាស់មេរៀននិងជំបូន្មានទាំងឡាយនៅក្នុងសៀវភៅណែនាំនេះអ្នកនឹងអាចស្វែងយល់ថាតើកន្លែងណាខ្លះដែលមានការចាំបាច់ក្នុងការផ្លាស់ប្តូរការពណ៌នាអំពីវត្ថុបំណងនៃវគ្គសិក្សាព្រមទាំងនៅក្នុងវិធីសាស្ត្រដែលត្រូវបានវាយតម្លៃនិងវាស់ស្ទង់ ។ សូមត្រឡប់ទៅមើលមាតិកានៅក្នុងទំព័រទី១នៃសៀវភៅណែនាំនេះដើម្បីស្វែងរកទីតាំងនៃមេរៀននិងសកម្មភាពជាក់លាក់ណាមួយ ។

វត្ថុបំណងនៃវគ្គសិក្សា

១) សិស្សរៀបរាប់អំពីព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗ នៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

២) សិស្សបង្ហាញព័ត៌មានលម្អិតសំខាន់ៗ អំពីមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

៣) សិស្សពណ៌នាព័ត៌មានលម្អិតសំខាន់ៗ អំពីទំនាក់ទំនងការបរទេសរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

៤) សិស្សស្វែងយល់ពីព្រឹត្តិការណ៍និងព័ត៌មានសំខាន់ៗ អំពីការឡើងកាន់អំណាចរបស់ខ្មែរក្រហម ។

៥) សិស្សពន្យល់ព័ត៌មានលម្អិតសំខាន់ៗ អំពីរចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

៦) សិស្សពន្យល់អំពីប្រព័ន្ធសន្តិសុខរបស់ខ្មែរក្រហម ។

៧) សិស្សប្រៀបធៀបអំពីទស្សនវិស័យ គំនិត និងការអង្កេតមួយចំនួនអំពីរយៈកាលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ទាំងជនរងគ្រោះ និងជនដៃដល់ ។

៨) សិស្សវិភាគអំពីមនោគមន៍វិជ្ជានិងគោលនយោបាយរបស់ខ្មែរក្រហម ។

៩) សិស្សវិភាគអំពីភាពខុសគ្នារវាងជីវិតនាពេលបច្ចុប្បន្ននិងជីវិតនៅក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

១០) សិស្សត្រិះរិះពិចារណាទៅលើមូលហេតុនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ផលប៉ះពាល់និងលទ្ធផល ។

១១) សិស្សវិភាគទៅលើផលប៉ះពាល់មួយចំនួននៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យមកលើប្រទេសកម្ពុជា នាពេលបច្ចុប្បន្ន ។

១២) សិស្សវាយតម្លៃអំពីមនោគមន៍វិជ្ជា និងគោលនយោបាយរបស់ខ្មែរក្រហម ។

១៣) សិស្សវិភាគនិងវាយតម្លៃអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រនិងជនរងគ្រោះនៃរបបខ្មែរក្រហមដោយធ្វើការប្រៀបធៀបទៅនឹងបទពិសោធន៍នៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ និងបទឧក្រិដ្ឋធ្ងន់ធ្ងរដទៃទៀតដែលកើតមានឡើងនៅក្នុងប្រទេសផ្សេងទៀត ។

១៤) សិស្សវិភាគពីបញ្ហាចម្រូងចម្រាសមួយចំនួនទាក់ទងទៅនឹងរយៈកាលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

១៥) សិស្សពិចារណាអំពីការប្រើប្រាស់និងការរំលោភអំណាច និងអំពីតួនាទី និងការទទួលខុសត្រូវរបស់បុគ្គល អង្គការ ស្ថាប័ន និងសហគមន៍អន្តរជាតិ នៅពេលដែលត្រូវប្រឈមមុខជាមួយនឹងការរំលោភសិទ្ធិមនុស្ស ឬគោលនយោបាយប្រល័យពូជសាសន៍ ។

១៦) សិស្សទទួលបាននូវចំណេះដឹងអំពីបញ្ហាប្រវត្តិសាស្ត្រ សង្គម នយោបាយ និងសេដ្ឋកិច្ចជាច្រើន ដែលនាំទៅដល់ការឡើងកាន់អំណាចនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ សិស្សទទួលបាននូវទស្សនវិស័យមួយអំពីថាតើប្រវត្តិសាស្ត្រកើតឡើងដោយរបៀបណា និងថាតើការរួមបញ្ចូលគ្នានៃកត្តាទាំងអស់នេះនាំទៅដល់ការបែកបាក់តម្លៃអរិយធម៌ដោយរបៀបណា?

១៧) សិស្សឲ្យតម្លៃទៅលើចំណេះដឹងរបស់អ្នកដែលនៅរស់រានមានជីវិត និងជំរុញឲ្យមានការផ្លាស់ប្តូរតវិយាបថជាមួយនឹងមនុស្សជំនាន់មុនរបស់ខ្លួន (ដូចជាការធ្វើបទសម្ភាសន៍ និងការសាកសួរពី ប្រវត្តិគ្រួសារ) ។

១៨) សិស្សបង្កើនមនោសញ្ចេតនាបង្ហាញពីសេចក្តីមេត្តានិងការអាណិតអាសូរ ។

១៩) សិស្សពិចារណាទៅលើផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមានចំពោះការសងសឹកគ្នាទៅវិញទៅមក នៅក្នុងសង្គមកម្ពុជា

និងស្វែងយល់នូវតម្រូវការនៃការផ្សះផ្សាជាតិ ។

២០) សិស្សពន្យល់អំពីអត្ថន័យនៃតម្លៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យនៅកម្ពុជា ។

២១) សិស្សចេះរួមរស់នៅជាមួយគ្នាប្រកបដោយសុខសន្តិភាពនៅក្នុងសង្គម ។

វិធីសាស្ត្រក្នុងការបង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

រូបទី១០

គោលដៅ ៖ កំណត់គោលដៅដើម្បីកត់សម្គាល់អំពីវត្ថុបំណង ឬអ្វីដែលគ្រូនិងសិស្សរបស់ខ្លួនត្រូវធ្វើក្នុងរយៈពេលនៃម៉ោងសិក្សា ។ គ្រូប្រើប្រាស់ផ្នែកនេះ ដើម្បីបង្ហាញអំពីគោលដៅនៃមេរៀនដែលទាញចេញពីផែនការ និងសកម្មភាពមុនៗ ហើយកំណត់ជំហានដោយធ្វើការរៀបចំសិស្សសម្រាប់ការសិក្សាបន្តទៀត ។

វត្ថុបំណង ៖ គ្រូផ្តោតទៅលើអ្វីដែលសិស្សរបស់ខ្លួនត្រូវធ្វើ ដើម្បីទទួលបាននូវចំណេះដឹងនិងជំនាញផ្សេងៗបន្ថែមទៀត ។ វត្ថុបំណងទាំងឡាយសម្រាប់ផែនការមេរៀនប្រចាំថ្ងៃត្រូវទាញចេញពីវត្ថុបំណងធំមួយនៃផែនការក្នុងជំពូកនីមួយៗ ប៉ុន្តែវត្ថុបំណងនេះសម្រេចបាននៅក្នុងពេលបង្រៀន ។

សម្ភារៈឧបទេស ៖ សូមកំណត់

ក) តើត្រូវការពេលវេលាសម្រាប់រៀបចំ ស្វែងរកប្រភពធនធាន និងការគ្រប់គ្រងដែលជាប់ទាក់ទងទៅនឹងការអនុវត្តផែនការនេះមានរយៈពេលប៉ុន្មាន?

ខ) តើឧបករណ៍ សៀវភៅ សម្ភារៈ និងប្រភពធនធានដែលត្រូវការជាចាំបាច់មានអ្វីខ្លះ?

លំនាំបង្រៀន ៖ គ្រូផ្តល់ឲ្យសិស្សនូវការពណ៌នាជាជំហានៗ និងលម្អិតអំពីរបៀបក្នុងការបង្រៀន និងគោលដៅនៃផែនការមេរៀន ដោយផ្តោតទៅលើអ្វីដែលសិស្សគួរធ្វើនៅក្នុងអំឡុងពេលនៃការបង្រៀន ។ ជាទូទៅផ្នែកនេះត្រូវបានបែងចែកជាបីផ្នែក ៖ ការផ្តើមបង្រៀន ការបង្រៀន និងសំយោគ ។ នេះជាទម្រង់នៃការបង្រៀនដែលអាចគ្រប់គ្រងបានមានភាពងាយស្រួលនិងមានលក្ខណៈគរុកោសល្យ ។

ដំណាក់កាលទី១ ៖ ការផ្តើមបង្រៀន (៥-១០ នាទី)

នេះជាពេលវេលាដែលគ្រូផ្តល់ឲ្យសិស្សនូវព័ត៌មានដែលសិស្សត្រូវការរៀនមេរៀន និងបំពេញលំហាត់ ឬកិច្ចការដែលត្រូវធ្វើ ។ គ្រូគួរផ្តល់ឲ្យសិស្សនូវសេចក្តីណែនាំគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីឲ្យសិស្សធ្វើលំហាត់នៅក្នុងមេរៀនបាន ។ នេះគឺជាដំណាក់កាលសម្រាប់ពិនិត្យមើលចំណេះដឹងដំបូងរបស់សិស្សនិងប៉ាន់ស្មានពីកម្រិតនៃការយល់ដឹងទៅលើប្រធានបទមួយតាមរយៈការពិភាក្សាជាបឋមនៅក្នុងថ្នាក់ទាំងមូល ។ នៅក្នុងដំណាក់កាលនេះ គ្រូត្រូវតែបញ្ជាក់ឲ្យបានច្បាស់អំពីគោលដៅនិងការរំពឹងចង់បានរបស់ខ្លួន ។ ជាងនេះទៅទៀត គ្រូត្រូវតែផ្តល់ហេតុផលនិងតម្លៃនៃការសិក្សា ។ នៅចុងបញ្ចប់នៃ

ដំណាក់កាលនេះ សិស្សគួរយល់បានថា តើហេតុអ្វីបានជាប្រធានបទដែលខ្លួនកំពុងតែសិក្សានេះមានសារសំខាន់ ។ ខាងក្រោមគឺជាសំណួរសម្រាប់ពិចារណាក្នុងការរៀបចំផែនការបង្រៀនក្នុងដំណាក់កាលនេះ ៖

- តើខ្ញុំត្រូវចាប់ផ្តើមបង្រៀនមេរៀននេះដោយរបៀបណា?
- តើចំណេះដឹងដំបូងដែលសិស្សរបស់ខ្ញុំត្រូវការមានអ្វីខ្លះ?
- តើខ្ញុំចាំបាច់ត្រូវបង្រៀនមេរៀនកម្រិតទាប(ការណែនាំដោយផ្ទាល់) ជាមុនសិនឬយ៉ាងណា?
- តើប្រភពធនធានដែលខ្ញុំត្រូវការដើម្បីជួយទ្រទ្រង់អត្ថន័យ នៅក្នុងមេរៀនមានអ្វីខ្លះ? ដើម្បីធានាឲ្យបានថា ប្រភពធនធាននិងឯកសារ ឬភ័ស្តុតាងមានលក្ខណៈទាន់សម័យកាល នៅក្នុងឆ្នាំនេះ តើខ្ញុំត្រូវធ្វើយ៉ាងដូចម្តេច?
- ដើម្បីយល់អំពីអត្ថន័យ និងទស្សនៈ នៃមេរៀន តើសិស្សចាំបាច់ត្រូវដឹងអ្វីខ្លះ?
- តើខ្ញុំអាចធ្វើមេរៀនឲ្យទៅជារឿងផ្ទាល់ខ្លួន និងធ្វើឲ្យមេរៀនមានទំនាក់ទំនងជាមួយសិស្សដោយរបៀបណា?
- តើគុណសម្បត្តិ និងគុណវិបត្តិដែលខ្ញុំអាចប៉ាន់ប្រមាណទុកជាមុនបានមានអ្វីខ្លះ?
- តើមេរៀននេះត្រូវចំណាយពេលវេលាប៉ុន្មាន?

ដំណាក់កាលទី២ ៖ ការបង្រៀន (១៥-៤៥នាទី)

នេះជាដំណាក់កាលដែលសិស្សធ្វើការជាបុគ្គលឬជាក្រុម ដើម្បីស្វែងរកព័ត៌មាន ឬទស្សនៈ នៅក្នុងមេរៀន ។ តួនាទីរបស់គ្រូគឺដើរពីតុមួយទៅតុមួយ ហើយស្តាប់ការពិភាក្សារបស់សិស្សដោយយកចិត្តទុកដាក់ ។ គ្រូត្រូវពិនិត្យមើលថាតើសិស្សមានបញ្ហា ឬប្រតិកម្មយ៉ាងណាខ្លះចំពោះមេរៀន ហើយត្រូវជួយសិស្សដែលរកចម្លើយមិនឃើញ ឬសិស្សដែលរួចរាល់សម្រាប់ធ្វើដំណើរទៅមុខទៀត តាមរយៈការចោទសួរជាសំណួរដើម្បីជំរុញដល់ការគិតរបស់សិស្ស ។ ខាងក្រោមជាសំណួរដែលត្រូវពិចារណានៅពេលរៀបចំផែនការសម្រាប់ដំណាក់កាលនេះ ៖

- តើខ្ញុំត្រូវរៀបចំសិស្សឲ្យស្វែងរកព័ត៌មាន ឬចូលរួមនៅក្នុងលំហាត់ត្រិះរិះពិចារណាដោយរបៀបណា? (ធ្វើការជាបុគ្គល? ជាក្រុម? ជាដៃគូ?)
- តើឯកសារដែលសិស្សត្រូវការដើម្បីជំរុញដល់ការត្រិះរិះពិចារណាដែលមានលក្ខណៈផ្សេងៗគ្នា និងជំរុញដល់ការដោះស្រាយបញ្ហាមានអ្វីខ្លះ?
- តើសកម្មភាពដែលខ្ញុំរំពឹងចង់ឲ្យសិស្សអនុវត្តមានអ្វីខ្លះ?
- តើខ្ញុំអាចសួរសំណួរប្រភេទណាខ្លះ ដើម្បី ៖

  ក) ជំរុញនិងស្ទង់មើលការគិតរបស់សិស្ស ប្រសិនបើការតូចចិត្តមានកម្រិតខ្ពស់ ។

  ខ) ជំរុញការសន្ទនា ការគិត និងការរៀនរវាងសិស្សនិងសិស្ស... ។

  គ) មើលថាតើផលវិបាក និងឧបសគ្គដែលខ្ញុំអាចប៉ាន់ប្រមាណទុកជាមុនបានមានអ្វីខ្លះ ។

ដំណាក់កាលទី៣ ៖ សំយោគ (១៥-២៥នាទី)

នេះគឺជាផ្នែកចម្បងនៃការបង្រៀន ។ បញ្ចូលក្រុមទាំងអស់ជាមួយគ្នាហើយឲ្យសិស្សឡើងសង្ខេបអំពីការគិតឬការរៀនរបស់ខ្លួន ។ តួនាទីរបស់គ្រូគឺណែនាំសិស្សឲ្យសំយោគគោលគំនិតធំៗ ដើម្បីធានាឲ្យបានថា សិស្សស្ថិតនៅក្នុងទិសដៅរួមគ្នាជាមួយនឹងវត្ថុបំណងនៃការរៀនមេរៀន ។ ផ្នែកខ្លះនៃវត្ថុបំណងនៅក្នុងសំយោគ គឺដើម្បីអនុញ្ញាតឲ្យគ្រូ

ធ្វើការប៉ាន់ស្មានថាតើសិស្សរបស់ខ្លួនមានការរីកចម្រើនបានល្អកម្រិតណាឆ្ពោះទៅកាន់គោលដៅនៃមេរៀន ។ ប្រើការពិភាក្សាដើម្បីជាជំនួយក្នុងការកំណត់ថាតើគ្រូចាំបាច់ត្រូវការបង្ហាត់បង្រៀនបន្ថែម ឬសិស្សត្រូវស្វែងយល់បន្ថែមទៀតទេ មុនពេលចាប់ផ្តើមរៀនមេរៀនបន្ទាប់ ។ ខាងក្រោមជាសំណួរគួរពិចារណានៅពេលរៀបចំផែនការសម្រាប់ដំណាក់កាលនេះ ៖

- តើខ្ញុំត្រូវដឹកនាំការពិភាក្សាដើម្បីឲ្យសិស្សអាចសង្ខេបការសិក្សារបស់ខ្លួនបានដោយរបៀបណា?
- តើទស្សនៈ និងដំណើរការដែលត្រូវសិក្សាឲ្យបានស៊ីជម្រៅជាងមុនមានអ្វីខ្លះ?
- តើចំណុចដែលត្រូវគូសបញ្ជាក់មានអ្វីខ្លះ?
- តើគំនិតដែលមិនត្រូវការពិនិត្យបន្ថែមមានអ្វីខ្លះ?
- តើយើងអាចបង្រៀនលើសពីមេរៀននេះដោយរបៀបណា?
- តើមេរៀនអំពីវិធីសាស្ត្រណាមួយ ដែលអាចយកមកប្រើប្រាស់នៅក្នុងបរិបទផ្សេងបាន?
- តើសំណួរថ្មីៗ ដែលអាចកើតឡើងមានអ្វីខ្លះ?
- ដើម្បីដាក់គំនិតទាំងឡាយ នៅក្នុងការអនុវត្តបន្ទាប់ពីសំយោគ តើខ្ញុំត្រូវធ្វើអ្វីខ្លះ?
- ដើម្បីធានាឲ្យបានថា ពេលវេលាដែលត្រូវចំណាយនៅក្នុងថ្នាក់សមស្របទៅនឹងទំហំ និងវត្ថុបំណងរបស់មេរៀន តើខ្ញុំត្រូវធ្វើដូចម្តេចខ្លះ?
- តើផលវិបាកដែលខ្ញុំអាចប៉ាន់ប្រមាណទុកជាមុនមានអ្វីខ្លះ?

កិច្ចការធ្វើនៅផ្ទះ(កិច្ចការបន្ថែមឬការឆ្លុះបញ្ចាំងទៅលើមេរៀន) : នេះគឺជាសកម្មភាព ឬការសិក្សាបន្ថែមសម្រាប់សិស្សធ្វើបន្ទាប់ពីថ្នាក់រៀន ។

ការវាយតម្លៃ : គ្រូត្រូវផ្តោតទៅលើគោលដៅថាតើសិស្សបានមកដល់គោលដៅដែរឬទេ? គ្រូចាំបាច់ត្រូវប្រមូលភ័ស្តុតាងមួយចំនួនដែលសិស្សបានធ្វើ ។ កិច្ចការនេះជាទូទៅធ្វើឡើងដោយការប្រមូលកិច្ចការរបស់សិស្ស និងធ្វើការវាយតម្លៃដោយប្រើប្រាស់តារាងពិន្ទុ ដែលផ្អែកទៅលើវត្ថុបំណងនៃមេរៀន ។ គ្រូអាចចោទសួរសិស្សទៅលើចំណុចផ្សេងៗជាច្រើនទៀត ។

សំណុំឯកសារនៃការសិក្សារបស់សិស្សសម្រាប់វាយតម្លៃកម្មវិធីសិក្សា

គ្រូគួរធ្វើការជ្រើសរើសសិស្សយ៉ាងតិច ២ នាក់ (ស្រីម្នាក់ប្រុសម្នាក់) ដើម្បីប្រមូលកិច្ចការទាំងអស់របស់សិស្សគ្រប់គ្នាសម្រាប់រក្សាទុកជាឯកសារ និងវាយតម្លៃកម្មវិធីសិក្សាក្នុងរយៈពេលនៃការបង្ហាត់បង្រៀនមុខវិជ្ជានេះទាំងមូល ។ សំណុំឯកសាររបស់សិស្សទាំងនេះនឹងជួយដល់អ្នកវាយតម្លៃកម្មវិធីសិក្សារបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជានិងក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា នៅពេលធ្វើការវាយតម្លៃប្រសិទ្ធភាពនៃកម្មវិធីសិក្សា និងកំណត់ចំណុចដែលត្រូវធ្វើឲ្យប្រសើរឡើង ។

សម្ភារៈឧបទេស : ការប្រមូលកិច្ចការទាំងអស់របស់សិស្សៈ តែងសេចក្តី កំណាព្យ រូបភាព និងសៀវភៅលំហាត់របស់សិស្ស ។

ផ្នែកទី២ ៖ មេរៀនអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

សកម្មភាពមុនការបង្រៀន

មេរៀនទី១ ៖ សេចក្តីផ្តើមនៃមេរៀន

វត្ថុបំណង

១) សិស្សកោតសរសើរចំពោះស្នាដៃវប្បធម៌និងប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរមុនសម័យខ្មែរក្រហម ។

២) សិស្សរៀបរាប់ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

៣) សិស្សកំណត់និយមន័យនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ ដែលបានកំណត់នៅក្នុងច្បាប់អន្តរជាតិ ។

៤) សិស្សកំណត់ពីផលប៉ះពាល់នៃរបបខ្មែរក្រហម មកលើជីវិតរស់នៅបច្ចុប្បន្ន ។

សម្ភារៈឧបទេស ៖ សៀវភៅលំហាត់កំណាព្យបង្ហាញពីបទពិសោធន៍នៃការឆ្លងកាត់ទុក្ខវេទនានៅក្នុងរយៈកាលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ឯកសារភ្លេងជាតិកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ រូបភាពប្រាសាទបុរាណ រូបសំណង់អគារល្បីល្បាញ និងរូបភាពអំពីរយៈពេលសន្តិភាពនៅកម្ពុជា ។

កំណាព្យ

ស្វែងរកពុក

ពេលកូនចេញទៅ ពុកនៅលើគ្រែ
ញាក់ញ័រគ្មានល្ហែ ពុកនៅឯកោ
អត់បាយ អត់ទឹក ពុកពឹងពុំឡោ
ក្នុងប្រាណពេញពោរដោយក្តីឈឺផ្សា ។

ពុកពុំទៅទេ នៅភាវនាធម៌
ប៉ុល-ពត បង្ខាំង បុត្រពីបិតា
ពេលនេះកូនមក ពុកបង់សង្ខារ
តើពុកវេទនា ខ្លោចផ្សាយ៉ាងណាទៅ!

រូបទី១១

ធម្លាយភាពស្អប់ស្អាត់

ប្តូរពីទន្លេឈាម
ទៅជាទន្លេនៃការបង្រួបបង្រួម
គឺជាទន្លេនៃការទទួលខុសត្រូវ
និយាយ និយាយ និយាយ

រូបទី១២

ភ្លេងជាតិកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

ឈាមក្រហមច្រាល ស្រោចស្រពក្រុងវាលកម្ពុជា មាតុភូមិ
ឈាមកម្មករកសិករដ៏ឧត្តម ឈាមយុទ្ធជន យុទ្ធនារីបដិវត្តន៍ ។

ឈាមប្រែក្លាយជាកំហឹងខ្លាំងក្លា តស៊ូមោះមុត ១៧មេសា
ក្រោមទង់បដិវត្តន៍ ឈាមរំដោះ ផុតពីភាពខ្ញុំគេ ។

ជយោ! ជយោ! ១៧មេសាជោគជ័យ មហាអស្ចារ្យ
មានន័យធំធេងលើសសម័យអង្គរ ។ យើងរួបរួមគ្នាកសាងកម្ពុជានិង
សង្គមថ្មីបវរ ប្រជាធិបតេយ្យ សមភាព និងយុត្តិធម៌ តាមមាគ៌ា
ម្ចាស់ការ ឯករាជ្យរឹងមាំ ប្តេជ្ញាដាច់ខាត ការពារជាតិមាតុភូមិ
ទឹកដីឧត្តម បដិវត្តន៍រុងរឿង ។

ជយោ! ជយោ! ជយោ កម្ពុជាថ្មី ប្រជាធិបតេយ្យ សម្បូរថ្កុំថ្កើង
ប្តេជ្ញាជ្រោងគ្រវីទង់ បដិវត្តន៍ក្រហមខ្ពស់ឡើង សាងមាតុភូមិយើងឲ្យ
ចម្រើនលោតផ្លោះ មហារុងរឿង មហាអស្ចារ្យ ។

សញ្ញាជាតិ *មាត្រា១៧នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យចែកថាសញ្ញាជាតិគឺមានប្រព័ន្ធស្រែនិងប្រឡាយទឹកជានិមិត្តរូបនៃកសិកម្មជឿនលឿន មានរោងចក្រជានិមិត្តរូបនៃឧស្សាហកម្ម មានកម្រងកួរស្រូវ ជាស្នែងក្របព័ទ្ធពីក្រៅ ហើយមានអក្សរ "កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ" នៅពីក្រោម ។*

រូបទី១៣

រូបទី១៤

រូបទី១៥

រូបទី១៦

រូបទី១៧

លំនាំបង្រៀន

ការផ្ដើមបង្រៀន (៥-១០នាទី)

គ្រូណែនាំអំពីវត្ថុបំណងនៃមេរៀនទៅកាន់សិស្ស ។ សម្រាប់សេចក្ដីផ្ដើមក្នុងការសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ គ្រូណែនាំសិស្សអំពីសោភ័ណភាព និងសមិទ្ធិផលដ៏អស្ចារ្យនៃវប្បធម៌និងប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរ ។ គ្រូផ្ដល់ឲ្យសិស្សនូវឱកាសក្នុងការគិតអំពីជីវិតមុនរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដោយពិនិត្យមើលទៅលើរូបភាពដែលបង្ហាញអំពីប្រាសាទបុរាណ សំណង់អគារល្បីល្បាញ និងរយៈកាលសន្តិភាពនៅកម្ពុជា ដើម្បីឲ្យសិស្សពណ៌នាសមិទ្ធិផលដ៏ល្បីល្បាញនៃប្រវត្តិសាស្ត្រ និងវប្បធម៌ខ្មែរនៅលើសាកលលោក ។ បន្ទាប់ពីពិនិត្យមើលសមិទ្ធិផលទាំងនេះរួចមក គ្រូត្រូវចែកឯកសារអំពីភ្លេងជាតិកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យឲ្យសិស្សអាន ។ សកម្មភាពនេះ បង្ហាញពីការផ្លាស់ប្ដូរដ៏ខ្លាំងក្លា ឬការប្រៀបធៀបរវាងជីវិតមុននិងក្នុងអំឡុងពេលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ បន្ទាប់ពីអានភ្លេងជាតិ សិស្សស្ដាប់កំណាព្យដែលត្រូវបានអានឮៗ នៅក្នុងថ្នាក់ដែលបង្ហាញពីបទពិសោធន៍សោកសៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ដើម្បីពិនិត្យមើលការផ្លាស់ប្ដូរនៃពេលវេលានិងបទពិសោធន៍របស់ប្រជាជនកម្ពុជា ។

គ្រូប្រាប់សិស្សថា សិស្សនឹងសិក្សាអំពីព្រឹត្តិការណ៍នៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ប្រទេសយើងគឺពេលដែលអំពើអយុត្តិធម៌ប្រកបដោយភាពរន្ធត់មួយបានកើតមានឡើងនាថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដែលជាថ្ងៃកំណើតនៃការចាប់ផ្ដើមអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ និងឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។ នៅពេលនោះ ប្រជាជនប្រមាណជិត ២លាននាក់បានស្លាប់ដោយការអត់អាហារ ការធ្វើការហួសកម្លាំង ជំងឺ និងការសម្លាប់ក្នុងចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៥ដល់ឆ្នាំ ១៩៧៩ ។

មុនពេលពិភាក្សាលម្អិតអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ គ្រូសួរសិស្សអំពីនិយមន័យនៃពាក្យប្រល័យពូជសាសន៍ ។ គ្រូសរសេរពាក្យសំខាន់ៗនៅលើក្ដារខៀន ដែលកំណត់និយមន័យនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ។ គ្រូពន្យល់សិស្សថាអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ គឺជាការសម្លាប់រង្គាលទៅលើក្រុមមនុស្សមួយក្រុមដោយចេតនា ដោយឈរលើមូលដ្ឋាននៃការកំណត់ចរិតលក្ខណៈ ។

គ្រូពន្យល់សិស្សថា ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍មានធាតុផ្សំជាក់លាក់មួយចំនួនដូចជា ៖ (សរសេរធាតុផ្សំទាំងនេះនៅលើក្ដារខៀន)

- សកម្មភាពប្រព្រឹត្តបទល្មើស
- មានចេតនា
- ការកម្ទេច(ទាំងស្រុងឬមួយផ្នែក)
- ការកំណត់ក្រុមមនុស្ស
- ការកំណត់ចរិតលក្ខណៈជាក់លាក់ (ដូចជាជាតិសាសន៍ សាសនា ជាតិពន្ធុ) ។

បន្ទាប់មកគ្រូឲ្យសិស្សផ្ដល់ឧទាហរណ៍ពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅក្នុងសតវត្សរ៍២០ (ចម្លើយអាចរួមមាន ហូឡូខសត៍ អាមីនៀ រ៉្វាន់ដា កម្ពុជា និងបូស្នៀ ។

គ្រូពន្យល់សិស្សថាបន្ទាប់ពីព្រឹត្តិការណ៍ ហូឡូខសត៍ ដែលជនជាតិជ្វីហប្រមាណ៦លាននាក់ ត្រូវស្លាប់ដោយការ

ធ្វើទុក្ខបុកម្នេញពីក្រុមណាហ្ស៊ីតាមទម្រង់ផ្សេងៗមក សហគមន៍អន្តរជាតិបានសម្រេចថា អំពើនេះនឹងមិនអាចកើតមានឡើងសាជាថ្មីម្តងទៀតទេ ។ អង្គការសហប្រជាជាតិដែលទើបបង្កើតឡើងថ្មីបានអនុម័តិអនុសញ្ញានៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៤៨ ដែលបានកំណត់និយមន័យផ្លូវការនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ និងបានកំណត់កាតព្វកិច្ចឲ្យប្រទេសទាំងអស់ដែលផ្តល់សច្ចាប័នទៅលើសន្ធិសញ្ញានេះ ត្រូវតែធ្វើអន្តរាគមន៍ទប់ស្កាត់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅពេលណាដែលអំពើនេះកើតមាន ឡើង ។

និយមន័យផ្លូវការនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ដែលកំណត់ដោយអង្គការសហប្រជាជាតិគឺ ៖ ជាអំពើទាំងឡាយណាដែលប្រព្រឹត្តឡើងក្នុងគោលបំណងបំផ្លាញចោលទាំងស្រុង ឬមួយផ្នែកចំពោះក្រុម ជនជាតិ ជាតិពន្ធុ ពូជសាសន៍ឬក្រុមសាសនាណាមួយដូចជា ៖

- ការសម្លាប់សមាជិកទាំងឡាយ នៅក្នុងក្រុម ។
- បង្កការឈឺចាប់និងខូចខាតយ៉ាងដំណំនៃផ្នែករាងកាយឬស្មារតីដល់សមាជិកទាំងឡាយ នៅក្នុងក្រុម
- បង្កឡើងដោយចេតនា នូវមហន្តរាយដល់ស្ថានភាពរស់នៅរបស់ក្រុម ដោយនាំមកនូវការបំផ្លិចបំផ្លាញទាំងស្រុង ឬមួយផ្នែកនៃក្រុម ។
- ការបង្ខំង និងដាក់នូវវិធានការនានាដើម្បីបង្ការមិនឲ្យមានកំណើតទារកនៅក្នុងសង្គម ។
- យកកុមារចេញពីសង្គមមួយ ទៅដាក់នៅក្នុងសង្គមមួយទៀតដោយបង្ខំ ។

(មាត្រាទី២នៃអនុសញ្ញាស្តីពីការបង្ការនិងការផ្តន្ទាទោសបទឧក្រិដ្ឋប្រល័យពូជសាសន៍)

ការបង្រៀន (១៥-៤៥នាទី)

សិស្សប្រើប្រាស់សៀវភៅលំហាត់ ដើម្បីសរសេរអំពីការផ្លាស់ប្តូរយ៉ាងខ្លាំងដែលកើតមានឡើងនៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្នុងរយៈកាលនៃរបបខ្មែរក្រហម ។ សិស្សពិនិត្យមើលថាតើអំពើប្រល័យពូជសាសន៍និងអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរមានផលប៉ះពាល់អ្វីខ្លះមកលើខ្លួន ។

បន្ទាប់ពីសិស្សពិនិត្យមើលការសញ្ជឹងគិតផ្ទាល់ខ្លួនរួចមក គ្រូឲ្យសិស្សធ្វើកិច្ចការជាដៃគូ ។ (សូមមើលសកម្មភាពធ្វើការជាដៃគូនៅក្នុងប្រភពធនធាន និងឯកសារយោង) ។ គ្រូពន្យល់សិស្សថាតើសកម្មភាពធ្វើការជាដៃគូនឹងត្រូវបានប្រើប្រាស់នៅក្នុងវគ្គសិក្សាយ៉ាងដូចម្តេច?

សំយោគ (១៥-២៥នាទី)

នៅចុងបញ្ចប់នៃសកម្មភាពធ្វើការជាដៃគូ សិស្សចែករំលែកការយល់ឃើញរបស់ខ្លួនអំពីការផ្លាស់ប្តូរដែលកើតមានឡើងនៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរជាមួយនឹងសិស្សទាំងអស់នៅក្នុងថ្នាក់ និងផ្តល់ឧទាហរណ៍មួយចំនួនថាតើអំពើប្រល័យពូជសាសន៍និងឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ មានផលប៉ះពាល់មកលើជីវិតរស់នៅប្រចាំថ្ងៃអ្វីខ្លះ?

មេរៀនទី២ ៖ ស្វែងយល់អំពីចំណេះដឹងដំបូងរបស់សិស្ស

វត្ថុបំណង ៖

១) សិស្សរំឭកឡើងវិញនូវចំណេះដឹងពីមុនរបស់ខ្លួនអំពីរយៈកាលនៃរបបខ្មែរក្រហម ។

២) សិស្សពន្យល់ពីសារសំខាន់នៃការសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

៣) សិស្សពិចារណានិងពិភាក្សាថា តើរយៈកាលនៃរបបខ្មែរក្រហម មានផលប៉ះពាល់អ្វីខ្លះមកលើជីវិតរស់នៅប្រចាំថ្ងៃនៅកម្ពុជានាពេលបច្ចុប្បន្ន?

សម្ភារៈឧបទេស ៖ សៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រ តារាង K-W-L និងសៀវភៅលំហាត់

លំនាំបង្រៀន

ការផ្ដើមបង្រៀន (៥-១០នាទី)

មុនពេលចាប់ផ្ដើមមេរៀន គ្រូណែនាំអំពីវត្ថុបំណងនៃមេរៀនសម្រាប់ថ្ងៃនេះនិងវត្ថុបំណងរួមនៃវគ្គសិក្សា ។ គ្រូបង្កើតតារាង K-W-L (អ្វីដែលយើងដឹង អ្វីដែលយើងចង់ដឹងនិងអ្វីដែលយើងបានរៀន) នៅលើក្ដារខៀន ហើយសរសេរព័ត៌មានពីចំណេះដឹងរបស់សិស្សអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រនៅក្នុងតារាង (សូមមើលផ្នែកទី៤៖ ប្រភពធនធាននិងឯកសារយោងសម្រាប់ព័ត៌មានបន្ថែម) ។ គ្រូពន្យល់សិស្សអំពីរបៀបប្រើប្រាស់តារាង K-W-L នៅក្នុងវគ្គសិក្សា ។ គ្រូឲ្យសិស្សពិភាក្សា និងពិនិត្យមើលព័ត៌មានដែលទាក់ទងទៅនឹងអ្វីដែលសិស្សបានដឹងរួចហើយអំពីរយៈកាលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ គ្រូឲ្យសិស្សពិភាក្សាថាតើសិស្សបានរៀនពីព័ត៌មានទាំងនេះដោយរបៀបណា? តើអ្វីខ្លះដែលសិស្សបានរៀនពីឪពុកម្ដាយ ជីដូនជីតា បងប្អូន... ។ល ។

បន្ទាប់ពីសិស្សបំពេញតារាង K គ្រូសរសេរព័ត៌មានដែលសិស្ស“ចង់ដឹង” អំពីរយៈកាលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនៅក្នុងតារាង ។ គ្រូសួរសំណួរទៅសិស្សទាក់ទងទៅនឹងថ្នាក់ដឹកនាំរបស់ខ្មែរក្រហម ជីវិតរស់នៅប្រចាំថ្ងៃក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (សម្លៀកបំពាក់ អាហារ ការងារ កន្លែងស្នាក់នៅ ការអប់រំ សាសនា ។ល ។) គ្រូពន្យល់ប្រាប់សិស្សឲ្យបំពេញតារាង “អ្វីដែលយើងបានសិក្សា” នៅចុងបញ្ចប់នៃវគ្គសិក្សា ។ គ្រូរក្សាតារាងនេះទុក ។

គ្រូពណ៌នា ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ(១៩៧៥-១៩៧៩) ប្រាប់ទៅសិស្ស ហើយសួរថាតើសិស្សធ្លាប់អានសៀវភៅបែបនេះពីមុនមកទេ ។ គ្រូចង្អុលបង្ហាញថា សៀវភៅនេះរួមមានព្រឹត្តិការណ៍ប្រវត្តិសាស្ត្រដែលផ្អែកលើអ្នកដែលនៅរស់រានមានជីវិត ការស្រាវជ្រាវ ឯកសារយោង និងឯកសារដែលបានប្រមូលនិងចងក្រងដោយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ដែលមានទីតាំងនៅក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញ ។ គ្រូអានកថាមុខៗ ដែលសរសេរដោយលោក ឆាំង យុ នាយកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងសេចក្ដីថ្លែងអំណរគុណរបស់លោក ឌី ខាំបូលី អ្នកនិពន្ធសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រនេះ ដើម្បីជាការ ចាប់ផ្ដើមនៃមេរៀន និងបង្ហាញអំពីគោលបំណងគ្រួសៗនៃសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រនេះ ។

គ្រូបង្ហាញរូបភាពនៅខាងក្នុងក្របសៀវភៅ (រូបភាពសោ និងច្រវ៉ាក់) ។ គ្រូសួរសិស្សថាតើរូបភាពនេះមានន័យចំពោះខ្លួនយ៉ាងដូចម្ដេច? គ្រូសួរសំណួរដូចខាងក្រោម ៖

១) នៅពេលអ្នកសម្លឹងមើលរូបភាពនេះ តើវត្ថុអ្វីដែលអ្នកមើលឃើញដំបូងគេបង្អស់?

២) តើអ្នកគិតថា រូបភាពនេះតំណាង ឬបង្ហាញពីការទាក់ទងទៅនឹងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដូចម្ដេចខ្លះ?

៣) ហេតុអ្វីបានជាមានការឃុំឃាំង?

៤) ហេតុអ្វីបានជាអ្នកគិតថាខ្មែរក្រហមធ្វើការឃុំឃាំងមនុស្ស (ទាំងផ្លូវកាយ ផ្លូវចិត្តនិងស្មារតី)?

៥) តើប្រជាជននាពេលបច្ចុប្បន្នរក្សាការចងចាំពីរយៈកាលនៃរបបខ្មែរក្រហមទុកដែរឬទេ?

៦) នៅពេលយើងលាក់ទុកអ្វីមួយនៅក្នុងចិត្ត តើមានអ្វីកើតឡើងខ្លះ?

៧) តើអ្នកគិតថាពួថៅតំណាងឲ្យបង្ហាញអំពីអ្វី? (សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងការរត់គេចចេញឬអសមត្ថភាពក្នុងការស្វែងរកសេរីភាព ។ល ។)

រូបទី១៨

ការបង្រៀន (១៥-៤៥នាទី)

គ្រូឲ្យសិស្សធ្វើការជាដៃគូ (សូមមើលផ្នែកទី៤ ៖ ប្រភពធនធាននិងឯកសារយោង) ។ សិស្សម្នាក់ៗត្រូវបង្កើតតារាងបញ្ជីអំពីមូលហេតុនៃសារសំខាន់ក្នុងការសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ បន្ទាប់មកសិស្សចែករំលែកមូលហេតុទាំងឡាយជាមួយដៃគូរបស់ខ្លួន ។

សំយោគ (១៥-២៥នាទី)

នៅចុងបញ្ចប់នៃសកម្មភាពធ្វើការជាដៃគូ សិស្សចែករំលែកនូវមូលហេតុរបស់ខ្លួនជាមួយសិស្សផ្សេងទៀតនៅក្នុងថ្នាក់ ។ នៅក្នុងដំណាក់កាលនេះគ្រូវាយតម្លៃការយល់ដឹងនិងកម្រិតនៃការចាប់អារម្មណ៍របស់សិស្សអំពីប្រធានបទនេះ ។

ជំពូក១ ៖ សេចក្តីសង្ខេប

រូបទី១៩

មេរៀនទី១ ៖ អំណានជំពូក១

វត្ថុបំណង ៖

១) សិស្សកំណត់ព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗ នៅពេលខ្មែរក្រហមឡើងកាន់អំណាច ។

២) សិស្សពន្យល់អំពីមេដឹកនាំរដ្ឋកុម្មុយនីស្តកម្ពុជានៅក្នុងរយៈកាលនោះ ។

៣) សិស្សពណ៌នាពីការមើលឃើញបទពិសោធន៍ផ្សេងៗគ្នាក្នុងរយៈកាលនោះ ។

៤) សិស្សកំណត់និយមន័យនៃពាក្យនិងឈ្មោះសំខាន់ៗ ។

សម្ភារៈឧបទេស ៖ សៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រ តារាង K-W-L ក្នុងមេរៀនទី២ និងសៀវភៅលំហាត់ ។

ពន្យល់ពាក្យនិងឈ្មោះសំខាន់ៗ ៖

កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ	អង្គការបដិវត្តន៍	ហេង សំរិន
ការជម្លៀស	ខ្មែរក្រហម	ស៊ឺន សាន
លទ្ធិម៉ៅនិយម	ម៉ាក្សស៊ីសនិយម	លទ្ធិលេនីននិយម
ការកេណ្ឌប្រើញ	កម្លាំងចម្រុះ	សមមិត្ត
បដិវត្តន៍	លន់ នល់	ធម្មានុរូប
អង្គការសហប្រជាជាតិ	មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ	ការប៉ះពាល់ផ្លូវចិត្ត
សម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ	សាធារណរដ្ឋខ្មែរ	រដ្ឋាភិបាលចម្រុះត្រីភាគី
បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា	សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា	

លំនាំបង្រៀន

ការផ្ដើមបង្រៀន (៥-១០នាទី)

មុនពេលចាប់ផ្ដើមមេរៀន គ្រូបង្ហាញពីវត្ថុបំណងមេរៀនសម្រាប់ថ្ងៃនេះនិងស្វែងយល់នូវអ្វីដែលសិស្សបានដឹងរួចហើយ អំពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនិងខ្មែរក្រហម ។ គ្រូបិទតារាង K-W-L ក្នុងមេរៀនទី២នៅលើក្ដារខៀន និងពិនិត្យមើលត្រួសៗឡើងវិញនូវអ្វីដែលសិស្សបានដឹងរួចហើយពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនិងខ្មែរក្រហម ។ បន្ទាប់មកគ្រូពិនិត្យមើលពាក្យ និងឈ្មោះសំខាន់ៗ នៅក្នុងជំពូកនៃសេចក្ដីផ្ដើម ។

ការបង្រៀន (១៥-៤៥នាទី)

សិស្សអានដោយយកចិត្តទុកដាក់ និងកត់ត្រានូវការពិតសំខាន់ៗនៅក្នុងជំពូកនៃសេចក្ដីផ្ដើម ។ បន្ទាប់មកសិស្សអានអត្ថបទខាងក្រោមពុំៗ ឬដោយស្ងាត់ស្ងៀម ។ សិស្សគួរពិនិត្យមើលទស្សនៈរបស់អ្នកផ្ដល់បទសម្ភាសន៍ ។ សិស្សគួរពិនិត្យមើល ៖ តើបទពិសោធន៍ឬការចងចាំផ្សេងៗគ្នាមានអ្វីខ្លះ? ហេតុអ្វីបានជាបទពិសោធន៍និងការចងចាំទាំងនេះខុសគ្នា? តើអ្វីដែលអាចពន្យល់ពីបទពិសោធន៍ផ្សេងៗ គ្នាទាំងនេះបាន?

រូបទី២០

សិស្សអានប្រវត្តិសង្ខេបរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ នៅក្នុងសៀវភៅលំហាត់ ។

អៀង ធីរិទ្ធ ជាប្រពន្ធ របស់ អៀង សារី និងជាប្អូនស្រីរបស់ ខៀវ ប៉ុណ្ណារី ដែលជាប្រពន្ធ របស់ ប៉ុល ពត ។ អៀង ធីរិទ្ធ ត្រូវបានចាប់ខ្លួនជាមួយប្ដីរបស់គាត់ អៀង សារី ក្រោមបទចោទប្រកាន់ខក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ។ គាត់ត្រូវបានចោទថាបានរៀបចំផែនការដឹកនាំសម្របសម្រួលនិងបញ្ជាឲ្យធ្វើវិសុទ្ធកម្មដ៏ធំធេង ក៏ដូចជាការសម្លាប់ក្រៅប្រព័ន្ធច្បាប់ និងការសម្លាប់សមាជិកបម្រើការនៅក្នុងក្រសួងសង្គមកិច្ច ។

សក្ខីកម្មរបស់អ្នកនាំសំបុត្រម្នាក់របស់ អៀង ធីរិទ្ធ ៖

ស្ត្រីក្មេងម្នាក់មកពីខេត្តតាកែវ បានក្លាយទៅជាអ្នកនាំសំបុត្ររបស់ អៀង ធីរិទ្ធ នៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៦ ។ ទោះបីជាមានទំនាក់ទំនងការងារជិតស្និទ្ធយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏គាត់មិនដែលហ៊ានសម្ដែងអាកប្បកិរិយាធម្មតាជាមួយ អៀង ធីរិទ្ធ ដែរ ហើយមិនដែលសួរនាំអំពីរឿងរ៉ាវផ្ទាល់ខ្លួនឡើយ ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្ដី គាត់នៅតែចាត់ទុក អៀង ធីរិទ្ធ ថាជាមនុស្សល្អ គឺមិនមែនជាមនុស្សម្នាក់ដែលចិត្តអាក្រក់ ឬសាហាវនោះទេ តែជាមនុស្សម្នាក់ដែលមិនដែលដំឡើងសំឡេង តែងតែនិយាយដោយសម្ដីផ្អែមល្ហែម និងអង្អែលក្បាល និងជាមនុស្សចិត្តទូលាយ ។ គាត់មិនជឿថា អៀង ធីរិទ្ធ ធ្លាប់សម្លាប់អ្នកណាម្នាក់ទេ ។ គាត់ក៏មិនជឿថា ប៉ុល ពត, នួន ជា, អៀង សារី ឬ ខៀវ សំផន ធ្លាប់សម្លាប់អ្នកណាម្នាក់ដោយផ្ទាល់ដៃនោះដែរ ។ គាត់ជឿថា ការសម្លាប់កើតមានឡើងតែនៅជនបទប៉ុណ្ណោះ ដែលប្រជាជនសម្លាប់គ្នាទៅវិញទៅមក គឺមិនមែននៅក្នុងទីក្រុងទេ ។ អៀង ធីរិទ្ធ មិនដែលនិយាយជាមួយគាត់អំពីការគំរាមកំហែងពីខាំងនោះទេ ។ ចំណីអាហារមានគ្រប់គ្រាន់ ហើយរៀងរាល់ដប់ថ្ងៃម្ដងមានបង្អែម ដូចជានំសាំងវិចឬអ្វីដែលផ្អែម ហើយមានកុនមើលទៀតផង ។ ជីវិតមានការ

សប្បាយរីករាយ ។

សក្ខីកម្មរបស់ស្ត្រីម្នាក់មកពីខេត្តតាកែវ

ស្ត្រីម្នាក់មកពីខេត្តតាកែវ ដែលបម្រើការជាពេទ្យទាហាននៅក្នុងមន្ទីរពេទ្យ៦មករា ក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញពីឆ្នាំ ១៩៧៧-១៩៧៨ មិនមានការចងចាំអ្វីទាំងអស់ពី អៀង ធីរិទ្ធ ប៉ុន្តែបានចងចាំថា មិត្តរួមការងារជាពេទ្យទាហានរបស់គាត់ត្រូវបាននាំយកទៅសម្លាប់ ដែលនៅចុងឆ្នាំ១៩៧៧ និងក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨ គឺជាពេលដែលមានការបាត់ខ្លួនច្រើនជាងគេបង្អស់ ។ គាត់បានអះអាងថា ជនរងគ្រោះភាគច្រើនមកពីខេត្តតាកែវ ហើយត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាជាជនក្បត់ ព្រោះមានទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធជាមួយ "យួន" ប៉ុន្តែតាមការពិតត្រូវបាននាំយកទៅបាត់ដោយសារតែលួចអង្ករ ត្អូញត្អែរពីរបបអាហារមិនគ្រប់គ្រាន់ ឬលួចស្រឡាញ់គ្នាជាដើម ។ គោលបំណងហាក់ដូចជាដើម្បីបំបាត់ចោលនូវជាតិខ្មែរតែម្តង ។ គាត់និយាយថាជនរងគ្រោះត្រូវបាននាំយកទៅមន្ទីរស-២១ ។

សេចក្តីដកស្រង់ចេញពីអត្ថបទរបស់ ឆាំង យុ "គម្រោងសំខាន់១២ របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា" ទស្សនាវដ្តីស្វែងរកការពិត ទំព័រ២-៥ (ឆមាសទី១ ឆ្នាំ២០០៤)

ក្នុងរយៈពេលជិត៤ឆ្នាំ របបនេះទទួលខុសត្រូវចំពោះការស្លាប់ជីវិតមនុស្សប្រមាណ២លាននាក់ ឬជាង១ភាគ៤នៃប្រជាជនកម្ពុជាទាំងមូល ។ ប៉ុន្តែអ្វីដែលធ្វើឲ្យខ្ញុំប្រមូលឯកសារពីឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនោះគឺច្រើនជាងចំនួនជនរងគ្រោះទាំងនេះដែលមានតួលេខមិនច្បាស់លាស់ទៅទៀត ។ សេចក្តីរន្ធត់ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យក៏ជារឿងរ៉ាវផ្ទាល់ខ្លួនមួយដែរ ។ ខ្ញុំគឺជាក្មេងម្នាក់នៅក្នុងរយៈកាលនោះ ហើយទទួលរងគ្រោះដូចប្រជាជនដទៃទៀតដែរ ។ នៅពេលខ្ញុំបេះត្រកួនឲ្យបងស្រីរបស់ខ្ញុំដែលមានផ្ទៃពោះ និងអត់ឃ្លាន ខ្ញុំត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាជាឧក្រិដ្ឋជន ។ ខ្ញុំត្រូវបានវាយនឹងពូថៅ រុញដួលទៅលើដីនិងចាប់ចង ។ ឈ្លបភូមិដាក់ខ្ញុំនៅក្នុងគុកអស់រយៈពេលជាច្រើនសប្តាហ៍ ។ ម្តាយរបស់ខ្ញុំមិនហ៊ានយំទេ នៅពេលគាត់ដឹងថាកម្មាភិបាលកំពុងតែវាយដំខ្ញុំ ព្រោះខ្មែរក្រហមបានចាត់ទុកថា ការសម្តែងសេចក្តីសោកសៅ ក៏ជាអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មមួយដែរ ។ បងស្រីរបស់ខ្ញុំម្នាក់ទៀតស្លាប់ដោយសារគាត់មិនមានអាហារហូបគ្រប់គ្រាន់នៅពេលខ្មែរក្រហមចោទប្រកាន់គាត់ពីបទលួចម្ហូបបន្តិចបន្តួច គាត់បានបដិសេធការចោទប្រកាន់នេះ ។ ខ្មែរក្រហមបានសម្លាប់គាត់ដោយសារតែកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមទាំងនេះមិនជឿគាត់ ។ ខ្ញុំមានសំណាងល្អ ។ ខ្ញុំបានរួចរស់ជីវិតពីរយៈកាលដ៏ឃោរឃៅនោះ ។

រូបទី២១

សេចក្តីដកស្រង់ចេញពីអត្ថបទរបស់ សោម ប៊ុនថន "កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមគឺជាមនុស្សអាក្រក់ឬ?" ទស្សនាវដ្តីស្វែងរកការពិត ទំព័រ៤-៧ (ឆមាសទី៣ ឆ្នាំ២០០៨)

នៅឆ្នាំ១៩៦៥ ប៊ុច ត្រូវបានបំបួសជាសង្ឃនៅវត្តតាំងខ្មៅដើម្បីសិក្សាអំពីពុទ្ធសាសនា ។ ២ ឆ្នាំក្រោយមក ប៊ុច បានសឹកមកវិញ ។ នៅឆ្នាំ១៩៧១ បន្ទាប់ពីបានឮសេចក្តីអំពាវនាវរបស់សម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ ឲ្យចូលព្រៃម៉ាគីនិង ចូលរួមការតស៊ូដើម្បីរំដោះប្រទេសពីរបប លន់ នល់ ប៊ុច បានស្ម័គ្រចិត្តចូលបម្រើកងទ័ពរណសិរ្សរួបរួមជាតិកម្ពុជា ។ ប៊ុច ទទួលខុសត្រូវអប់រំអ្នកដែលមកពីទីក្រុង អំពីនយោបាយបដិវត្តន៍ និងទទួលខុសត្រូវទៅលើការផលិតអាហារសម្រាប់ ប្រជាជន ។ ប៊ុច បានរំឭកថា នៅថ្ងៃមួយនៅពេលដែលកងកម្លាំងខ្មែរក្រហមនិងទាហាន លន់ នល់ កំពុងច្បាំងគ្នា ក្មេងស្រី តូចម្នាក់ និងស្ត្រីម្នាក់ឈ្មោះ មុំ ដែលកំពុងតែស្វែងរកបងប្អូន ត្រូវកងទ័ពខ្មែរក្រហមចាប់ខ្លួនបាន ។ ដោយសារតែគាត់ធ្លាប់ រស់នៅក្នុងតំបន់ខ្មាំង (លន់ នល់) គាត់ត្រូវបានចោទប្រកាន់ថា ជាជនបង្កប់ក្នុងតំបន់រំដោះ ។ ដោយ ប៊ុច ធ្លាប់ស្គាល់អ្នក ទាំងពីរ និងដឹងថាគាត់នឹងត្រូវទទួលទារុណកម្មឃោរឃៅ ដោយហេតុនេះ គាត់បានទៅធានាអ្នកទាំងពីរ ។

បន្ទាប់ពីជ័យជម្នះនៅឆ្នាំ១៩៧៥ អង្គការបានតែងតាំង ប៊ុច ជាគណៈស្រុករងនៃស្រុកស្អាង ដែលទទួលមើល ការខុសត្រូវលើកសិករ ។ ៧ខែក្រោយមក អង្គការបានបញ្ជូន ប៊ុច ទៅស្រុក តាំងគោក តំបន់៤២ នៃភូមិភាគកណ្តាល ។ ទោះបីជាអង្គការបានឲ្យ ប៊ុច កត់ឈ្មោះអ្នក១៧មេសា ដែលលួចដំឡូងនិងអង្ករ ឬអ្នកដែលមកធ្វើការមិនទៀងទាត់ក៏ដោយ ក៏ ប៊ុច មិនដែលរាយការណ៍ឈ្មោះអ្នកទាំងនោះទៅកម្មាភិបាលថ្នាក់តំបន់ ឬកម្មាភិបាលថ្នាក់មជ្ឈិមដែរ ។ ដោយសារ ប្រជាជនត្រូវបានជម្លៀសមកពីកន្លែងផ្សេងៗគ្នា គាត់មិនអាចបែងចែកសាវតារប្រជាជនទាំងនោះច្បាស់លាស់ទេ ហើយ មានការភ័យខ្លាចចំពោះការចោទប្រកាន់មនុស្សគ្មានទោសពៃរ៍ ។ ជាលទ្ធផល តួនាទីរបស់ ប៊ុច ត្រូវបានទម្លាក់មកជា អនុប្រធានវិញ ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៨ ខណៈពេលដែល ប៊ុច កំពុងតែច្បាំងនៅលើសមរភូមិ ប៊ុច បានជាន់មីនផ្ទុះដាច់ជើងម្ខាង ។ បន្ទាប់ ពីជាពីរបួសវិញ គាត់ត្រូវបានចាត់តាំងឲ្យទៅគ្រប់គ្រងគ្រួសារកងទ័ពខ្មែរក្រហម ចំនួន ១៧គ្រួសារ ។ នៅចុងបញ្ចប់ មេបញ្ជាការរបស់គាត់ត្រូវកងកម្លាំងរដ្ឋាភិបាលចាប់ខ្លួនបាន ដូច្នេះ ប៊ុច បានរត់គេចចេញទៅរស់នៅជាមួយអ្នកភូមិ ។ ដោយសារ ប៊ុច បានធ្វើអំពើល្អ ប្រជាជនមួយចំនួនបានឲ្យអង្ករ ត្រីងៀត ហើយបានជួយលាក់ប្រវត្តិរូបជាអតីតកម្មាភិបាល ខ្មែរក្រហមឲ្យគាត់ទៀត ។ រហូតមកដល់ពេលបច្ចុប្បន្ន អ្នកភូមិនៅស្រុកបារាយណ៍ និងស្រុកតាំងគោកនៅតែមកលេង គាត់មួងម្កាលដែរ ។

កំណត់ចំណាំសម្រាប់គ្រូ ៖ គោលបំណងនៃសកម្មភាពនេះមានពីរយ៉ាង ៖

ទីមួយ គ្រូត្រូវបានលើកទឹកចិត្តឲ្យដឹកនាំសិស្សក្នុងការពិនិត្យមើលថា ប្រវត្តិសាស្ត្រកើតឡើងតាមរយៈសាច់ រឿង បទពិសោធន៍ និងការបកស្រាយផ្សេងៗគ្នាជាច្រើន ។ គ្រូអាចឲ្យសិស្សប្រៀបធៀបសាច់រឿង ១) អ្នករត់សំបុត្រ របស់ អៀង ធីរិទ្ធ ២) ស្ត្រីមកពីខេត្តតាកែវ ៣) អត្ថបទរបស់ លោក ឆាំង យុ និង ៤) រឿងរ៉ាវរបស់ ប៊ុច ។ តើរឿងរ៉ាវ ផ្សេងគ្នាទាំងនេះបង្ហាញអ្វីខ្លះពីការសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រ ។ គ្រូអាចលើកជាសំណួរនេះឡើង និងដឹកនាំសិស្សឲ្យមើលឃើញ ចំណុចរួម ដែលថាមិនមានប្រវត្តិសាស្ត្រដាច់ខាតតែមួយនោះទេ ។ ផ្ទុយទៅវិញ សិស្សត្រូវរៀនប្រវត្តិសាស្ត្រក្នុងលក្ខណៈជា បណ្តុំនៃបទពិសោធន៍និងទស្សនៈផ្សេងៗគ្នា ។ ជួនកាលអាចមានទស្សនៈផ្សេងគ្នាទៅលើអ្វីដែលបានកើតឡើងនិងមូលហេតុ ។

ទីពីរ គ្រូអាចណែនាំឲ្យសិស្សពិនិត្យមើលថាតើបទពិសោធន៍ទាំងនេះខុសគ្នារបៀបណា និងថាតើបទពិសោធន៍ទាំងនេះជួយដល់សិស្សដូចម្ដេចខ្លះ ក្នុងការស្វែងយល់ពីនិយមន័យនៃ«ជនរងគ្រោះ»និង «ជនដៃដល់» ។ ឧទាហរណ៍ តើអ្នករត់សំបុត្ររបស់ អឿង ធីរិទ្ធ គឺជា«ជនដៃដល់ដែរឬទេ?» តើអ្វីទៅជានិយមន័យនៃ «ជនដៃដល់» ។ ដើម្បីកំណត់មនុស្សម្នាក់ថាជា «ជនដៃដល់» តើមនុស្សម្នាក់នោះត្រូវតែធ្វើទុក្ខទោសទៅលើអ្នកដទៃផ្សេងទៀតដោយផ្ទាល់ឬយ៉ាងណា?

សំយោគ (១៥-២៥នាទី)

គ្រូពិនិត្យមើលការគិតរបស់សិស្សនិងសួរសំណួរណែនាំខាងក្រោមទៅសិស្សទាំងអស់នៅក្នុងថ្នាក់ដើម្បីវាយតម្លៃនិងសង្ខេបការសិក្សារបស់សិស្ស ។

សំណួរណែនាំនិងចម្លើយ

១) តើខ្មែរក្រហមកាន់កាប់ប្រទេសកម្ពុជានៅពេលណា? **ថ្ងៃទី១៧ មេសា ១៩៧៥ ។**

២) ហេតុអ្វីបានជាអ្នកគិតថា ខ្មែរក្រហមបង្ខំប្រជាជនប្រមាណ២លាននាក់ឲ្យចាកចេញពីរដ្ឋធានីភ្នំពេញ? **គ្រូមិនគួរផ្ដល់ចម្លើយឲ្យសិស្សទេ ។ ផ្ទុយទៅវិញ គ្រូគួរលើកទឹកចិត្តសិស្សឲ្យពិចារណាអំពីមូលហេតុដែលខ្មែរក្រហមធ្វើបែបនេះ ។**

៣) តើជីវិតមនុស្សដែលស្លាប់នៅក្រោមរបបខ្មែរក្រហមប្រហែលប៉ុន្មាននាក់? **ចន្លោះពី១,៧ទៅ២លាននាក់ ។**

៤) តើហេតុអ្វីបានជាអ្នកគិតថាខ្មែរក្រហមចង់ប្រែក្លាយប្រទេសកម្ពុជាឲ្យទៅជាសង្គមជនបទនិងគ្មានវណ្ណៈ? **គ្រូមិនត្រូវផ្ដល់ចម្លើយឲ្យសិស្សនៅពេលនេះទេ ។ គ្រូគួរលើកទឹកចិត្តសិស្សឲ្យពិចារណាអំពីមូលហេតុដែលខ្មែរក្រហមធ្វើបែបនេះ ។**

៥) ប្រសិនបើរូបិយប័ណ្ណនិងផ្សារសេរីត្រូវបានលុបបំបាត់ តើអ្នកគិតថាជីវិតនាពេលបច្ចុប្បន្ននឹងទៅជាយ៉ាងណា? **គ្រូមិនត្រូវផ្ដល់ចម្លើយឲ្យសិស្សនៅពេលនេះទេ ។ គ្រូគួរលើកទឹកចិត្តសិស្សឲ្យពិចារណាអំពីផលប៉ះពាល់នៃអំពើបែបនេះមកលើជីវិតរស់នៅរបស់ខ្លួននាពេលបច្ចុប្បន្ន ។ ចម្លើយរបស់សិស្សអាចខុសៗគ្នា ។**

៦) ប្រសិនបើសាលារៀនត្រូវបានលុបបំបាត់ តើអ្នកគិតថាជីវិតនឹងទៅជាយ៉ាងណា? **គ្រូមិនត្រូវផ្ដល់ចម្លើយឲ្យសិស្សនៅពេលនេះទេ ។ គ្រូគួរលើកទឹកចិត្តសិស្សឲ្យពិចារណាអំពីផលប៉ះពាល់នៃអំពើបែបនេះមកលើជីវិតរស់នៅរបស់ខ្លួននាពេលបច្ចុប្បន្ន ។ ចម្លើយរបស់សិស្សអាចខុសៗគ្នា ។**

៧) ប្រសិនបើទ្រព្យសម្បត្តិឯកជនត្រូវបានលុបបំបាត់ តើអ្នកគិតថាជីវិតនឹងទៅជាយ៉ាងដូចម្ដេច? **គ្រូមិនត្រូវផ្ដល់ចម្លើយឲ្យសិស្សនៅពេលនេះទេ ។ គ្រូគួរលើកទឹកចិត្តសិស្សឲ្យពិចារណាអំពីផលប៉ះពាល់នៃអំពើបែបនេះមកលើជីវិតរស់នៅរបស់ខ្លួននាពេលបច្ចុប្បន្ន ។ ចម្លើយរបស់សិស្សអាចខុសៗគ្នា ។**

៨) ប្រសិនបើសម្លៀកបំពាក់ស៊ីវិល័យតាមបែបបរទេសត្រូវបានលុបបំបាត់ តើអ្នកគិតថាជីវិតនឹងទៅជាយ៉ាងដូចម្ដេច? **គ្រូមិនត្រូវផ្ដល់ចម្លើយឲ្យសិស្សនៅពេលនេះទេ ។ គ្រូគួរលើកទឹកចិត្តសិស្សឲ្យពិចារណាអំពីផលប៉ះពាល់នៃអំពើបែបនេះមកលើជីវិតរស់នៅរបស់ខ្លួននាពេលបច្ចុប្បន្ន ។ ចម្លើយរបស់សិស្សអាចខុសៗគ្នា ។**

៩) ប្រសិនបើការគោរពជំនឿសាសនានិងវប្បធម៌ប្រពៃណីខ្មែរត្រូវបានលុបបំបាត់ តើអ្នកគិតថាជីវិតនឹងទៅជាយ៉ាងដូចម្ដេច? **គ្រូមិនត្រូវផ្ដល់ចម្លើយឲ្យសិស្សនៅពេលនេះទេ ។ គ្រូគួរលើកទឹកចិត្តសិស្សឲ្យពិចារណាអំពីផលប៉ះពាល់**

នៃអំពើបែបនេះមកលើជីវិតរស់នៅរបស់ខ្លួននាពេលបច្ចុប្បន្ន ។ ចម្លើយរបស់សិស្សអាចខុសៗគ្នា ។

១០) តើអ្នកគិតថា ហេតុដូចម្តេចបានជារបបនេះហាមប្រាមមិនឲ្យមានការប្រមូលផ្តុំគ្នាឬការពិភាក្សាជាសាធារណៈ? **គ្រូមិនត្រូវផ្តល់ចម្លើយទៅឲ្យសិស្សនៅពេលនេះទេ ។ គ្រូគួរលើកទឹកចិត្តសិស្សឲ្យពិចារណាអំពីផលប៉ះពាល់នៃអំពើបែបនេះមកលើជីវិតរស់នៅរបស់ខ្លួននាពេលបច្ចុប្បន្ន ។ ចម្លើយរបស់សិស្សអាចខុសៗគ្នា ។**

១១) ពណ៌នាអំពីទំនាក់ទំនងរវាងកម្ពុជានិងវៀតណាមនៅចុងឆ្នាំ១៩៧៧ ។ **ទំនាក់ទំនងរវាងប្រទេសទាំងពីរក្លាយទៅជាសត្រូវនឹងគ្នា ។**

១២) តើរបបនេះផ្តល់ផលប៉ះពាល់មកលើសង្គមកម្ពុជានាពេលបច្ចុប្បន្នអ្វីខ្លះ? **គ្រូមិនត្រូវផ្តល់ចម្លើយឲ្យសិស្សនៅពេលនេះទេ ។ គ្រូគួរលើកទឹកចិត្តសិស្សឲ្យពិចារណាអំពីផលប៉ះពាល់នៃអំពើបែបនេះមកលើជីវិតរស់នៅរបស់ខ្លួននាពេលបច្ចុប្បន្ន ។ ចម្លើយរបស់សិស្សអាចខុសៗគ្នា ។**

១៣) មើលរូបភាពនៅក្នុងទំព័រទី១ នៃជំពូក១ ដែលមានចំណងជើងថា “ក្រុមយុវជននិងយុវនារីនៅក្នុងសន្និសីទមួយក្នុងខេត្តសៀមរាបនាថ្ងៃទី២៣ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៣” ។ ដោយសម្លឹងមើលទៅលើរូបភាព និងមិនបញ្ចេញយោបល់អ្វីទាំងអស់ តើអ្នកសង្កេតឃើញនៅក្នុងរូបភាពមានអ្វីខ្លះ? តើរូបភាពនេះ បង្រៀនអ្នកអំពីមនោគមន៍វិជ្ជារបស់ខ្មែរក្រហមអ្វីខ្លះ? តើអ្នកគិតថា យុវជនក្មេងៗទាំងនេះកំពុងធ្វើអ្វីនៅក្នុងសន្និសីទនោះ? **មិនមានចម្លើយត្រូវឬខុសទេសម្រាប់សំណួរនេះ ។ ចម្លើយអាចជា ៖ មនុស្សជាច្រើនស្លៀកសម្លៀកបំពាក់ពណ៌ខ្មៅ ។ នារីភាគច្រើនកាត់សក់ខ្លី ។**

១៤) សូមមើលរូបភាពនៅលើទំព័រទី១ ប្រសិនបើអ្នកនៅក្នុងហ្វូងមនុស្សនោះ តើអ្នកមានអារម្មណ៍ដូចម្តេច? **មិនមានចម្លើយត្រូវឬខុសទេសម្រាប់សំណួរនេះ ។**

ជំពូក២ ៖ តើខ្មែរក្រហមជាអ្នកណា? តើខ្មែរក្រហមឡើងកាន់អំណាចដោយរបៀបណា?

រូបទី២២

មេរៀនទី១ ៖ អំណានជំពូក២

វត្ថុបំណង

១) សិស្សទទួលបានចំណេះដឹងអំពីប្រវត្តិនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

២) សិស្សពណ៌នាអំពីអ្នកដែលដើរតួនាទីសំខាន់នៅក្នុងការដណ្តើមកាន់កាប់ប្រទេសកម្ពុជា នៅឆ្នាំ១៩៧៥ ។

៣) សិស្សកំណត់និយមន័យនៃពាក្យនិងឈ្មោះសំខាន់ៗ ។

សម្ភារៈឧបទេស ៖ សៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រ និងសៀវភៅលំហាត់ ។

ពន្យល់ពាក្យនិងឈ្មោះសំខាន់ៗ ៖

អាណានិគមបារាំង	ឥណ្ឌូចិន	លេខាធិការ
វណ្ណៈសិរីឥស្សរៈ (ខ្មែរឥស្សរៈ)	សឺង ង៉ុកមិញ	ហូ ជីមិញ
ចាន់ សម័យ	និរទេស	រត់ចោលជួរ
អ្នកជាតិនិយម	បញ្ញវន្ត	សកម្មជន
សាឡុត ស (ប៉ុល ពត)	សុន សេន	ជននៅក្នុងឧបត្ថម្ភ

រូបទី២៣

ខៀវ សំផន	អៀង សារី	កែ មាស
កសិករ	អ្នកមូលធននិយម	សោ ភឹម
សក្តិភូមិនិយម	នួន ជា	កិច្ចព្រមព្រៀងក្រុងហ្សឺណែវ
គណៈកម្មាធិការមជ្ឈិម	វៀតមិញ	រដ្ឋសភា
ស៊ីវ ហេង	កម្មាភិបាល	ទូ សាមុត
បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា	បក្សកុម្មុយនីស្តឥណ្ឌូចិន	បក្សប្រជាជនបដិវត្តន៍ខ្មែរ
សង្គមរាស្ត្រនិយម		

លំនាំបង្រៀន

ការផ្តើមបង្រៀន (៥-១០នាទី)

មុនពេលចាប់ផ្តើមមេរៀន គ្រូបង្ហាញពីវត្ថុបំណងនៃមេរៀនសម្រាប់ថ្ងៃនេះ ។ គ្រូឲ្យសិស្សពិភាក្សាពីអ្វីដែលសិស្សបានដឹងអំពីរបបខ្មែរក្រហម និងពិភាក្សាពាក្យនិងឈ្មោះ នៅក្នុងជំពូក២ ។

ការបង្រៀន (១៥-៤៥នាទី)

សិស្សអានមេរៀនដោយយកចិត្តទុកដាក់និងកត់ត្រានូវការពិតសំខាន់ៗ នៅក្នុងជំពូក២ ។ សិស្សសរសេរនៅក្នុងសៀវភៅលំហាត់ដើម្បីបង្ហាញពីការសិក្សារបស់ខ្លួន ។

សំយោគ (១៥-២៥នាទី)

គ្រូសួរសំណួរណែនាំជាមួយសិស្សនៅក្នុងថ្នាក់ទាំងអស់ ដើម្បីវាយតម្លៃនិងសង្ខេបការសិក្សា របស់សិស្ស ។

សំណួរណែនាំនិងចម្លើយ

១) ហេតុអ្វីបានជាចលនាកុម្មុយនីស្តនៅកម្ពុជាសហការជាមួយវៀតណាម? **ដើម្បីតស៊ូប្រឆាំងនឹងបារាំង ។**

២) នៅខែមេសាឆ្នាំ១៩៥០ គណៈប្រតិភូចលនាកុម្មុយនីស្ត ចំនួន២០០នាក់ នៅកម្ពុជាបានមកជួបជុំគ្នានៅខេត្តកំពតនិងបង្កើតជាក្រុមមួយ ។ តើក្រុមនោះមានឈ្មោះអ្វី? **រណសិរ្សឯកភាពឥស្សរៈ ឬខ្មែរឥស្សរៈ ។**

៣) តើមេដឹកនាំនៃក្រុមនេះជាអ្នកណា? **សឺង ង៉ុកមិញ ហៅ អាចារ្យមៀន ។**

៤) តើមនោគមន៍វិជ្ជារបស់ក្រុមនេះគឺជាអ្វី? **ម៉ាក្ស-លេនីន ។**

៥) តើសមាជិកសម្ងាត់នៃគណៈកម្មាធិការមជ្ឈិមបក្សប្រជាជនបដិវត្តន៍ខ្មែរមានអ្នកណាខ្លះ? (ឲ្យឈ្មោះចំនួន៤) **សឺង ង៉ុកមិញ, ស៊ីវ ហេង, ទូ សាមុត (ហៅអាចារ្យសុខ), ចាន់ សម័យ ។**

៦) នៅឆ្នាំ១៩៥៥ តើគណបក្សណាឈ្នះបានកៅអីទាំងអស់នៅក្នុងរដ្ឋសភា? **គណបក្សសង្គមរាស្ត្រនិយម ។**

៧) នៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៥០និងឆ្នាំ១៩៥៩ តើក្នុងបក្សប្រជាជនបដិវត្តន៍ខ្មែរមានអ្វីកើតឡើងខ្លះ? **យោងតាមសម្តីរបស់ ប៉ុល ពត ពីឆ្នាំ១៩៥៥ដល់ឆ្នាំ១៩៥៩ សមាជិកបក្សប្រជាជនបដិវត្តន៍ខ្មែរប្រហែលកៅសិបភាគរយត្រូវបានចាប់ខ្លួននិងសម្លាប់ ។ រហូតមកដល់ដើមឆ្នាំ១៩៦០ មានតែកម្មាភិបាលបក្សប្រហែល៨០០នាក់ និងសាខាបក្ស២នៅជនបទតែប៉ុណ្ណោះ ដែលនៅមានសកម្មភាព និងដំណើរការពេញលេញ ។ បញ្ហានេះកើតឡើងមួយផ្នែកដោយសារតែ ស៊ីវ ហេង បានចុះចូលជាមួយរាជរដ្ឋាភិបាលរបស់សម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៥៩ ។**

៨) តើសាខាបក្សនៅជនបទចំនួន២ដែលនៅមានដំណើរការពេញលេញនៅឡើយ នៅឆ្នាំ១៩៦០ មានអ្វីខ្លះ? **ភូមិភាគបូព៌ា ដែលមានមូលដ្ឋាននៅខេត្តកំពង់ចាម (ដឹកនាំដោយ សោ ភឹម) និងភូមិភាគនិរតីដែលមានមូលដ្ឋាននៅក្នុងខេត្តតាកែវ (ដឹកនាំដោយ ឈិត ជឿន ហៅតាម៉ុក) ។**

៩) នៅឯកិច្ចប្រជុំមហាសន្និបាតសម្ងាត់របស់បក្សប្រជាជនបដិវត្តន៍ខ្មែរពីថ្ងៃទី២៨-៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៦០ តើមានអ្វីកើតឡើងខ្លះ? **មានសមាជិកចំនួន៧នាក់ពីសាខាបក្សនៅទីក្រុង និង១៤នាក់ ពីសាខាបក្សនៅជនបទ បានមកជួបប្រជុំគ្នានៅក្នុងស្ថានីយ៍រថភ្លើងក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញ ។ មហាសន្និបាតបានរៀបចំបក្សសាជាថ្មី បង្កើតមាគ៌ានយោបាយថ្មី និងប្តូរឈ្មោះបក្សទៅជាបក្សពលករកម្ពុជា ។ ទូ សាមុត ក្លាយជាលេខាបក្ស ហើយ នួន ជា ក្លាយជាអនុលេខាបក្ស ។ ប៉ុល ពត គឺជាអនុលេខាបក្សទី២នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៦១ ។**

១០) បន្ទាប់ពី ប៉ុល ពត ត្រូវបានតែងតាំងជាលេខាបក្ស តើប្រទេសចំនួន២ដែលគាត់បានធ្វើដំណើរទៅទស្សនកិច្ចដើម្បីពិភាក្សាការងារ មានប្រទេសណាខ្លះ? **ប្រទេសចិន និងប្រទេសវៀតណាម ។**

១១) ហេតុអ្វីបានជា ប៉ុល ពត ផ្លាស់ប្តូរឈ្មោះបក្សទៅជាបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជានៅឆ្នាំ១៩៦៦? **គាត់ចង់បន្ថយឥទ្ធិពលរបស់វៀតណាមនិងរឹតចំណងមិត្តភាពជាមួយចិន ។ គាត់ធ្វើការផ្លាស់ប្តូរបែបនេះ ដើម្បីដាក់បក្សកម្ពុជាឲ្យនៅលើបក្សវៀតណាម ។**

១២) នៅខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០ តើអ្នកណាដែលធ្វើរដ្ឋប្រហារបានសម្រេចក្នុងការទម្លាក់សម្តេចព្រះនរោត្តម

សីហនុ ចេញពីតំណែងប្រមុខរដ្ឋ? **សេនាប្រមុខ លន់ នល់ និងសហការីរបស់គាត់ ដែលនិយមសហរដ្ឋអាមេរិក ។**

១៣) តើឈ្មោះដើមរបស់ ប៉ុល ពត គឺអ្វី? **សាឡុត ស ។**

១៤) តើ ប៉ុល ពត ក្លាយជាសមាជិកបក្សកុម្មុយនីស្តនៅឯណា? **ទីក្រុងប៉ារីស ប្រទេសបារាំង ។**

១៥) តើ ប៉ុល ពត ក្លាយទៅជានាយករដ្ឋមន្ត្រីរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនៅពេលណា? **១៩៧៦ ។**

១៦) តើ ប៉ុល ពត លាលែងចេញពីតំណែងនៅពេលណា? **១៩៧៩ ។**

១៧) តើ ប៉ុល ពត ស្លាប់នៅថ្ងៃណា? **ថ្ងៃទី១៥ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩៨ ។**

១៨) ក្នុងកំឡុងពេលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ តើតួនាទីរបស់ នួន ជា ដូចដែលបានបង្ហាញនៅក្នុងអត្ថបទមានអ្វីខ្លះ? **ប្រធានសភាតំណាងប្រជាជនកម្ពុជា អនុលេខានៃគណៈកម្មាធិការមជ្ឈិម និងគណៈអចិន្ត្រៃយ៍បក្ស ។ គាត់ក៏ដើរតួនាទីសំខាន់នៅក្នុងបញ្ហាសន្តិសុខជាតិនិងជាសមាជិកខ្ពស់ជាងគេថ្នាក់ទី២ នៅក្នុងជួរបក្ស ។**

១៩) តើ នួន ជា ចុះចូលជាមួយរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានៅពេលណា? **១៩៩៨ ។**

២០) តើរដ្ឋាភិបាលនិរទេសដែលសម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ បង្កើតឡើងបន្ទាប់ពីព្រះអង្គត្រូវបានទម្លាក់ចេញពីតំណែង មានឈ្មោះថាអ្វី? **រាជរដ្ឋាភិបាលរួបរួមជាតិកម្ពុជា ។**

២១) តើប្រទេសណាខ្លះគាំទ្រខ្មែរក្រហម នៅក្នុងការតស៊ូដើម្បីដណ្តើមកាន់កាប់អំណាច? **ចិន និងវៀតណាម ។**

២២) តើកងកម្លាំងយោធាបរទេសណាខ្លះដែលបានចូលមកក្នុងប្រទេសកម្ពុជាក្នុងឆ្នាំ១៩៧០? **កងកម្លាំងកុម្មុយនីស្តវៀតណាម និងកងកម្លាំងសហរដ្ឋអាមេរិក (ចូលក្នុងរយៈពេលខ្លី) ។**

២៣) ពីខែមករា ដល់ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៣ តើរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរត្រូវបានជួយទ្រទ្រង់ដោយ ប្រទេសណា? **សហរដ្ឋអាមេរិក ។ ជំនួយសហរដ្ឋអាមេរិកត្រូវបានបន្តរហូតដល់ថ្ងៃចុងក្រោយនៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ។**

២៤) សហរដ្ឋអាមេរិកបានទម្លាក់គ្រាប់បែកប្រមាណកន្លះលានតោនមកលើកម្ពុជា ។ តើការទម្លាក់គ្រាប់បែកនោះមានផលប៉ះពាល់ទៅលើក្រុមខ្មែរក្រហមដូចម្តេចខ្លះ? **ការទម្លាក់គ្រាប់បែកនេះបានពន្យារជោគជ័យរបស់ខ្មែរក្រហមបាន២ឆ្នាំ ។**

២៥) តើការទម្លាក់គ្រាប់បែករបស់សហរដ្ឋអាមេរិក មានផលប៉ះពាល់មកលើប្រជាជនកម្ពុជាដូចម្តេចខ្លះ? **ការទម្លាក់គ្រាប់បែកនេះបានសម្លាប់ប្រជាជនកម្ពុជាប្រមាណ៣សែននាក់ ។ មនុស្សជាច្រើនត្រូវបាត់បង់សមាជិកគ្រួសាររបស់ខ្លួន ហើយភាគច្រើនបានចូលរួមជាមួយខ្មែរក្រហមដែលជាវិធីមួយក្នុងការជំទាស់ទៅនឹងរដ្ឋាភិបាលរបស់លោកសេនាប្រមុខ លន់ នល់ ដែលគាំទ្រដោយសហរដ្ឋអាមេរិក ។**

២៦) តើមានអ្វីកើតឡើងចំពោះទីប្រឹក្សាវៀតណាមភាគច្រើន ដែលបន្តស្ថិតនៅកម្ពុជាដើម្បីជួយថ្នាក់ដឹកនាំបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា? **ទីប្រឹក្សាភាគច្រើនត្រូវបានធ្វើឃាតចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៣ ។**

មេរៀនទី២ : តើ ប៉ុល ពត ជាអ្នកណា?

វត្ថុបំណង

១) សិស្សរំឭកឡើងវិញនូវចំណេះដឹងពីមុនអំពី ប៉ុល ពត ។

២) សិស្សកំណត់ទិដ្ឋភាពសំខាន់ៗនៃប្រវត្តិរបស់ខ្មែរក្រហម ។

៣) សិស្សពន្យល់អំពីមនោគមន៍វិជ្ជារបស់ ប៉ុល ពត ។

សម្ភារៈឧបទេស ៖ ប្រវត្តិសង្ខេបរបស់ ប៉ុល ពត និងមនោគមន៍វិជ្ជារបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនៅក្នុងសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

(សូមអានសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រ ជំពូក២ សម្រាប់ប្រវត្តិរូបរបស់ ប៉ុល ពត)

រូបទី២៤

(សូមអានជំពូក៧ ចំណុចទី១ សម្រាប់ព័ត៌មានអំពីការបង្កើតសហករណ៍)

(សូមអានជំពូក៧ ចំណុចទី២ វណ្ណៈសង្គមថ្មី២)

តារាង K-W-L នៅក្នុងសៀវភៅលំហាត់របស់សិស្ស

រូបទី២៥

លំនាំបង្រៀន

ការផ្ដើមបង្រៀន (៥-១០នាទី)

មុនពេលចាប់ផ្ដើមមេរៀន គ្រូណែនាំសិស្សអំពីវត្ថុបំណងនៃមេរៀនសម្រាប់ថ្ងៃនេះ ។ គ្រូគូសតារាង K-W-L នៅលើក្ដារខៀន (អ្វីដែលយើងដឹង អ្វីដែលយើងចង់ដឹង និងអ្វីដែលយើងបានរៀន) ដោយសរសេរព័ត៌មានអំពីចំណេះដឹងរបស់សិស្ស ។ គ្រូពិនិត្យមើលព័ត៌មានទាក់ទងនឹងអ្វីដែលសិស្សបានដឹងរួចហើយនិងអ្វីដែលសិស្សចង់ដឹងអំពី ប៉ុល ពត ។ គ្រូឲ្យសិស្សពិភាក្សាថាតើសិស្សសិក្សាអំពីព័ត៌មានទាំងនេះនៅកន្លែងណា? តើសិស្សបានរៀនអ្វីខ្លះពីឪពុកម្ដាយ សមាជិកគ្រួសារនិងមិត្តភក្តិ? តើសិស្សបានរៀនដោយខ្លួនឯងអ្វីខ្លះ? បន្ទាប់មក គ្រូឲ្យសិស្សបំពេញផ្នែកអ្វីដែលសិស្សចង់ដឹងអំពី ប៉ុល ពត នៅក្នុងតារាង ។

គ្រូប្រាប់សិស្សឲ្យបំពេញតារាង "អ្វីដែលយើងបានរៀន" នៅចុងបញ្ចប់នៃវគ្គសិក្សា ។

ការបង្រៀន (១៥-៤៥នាទី)

គ្រូពន្យល់សិស្សអំពីពាក្យមនោគមន៍វិជ្ជា និងឲ្យសិស្សធ្វើការជាដៃគូ ។ បន្ទាប់ពីសកម្មភាពនេះ សិស្សម្នាក់ៗត្រូវសរសេរអំពីមនោគមន៍វិជ្ជារបស់ ប៉ុល ពត នៅក្នុងសៀវភៅលំហាត់រៀងៗខ្លួន ។ សិស្សអាចទៅមើលមនោគមន៍វិជ្ជានៅក្នុងសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

សំយោគ (១៥-២៥នាទី)

នៅចុងបញ្ចប់នៃការងារជាដៃគូ សិស្សពិភាក្សាពីមនោគមន៍វិជ្ជាទាំងនេះនៅក្នុងថ្នាក់ ។ នៅក្នុងដំណាក់កាលនេះ គ្រូវាយតម្លៃចំណេះដឹងនិងការយល់ដឹងរបស់សិស្ស ។

ជំពូក៣ ៖ ការឡើងកាន់អំណាចរបស់ខ្មែរក្រហម

រូបទី២៦

មេរៀនទី១ ៖ អំណានជំពូក៣

វត្ថុបំណង

១) សិស្សពណ៌នាពីការឡើងកាន់កាប់អំណាចរបស់ខ្មែរក្រហម ។

២) សិស្សពន្យល់អំពីបរិបទប្រវត្តិសាស្ត្រនិងសង្គម ដែលរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យត្រូវបានបង្កើតឡើង ។

៣) សិស្សកំណត់និយមន័យនៃពាក្យនិងឈ្មោះសំខាន់ៗ ។

សម្ភារៈឧបទេស ៖ សៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រ និងសៀវភៅលំហាត់

ពន្យល់ពាក្យនិងឈ្មោះសំខាន់ៗ

អន្តរាគមន៍បរទេស	ការទម្លាក់គ្រាប់បែក	កម្ទេចចោល
ក្រុមខុទ្ទាម	រំដោះ	មានតែឈ្មោះ
ឡុន នល់ បូរ៉េត	ជនសកម្មប្រយុទ្ធ	រដ្ឋបាល
លន់ ណុន	ការជម្លៀស	អ្នកការទូត
ព្រះអង្គម្ចាស់ ស៊ីសុវត្ថិ សិរិមតៈ	អំពើពុករលួយ	រឹបអូស

លំនាំបង្រៀន

ការផ្តើមបង្រៀន (៥-១០ នាទី)

មុនពេលចាប់ផ្តើមមេរៀន គ្រូបង្ហាញពីវត្ថុបំណងនៃមេរៀនសម្រាប់ថ្ងៃនេះ ។ គ្រូឲ្យសិស្សពិភាក្សាថាតើខ្មែរក្រហមឡើងកាន់អំណាចដោយរបៀបណា និងឲ្យនិយមន័យនៃពាក្យនិងឈ្មោះសំខាន់ៗ នៅក្នុងជំពូក៣ ។

រូបទី២៧

រូបទី២៨

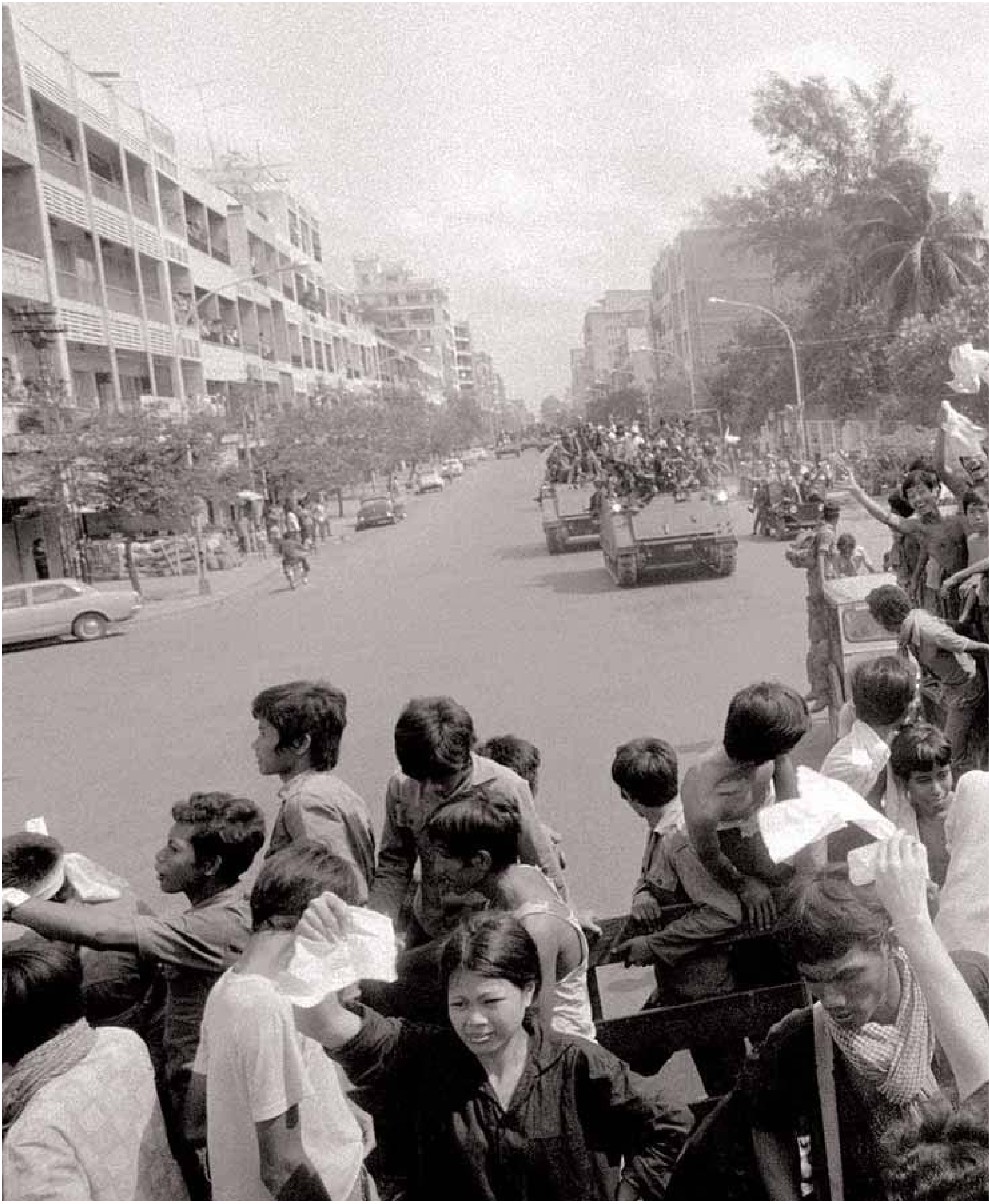

រូបទី២៩

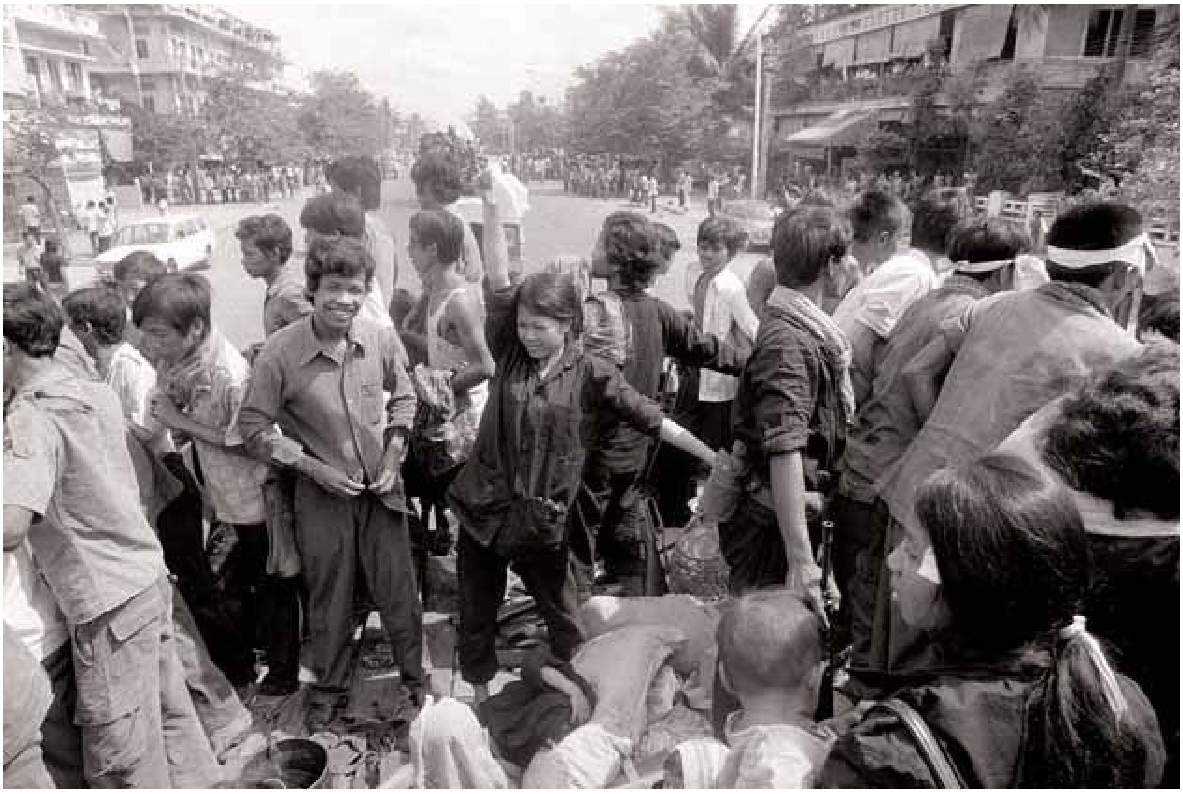

រូបទី៣០

រូបទី៣១

ការបង្រៀន (១៥-៤៥នាទី)

គ្រូឲ្យសិស្សអានមេរៀនដោយយកចិត្តទុកដាក់ និងកត់ត្រានូវព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗពីជំពូក៣ ។ បន្ទាប់មកសិស្សសរសេរនៅក្នុងសៀវភៅលំហាត់របស់ខ្លួនដើម្បីបង្ហាញពីការសិក្សារបស់ខ្លួន ។

សំយោគ (១៥-២៥នាទី)

គ្រូសួរសំណួរណែនាំទៅសិស្សនៅក្នុងថ្នាក់ទាំងអស់ ដើម្បីវាយតម្លៃនិងសង្ខេបការសិក្សារបស់សិស្ស ។

សំណួរណែនាំនិងចម្លើយ

១) តើទីក្រុងភ្នំពេញធ្លាក់ទៅក្រោមការកាន់កាប់របស់កងកម្លាំងខ្មែរក្រហមនៅថ្ងៃណា? **ថ្ងៃទី១៧ ខែ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ។**

២) នៅពេលកងទ័ពខ្មែរក្រហមធ្វើដំណើរចូលមកក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញ តើកងទ័ពទាំងនោះស្លៀកពាក់ឯកសណ្ឋានពណ៌អ្វី? **ពណ៌ខ្មៅ និងពណ៌អាចម៍សេះ ។**

៣) តើខ្មែរក្រហមបានប្រកាសតាមវិទ្យុទៅកាន់ប្រជាជនយ៉ាងដូចម្តេចខ្លះ? **ខ្មែរក្រហមបានប្រកាសតាមវិទ្យុថាខ្លួនមិនមែនមកដើម្បីចរចាជាមួយអ្នកណាទាំងអស់ ហើយនឹងធ្វើការប្រហារជីវិតមន្ត្រីជាន់ខ្ពស់និងមេបញ្ជាការកងទ័ពរបស់រដ្ឋាភិបាលចាស់ ។** ចំពោះសេចក្តីប្រកាសនេះ តើអ្នកគិតថាប្រជាជនមានប្រតិកម្មយ៉ាងដូចម្តេច? **ចម្លើយអាចមានច្រើន ។**

៤) តើជនបរទេស និងជនជាតិខ្មែរមួយចំនួនស្វែងរកការជ្រកកោននៅកន្លែងណា? **សណ្ឋាគារឡឺភ្នំ (បច្ចុប្បន្នសណ្ឋាគារឡឺរ៉ូយ៉ាល់) ដែលកាកបាទក្រហមអន្តរជាតិបានប្រកាសជាតំបន់អព្យាក្រឹត ។**

៥) តើមន្ត្រីជាន់ខ្ពស់របស់របបសាធារណរដ្ឋខ្មែរចំនួនពីររូបដែលត្រូវខ្មែរក្រហមប្រហារជីវិតមានឈ្មោះអ្វីខ្លះ? **នាយករដ្ឋមន្ត្រី ឡុង បូរ៉េត ព្រះអង្គម្ចាស់ ស៊ីសុវត្ថិ សិរិមតៈ និង លន់ ណុន (ប្អូនប្រុសរបស់ លន់ នល់) ។**

៦) ចំពោះប្រជាជនដែលរស់នៅក្នុងទីក្រុង តើខ្មែរក្រហមធ្វើដូចម្តេចខ្លះ? **ខ្មែរក្រហមបានបង្ខំឲ្យប្រជាជនចាកចេញពីទីក្រុងនិងទៅធ្វើស្រែចម្ការនៅតាមទីជនបទ ។**

៧) តើមានអ្វីខ្លះកើតឡើងចំពោះអ្នកជំងឺនៅក្នុងមន្ទីរពេទ្យ? **អ្នកជំងឺត្រូវបានបង្ខំឲ្យចាកចេញពីមន្ទីរពេទ្យដែរ ។**

៨) តើហេតុផលដែលខ្មែរក្រហមបានពន្យល់ចំពោះការបណ្តេញប្រជាជនឲ្យចេញពីទីក្រុងមានអ្វីខ្លះ? (ឲ្យហេតុផលចំនួន៣) :

១) ខ្មែរក្រហមបានប្រាប់ប្រជាជនថា សហរដ្ឋអាមេរិកនឹងមកទម្លាក់គ្រាប់បែកលើទីក្រុងភ្នំពេញ ។

២) ខ្មែរក្រហមបានប្រាប់ប្រជាជនអំពីការខ្វះខាតមធ្យោបាយដឹកជញ្ជូនក្នុងការនាំម្ហូបអាហារមកកាន់ទីក្រុង ។

៣) ប៉ុល ពត បាននិយាយថា ការជម្លៀសនេះមានសារសំខាន់ណាស់ ដើម្បីបំបែកក្រុមចារកិច្ចរបស់ខ្មាំង ។

៩) តើប្រវត្តិវិទូភាគច្រើនយល់ឃើញយ៉ាងដូចម្តេច ចំពោះហេតុផលនៃការជម្លៀសរវាងឆ្នាំ១៩៧៥-១៩៧៦ នេះ? **ខ្មែរក្រហមយល់ឃើញថា ទីក្រុងគឺជាកន្លែងដែលអាចបង្កឲ្យមានការកេងប្រវ័ញ្ច និងសកម្មភាពប្រឆាំងនឹងបដិវត្តន៍ ហើយមានតែកសិករនៅតាមតំបន់ជនបទប៉ុណ្ណោះ ដែលតំណាងឲ្យគោលដៅ និងឧត្តមគតិរបស់បដិវត្តន៍ ។ ខ្មែរក្រហមចង់ប្រែក្លាយប្រទេសជាតិឲ្យទៅជាសង្គមរបស់កសិករនិងកម្មករ ដែលអំពើពុករលួយ សក្តិភូមិនិយម និងមូលធននិយម**

នឹងត្រូវលុបបំបាត់ចោលទាំងស្រុង ។ ខ្មែរក្រហមមិនមានចំណីអាហារដើម្បីចែកចាយដល់ប្រជាជន ហើយបដិសេធមិនទទួលយកជំនួយបរទេស ។

១០) តើមេដឹកនាំដែលមានតែឈ្មោះក្នុងរបបខ្មែរក្រហមជានរណា? **សម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ ។**

មេរៀនទី២ ៖ រូបភាពថ្ងៃ១៧ មេសា ១៩៧៥

វត្ថុបំណង

១) សិស្សសរសេររបាយការណ៍ព័ត៌មានអំពីទិដ្ឋភាពនៅថ្ងៃ១៧ មេសា ១៩៧៥ ។

២) សិស្សពន្យល់អំពីអារម្មណ៍និងទុក្ខវេទនារបស់ប្រជាជនកម្ពុជា នៅពេលខ្មែរក្រហមចូលមកដល់ទីក្រុងភ្នំពេញ ។

៣) សិស្សពន្យល់របាយការណ៍ព័ត៌មានរបស់ខ្លួននៅក្នុងថ្នាក់ ។

សម្ភារៈឧបទេស ៖

ប៊ិចពណ៌ ខ្មៅដៃ ក្រដាស កាវ ទស្សនាវដ្តី កន្ត្រៃ រូបភាពថ្ងៃ១៧ មេសា ១៩៧៥ សៀវភៅលំហាត់សម្រាប់សិស្ស ការពិភាក្សានៅក្នុងគ្រួសារ និងវាគ្មិន (ប្រសិនបើអាច) ។

លំនាំបង្រៀន

ការផ្តើមបង្រៀន (២៥-៣០ នាទី)

មុនពេលចាប់ផ្តើមមេរៀន គ្រូណែនាំពីវត្ថុបំណងនៃមេរៀនសម្រាប់ថ្ងៃនេះ ។ បន្ទាប់មកគ្រូ ស្វាគមន៍វាគ្មិន ។ វាគ្មិនឡើងនិយាយរយៈពេលពី២០ ទៅ៣០ នាទី អំពីបទពិសោធន៍របស់ខ្លួននៅមុនពេល ក្នុងអំឡុងពេល និងក្រោយថ្ងៃមកដល់របស់ខ្មែរក្រហម ។ ការឡើងនិយាយនេះផ្តល់ឲ្យសិស្សនូវព័ត៌មានលម្អិតមួយចំនួនចំពោះអ្វីដែលបានកើតឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនោះ ។

ការបង្រៀន (៣០-៤៥ នាទី)

គ្រូឲ្យសិស្សសរសេររបាយការណ៍ព័ត៌មានចំនួន១ទំព័រស្តីអំពីរូបភាពនៅថ្ងៃ១៧ មេសា ១៩៧៥ ដោយផ្អែកទៅលើការអាន ចំណេះដឹងដែលមានពីមុននិងការឡើងនិយាយរបស់វាគ្មិន ហើយពន្យល់អំពីមូលហេតុដែលរឿងរ៉ាវទាំងនេះមានលក្ខណៈខុសគ្នា ។

សំយោគ (៥-២៥ នាទី)

បន្ទាប់មក សិស្សប្រគល់របាយការណ៍ព័ត៌មានទៅឲ្យគ្រូ ដើម្បីធ្វើការវាយតម្លៃការសិក្សារបស់ខ្លួន ។

ជំពូក៤ ៖ ការបង្កើតរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

រូបទី៣២

មេរៀនទី១ ៖ អំណានជំពូក៤

វត្ថុបំណង

១) សិស្សកំណត់នូវព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗ នៃការបង្កើតរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

២) សិស្សកំណត់និយមន័យនៃពាក្យ និងឈ្មោះសំខាន់ៗ ។

៣) សិស្សវិភាគភ្លេងជាតិ ដើម្បីយល់កាន់តែច្បាស់ថែមទៀតអំពីមនោគមន៍វិជ្ជារបស់ខ្មែរក្រហម ។

សម្ភារៈឧបទេស ៖ សៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រ សៀវភៅលំហាត់ និងភ្លេងជាតិ ។

ពន្យល់ពាក្យ និងឈ្មោះសំខាន់ៗ ៖

អង្គការ	តាម៉ុក	កែ ពក
សោ ភឹម	វ៉ន វ៉េត	សុន សេន
រស់ ញឹម	រដ្ឋធម្មនុញ្ញ	ភ្លេងជាតិ

ភ្លេងជាតិកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ៖ ១៧ មេសា មហាជោគជ័យ

ឈាមក្រហមច្រាល ស្រោចស្រពក្រុងវាលកម្ពុជា មាតុភូមិ
ឈាមកម្មករកសិករដ៏ឧត្តម ឈាមយុទ្ធជន យុទ្ធនារីបដិវត្តន៍ ។

ឈាមប្រែក្លាយជាកំហឹងខ្លាំងក្លា តស៊ូមោះមុត ១៧មេសា
ក្រោមទង់បដិវត្តន៍ ឈាមរំដោះផុតពីភាពខ្ញុំគេ ។

ជយោ! ជយោ! ១៧មេសាជោគជ័យ មហាអស្ចារ្យ មានន័យធំធេងលើសសម័យអង្គរ ។

យើងរួបរួមគ្នាកសាងកម្ពុជានិងសង្គមថ្មីបវរ ប្រជាធិបតេយ្យ សមភាព និងយុត្តិធម៌
តាមមាគ៌ាម្ចាស់ការ ឯករាជ្យរឹងមាំ ប្ដេជ្ញាដាច់ខាត ការពារជាតិមាតុភូមិ ទឹកដីខត្តម បដិវត្តន៍រុងរឿង ។

ជយោ! ជយោ! ជយោ កម្ពុជាថ្មី ប្រជាធិបតេយ្យ សម្បូរថ្កុំថ្កើង ប្ដេជ្ញាជ្រោងគ្រវីទង់
បដិវត្តន៍ក្រហមខ្ពស់ឡើង សាងមាតុភូមិយើងឲ្យចម្រើនលោតផ្លោះ មហារុងរឿង មហាអស្ចារ្យ ។

លំនាំបង្រៀន

ការផ្ដើមបង្រៀន (៥-១០នាទី)

មុនពេលចាប់ផ្ដើមមេរៀន គ្រូបង្ហាញពីវត្ថុបំណងនៃមេរៀនសម្រាប់ថ្ងៃនេះ និងពិភាក្សាអំពីអ្វីដែលសិស្សបានដឹងរួចហើយក្នុងការបង្កើតរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ បន្ទាប់មក គ្រូឲ្យសិស្សពិភាក្សាពាក្យ និងឈ្មោះសំខាន់ៗនៅក្នុងជំពូក៤ និងឲ្យសិស្សប្រើជំនាញក្នុងការគិតរបស់ខ្លួន ហើយវិភាគភ្លេងជាតិដើម្បីឲ្យយល់កាន់តែច្បាស់ថែមទៀតអំពីមនោគមន៍វិជ្ជារបស់ខ្មែរក្រហម ។ គ្រូឲ្យសិស្ស ពិភាក្សាសំណួរខាងក្រោម ៈ

១) ហេតុអ្វីបានជាពាក្យ “ឈាម” ត្រូវបានលើកឡើងច្រើនដង?

២) ហេតុអ្វីបានភ្លេងជាតិសំដៅទៅពាក្យ “អង្គរ” ?

៣) តើភ្លេងជាតិនេះ ឬភ្លេងជាតិដទៃទៀត មានគោលបំណងអ្វី?

ការបង្រៀន (១៥-៤៥នាទី)

សិស្សអានដោយយកចិត្តទុកដាក់ និងកត់ត្រានូវព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗនៅក្នុងជំពូក៤ ។ សិស្សសរសេរព្រឹត្តិការណ៍ទាំងនេះនៅក្នុងសៀវភៅលំហាត់ ។

សំយោគ (១៥-២៥នាទី)

គ្រូសួរសំណួរណែនាំទៅសិស្សទាំងអស់នៅក្នុងថ្នាក់ ដើម្បីវាយតម្លៃនិងសរុបការសិក្សារបស់សិស្ស ។

សំណួរណែនាំនិងចម្លើយ

១) តើអ្នកណាខ្លះជាសមាជិកគណៈកម្មាធិការមជ្ឈិមនៃបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា នៅខែកញ្ញាឆ្នាំ១៩៧៥? **ប៉ុល ពត, នួន ជា, សោ ភឹម, អៀង សារី, សុន សេន, តាម៉ុក និង វន វេត ។**

២) តើអ្នកណាខ្លះចូលជាសមាជិកមជ្ឈិមនៃបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជានៅឆ្នាំ១៩៧៧? (ឲ្យឈ្មោះ៣) **វស់ ញឹម, ខៀវ សំផន, និង កែ ពក ។**

៣) នៅពេលដែលសម្ដេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ យាងចូលមកប្រទេសកម្ពុជាវិញនៅដើមខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៥

តើព្រះអង្គមានតួនាទីអ្វីខ្លះ? តើតួនាទីនេះមានអំណាចត្រឹមណាខ្លះ? **ព្រះអង្គត្រូវបានប្រគល់តំណែងជាប្រមុខរដ្ឋ ប៉ុន្តែមិនមានអំណាចអ្វីទាំងអស់ ។**

៤) តើមានអ្វីកើតឡើងខ្លះចំពោះរាជវង្សានុវង្សរបស់សម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ នៅក្រោមរបបខ្មែរក្រហម? **រាជវង្សានុវង្សប្រមាណ២០អង្គបានសុគត ហើយយ៉ាងហោចណាស់ក៏មានរាជវង្សានុវង្សចំនួន៧អង្គផ្សេងទៀតត្រូវបានធ្វើគុតនៅគុកទួលស្លែង ។**

៥) រដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យត្រូវបានប្រកាសនៅថ្ងៃទី៥ ខែមករាឆ្នាំ១៩៧៦ ។ រដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះបានបង្កើតសភាតំណាងប្រជាជនមួយចំនួនមាន២៥០អាសនៈ ដែលតំណាងឲ្យក្រុមណាខ្លះ? **១៥០រូប តំណាងឲ្យវណ្ណៈកសិករ ៥០រូបតំណាងឲ្យវណ្ណៈកម្មករ និង៥០រូបទៀតតំណាងឲ្យកងទ័ពបដិវត្តន៍កម្ពុជា ។**

៦) តើផ្ទៃពណ៌ក្រហមនិងប្រាសាទពណ៌លឿងចំកណ្តាលទង់ជាតិកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យតំណាងឲ្យអ្វី? **ផ្ទៃពណ៌ក្រហមជានិមិត្តរូបនៃចលនាបដិវត្តន៍ ការប្រយុទ្ធមោះមុតអង់អាចក្លាហានក្នុងការរំដោះជាតិ ការពារជាតិ និងកសាងជាតិកម្ពុជារបស់ប្រជាជន ។ ប្រាសាទពណ៌លឿងចំកណ្តាលជានិមិត្តរូបនៃប្រពៃណី ជាតិ និងប្រជាជនកម្ពុជា ។**

៧) នៅលើសញ្ញាជាតិ តើប្រព័ន្ធស្រែនិងប្រឡាយតំណាងឲ្យអ្វី? **ប្រព័ន្ធទាំងនេះតំណាងឲ្យកសិកម្មជឿនលឿន ។**

៨) តើគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍នៃបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា បានជួបប្រជុំគ្នាដើម្បីពិភាក្សាពីការសុំលាលែងចេញពីតំណែងរបស់សម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ នៅពេលណា? **នៅថ្ងៃទី១១ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៦ ។**

៩) តើប្រមុខរដ្ឋនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៦ជានរណា? **ខៀវ សំផន ។**

១០) តើប្រធានសភាតំណាងប្រជាជននៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យជានរណា? **នួន ជា ។**

១១) តើនាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យជានរណា? **ប៉ុល ពត ។**

១២) តើឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីនិងជារដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេសជានរណា? **អៀង សារី ។**

១៣) តើឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីនិងជារដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុជានរណា? **វន វេត ។**

១៤) តើឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីនិងជារដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការពារជាតិជានរណា? **សុន សេន ។**

១៥) តើថ្នាក់ដឹកនាំបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាគោរពរដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដែរឬទេ? **ថ្នាក់ដឹកនាំទាំងនោះមិនបានគោរពរដ្ឋធម្មនុញ្ញទេ ។**

១៦) ហេតុអ្វីបានជាគណៈកម្មាធិការមជ្ឈិមនៃបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាសម្រេចយកឆ្នាំ១៩៦០ មិនយក ឆ្នាំ១៩៥១ ជាឆ្នាំកំណើតបក្ស? **គណៈកម្មាធិការមជ្ឈិមនៃបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា បានសម្រេចថាអ្នកណាដែលចូលបក្សមុនឆ្នាំ១៩៦០ នឹងមិនត្រូវចាត់ទុកជាសមាជិកបក្សទៀតទេ ។ គណៈកម្មាធិការមជ្ឈិមនៃបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា មិនចង់ទទួលស្គាល់សារសំខាន់នៃការជួយជ្រោមជ្រែងរបស់វៀតណាមមុនឆ្នាំ១៩៦០ និងចង់បដិសេធចោលឥទ្ធិពលរបស់វៀតណាមមកលើបក្ស និងកាត់ផ្តាច់ទំនាក់ទំនងទាំងអស់ជាមួយវៀតណាម ។**

មេរៀនទី២ ៖ ពិនិត្យមើលក្រុមមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម

រូបទី៣៣

វត្ថុបំណង

១) សិស្សពណ៌នាពីតួនាទីរបស់មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

២) សិស្សកំណត់ឈ្មោះមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមសំខាន់ៗ ។

៣) សិស្សពន្យល់នូវបរិបទប្រវត្តិសាស្ត្រនិងសង្គម ដែលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យត្រូវបានបង្កើតឡើង ។

សម្ភារៈឧបទេស *៖ សៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រ សៀវភៅលំហាត់ និងរូបថតរបស់មេដឹកនាំខ្មែរក្រហម*

លំនាំបង្រៀន

ការផ្ដើមបង្រៀន (៥-១០នាទី)

មុនពេលចាប់ផ្ដើមមេរៀន គ្រូបង្ហាញពីវត្ថុបំណងនៃមេរៀនសម្រាប់ថ្ងៃនេះនិងរំឭកជំពូក៤ឡើងវិញ ។

ការបង្រៀន (១៥-៤៥នាទី)

គ្រូប្រើប្រាស់សៀវភៅលំហាត់ដើម្បីកំណត់ឈ្មោះ តំណែង តួនាទី និងប្រវត្តិរបស់មេដឹកនាំខ្មែរក្រហម ។

សំយោគ (១៥-២៥នាទី)

សិស្សបង្ហាញពីការងកំណត់មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមទាំងអស់ទៅសិស្សផ្សេងទៀតនៅក្នុងថ្នាក់ ។

ជំពូក៥ ៖ ភូមិសាស្ត្ររដ្ឋបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

រូបទី៣៨

មេរៀនទី១ ៖ អំណានជំពូក៥

វត្ថុបំណង

១) សិស្សរៀបរាប់ពីការបែងចែកតំបន់រដ្ឋបាលរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

២) សិស្សប្រៀបធៀបពីភាពខុសគ្នារវាងភូមិភាគនីមួយៗ និងមូលហេតុដែលភូមិភាគទាំងនេះត្រូវបានបែងចែក ។

៣) សិស្សកំណត់និយមន័យនៃពាក្យសំខាន់ៗមួយចំនួន ។

សម្ភារៈឧបទេស ៖ ផែនទីកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនៅក្នុងសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រនិងសៀវភៅលំហាត់ ។

ពន្យល់ពាក្យ

ស្រុក	ឃុំ	ភូមិភាគកណ្តាល
សហករណ៍	ភូមិភាគបូព៌ា	ភូមិភាគឦសាន
ភូមិភាគឧត្តរ	ភូមិភាគពាយ័ព្យ	ស្វយ័ត
ភូមិភាគនិរតី	ភូមិភាគបស្ចិម	

លំនាំបង្រៀន

ការផ្តើមបង្រៀន (៥-១០នាទី)

មុនពេលចាប់ផ្តើមមេរៀន គ្រូបង្ហាញពីវត្ថុបំណងមេរៀនសម្រាប់ថ្ងៃនេះ ។ គ្រូឲ្យសិស្សពិភាក្សា ថាតើសិស្សបានដឹងអ្វីខ្លះអំពីការបែងចែករដ្ឋបាលភូមិសាស្ត្ររបស់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ បន្ទាប់មកគ្រូឲ្យសិស្សពិភាក្សាពាក្យសំខាន់ៗ នៅក្នុងជំពូក៥ ។

ការបង្រៀន (១៥-៤៥នាទី)

សិស្សអាននិងកត់ត្រាព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗ នៅក្នុងជំពូក៥ ដោយយកចិត្តទុកដាក់ ។ សិស្សសរសេរនៅក្នុងសៀវភៅលំហាត់ ដើម្បីបង្ហាញពីការសិក្សារបស់ខ្លួន ។

សំយោគ (១៥-២៥នាទី)

គ្រូសួរសំណួរណែនាំទៅសិស្សនៅក្នុងថ្នាក់ទាំងអស់ ដើម្បីវាយតម្លៃនិងសង្ខេបការសិក្សារបស់សិស្ស ។

សំណួរណែនាំនិងចម្លើយ

១) តើភូមិភាគដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ មានប៉ុន្មាន? **៦ ។**

២) តើភូមិភាគទាំងអស់ត្រូវបានបែងចែកទៅជាប៉ុន្មានតំបន់? **៣២ ។**

៣) តើលេខាភូមិភាគបូព៌ារហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៨ជាអ្នកណា? **សោ ភឹម ។**

៤) តើលេខាភូមិភាគនិរតីជាអ្នកណា? **ឈិត ជឿន ហៅ តាម៉ុក ។**

៥) តើលេខាភូមិភាគឧត្តរពីឆ្នាំ១៩៧០-១៩៧៦ ជាអ្នកណា? **កុយ ធួន ហៅធុច ។**

៦) តើលេខាភូមិភាគឧត្តរពីឆ្នាំ១៩៧៦-១៩៧៧ ជាអ្នកណា? **កែ ពក ។**

៧) តើលេខាភូមិភាគឧត្តរចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៧ ជាអ្នកណា? **កង ចាប ។**

៨) តើលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យជាអ្នកណា? **រស់ ញឹម ។**

៩) តើលេខាភូមិភាគបស្ចិមជាអ្នកណា? **ជូ ជេត ។**

១០) តើលេខាភូមិភាគឦសានរហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៦ជាអ្នកណា? **ណៃ សារ៉ាន់ ហៅ យ៉ា ។**

មេរៀនទី២ : ការសម្តែងតួ «ជនរងគ្រោះ និងអតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម»

រូបទី៣៥

រូបទី៣៦

វត្ថុបំណង

១) សិស្សសម្តែងតួដោយប្រើអត្ថបទសម្ភាសន៍របស់ជនរងគ្រោះនិងអតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម ។

២) សិស្សមើល និងពិចារណាអំពីឥរិយាបថនិងជំនឿរបស់ប្រជាជននៅក្នុងបរិបទនៃជីវិតក្រោមរបបខ្មែរក្រហម ។

៣) សិស្សកត់ត្រា និងសរសេរកថាខណ្ឌដែលទាក់ទងទៅនឹងការសម្តែងតួ ។

សម្ភារៈឧបទេស៖ សៀវភៅលំហាត់ គំរូអត្ថបទសម្ភាសន៍របស់ជនរងគ្រោះនិងអតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម ។

លំនាំបង្រៀន

ការផ្តើមបង្រៀន (៥-១០នាទី)

មុនពេលចាប់ផ្តើមមេរៀន គ្រូបង្ហាញពីវត្ថុបំណងនៃមេរៀនសម្រាប់ថ្ងៃនេះ ។ បន្ទាប់មកគ្រូពន្យល់ពីកិច្ចការដែលសិស្សត្រូវធ្វើ និងជ្រើសរើសសិស្សឲ្យសម្តែងតួជាជនរងគ្រោះឬជាកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម ។ សិស្សកត់ត្រាពីការសម្តែងតួ ហើយសរសេរកថាខណ្ឌមួយ ។

ការបង្រៀន (៣០-៤៥នាទី)

គ្រូឲ្យសិស្សសម្តែងតួទៅលើសក្ខីកម្មខាងក្រោម ។ សិស្សទាំងអស់ត្រូវសរសេរសេចក្តីសង្ខេបមួយអំពីថាតើជីវិតរស់នៅមានលក្ខណៈដូចម្តេចខ្លះនៅក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ គ្រូអាចជ្រើសរើសការឡើងសម្តែងតួទៅលើសក្ខីកម្មមួយ ច្រើន ឬក៏ទាំងអស់អាស្រ័យទៅលើពេលវេលា ។

សេចក្តីណែនាំចំពោះអ្នកសម្តែងតួ

១) មិនត្រូវផ្តល់គំនិតផ្ទាល់ខ្លួនអំពីមនុស្សនៅក្នុងបទសម្ភាសន៍ ។ អ្នកត្រូវតែមានភាពមិនលម្អៀងនិង អព្យាក្រឹតឲ្យបានច្រើនតាមតែអាចធ្វើទៅបាន ។ ប្រសិនបើអ្នកមានការខឹងសម្បារចំពោះមនុស្សម្នាក់នោះ ព្យាយាមកុំនិយាយចេញមក ។

២) សិក្សាអំពីមនុស្សម្នាក់នោះ ។ ព្យាយាមយល់ថាតើគាត់គិតពីអ្វី ។ តើប្រវត្តិរូបនិងប្រវត្តិនៃការសិក្សារបស់គាត់ដូចម្តេចខ្លះ? ហេតុអ្វីបានជាគាត់និយាយដូច្នេះ? កាតព្វកិច្ចរបស់អ្នកគឺត្រូវវិភាគទៅលើសម្តីរបស់គាត់ ហើយពន្យល់ប្រាប់មិត្តភក្តិរបស់អ្នកឲ្យបានច្រើនតាមតែអាចធ្វើទៅបាន អំពីមនុស្ស ម្នាក់នោះនិងបទពិសោធន៍របស់គាត់ ។

៣) ដើម្បីបញ្ជាក់ម្តងទៀតអំពីគោលការណ៍ទី១ ព្យាយាមកុំធ្វើការវិនិច្ឆ័យទៅលើមនុស្សម្នាក់នោះ ។ អ្នកអាចមានអារម្មណ៍ខឹងនឹងមនុស្សម្នាក់នោះ ប៉ុន្តែព្យាយាមកុំបង្ហាញអារម្មណ៍នោះចេញមកក្រៅក្នុងពេលអ្នកឡើងបង្ហាញ ។ គោលបំណងគឺដើម្បីស្វែងយល់អំពីមូលហេតុនិងស្ថានភាព ដែលនាំឲ្យមនុស្សម្នាក់នោះមានអាកប្បកិរិយាដូចដែលគាត់បានធ្វើ និងអំពីរបៀបថាតើមនុស្សម្នាក់ផ្សេងទៀតអាចបញ្ចេញអាកប្បកិរិយាដូចគ្នា នៅក្នុងស្ថានភាពដូចគ្នាដែរឬទេ ។

ខាងក្រោមគឺជាសំណួរណែនាំមួយចំនួនសម្រាប់ការពិភាក្សានៅក្នុងថ្នាក់ ៖

១) តើគាត់មានបទពិសោធន៍អ្វីខ្លះ នៅក្នុងរយៈកាលនៃរបបខ្មែរក្រហម? តើគាត់ធ្វើអ្វីខ្លះជារៀងរាល់ថ្ងៃនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម?

២) តើបទពិសោធន៍របស់គាត់មានផលប៉ះពាល់អ្វីខ្លះមកលើខ្លួនគាត់?

៣) តើបទពិសោធន៍របស់គាត់មានផលប៉ះពាល់អ្វីទៅលើអ្នកដទៃដែរឬទេ ហើយប៉ះពាល់ដោយ របៀបណា?

៤) ផ្អែកលើលំហាត់នៃការសម្តែងតួ តើអ្វីខ្លះទៀតដែលអ្នកគិតថាជាការពិតទាក់ទងនឹងគាត់ ការសិក្សារបស់គាត់ និងអត្តចរិតរបស់គាត់?

៥) តើគាត់ធ្វើអ្វី នៅក្នុងស្ថានការដែលគាត់បានពណ៌នា?

សក្ខីកម្មទី១

យ៉ាន់ឈីម អាយុ៥២ឆ្នាំ ជាស្ត្រីមេម៉ាយមានកូនស្រី៣នាក់ រស់នៅភូមិត្រពាំងស្តុក ឃុំតាំងយ៉ាប ស្រុកព្រៃកប្បាស ខេត្តតាកែវ ប្រកបរបរធ្វើស្រែនិងត្បាញហូលផាមួង ។ ប្តីរបស់គាត់ឈ្មោះ មាស ប៉ា ត្រូវខ្មែរក្រហមយកទៅសម្លាប់នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ ។ ស្រុកកំណើតរបស់ ឈីម បានក្លាយទៅជាតំបន់រំដោះតាំងពីឆ្នាំ១៩៧២ ។

ឈីម បានឲ្យដឹងថា កាលពីដំបូង ប្រជាជន១៧មេសា ដែលបានមកដល់ស្រុកកោះធំមានចំនួនច្រើនដែរ ប៉ុន្តែបន្ទាប់ពីស្នាក់នៅបានមួយរយៈពេលខ្លី អង្គការក៏ជម្លៀសអ្នកទាំងនោះឲ្យទៅនៅខេត្តបាត់ដំបងវិញ ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៥ ស្រុកកោះធំមិនទាន់បង្កើតសហករណ៍នៅឡើយទេ ប្រជាជននៅហូបបាយតាមផ្ទះរៀងៗខ្លួននៅឡើយ ។ ឈីម និយាយទៀតថាការហូបចុករវាងអ្នកថ្មី (អ្នក១៧មេសា) និងអ្នកមូលដ្ឋានមិនស្មើគ្នាទេ ។ ប្រជាជនមូលដ្ឋានមានស្រូវអង្ករដែលជាកម្មសិទ្ធិរបស់ខ្លួនឯង ចំណែកប្រជាជនថ្មីត្រូវរង់ចាំរបបដ៏តិចតួចស្តួចស្តើងដែលអង្គការចែកឲ្យ ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៦ រដ្ឋអំណាចស្រុកកោះធំបានចាប់ផ្តើមរៀបចំបង្កើតសហករណ៍ ។ ប្រជាជនត្រូវបែងចែកជាបីកង ។ កងទី១ ហៅថា "កងពេញសិទ្ធិ" គឺប្រជាជនដែលជាអតីតកសិករមូលដ្ឋាន ក្រីក្របាតដៃទទេ គ្មានទ្រព្យសម្បត្តិ គ្មានកម្មសិទ្ធិដីស្រែចម្ការ ។ ប្រជាជនដែលនៅក្នុងកងនេះមានតួនាទីធ្វើជាប្រធានកង ប្រធានក្រុមក្តោបក្តាប់កងពីរផ្សេងទៀត ។ ប្រជាជនក្នុងកងនេះធ្វើតែការងារស្រាលៗដូចជាដើរបេះបន្លែ ដេញចាបជាដើម ។ កងទី២ ហៅថា "កងត្រៀម" គឺជាអតីតប្រជាជនមូលដ្ឋានដែរ ប៉ុន្តែមានជីវភាពខ្ពស់បន្តួរ មានទ្រព្យសម្បត្តិ មានកម្មសិទ្ធិដីស្រែចម្ការ ។ ចំណែកការងារមិនសូវជាលំបាកប៉ុន្មានទេ ។ កងទី៣ហៅថា "កងផ្ញើ" ។ ប្រជាជននៅក្នុងកងផ្ញើនេះជាប្រជាជន១៧មេសាសុទ្ធសាធ ។ ក្នុងចំណោមកងទាំងបីខាងលើ កងទី៣ធ្វើការយ៉ាប់យ៉ឺនបំផុត ហើយការហូបចុកក៏ខ្វះខាតបំផុតដែរ ។

ឈីម ស្ថិតនៅក្នុងកងទី៣ (កងផ្ញើ) ។ គាត់ត្រូវធ្វើការងារជាច្រើននិងគ្មានរបបហូបចុកគ្រប់គ្រាន់ បណ្តាលឲ្យរាងកាយចុះស្គម ។ ឈីម មានខោអាវតែមួយចង្កេះឆ្អេះជាប់នឹងខ្លួន ពេលចុះធ្វើការទទឹកខ្លួនជោក ដល់ពេលឈប់សម្រាកគាត់ពាក់អាវទទឹកដដែលនេះរហូតដល់ស្ងួតវិញ ។

ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦នេះ ឈីម មានផ្ទៃពោះ ហើយសម្រាលបានកូនស្រីម្នាក់ ។ ប្រធានកងបានអនុញ្ញាតឲ្យ ឈីម ឈប់សម្រាករយៈពេល២០ថ្ងៃ បន្ទាប់មកត្រូវចុះទៅធ្វើការវិញ ។ ឆ្នាំនោះជាឆ្នាំរាំង ទឹកធំ ដូវមួយចំនួនត្រូវទឹកលិច

ដោយអន្ទើៗ ។ ឈឹម ត្រូវដើរកាត់ទឹកត្រឹមៗដើមទ្រូងទៅមកៗជាច្រើនសារដើម្បីចម្លងកូនតូចៗទាំង៣ ។ បន្ទាប់ពីយកកូនៗទៅដាក់នៅមណ្ឌលកុមារអស់ហើយ ទើប ឈឹម ទៅធ្វើការនៅក្នុងអង្គភាពរបស់គាត់ដោយដើរផងរត់ផងឲ្យទាន់ពេលវេលា ។ ពេលល្ងាច អ្នកមូលដ្ឋានទៅយកកូនចៅមកផ្ទះវិញស្ងាត់ឈឹងអស់ នៅសល់តែកូនរបស់ ឈឹម ដែលត្រូវមូសរោមខាំពេញខ្លួន ពីព្រោះទម្រាំគាត់ត្រឡប់មកពីធ្វើការគឺព្រលប់ទៅហើយ ។ ថ្ងៃមួយ ពេលកូនរបស់គាត់ឈឺ ឈឹម បានសុំមេកងទៅមើលកូននៅឯផ្ទះ មេកងបានចំអកឲ្យគាត់វិញថា «មិត្តឯងពេទ្យឬ?» ។ ទោះបីជាមេកងចំអកឡកឡឺយឲ្យគាត់យ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏ ឈឹម នៅតែទទូចអង្វរកររហូតដល់មេកងយល់ព្រមឲ្យមកមើលកូននៅចន្លោះម៉ោងពេលឈប់សម្រាកថ្ងៃត្រង់ ប៉ុន្តែបានដាក់កម្រិតឲ្យគាត់ត្រឡប់ទៅធ្វើការវិញឲ្យទាន់ពេលវេលា ។ បានការអនុញ្ញាតពីមេកងហើយ ឈឹម មិនរវីរវល់បាយទឹកឡើយ ។ គាត់ដើរផងរត់ផងមកផ្ទះដែលមានចម្ងាយផ្លូវបួនប្រាំគីឡូម៉ែត្រ ។ នៅពេលឃើញមុខម្ដាយ កូនរបស់ ឈឹម ដើរឆ្វេឆ្វាចុះឡើងៗនៅលើផ្ទះដោយត្រេកអរពេក មិនបានប្រយ័ត្នក៏ធ្លាក់មកដីបែកក្បាលចេញឈាមរហូតដល់សន្លប់ ។ ឈឹម រន្ធត់ជាខ្លាំង យំបណ្ដើរស្រែកហៅអ្នកជិតខាងឲ្យជួយកូនបណ្ដើរ ។ ភ្លាមៗនោះ អ្នកមូលដ្ឋានដែលនៅផ្ទះជិតខាងគ្នាបានយកថ្នាំមកជួយលាបរឹត រហូតកូនគាត់បានដឹងខ្លួនឡើងវិញ ។ អ្នកមូលដ្ឋានមួយចំនួនបានប្រើសម្ដីចំអកឲ្យ ឈឹម ថា «ហ្នឹង ហើយជ្រួលជ្រើមៗមករកកូន ទាល់តែកូនធ្លាក់ពីលើផ្ទះរហូតដល់សន្លប់បែបនេះ» ។ ឈឹម ឈឺចាប់ក្នុងចិត្តណាស់ ប៉ុន្តែគាត់នៅស្ងៀមមិនតបតឡើយ ។ ពេលនាំកូនទៅដាក់លើផ្ទះហើយ ឈឹម រូតរះវិលត្រឡប់ទៅធ្វើការវិញភ្លាម ឲ្យទាន់ពេលកំណត់ ។

កូនស្រីទីពីររបស់ ឈឹម មានជំងឺគ្រុនក្ដៅ កម្មាភិបាលពេទ្យខ្មែរក្រហមបានឲ្យថ្នាំគ្រាប់ពណ៌ខ្មៅៗមកលេប ។ ឈឹម រៀបរាប់ថា «ឈឺពោះក៏ឲ្យលេបថ្នាំហ្នឹង ឈឺក្បាលក៏លេបថ្នាំហ្នឹង គ្រុនចាញ់ ក៏លេបថ្នាំហ្នឹងដែរ» ។ ដោយសារថ្នាំខ្មៅៗនោះមិនមានប្រសិទ្ធភាព កូនរបស់ ឈឹម ក្ដៅខ្លួនខ្លាំងឡើងៗ រហូតប្រទាញសរសៃបណ្ដាលឲ្យខូចជើងម្ខាង ។ ពេលយប់ ឈឹម និងប្ដីបានលួចពកូនដើរសរសៀរតាមដងទន្លេទៅរកគ្រូពេទ្យម្នាក់ឈ្មោះ ប៊ូ ខេង ដែលគាត់ធ្លាប់ស្គាល់ពីមុនឲ្យជួយព្យាបាល ។ គ្រូពេទ្យនោះបានយកថ្នាំដែលគាត់នៅមានសេសសល់ មកចាក់ឲ្យកូនស្រី ឈឹម រហូតបានជាសះស្បើយឡើងវិញ ប៉ុន្តែជើងម្ខាងនៅស្វិតបន្តិចដើរមិនដូចប្រក្រតី ។ ឈឹម បន្តទៀតថា «ពេលកូនខ្ញុំឈឺ ខ្ញុំខំដើរទៅរើសសន្ទំពោតដែលសេសសល់ក្នុងចម្ការបាន២-៣គីឡូក្រាម ដើម្បីដោះដូរត្រី សាច់យកមកឲ្យកូនហូប ប៉ុន្តែអ្នកមូលដ្ឋានមិនព្រមដូរឲ្យទេ ថែមទាំងស្ដីឲ្យខ្ញុំថា «មិត្តឯងមកស៊ីដោយសារគេ ហេតុអីហ៊ានយកពោតទៅដូរត្រី? មិត្តឯងអីក៏ហ៊ានម៉្លេះ? មិត្តឯងឲ្យដឹងខ្លួនខ្លះផង គេខំរំដោះម៉ោ» ។ «ទោះបីជាត្រូវប្រមាថមើលងាយយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏ខ្ញុំមិនដែលតបតនឹងគេវិញដែរ ចៀសវាងកុំឲ្យកើតមានរឿង» ។

នៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៧ ប្ដីរបស់ ឈឹម ត្រូវខ្មែរក្រហមយកទៅសម្លាប់ ដោយគាត់មិនបានដឹងទាល់តែសោះ ។ ឈឹម និយាយទាំងអួលណែនដើមកថា «ក្នុងឆ្នាំនោះប្ដីរបស់ខ្ញុំត្រូវគេឲ្យទៅធ្វើការនៅកងផ្សេង ។ កងនោះគេដាក់សុទ្ធតែអ្នកថ្មី (អ្នក១៧មេសា) ។ ប្ដីប្រពន្ធខ្ញុំបានឃើញមុខគ្នាតែនៅថ្ងៃដែលអង្គការរៀបចំធ្វើសន្និបាតក្នុងរវាងថ្ងៃ១០ឬថ្ងៃ២០ម្ដងប៉ុណ្ណោះ ។ ពេលធ្វើសន្និបាតម្ដងៗ ប្រជាជនទាំងអស់ត្រូវអង្គការដាក់កំហិតឲ្យទៅចូលរួមប្រជុំ ។ អ្នកទៅចូលរួមប្រជុំត្រូវអង្គុយតាមក្រុមជាជួរៗ ។ អ្នកថ្មីអង្គុយមួយក្រុម អ្នកមូលដ្ឋានអង្គុយមួយក្រុម កងបុរសអង្គុយផ្សេង កងនារីអង្គុយផ្សេង ។ ប្ដីខ្ញុំនៅក្នុងកងបុរស១៧មេសា ។ កងនេះតែងតែបាត់សមាជិកម្នាក់ឬពីរនាក់ ជារៀងរាល់យប់ ។

រាល់ពេលប្រជុំខ្ញុំតែងលួចសម្លឹងរកមើលប្ដីជានិច្ច ។ ពេលឃើញមុខប្ដី ខ្ញុំលួចត្រេកអរក្នុងចិត្តថាប្ដីអញនៅរស់ទេ ។ ដល់ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៧ ប្រជាជនមូលដ្ឋានដែលអាណិតស្រឡាញ់រាប់អានខ្ញុំ បានមកប្រាប់ខ្ញុំថា "មិត្ត ឈឹម មិត្តឯងអត់ដឹងទេ ប្ដីមិត្តឯងគេយកទៅបាត់ហើយ" ។ គ្រាន់តែឮប៉ុណ្ណឹង ខ្ញុំចង់សន្លប់ ភ្លេចបាយភ្លេចទឹក អង្គុយបង្ហូរទឹកភ្នែកតែម្នាក់ឯង ។ ខ្ញុំមិនដឹងថាថ្ងៃណាដល់វេនខ្ញុំត្រូវស្លាប់ទេ ព្រោះជាធម្មតាឲ្យតែយកប្ដីទៅសម្លាប់ចោលហើយ មិនយូរមិនឆាប់គេច្បាស់ជាយកប្រពន្ធទៅសម្លាប់ដែរ ។" ចាប់តាំងពីពេលនោះមក ឈឹម ខំប្រឹងប្រែងធ្វើការទ្រូរឡើងទៀតដើម្បីជីវិតរស់និងដើម្បីអនាគតកូនៗ ។

នៅថ្ងៃទី៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ជាថ្ងៃដែលរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដួលរលំ ឈឹម ក៏បាននាំកូនស្រីទាំងបីចាកចេញពីស្រុកកោះធំ ដែលជាទីកន្លែងពោរពេញទៅដោយភាពល្វីងជូរចត់ ខ្លោចផ្សា និរាសព្រាត់ប្រាសក្រុមគ្រួសារវិលទៅរស់នៅភូមិកំណើតរបស់គាត់វិញ ។

សក្ខីកម្មទី២

ស្ត្រីក្មេងម្នាក់ពីខេត្តតាកែវ ដែលបានក្លាយជាអ្នករត់សំបុត្ររបស់ អៀង ធីរិទ្ធ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ បានរំឭកឡើងវិញថា អៀង ធីរិទ្ធ មានផ្ទះ៣ឬ៤ខ្នង ប៉ុន្តែបានចំណាយពេលភាគច្រើននៅក្នុងផ្ទះមួយខ្នងខាងមុខព្រះបរមរាជវាំង ដែលមានអ្នកធំៗស្នាក់នៅនិងធ្វើការងារ ។ ស្ត្រីម្នាក់នេះជាអ្នកនាំសំបុត្រឲ្យ អៀង ធីរិទ្ធ ។ គាត់តែងតែជិះកង់ជាមួយនឹងអ្នកនាំផ្លូវម្នាក់ឈ្មោះ ពូរ៉ា ដែលមានកាំភ្លើងខ្លី ១ដើម ។ សំបុត្រមួយចំនួនត្រូវបញ្ជូនទៅក្រសួងការបរទេសឲ្យ អៀង សារី សំបុត្រមួយចំនួនទៀត ត្រូវបញ្ជូនឲ្យ ប៉ុល ពត នួន ជា និង ខៀវ សំផន ហើយមួយចំនួនទៀតទៅរោងចក្រដែល អៀង ធីរិទ្ធ ទទួលខុសត្រូវ ។ គាត់ចងចាំថា គាត់ធ្លាប់បានឮពីមន្ទីរស-២១ នៅពេលគាត់ធ្វើជាអ្នករត់សំបុត្រ ឲ្យ អៀង ធីរិទ្ធ ប៉ុន្តែមិនដឹងថានៅកន្លែងណានិងជាអ្វីនោះទេ ។ គាត់មិនដែលបានឮឈ្មោះ ឌុច ហើយក៏មិនដែលនាំសំបុត្ររបស់ អៀង ធីរិទ្ធ ទៅទីនោះដែរ ព្រោះ អៀង ធីរិទ្ធ បានប្រាប់គាត់ថា មន្ទីរស-២១ នៅឆ្ងាយពេកសម្រាប់គាត់នាំទៅ ។ អ្នកនាំសំបុត្រចាស់ៗគួរធ្វើកិច្ចការនេះ ។ គាត់បានរៀបរាប់ឈ្មោះអ្នកនាំសំបុត្រដូចខាងក្រោមៈ ស្ត្រីឈ្មោះ ផល និងបុរសឈ្មោះ ភាព ធ្លាប់បាននាំសំបុត្រ អៀង ធីរិទ្ធ ទៅមន្ទីរស-២១ ។

ចំពោះកិច្ចការពិតប្រាកដ ការងារនិងការទទួលខុសត្រូវរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ គាត់មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យដឹងនោះទេ ។ អៀង ធីរិទ្ធ ចូលរួមក្នុងមីទ្ទីងនៅក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញរួមទាំងក្រសួងការបរទេសទៀតផង ប៉ុន្តែជួនកាលគាត់មិនរស់នៅក្នុងផ្ទះតែមួយនោះទេ ហើយក៏មិនធ្វើការជាមួយគ្នាញឹកញាប់ដែរ ដែលហាក់ដូចជាជួបគ្នាតែក្នុងមីទ្ទីងផ្លូវការធំៗ ។

ក្នុងកំឡុងពេល២សប្ដាហ៍ម្ដង ស្ត្រីម្នាក់នេះតែងតែធ្វើដំណើរតាមរថយន្តជាមួយ អៀង ធីរិទ្ធ ជាទូទៅគឺទៅចូលរួមប្រជុំនៅក្នុងមន្ទីរធំៗ ក្បែរព្រះបរមរាជវាំង ដែលនៅទីនោះគាត់បានឃើញមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ជាច្រើនរូប ដែលភាគច្រើនមានក្បាលពោះធំៗ ។ គាត់បានបន្តថា អ្នកធំតែងតែធ្វើការប្រជុំជាបន្តបន្ទាប់ ហើយកម្រចុះទៅមើលថាតើមានអ្វីកើតឡើងពិតប្រាកដណាស់ ទោះបីជាគាត់ទទួលបានរបាយការណ៍ជាទៀងទាត់ពីថ្នាក់ក្រោមក៏ដោយ ។

អៀង ធីរិទ្ធ មិនដែលមានអ្នកមកពីជនបទជួបគាត់ទេ ទោះបីជាពេលខ្លះគាត់បានធ្វើដំណើរទៅអង្គរវត្ត ដោយមានលី ទៅជាមួយចំនួន២ដងក៏ដោយ ។ នៅតាមផ្លូវ លី ឃើញមនុស្សរែកដីនិងលាមក ប៉ុន្តែ អៀង ធីរិទ្ធ មិនដែលចុះពីលើឡាន

ទេ ហើយប្រជាជននៅឆ្ងាយពីផ្លូវណាស់ ។

ទោះបីជាមានទំនាក់ទំនងការងារជិតស្និទ្ធយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏គាត់មិនដែលហ៊ានលេងសើចជា មួយ អៀង ធីរិទ្ធ មិនដែលសួរនាំពីបញ្ហាផ្ទាល់ខ្លួនដែរ ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី គាត់នៅតែចាត់ទុក អៀង ធីរិទ្ធ ថាជាមនុស្សល្អជានិច្ច មិនមែនជាមនុស្សម្នាក់ដែលមានចិត្តអាក្រក់ ឬសាហាវនោះទេ តែជាមនុស្សម្នាក់ដែលមិនដែលដំឡើងសំឡេង ហើយតែងតែនិយាយដោយសម្តីផ្អែមល្ហែម អផ្អែលក្បាល លី និងជាមនុស្សចិត្តល្អ ។ គាត់មិនជឿថា អៀង ធីរិទ្ធ ធ្លាប់សម្លាប់អ្នកណាម្នាក់នោះទេ ហើយគាត់ ក៏មិនជឿថា ប៉ុល ពត, នួន ជា, អៀង សារី និងខៀវ សំផន ធ្លាប់សម្លាប់អ្នកណាម្នាក់ដោយផ្ទាល់ដៃដែរ ។ គាត់ជឿថា ការសម្លាប់កើតមានឡើងតែនៅជនបទប៉ុណ្ណោះ ដែលប្រជាជនសម្លាប់គ្នាទៅវិញទៅមក គឺមិនមែននៅក្នុងទីក្រុងទេ ។ អៀង ធីរិទ្ធ មិនដែលនិយាយជាមួយគាត់អំពីការគំរាមកំហែងពីខ្មាំងសោះឡើយ ។ ចំណីអាហារមានគ្រប់គ្រាន់ ហើយរៀងរាល់ដប់ថ្ងៃម្តងមានបង្អែមដូចជានំសាំងវិច ឬអ្វីដែលផ្អែម ហើយមានកុនមើលទៀតផង ។ ជីវិតមានការសប្បាយរីករាយ ។

សក្ខីកម្មទី៣

បើតាមការចងចាំរបស់ រឹម បានឲ្យដឹងថា គាត់បានមកដល់គុកទួលស្លែងជាលើកដំបូងនៅឆ្នាំ១៩៧៦ ជាមួយនឹងកូនស្រីរបស់គាត់ដែលទើបតែមានអាយុបីខែ ។ រឹម ត្រូវអង្គការចាប់បញ្ជូនមកពីកន្លែងបង្កបង្កើនផលគៀនឃ្លាំង ជាមួយនឹងប្រពន្ធរបស់កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម៥នាក់ទៀតដែលអង្គការ ចោទថាជាក្រុមក្បត់ ។ ពាក់កណ្តាលអធ្រាត្រ រថយន្តមួយគ្រឿងដែលបិទជំបូលជិតដោយក្រណាត់ខ្មៅ បានដឹកស្ត្រីទាំង៦នាក់មកឈប់នៅកន្លែងមួយដែល រឹម អះអាងថាជាគុកទួលស្លែង ។

រឹម បានឃើញគំនរខោអាវនិងស្បែកជើងនៅក្នុងបន្ទប់មួយដែលស្ថិតនៅសងខាងនោះ ។ មួយសន្ទុះក្រោយមក សន្តិសុខបាននាំ រឹម ចូលទៅក្នុងបន្ទប់មួយដែលធុំក្លិនស្អុយស្ទើរតែទ្រាំមិនបាន ។ សន្តិសុខបានបញ្ជាឲ្យគាត់អង្គុយនៅលើគ្រែមួយទល់មុខអ្នកសួរចម្លើយដែលកំពុងអង្គុយនៅលើកៅអី និងមានតុមួយនៅកណ្តាល ។ អ្នកសួរចម្លើយបានទាញមេសោនៅលើតុមកវាយព្រួសួរផ្លូង មុននឹងចាប់ផ្តើមសួរសំណួរអំពីប្រវត្តិរូបផ្ទាល់ខ្លួន និងសកម្មភាពមុននិងក្រោយពេលចូលបដិវត្តន៍របស់ រឹម ។ បន្ទាប់មកអ្នកសួរចម្លើយចាប់ផ្តើមសួរអំពីប្រវត្តិរូបនិងសកម្មភាពក្បត់របស់ប្តីគាត់ ។ រឹម ឆ្លើយថាគាត់មិនបានដឹងអំពីប្រវត្តិ និងសកម្មភាពក្បត់របស់ប្តីគាត់ទេ ព្រោះគាត់ទើបតែរៀបការតាមបញ្ជារបស់អង្គការបានរយៈពេលមួយឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ ហើយមុនពេលរៀបការ គាត់មិនដែលបានស្គាល់ប្តីរបស់គាត់ទាល់តែសោះ ។ ដោយមិនទាន់ទទួលនូវចម្លើយដែលខ្លួនចង់បាន អ្នកសួរចម្លើយបានសួរនូវសំណួរដដែលៗ ហើយសម្តុតគំរាមកំហែងថានឹងធ្វើទារុណកម្ម បើ រឹម នៅតែចចេសមិនព្រមសារភាព ។

ប្តីរបស់ រឹម ឈ្មោះ ថោង ហ៊ិន មាននាទីជាប្រធានកងអនុសេនាតូច (នៅក្នុងប្រវត្តិរូប បានសរសេរថា ថោង ហ៊ិន មានមុខងារជាប្រធានអនុសេនាធំ) ។ ហ៊ិន ត្រូវអង្គការចាប់ខ្លួនបន្ទាប់ពីបានទទួលលិខិតអញ្ជើញមួយច្បាប់ពីសេនាធិការឲ្យទៅប្រជុំរៀនសូត្រនិងធ្វើទស្សនកិច្ចនៅកំពង់សោម ។ ៦ថ្ងៃក្រោយពេលដែល ហ៊ិន ចេញទៅប្រជុំ រឹម រួមទាំងប្រពន្ធរបស់កម្មាភិបាលប្រមាណ៣០ នាក់ទៀត ត្រូវអង្គការហៅទៅប្រជុំប្រាប់ថា ប្តីរបស់គាត់ជាសមាសភាពមិនល្អមានផែនការក្បត់ជាតិ ចង់លក់ទឹកដីឲ្យបរទេស ។ រឹម តក់ស្លុតយ៉ាងខ្លាំងពេលដែលឮដូច្នេះ ។ ចិត្តមួយនឹកអាណិត ហ៊ិន មិនដឹងជាសុខទុក្ខយ៉ាងណា ចិត្តមួយទៀតនឹកភ័យអំពីវាសនារបស់ខ្លួនឯងនិងកូនស្រីដែលនៅតូច ។ រំលងបានបីថ្ងៃ ខ្មែរក្រហមបានមកប្រាប់ រឹម ទាំងយប់ថា អង្គការចាត់តាំងឲ្យទៅនៅសហករណ៍ ។ រឹម ត្រូវបង្ខំឲ្យចាកចេញទាំងប្រញាប់ប្រញាល់ដោយមិនបានយកអីវ៉ាន់ទៅជាមួយផងទេ សូម្បីតែទឹកដោះគោសម្រាប់កូនជៅក៏មិនបានយកទៅដែរ ។ រឹម គ្មានឱកាសប្រកែកតវ៉ា ឬសួរដេញដោលរកហេតុផលអ្វីទាំងអស់ ព្រោះខ្មែរក្រហមបានបញ្ជាថា «បើអង្គការចាត់តាំងថ្មើរម៉ាន ត្រូវតែអនុវត្តតាមថ្មើរហ្នឹង កុំចចេសពេក មិនបាច់រៀបចំអីវ៉ាន់អីច្រើនទេ នៅកន្លែងអង្គការមានមិនខ្វះ បើអង្គការហ៊ានហៅទៅ អង្គការចេះដោះស្រាយឲ្យហើយ» ។

ក្រោយពេលសួរចម្លើយជាច្រើនដងក្នុងយប់នោះ សន្តិសុខបាននាំ រឹម មកថតរូប ។ មុនពេលថត រឹម ត្រូវបានសន្តិសុខដកហូតយកអីវ៉ាន់ទាំងអស់ដែលមាននៅជាប់នឹងខ្លួន សូម្បីតែក្រមានិងស្បែកជើងដែលកំពុងពាក់ក៏ត្រូវដកហូតដែរ ។ បន្ទាប់មក រឹម ត្រូវបានយកទៅឃុំទុកក្នុងបន្ទប់មួយតែឯងដោយពុំមានដាក់ខ្នោះដៃជើងទេ ។ ស្អែកឡើង អ្នកសួរចម្លើយបានមកសួរគាត់ម្តងទៀត ប៉ុន្តែគឺជាមនុស្សផ្សេងពីយប់ម្សិល ។ នៅយប់ទីពីរនេះ រឹម ត្រូវសួរចម្លើយបួនដងមុននឹងត្រូវបញ្ជូនទៅគុកព្រៃស ។ រឹម ត្រូវអ្នកសួរចម្លើយសម្លុតសួរសំណួរដដែលៗដូចយប់មុន ហើយគាត់នៅតែឆ្លើយដដែលៗថា គាត់មិនដឹងរឿងរបស់ ហ៊ិន ទេ ។ រឹម ត្រូវអ្នកសួរចម្លើយទះកំផ្លៀងមួយដៃដួលផ្ទប់នឹងជញ្ជាំង ហើយចាប់សក់ក្បាលរបស់គាត់បោកផ្ទប់នឹងជញ្ជាំងបន្ថែមទៀត ដោយសារអ្នកសួរមិនពេញចិត្តនឹងចម្លើយរបស់គាត់ ។ ក្រោយពេលសួរចម្លើយរួចហើយម៉ោង១២យប់ រឹម និងកូនស្រីត្រូវបានបញ្ជូនចេញទៅព្រៃសជាមួយនារីម្នាក់ទៀត ។ រឹម មិនបានដឹងអំពីវាសនារបស់នារីផ្សេងទៀតដែលមកជាមួយ គាត់ទេ ។

ពេលមកដល់ព្រៃសមិនទាន់បានសម្រាកបាត់ហត់ផង រឹម ត្រូវប្រធានកងបញ្ជាឲ្យចេញទៅធ្វើការនៅម៉ោង៣ទៀបភ្លឺដូចអ្នកទោសដទៃទៀតដែរ ។ ជារៀងរាល់ថ្ងៃ រឹម សែនធុញទ្រាន់នឹងសំឡេងកញ្ចែដាស់ឲ្យក្រោកតម្រង់ជួរទៅកាប់ដី ជីកប្រឡាយ ស្ទូងស្រូវ តាំងពីម៉ោង៣ភ្លឺរហូតដល់ម៉ោង៨យប់ ពេលខ្លះរហូតដល់ម៉ោង១២អធ្រាត្រក៏មាន ។ ជួនកាលមានផែនការក្តៅ អ្នកទោសទាំងអស់ត្រូវចេញទៅធ្វើការតាំងពីម៉ោង១ភ្លឺ ហើយលទ្ធផលនៃការខំប្រឹងប្រែងធ្វើការនេះ អ្នកទោសបានទទួលត្រឹមតែបបររាវៗប៉ុន្មានវែកដែលហូបមិនឆ្អែតក្នុងមួយថ្ងៃពីរពេលតែប៉ុណ្ណោះ ។ រឹម និយាយថា «ធ្វើការងារធ្ងន់ធ្ងរ ហើយទទួលបានត្រឹមតែបបរមួយហុត ម្នាក់ៗហេវហត់អស់កម្លាំងស្ទើរតែស្លាប់ទៅហើយ» ។ ដោយសារតែភាពស្រេកឃ្លាន គ្រប់គ្នាអាចហូបបានទាំងអស់នូវអ្វីដែលបានប្រទះឃើញហើយអាចដាក់ចូលក្នុងមាត់បាន ទោះជាដឹងថាការធ្វើរបៀបនេះនឹងត្រូវទទួលទោស ឬក៏បណ្តាលឲ្យមានជំងឺក៏ដោយ ។ នៅវាលស្រែ ប្រសិនបើមានកណ្តូបឬក៏ក្តាមមួយវារកាត់មុខ អ្នកទោសរត់ប្រញាយដណ្តើមគ្នាចាប់យកមកហូបទាំងឆៅ ។ មានអ្នកទោសខ្លះត្រូវឈ្លបខ្មែរក្រហមចាប់គក់រហូតទាល់តែចេញក្អួត ឬក៏ចាប់ខ្ទេះយកក្តាម ឬត្រីចេញពីមាត់វិញ ដោយចោទថាហូបអត់

មានរបៀបរបបមិនខំប្រឹងធ្វើការ ។ អ្នកទោសម្នាក់ត្រូវមេកងទះកំផ្លៀងធ្លាក់ពីលើរហាត់ទឹក ពេលដែលគាត់កំពុងតែជាន់រហាត់ទឹកហើយរើសបានត្រីស្លាតងាប់មួយក្បាលយកមកទំពារ ។ ប្រសិនបើអ្នកទោសណាម្នាក់អវត្តមាននៅកន្លែងធ្វើការជាច្រើនដង ប្រាកដជាបាត់ខ្លួនមិនខាន ។

ពេលវេលាទាំងអស់របស់ រីម ត្រូវចំណាយទៅលើការងារ ។ រីម គ្មានពេលនៅមើលថែរក្សាកូនស្រីតូចរបស់គាត់ដែលទើបតែមានអាយុ៣ខែនោះទេ ។ មុនពេលចេញទៅធ្វើការ រីម ត្រូវយកកូនទៅដាក់នៅកន្លែងមើលក្មេងដែលមានយាយចាស់ម្នាក់ជាអ្នកមើលក្មេងៗ ៦០នាក់ ។ នៅព្រៃសបានមួយខែ សុខភាពកូនស្រីរបស់ រីម មានសភាពកាន់តែទ្រុឌទ្រោមទៅៗ មុខរបស់នាងស្លេកស្លាំង ថ្ពាល់ផត ខ្លួនប្រាណស្គមល្ហិតល្ហៃព្រោះគ្មានអ៊ីហូប ។ រីម គ្មានទឹកដោះឲ្យកូនបៅទេ មួយថ្ងៃៗ កូនរបស់គាត់បានទទួលត្រឹមតែទឹកបបររាវៗ ឬជួនកាលទឹកឆៅប៉ុន្មានតំណក់ដែលគាត់បន្តក់ឲ្យមុននិងក្រោយពេលទៅធ្វើការតែប៉ុណ្ណោះ ។ អាហារទាំងនេះមិនអាចទ្រទ្រង់រាងកាយរបស់ទារកបានយូរឡើយ នៅទីបំផុតកូនស្រីរបស់គាត់ក៏ស្លាប់ដោយសារកង្វះអាហារ ។ រីម នៅតែនឹកឃើញជានិច្ចនូវរាងកាយដ៏តូចរបស់កូនស្រីដែលស្លាប់នៅលើដៃគាត់ ។

អារម្មណ៍ភ័យខ្លាចដែលមាននៅក្នុងចិត្តរបស់ រីម តាំងពីត្រូវខ្មែរក្រហមបង្ខំឲ្យចេញពីកន្លែងបង្កបង្កើនផលនៅតែស្ថិតនៅក្នុងខួរក្បាលរបស់គាត់ជានិច្ច ។ រីម តែងតែគិតថា គាត់ត្រូវបញ្ជូនទៅស្លាប់នៅរាល់ពេលដែលអង្គការបញ្ជូនគាត់ចេញពីកន្លែងមួយទៅកន្លែងមួយទៀត ។ នៅព្រៃស រីម បានឃើញអ្នកទោសត្រូវបញ្ជូនចេញទាំងឡានៗ ហើយអ្នកទោសថ្មីៗជាច្រើននាក់ក៏ត្រូវបញ្ជូនចូលមកស្ទើរតែរាល់ថ្ងៃដែរ ។ រីម និយាយថា «អ្នកដែលគេបញ្ជូនចេញគឺយកទៅសម្លាប់ហើយ ខ្ញុំរស់នៅទីនោះ រង់ចាំតែថ្ងៃស្លាប់ប៉ុណ្ណោះ ថ្ងៃនេះគេ ថ្ងៃក្រោយយើង ទោះបីជាយើងចង់ចៀសក៏ចៀសមិនផុតដែរ» ។

រីម ជាប់នៅគុកព្រៃសរហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ ពេលដែលកងទ័ពវៀតណាមចូលមកដល់ទីក្រុងភ្នំពេញ ។

ពេលរំឭកទៅដល់រឿងអតីតកាល រីម និយាយថា “ខ្ញុំសោកស្តាយណាស់ដែលជឿតាមការឃោសនារបស់គេខិតខំតស៊ូបម្រើបដិវត្តន៍តាំងពីឆ្នាំ១៩៧៣ មិនខ្លាចហត់នឿយ រត់កាត់គ្រាប់កាត់ភ្លៀងដើម្បីរំដោះជាតិមាតុភូមិ សង្ឃឹមថានឹងបានរស់នៅសុខស្រួលទាំងអស់គ្នា តែលទ្ធផលចុងក្រោយបានត្រឹមតែចូលគុកដោយមិនដឹងខ្លួនថាខ្លួនឯងប្រព្រឹត្តអ្វីខុសសោះ” ។ ឥឡូវនេះ រីម ចង់ឃើញតុលាការយុត្តិធម៌និងត្រឹមត្រូវមួយកើតឡើងដើម្បីកាត់សេចក្តីមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមធំៗដែលបានធ្វើខុស ចំពោះប្រជាជនកម្ពុជារាប់លាននាក់ ព្រោះអ្នកដែលប្រព្រឹត្តខុសគួរតែទទួលទោសឲ្យស័ក្តិសមនឹងកំហុសដែលបានធ្វើ គឺមិនមែនចាប់អ្នកដែលគ្មានកំហុសយកទៅដាក់គុកធ្វើទារុណកម្ម ដើម្បីជម្រិតយកចម្លើយ និងសម្លាប់ចោលដូចនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមនោះទេ ។

សក្ខីកម្មទី៤

ខ្ញុំនិងប្តីខ្ញុំឈ្មោះ ញ៉ែម នឿន បានរៀបការនៅឆ្នាំ១៩៦២នៅខេត្តកំពង់ចាម ។ ប្តីខ្ញុំត្រូវជាបងជីទួតមួយ តែខ្ញុំហៅគាត់ថា “ពូ” ។ ក្រោយមកយើងបានទៅរស់នៅខេត្តសៀមរាប ប៉ុន្តែប្តីខ្ញុំគាត់នៅរៀនឯកំពង់ចាម ហើយមិនបានមកសៀមរាបញឹកញាប់ទេ ។

ប្តីខ្ញុំបានចូលរួមជាមួយបដិវត្តន៍តាំងពីមុនពេលយើងរៀបការម្ល៉េះ ។ គាត់ទៅជាមួយមិត្តរួមសាលាពីរនាក់ គឺ ហ៊ូ

នឹម និង ហ៊ូ យន់ ។ ពីរនាក់នេះហើយជាអ្នកអប់រំខ្ញុំនៅពេលបដិវត្តន៍ ។

ឆ្នាំ១៩៧០ខ្ញុំទៅរស់នៅជាមួយប្ដីនៅខេត្តសៀមរាប ។ គាត់ធ្វើជាយុទ្ធជនខ្មែរក្រហម ប៉ុន្តែគាត់មិនបានចូលប្រយុទ្ធទេ គ្រាន់តែដឹកស្បៀងអាហារទៅសមរភូមិប៉ុណ្ណោះ ។ អំឡុងពេលបដិវត្តន៍គាត់ជា គ្រូបង្រៀន ។

កែ ពក ហៅខ្ញុំឲ្យចូលបដិវត្តន៍នៅឆ្នាំ១៩៧០ ។ គាត់នោះជាចៅហ្វាយខេត្ត ហើយបងថ្លៃរបស់គាត់ឈ្មោះ អឿន ជាគណៈឃុំ ។ គាត់បង្រៀនខ្ញុំដោយផ្ទាល់អស់រយៈពេលជាងពីរឆ្នាំ ។ ដំបូងខ្ញុំ បដិសេធមិនព្រមចូលបដិវត្តន៍ទេ ដោយសារតែរវល់ជួយមើលការខុសត្រូវឪពុកម្ដាយនិងប្ដី ។ ខ្ញុំមិនយល់សោះថា ហេតុអ្វីខ្ញុំត្រូវចូលបដិវត្តន៍ទៀត បើប្ដីខ្ញុំបម្រើបដិវត្តន៍ ទៅហើយ ប៉ុន្តែ កែ ពក នៅតែព្យាយាមបញ្ចុះបញ្ចូលខ្ញុំ ។ គាត់ស្លូតបូត ប៉ុនកំប្លែង និងធ្លាប់មានប្រវត្តិជាអ្នកហ៊ឺហាម្នាក់ដែរ ។ បើមាន អ្នកណាម្នាក់និយាយអ្វីខុសឆ្គង គាត់មើលមុខអ្នកនិយាយភ្លាម ធ្វើឲ្យអ្នកនោះភ័យខ្លាច ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៣ កែ ពក សង់ផ្ទះមួយឲ្យខ្ញុំ ។ គាត់និយាយថា ចង់ឲ្យខ្ញុំបូជាគ្រប់យ៉ាងដើម្បីបដិវត្តន៍ ។ គាត់តែងតែមកផ្ញូតទឹករាល់ៗល្ងាចនិងចេញទៅវិញនៅម៉ោង៤-៥ទៀបភ្លឺ ។ គាត់ដេកស្រមុកឮៗណាស់ ប៉ុន្តែបើមានមនុស្សដើរកាត់ផ្ទះតែបន្តិច គាត់ឮនិងដឹងភ្លាមថាជាអ្នកណា ។ មានពេលមួយក្រោយហូបបាយរួច គាត់ចង់សរសេរសំបុត្រ ប៉ុន្តែគាត់មិនដឹងថាត្រូវសរសេរយ៉ាងម៉េច ខ្ញុំក៏បង្រៀនគាត់អំពីរបៀបសរសេរ ។

ខ្ញុំបានស្ម័គ្រចិត្តធ្វើជាប្រធានកងនារីនៅខេត្តសៀមរាប ។ ខ្ញុំធ្វើដូច្នេះដោយសារតែបដិវត្តន៍ខ្វះមនុស្សកាន់តំណែងនេះ ។ អ្នកភូមិដែលខ្ញុំធ្វើការជាមួយសុទ្ធតែចាស់ៗហើយក្រីក្រទៀត ។ ឃើញដូច្នេះ ខ្ញុំក៏សរសេរសំបុត្រទៅ កែ ពក ស្នើសុំកប្បាសខ្លះ ។ គាត់បានបញ្ជូនក្រណាត់ប្រហែល២០ដុំ និងឲ្យម៉ាស៊ីនតម្បាញពីរបីគ្រឿងទៀតមកឲ្យខ្ញុំ ។ ខ្ញុំណែនាំឲ្យអ្នកភូមិត្បាញសូត្រ ហើយកាត់ខោអាវឲ្យគាត់ ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៤ មានការប្រជុំមេខ្មែរក្រហមធំៗនៅភ្នំគូលែន ។ ខ្ញុំជាចុងភៅម្នាក់នៅក្នុងអង្គប្រជុំនេះ ។ ខ្ញុំដេរខោអាវខ្មៅឲ្យអ្នកដែលមកចូលរួមប្រជុំទាំងអស់ ។ ធ្វើដូចនេះអ្នកមកចូលរួមអាចប្ដូរសម្លៀកបំពាក់មួយថ្ងៃបីដង ។

ពេលខ្ញុំនិងប្ដីខ្ញុំចុះពីភ្នំទៅផ្ទះ យើងដឹងថាកូនប្រុសយើងឈ្មោះ សុធា បានស្លាប់ដោយសារជំងឺគ្រុនចាញ់ ។ សុធាទើបតែមានអាយុបួនឆ្នាំ ។ កាលពីឆ្នាំ១៩៦៦កូនដំបូងរបស់យើងក៏ស្លាប់ដោយសារជំងឺដូចគ្នានេះដែរ ពេលដែលអាយុបាន២ឆ្នាំ ។

ចាប់ពីពេលនោះមកខ្ញុំលាលែងឈប់ធ្វើគណៈឃុំ ព្រោះការងារនោះយ៉ាប់ ម្យ៉ាងខ្ញុំត្រូវដើរឆ្ងាយណាស់ទម្រាំទៅដល់ភូមិ ។ ខ្ញុំគ្រាន់តែស្នើទៅអង្គការសុំឈប់ អង្គការក៏យល់ព្រម ។ នេះក៏ប្រហែលជាដោយសារការស្លាប់របស់កូនប្រុសខ្ញុំដែរ ។

ប្ដីខ្ញុំជាគណៈស្រុកនៅខេត្តសៀមរាប ។ យើងរស់នៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នាព្រោះគាត់ធ្វើការ កន្លែងខុសពីខ្ញុំ ។ ជួនកាលគាត់សម្រាកនៅផ្ទះ ជួនកាលគាត់គ្រាន់តែមកលេងជាមួយកូនៗប៉ុណ្ណោះ ។ កូនយើងបីនាក់នៅរស់ ហើយកូនបងតែងតែសួររកឪពុកចង់ឲ្យឪពុកម្ដាយរស់នៅជុំគ្នា តែខ្ញុំមិនព្រម ។ នៅឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្ញុំចាប់ផ្ដើមធ្វើស្រែនិងត្បាញនៅ

សហករណ៍ភ្នំគូលែន ខ្ញុំធូរបន្តិចពេលរស់នៅឆ្ងាយពីប្តីខ្ញុំ ។

នឿន ត្រូវអង្គការចាប់ខ្លួននៅឆ្នាំ១៩៧៧ ។ មានមនុស្សប្រាប់ខ្ញុំថាខ្មែរក្រហមច្រកគាត់ចូលក្នុងបាវ ហើយទម្លាក់ក្នុងទឹកទន្លេ ។ មានអ្នកនិយាយថា កែ ពក ចាប់គាត់ដាក់ឡានដឹកចេញទៅ ។

ខ្ញុំគិតថាខ្ញុំពិតជាត្រូវអង្គការចាប់ខ្លួនបន្តពីប្តីខ្ញុំហើយ ។ មួយខែក្រោយមកមានកងទ័ពពីរបីនាក់មកប្រាប់ខ្ញុំថាអង្គការចង់ឲ្យខ្ញុំទៅរស់នៅជុំគ្នាជាមួយប្តីខ្ញុំវិញ ។ ខ្ញុំគិតថាបើទៅជាមួយអ្នកទាំងនោះ ខ្ញុំពិតជាស្លាប់ ។ កាលណោះកូនប្រុសខ្ញុំឈ្មោះ សុឃិន នៅសហករណ៍ តែកូនស្រីខ្ញុំឈ្មោះ គា និង សុខនី តាមខ្ញុំទៅមន្ទីរស្រុកសូទ្រនិគម ។ ខ្ញុំជាប់គុកបានមួយខែទើបកើតកូនស្រីមួយទៀត ឈ្មោះ សុខា ។

នៅក្នុងគុកខ្មែរក្រហមសួរចម្លើយខ្ញុំនិងចោទខ្ញុំថាក្បត់បដិវត្តន៍ ។ ខ្ញុំនិយាយមិនដូចអ្នកសៀមរាប អ្នកណាក៏ដឹងដែរ ។ អ្នកនៅគុកឃើញខ្ញុំមកពីកំពង់ចាមក៏ជួយលាក់ការណ៍ខ្ញុំ ព្រោះប្តីខ្ញុំធ្លាប់មើលថែអ្នកទាំងនោះពេលមានជំងឺឈឺថ្កាត់និងឲ្យខោអាវគ្រាន់ស្លៀកពាក់ ។

ក្រោយពេលខ្ញុំឆ្លងទន្លេថ្មីៗ កែ ពក មកមើលមន្ទីរឃុំឃាំង ហើយឃើញខ្ញុំដោយចៃដន្យ ។ កូនៗខ្ញុំចំណាំគាត់បានភ្លាមស្រែកឡើងថា «ម៉ែៗអ៊ំមកហើយ» ។ គាត់និយាយថាគាត់តាមរកខ្ញុំមិនឃើញសោះ ។ គាត់បានបញ្ជាឲ្យសន្តិសុខយកបាយម្ហូបឲ្យខ្ញុំហូប ។ សន្តិសុខក៏យកត្រីងៀតឲ្យខ្ញុំហូប ។

កាលពីដើម កែ ពក សង្ហា មានមុខមាត់ស្អាតបាត ។ ខ្ញុំពីមុន ជួនកាលមិនទាំងហ៊ានមើលមុខគាត់ចំផង ព្រោះខ្ញុំខ្មាសគាត់ ។ ពេលគាត់មកមើលគុក ខ្ញុំសម្លឹងមើលគាត់ ហើយបង្ហូរទឹកភ្នែក ។ ខ្ញុំប្រាប់គាត់ថា ខ្ញុំធ្វើបដិវត្តន៍ដើម្បីទាមទារសិទ្ធិសេរីភាពឲ្យប្រជាជន តែឥឡូវអង្គការបែរជាចោទថាប្តីខ្ញុំក្បត់ ។ តើ នឿន បានធ្វើអីខុស? ខ្ញុំបានប្រាប់ កែ ពក ថា គាត់ជាអ្នកនាំខ្ញុំមកទីនេះ ឥឡូវហេតុអីក៏ធ្វើបែបនេះចំពោះខ្ញុំ ។

ខ្ញុំសុំឲ្យគាត់ប្រាប់ខ្ញុំអំពី នឿន ។ កែ ពក ព្រមទទួលថាគាត់បានយកប្តីខ្ញុំទៅរៀនសូត្រ ហើយគាត់ថែមទាំងស្បថចំពោះខ្ញុំថា នឿន មិនទាន់ស្លាប់ទេ ប៉ុន្តែត្រូវអង្គការបញ្ជូនទៅខេត្តរតនគិរីហើយ ។ កែ ពក ប្រាប់ខ្ញុំកុំឲ្យភ័យខ្លាចអី ។ ខ្ញុំជឿសម្តីគាត់ ព្រោះខ្ញុំទុកចិត្តគាត់ ។

ក្រោយមកគាត់លែងខ្ញុំនិងបញ្ជូនខ្ញុំទៅសហករណ៍ឲ្យរែកដីនិងបុកស្រូវ ។ ខ្មែរក្រហមបានសួរអ្នកនៅទីនោះអំពីសាវតារប្តីខ្ញុំ ប៉ុន្តែអ្នកភូមិនៅទីនោះចិត្តល្អជាមួយខ្ញុំដែរព្រោះកាលណោះខ្ញុំទើបតែសម្រាលកូនរួច ។ នៅទីនោះយើងហូបចុកពីរបីពេលក្នុងមួយថ្ងៃ ។ ខ្ញុំហូបបបរបាយ ជួនកាលធ្វើការរួចខ្ញុំឆ្លៀតរកត្រី ប៉ុន្តែអង្គការក៏មិនដាក់ទោសខ្ញុំដែរ ។

ក្រោយពេលខ្មែរក្រហមដួលរលំ ខ្ញុំបានធ្វើដំណើរទៅស្រុកសូទ្រនិគមយកកូនខ្ញុំត្រឡប់មកវិញ ។

ខ្ញុំគិតដល់ប្តីខ្ញុំជារៀងរាល់ថ្ងៃ ពេលខ្លះខ្ញុំមានអារម្មណ៍ថាគាត់នៅរស់នៅឡើយ គ្រាន់តែគាត់មិនទាន់មកដល់ភូមិនៅពេលនេះ ។ ខ្ញុំនៅតែរង់ចាំគាត់ ។ គាត់ជាអ្នកមើលថែរក្សា និងយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះខ្ញុំ ។

តាំងពីនោះមកខ្ញុំមិនដែលបានដំណឹងអ្វីពី កែ ពក ទាល់តែសោះ ។ បងប្អូនខ្ញុំម្នាក់មកពីអន្លង់វែង បានប្រាប់ខ្ញុំថាសព្វថ្ងៃគាត់រស់នៅក្បែរផ្ទះរបស់ កែ ពក ។ ពេលដែលខ្ញុំដឹងថា កែ ពក ស្លាប់ ខ្ញុំអាណិតគាត់ ព្រោះគាត់ចិត្តល្អណាស់ ។ បើខ្ញុំមានលុយប្រហែលជាខ្ញុំបានទៅចូលរួមបុណ្យសពគាត់ជាមិនខាន ។

សក្ខីកម្មទី៥

មុនរបបលន់ នល់ ឪពុកខ្ញុំធ្វើជាគ្រូបង្រៀនផងនិងជាជាងថតរូបការផង ។ គាត់ជាអ្នកថតរូបមួយសន្ទឹកនេះឲ្យខ្ញុំនិងលោកយាយ ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៤ ឪពុកខ្ញុំនាំខ្ញុំមកភូមិនេះមកលេងយាយ គឺដំណាលគ្នានឹងពេលដែលខ្មែរក្រហមដឹកព្រះសង្ឃប្រមាណ១៥ឡានពីខេត្តសៀមរាបទៅកំពង់ចាម ។ ក្រោយរំដោះ ខ្ញុំត្រឡប់មករស់នៅជាមួយយាយនៅទីនេះ ។ ឪពុកម្តាយខ្ញុំនៅសៀមរាបទាំងអស់គ្នា ។

ពេលខ្ញុំអាយុបាន១០ឆ្នាំ អង្គការយកខ្ញុំចូលបដិវត្តន៍ ។ ខ្ញុំដើរកើបអាចម៍គោនៅភូមិនេះ ក្រោយមកអង្គការឲ្យខ្ញុំទៅរែកដីសង់ទំនប់នៅទឹកឆានិងទួលត្របែក ។ ខ្ញុំនៅកងកុមារ រស់នៅឆ្ងាយពីយាយ ។ នៅពេលយប់យើងរស់នៅក្នុងខ្ទមធំមួយ ។ ក្មេងប្រុសៗដេកជាជួរ ។ កាលណោះខ្ញុំរងាណាស់ព្រោះគ្មាន ខោអាវស្លៀកពាក់ មានតែភួយមួយនិងក្រមាមួយ ។

បើមានអ្នកណាហ៊ានលួចអ៊ីហូប មុខជាត្រូវខ្មែរក្រហមចាប់ចងទាត់ធាក់មិនខាន ។ អង្គការថែមទាំងដាក់ទោសអ្នកដែលរកត្រីតាមស្រែទៀតផង ។ ខ្ញុំឃើញខ្មែរក្រហមដកក្រចកក្មេងៗដែលលួចស្រូវ អង្ករលាក់ទុក ។

ខ្ញុំមិនដែលធ្វើអ៊ីខុសទេ ព្រោះមានយាយតាមការពារខ្ញុំ ។ គាត់មិនឲ្យខ្ញុំយកអ៊ីហូបផ្តេសផ្តាសទេ ទោះជាឃ្លានក៏ដោយ ។ ខ្ញុំមិនរវីរវល់នឹងអ៊ីទាំងអស់ ។

ក្រោយវៀតណាមចូលរំដោះនៅឆ្នាំ១៩៧៩ ខ្ញុំបានវិលត្រឡប់ទៅរស់នៅជាមួយយាយរបស់ខ្ញុំវិញ ។ នៅពេលនោះដោយខ្មែរក្រហមចង់បញ្ជូនមនុស្សទៅសម្លាប់នៅឯលិចភូមិដែលទើបតែជីករណ្តៅរួមមួយ ។ ខ្ញុំមិនដឹងថាហេតុអីបានជាខ្មែរក្រហមចង់សម្លាប់អ្នកភូមិទាំងអស់ទេ ។

សំយោគ (១៥-២៥នាទី)

គ្រូពិនិត្យកិច្ចការសិស្ស និងសួរសិស្សអំពីបទពិសោធន៍ក្នុងការសម្តែង ។ គ្រូដាក់ពិន្ទុដោយផ្អែកតាមតារាងខាងក្រោម៖

តារាងសម្រាប់ដាក់ពិន្ទុ

វត្ថុបំណង	លទ្ធផលទាប	លទ្ធផលល្អ	លទ្ធផលល្អណាស់
សិស្សយល់ដឹងពីព័ត៌មានបឋមរបស់មនុស្សម្នាក់នេះ ។	សិស្សឲ្យការពិតមួយអំពីមនុស្សម្នាក់ស្មើនឹង១ពិន្ទុ ប្រសិនបើមិនមានការពិតស្មើនឹង០ពិន្ទុ ។	សិស្សឲ្យការពិត២យ៉ាងអំពីមនុស្សម្នាក់នេះ ស្មើនឹង២ពិន្ទុ ។	សិស្សឲ្យការពិត៣យ៉ាងអំពីមនុស្សម្នាក់នេះ ស្មើនឹង៣ពិន្ទុ ។
សិស្សវាយតម្លៃអំពីស្ថានភាពនិងបទពិសោធន៍របស់មនុស្សម្នាក់នេះ ។	សិស្សមិនមានយោបល់អ្វីទាំងអស់អំពីថាតើគាត់ទទួលរងផលប៉ះពាល់ពីបទពិសោធន៍ដែលខ្លួនជួបប្រទះ ឬថាតើគាត់មានអារម្មណ៍យ៉ាងម៉េចចំពោះបទពិសោធន៍ទាំងនេះ ។ សិស្សនឹងទទួលបានពិន្ទុ០ ។		សិស្សផ្តល់យោបល់ទៅលើថាតើគាត់ទទួលរងផលប៉ះពាល់ពីបទពិសោធន៍ដែលគាត់បានជួបប្រទះ ឬថាតើគាត់មានអារម្មណ៍យ៉ាងណាដែរចំពោះស្ថានការណ៍បែបនោះ ។ សិស្សនឹងទទួលបាន ២ពិន្ទុ ។

កំណត់សម្គាល់សម្រាប់គ្រូបង្រៀន : *តារាងដាក់ពិន្ទុនេះក៏មាននៅក្នុងសៀវភៅលំហាត់សម្រាប់សិស្សដែរ ។ គ្រូត្រូវតែបេះប្រែប្រួល ចំពោះតារាងដាក់ពិន្ទុនេះ ។ ឧទាហរណ៍ ប្រសិនបើសិស្សផ្តល់ការពិត២យ៉ាង អំពីមនុស្សម្នាក់ ប៉ុន្តែផ្តល់គំនិតវែងនិងលម្អិតអំពីថាតើគាត់មានអារម្មណ៍យ៉ាងដូចម្តេចនោះ គំនិតនេះនឹងទទួលបាន ៣ពិន្ទុ ។ វត្ថុបំណងរបស់លំហាត់នេះគឺមិនមែនសម្រាប់ដាក់ទណ្ឌកម្មសិស្សនោះទេ ប៉ុន្តែដើម្បីលើកទឹកចិត្តសិស្សឲ្យខិតខំប្រឹងប្រែងរៀនសូត្រដើម្បីយល់អំពីជីវិតរបស់មនុស្សដែលខ្លួនកំពុងតែសិក្សា ។ គ្រូគួរតែផ្តល់ពិន្ទុខ្ពស់ទៅឲ្យសិស្សភាគច្រើន ហើយប្រសិនបើជាទូទៅសិស្សមិនអាចទទួលបានពិន្ទុខ្ពស់សម្រាប់លំហាត់ទេ នោះគ្រូគួរតែធ្វើលំហាត់នេះម្តងទៀត និងពន្យល់ការណែនាំសាជាថ្មី ដូច្នេះសិស្សមិនមានការភាន់ច្រឡំ អំពីវត្ថុបំណងនៃការធ្វើលំហាត់ទេ ។*

ជំពូក៦ : គម្រោងផែនការ៤ឆ្នាំ (១៩៧៧-១៩៨០)

រូបទី៣៧

មេរៀនទី១ : អំណានជំពូក៦

វត្ថុបំណង

១) សិស្សពណ៌នាអំពីផែនការ៤ឆ្នាំ ។

២) សិស្សពន្យល់អំពីមនោគមន៍វិជ្ជាដែលនៅពីក្រោយផែនការ៤ឆ្នាំ ។

៣) សិស្សកំណត់និយមន័យនៃពាក្យសំខាន់ៗទាក់ទងនឹងផែនការ៤ឆ្នាំ ។

សម្ភារៈឧបទេស : សៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រ និងសៀវភៅលំហាត់ ។

ពន្យល់ពាក្យ :

សមូហភាវូបនីយកម្ម	ផែនការ៤ឆ្នាំ	ពាក្យស្លោក
ផលិតកម្ម	របប	មនោគមន៍វិជ្ជា

លំនាំបង្រៀន

ការផ្តើមបង្រៀន (៥-១០ នាទី)

មុនពេលចាប់ផ្តើមមេរៀន គ្រូបង្ហាញពីវត្ថុបំណងនៃមេរៀនសម្រាប់ថ្ងៃនេះ រួចឲ្យសិស្សមើលរូបភាព និងពិនិត្យមើលពាក្យសំខាន់ៗ នៅក្នុងជំពូកទី៦ ។

ការបង្រៀន (១៥-៤៥នាទី)

សិស្សអាននិងកត់ត្រានូវព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗពីជំពូក៦ ។ សិស្សសរសេរព្រឹត្តិការណ៍ទាំងនោះនៅក្នុងសៀវភៅលំហាត់របស់ខ្លួន ។

សំយោគ (១៥-២៥)

គ្រូសួរសំណួរណែនាំទៅសិស្សទាំងអស់នៅក្នុងថ្នាក់ ដើម្បីវាយតម្លៃនិងសង្ខេបការសិក្សារបស់សិស្ស ។

សំណួរណែនាំនិងចម្លើយ

១) ហេតុអ្វីបានជាខ្មែរក្រហមជម្លៀសប្រជាជនទាំងអស់ឲ្យចេញពីទីក្រុង? **ដើម្បីកម្ទេចចោលអ្នករស់នៅក្នុងទីក្រុង និងកសាងកម្ពុជាថ្មីមួយដោយផ្អែកទៅលើការពង្រីកផលិតកម្មស្រូវ ។**

២) តើផែនការ៤ឆ្នាំ (១៩៧៧-១៩៨០) គឺជាអ្វី? **ផែនការ៤ឆ្នាំតម្រូវឲ្យធ្វើការប្រមូលផ្តុំនូវទ្រព្យសម្បត្តិឯកជនទាំងអស់ និងដាក់អាទិភាពរបស់ជាតិទៅលើការដាំដុះស្រូវ ។**

៣) តើសមូហភាវូបនីយកម្មមានផលប៉ះពាល់មកលើគ្រួសារខ្មែរដូចម្តេចខ្លះ? **ក្រុមគ្រួសារត្រូវបានបំបែកចេញពីគ្នា ហើយប្រជាជនត្រូវបានចាត់តាំងទៅតាមក្រុម ។ ប្តីត្រូវបានបំបែកចេញពីប្រពន្ធ ហើយកូនក្មេងត្រូវបំបែកចេញពីឪពុកម្តាយ និងត្រូវចាត់តាំងឲ្យទៅធ្វើការនៅជំរំផ្សេងគ្នា ។**

៤) តើអាទិភាពចម្បង២របស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យជាអ្វី? **សមូហភាវូបនីយកម្មដើម្បីធ្វើការដាំដុះស្រូវនិងការការពារជាតិប្រឆាំងទល់នឹងវៀតណាម ។**

៥) តើសមូហភាវូបនីយកម្មមានន័យយ៉ាងដូចម្តេច? **មានន័យថា រាល់កម្មសិទ្ធិឯកជនទាំងអស់ (ដែលរួមទាំងសម្ភារៈផ្ទះបាយផង) នឹងត្រូវប្រមូលផ្តុំដើម្បីប្រើប្រាស់រួម ។ ទ្រព្យសម្បត្តិឯកជនត្រូវបានហាមឃាត់ ហើយការដាំដុះស្រូវត្រូវធ្វើឡើងដោយក្រុមការងារនៅឯជំរំធ្វើការប្រមូលផ្តុំ ។**

៦) តើគោលបំណងរបស់សមូហភាវូបនីយកម្មនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យគឺជាអ្វី? **គោលបំណងគឺដើម្បីធ្វើឲ្យប្រទេសកម្ពុជាមានឯករាជ្យភាពទាំងស្រុង ទាំងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចនិងនយោបាយ និងដើម្បីប្រែក្លាយប្រទេសកម្ពុជាពីប្រទេសកសិកម្មអន់ថយឲ្យទៅជាប្រទេសកសិកម្មជឿនលឿនមួយ ។**

៧) តើលទ្ធផលនៃសមូហភាវូបនីយកម្ម និងគោលនយោបាយផ្សេងៗទៀតរបស់ខ្មែរក្រហមមានអ្វីខ្លះ? (ផ្តល់ចម្លើយយ៉ាងហោចណាស់ចំនួន៣)

- គ្រោះអត់ឃ្លាន នៅពេលដែលផលិតកម្មស្រូវមិនបានគ្រប់គ្រាន់ ឬមិនត្រូវបានបែងចែកទៅឲ្យប្រជាជន ។
- ជំងឺរាគត្បាតដែលបណ្តាលមកពីការទទួលទានអាហារមិនបានគ្រប់គ្រាន់ និងការខ្វះថ្នាំសង្កូវ ។
- ការកាប់សម្លាប់បញ្ញវន្ត អ្នកបច្ចេកទេស និងអតីតមន្ត្រីនៃរបបចាស់ ។
- ការខ្វះការអប់រំ ដោយសារតែសាកលវិទ្យាល័យនិងសាលារៀនត្រូវបិទទ្វារ ។
- ការប្រើប្រាស់កម្លាំងពលកម្មមិនបានសមស្រប ។ កសិករដែលមិនមានបទពិសោធន៍ ត្រូវបានដាក់ឲ្យធ្វើការនៅក្នុងរោងចក្រ ។
- គ្មានភាពស្មើគ្នា ដោយសារតែកងទ័ពនិងកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមមានហូបគ្រប់គ្រាន់ នៅពេលដែលប្រជាជនសាមញ្ញទទួលរងគ្រោះដោយការអត់ឃ្លាន ។

មេរៀនទី២ ៖ ប្រអប់សង្គ្រោះជីវិត

វត្ថុបំណង

១) សិស្សសម្តែងចិត្តអាណិតអាសូរចំពោះជនរងគ្រោះនៃរបបខ្មែរក្រហម ។

២) សិស្សពណ៌នាស្ថានភាពរស់នៅក្រោមរបបខ្មែរក្រហម ។

៣) សិស្សពន្យល់ជំនាញក្នុងការសង្គ្រោះជីវិតរបស់ខ្លួន ។

សម្ភារៈឧបទេស ៖ សៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រ ប្រអប់ កាវ កន្ត្រៃ ទស្សនាវដ្តី ក្រដាស ខ្មៅដៃ និង ប៊ិចពណ៌ ។

លំនាំបង្រៀន

ការផ្តើមបង្រៀន (៥-១០នាទី)

មុនពេលចាប់ផ្តើមមេរៀន គ្រូណែនាំសិស្សអំពីវត្ថុបំណងនៃមេរៀនសម្រាប់ថ្ងៃនេះ និងផ្តល់ការណែនាំសម្រាប់សកម្មភាពនេះ ។ គ្រូឲ្យសិស្សប្រើការស្រមើស្រមៃរបស់ខ្លួនដើម្បីបង្កើត "ប្រអប់សង្គ្រោះជីវិត" មួយ ។ ដោយផ្អែកលើការយល់ដឹងរបស់ខ្លួនអំពីជីវិតនៅក្រោមរបបខ្មែរក្រហម តើសិស្សរស់នៅ និងរួចរស់ជីវិតបានដោយរបៀបណា ប្រសិនបើខ្លួនរស់នៅក្នុងរយៈកាលនៃរបបខ្មែរក្រហម និងអាច ប្រមូលរបស់របរផ្សេងៗដាក់ក្នុងប្រអប់ដោយរបៀបណា?

កំណត់ចំណាំសម្រាប់គ្រូ ៖ សកម្មភាពនេះតម្រូវឲ្យសិស្សសម្ភាសន៍ឪពុកម្តាយ ឬសមាជិកផ្សេងទៀតនៅក្នុងគ្រួសារ ដើម្បីសិក្សាអំពីព័ត៌មានទាំងនោះនៅមុនថ្ងៃបង្រៀនមេរៀននេះ ។ តើអ្នកគិតថាឪពុកម្តាយធ្វើដូចម្តេចដើម្បីជួយថែរក្សាកូនៗរបស់ខ្លួន?

ការបង្រៀន (១៥-៤៥នាទី)

សិស្សសម្រេចចិត្តជាមួយនឹងសម្មតិកម្មខាងក្រោម៖

អ្នករស់នៅជាមួយឪពុកម្តាយរបស់អ្នកក្រោមរបបខ្មែរក្រហម ។ ស្ថានភាពរស់នៅរបស់អ្នកគឺមិនអាចទ្រាំទ្របាន ។ ដើម្បីជួយខ្លួនអ្នកនិងឪពុកម្តាយរបស់អ្នកឲ្យរួចរស់ជីវិតបាន តើអ្នកធ្វើយ៉ាងដូចម្តេច?

សិស្សប្រើប្រាស់ឧបករណ៍ដែលគ្រូផ្តល់ឲ្យដើម្បីបង្កើត"ប្រអប់សង្គ្រោះជីវិត"មួយ ។ នៅក្នុងប្រអប់នោះ សិស្សត្រូវសរសេរអក្សរ ឬដាក់រូបភាពនៅលើវត្ថុទាំងឡាយដែលអាចជួយទ្រទ្រង់ជីវិតរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់ក្រុមគ្រួសារបានដូចជា អង្ករ ក្រណាត់ ស្លាបព្រា ចាន ឆ្នាំង សាច់ បន្លែ ផ្លែឈើ ថ្នាំពេទ្យ ស្បែកជើង សៀវភៅ កាំបិត សំណាញ់ចាប់ត្រី រូបថត ។ល ។

សំយោគ (១៥-២៥នាទី)

គ្រូឲ្យសិស្សម្នាក់ៗបង្ហាញប្រអប់ស្រោចស្រង់ជីវិត ដែលសិស្សបានរៀបចំទៅសិស្សផ្សេងទៀត នៅក្នុងថ្នាក់ និងពន្យល់ថាហេតុអ្វីបានជាដាក់ពាក្យ និងវត្ថុទាំងនោះនៅក្នុងប្រអប់របស់ខ្លួន ។ ខណៈនោះ គ្រូត្រូវពន្យល់ថា គ្រួសារជាច្រើនមិនមានរបស់របរចាំបាច់ទាំងនេះទេ ។ តាមការពិត មនុស្សជាច្រើនមិនអាចមានរបស់របរដែលចាំបាច់ទាំងនេះទេ ដោយសារតែខ្មែរក្រហមចាត់ទុកការរក្សាទុកសម្ភារៈប្រើប្រាស់ផ្ទាល់ខ្លួន ថាជាការខុសច្បាប់ ។ សម្ភារៈគ្រប់យ៉ាងត្រូវបានប្រមូលផ្តុំនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី គ្រួសារនិងមនុស្សមួយចំនួនបានរក្សាសម្ភារៈប្រើប្រាស់និងចំណី អាហារទុកសម្រាប់ខ្លួនឯង និងក្រុមគ្រួសារដោយសម្ងាត់ ។ ប្រសិនបើត្រូវចាប់បាន គ្រួសារទាំងនោះនឹងទទួលការដាក់ទណ្ឌកម្មយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ហើយជាញឹកញាប់នឹងត្រូវយកទៅសម្លាប់ចោល ដើម្បីបញ្ជាក់ពីលទ្ធផលនៃការប្រព្រឹត្តបទល្មើសទាំងនោះ ។

មេរៀនទី៣ ៖ កាលបរិច្ឆេទ ៖ ការវិភាគ និងការវាយតម្លៃនៅក្នុងក្រុម

វត្ថុបំណង

១) សិស្សពណ៌នាអំពីព្រឹត្តិការណ៍ទាំងមូល ដែលកើតមានឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

២) សិស្សពន្យល់អំពីសារសំខាន់នៃព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗ នៅក្នុងរយៈកាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

៣) សិស្សវិភាគ និងវាយតម្លៃព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗ នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

រូបទី៣៨

រូបទី៣៩

សម្ភារៈឧបទេស ៖ សៀវភៅលំហាត់ និងសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រ ។

លំនាំបង្រៀន

ការផ្តើមបង្រៀន (៥-១៥នាទី)

មុនពេលចាប់ផ្តើមបង្រៀន គ្រូណែនាំអំពីវត្ថុបំណងនៃមេរៀនសម្រាប់ថ្ងៃនេះ ។ គ្រូរៀបចំក្រុមដែលមានសមាជិក៣ឬ៤នាក់ និងណែនាំសិស្សអំពីរបៀបនៃការបំពេញសកម្មភាពតាមកាលបរិច្ឆេទ ។ គ្រូប្រគល់កាតដែលមានព្រឹត្តិការណ៍ផ្សេងៗគ្នា ហើយឲ្យសិស្សសាកល្បងដាក់កាតទាំងនោះទៅតាមកាលវេលាជាលំដាប់លំដោយ ។ បន្ទាប់មក គ្រូឲ្យសិស្សពន្យល់អំពីរបៀបដែលខ្លួនរៀបកាតតាមលំដាប់លំដោយ ។ សិស្សត្រូវតែផ្តោតទៅលើអំណះអំណាង "មូលហេតុរបស់ខ្ញុំសម្រាប់ការរៀបចំនេះគឺថា..." បន្ទាប់មកគ្រូធ្វើការកែតម្រូវ និងសរុបបញ្ជីថ្ងៃខែ ។ គ្រូប្រាប់សិស្សឲ្យសរសេរកាលបរិច្ឆេទទាំងនេះទៅតាមពេលវេលាត្រឹមត្រូវ ហើយឡើងពន្យល់ទៅកាន់សិស្សទាំងអស់នៅក្នុងថ្នាក់ ។

ការបង្រៀន (២០-៤៥នាទី)

ក្រុមទាំងអស់ ត្រូវកត់ត្រានូវព្រឹត្តិការណ៍ដែលកើតមានឡើងក្នុងរយៈកាលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យឲ្យបានច្រើនតាមតែអាចធ្វើទៅបាននៅក្នុងសកម្មភាពទី១ ។ នៅក្នុងសកម្មភាពទី២ សិស្សពិភាក្សានិងវាយតម្លៃព្រឹត្តិការណ៍ទាំងនោះ និងកំណត់អាទិភាពព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗជាងគេចំនួន៥ នៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ សិស្សឡើងពន្យល់ពីការរកឃើញនេះនៅក្នុងថ្នាក់ ។ នៅក្នុងសកម្មភាពទី៣ គ្រូកំណត់ព្រឹត្តិការណ៍ដ៏មានសារសំខាន់មួយទៅឲ្យក្រុមទាំងអស់ ហើយណែនាំឲ្យសិស្សពិភាក្សានិងវាយ

តម្លៃថាតើព្រឹត្តិការណ៍មួយនេះមានផលប៉ះពាល់មកលើសង្គមកម្ពុជាដូចម្តេចខ្លះ ។ ជាងនេះទៅទៀត គ្រូណែនាំសិស្សឲ្យពិចារណាថាតើប្រទេសកម្ពុជានិងប្រជាជនកម្ពុជាមានភាពខុសប្លែកគ្នាយ៉ាងដូចម្តេចខ្លះ ប្រសិនបើព្រឹត្តិការណ៍នោះមិនបានកើតឡើង ។ រាល់សកម្មភាពទាំងអស់តម្រូវឲ្យក្រុមទាំងអស់ ឡើងពន្យល់អំពីការរកឃើញរបស់ខ្លួន ។

សកម្មភាពទី១ ៖ ការកំណត់កាលបរិច្ឆេទ

ផ្តល់ពេលវេលាឲ្យសិស្ស១០នាទី ដើម្បីធ្វើការជាមួយក្រុមក្នុងការកំណត់នូវកាលបរិច្ឆេទមួយនៃរបបខ្មែរក្រហមដោយប្រើប្រាស់សៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ(១៩៧៥ - ១៩៧៩) ។ សិស្សឡើងពន្យល់កាលបរិច្ឆេទដែលខ្លួនបានរៀបចំទៅកាន់សិស្សទាំងអស់នៅក្នុងថ្នាក់ ។

សកម្មភាពទី២ ៖ ការវិភាគនៅក្នុងក្រុម

គ្រូរក្សាក្រុមទាំងអស់ឲ្យនៅដដែល ដូចដែលបានកំណត់នៅក្នុងសកម្មភាពទី១ និងណែនាំឲ្យសិស្សពិភាក្សានៅក្នុងក្រុមរៀងៗខ្លួននូវអ្វីដែលខ្លួនជឿជាក់ថាគឺជាព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗជាងគេចំនួន៥ដែលកើតមានឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ក្រុមទាំងនោះគួរពិភាក្សាអំពីមូលហេតុដែលខ្លួនគិតថាព្រឹត្តិការណ៍ទាំង៥នេះ គឺជាព្រឹត្តិការណ៍ដែលមានសារសំខាន់បំផុត ។ ក្រុមនីមួយៗត្រូវរៀបចំការឡើងពន្យល់អំពីសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួនដែលមានរយៈពេលពី៥ - ១០នាទី ។

ការឡើងពន្យល់របស់ក្រុមវិភាគ ៖ ក្រុមនីមួយៗមានពេល៥ - ១០នាទីដើម្បីឡើងពន្យល់ការរកឃើញរបស់ខ្លួន ។ គោលបំណងនៃសកម្មភាពនេះ គឺដើម្បីឲ្យសិស្សពន្យល់អំពីព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ជាងគេក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យចំនួន៥ ហើយនិងពន្យល់ថា តើហេតុអ្វីបានក្រុមទាំងនោះយល់ថាព្រឹត្តិការណ៍ទាំង៥នេះមានសារសំខាន់ជាងព្រឹត្តិការណ៍ផ្សេងៗទៀត ។

សកម្មភាពទី៣ ៖ ការវាយតម្លៃនៅក្នុងក្រុម

គ្រូកំណត់ឲ្យក្រុមនីមួយៗវិភាគព្រឹត្តិការណ៍ចម្បងជាក់លាក់មួយ នៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដែលសមាជិកក្រុមទាំងអស់ឬភាគច្រើនគិតថាមានសារសំខាន់ ។ គោលបំណងនៃកិច្ចការនេះគឺដើម្បីឲ្យក្រុមនីមួយៗពិភាក្សា និងកំណត់ថាតើប្រទេសកម្ពុជានឹងមានភាពខុសប្លែកបែបណា ប្រសិនបើព្រឹត្តិការណ៍នេះមិនបានកើតឡើងឬកើតឡើងរបៀបផ្សេង ។

បន្ទាប់ពីបញ្ចប់ការពិភាក្សា ក្រុមនីមួយៗត្រូវរៀបចំការឡើងពន្យល់ការរកឃើញទាំងឡាយរបស់ខ្លួនទៅកាន់សិស្សទាំងអស់នៅក្នុងថ្នាក់ ។ ការឡើងពន្យល់គួរផ្តោតទៅលើសំណួរ២ដូចខាងក្រោម៖

១) តើប្រទេសកម្ពុជាទទួលរងផលប៉ះពាល់ពីព្រឹត្តិការណ៍នេះដោយរបៀបណា?

២) ប្រសិនបើព្រឹត្តិការណ៍នេះមិនបានកើតឡើង ឬកើតឡើងរបៀបផ្សេង តើសង្គមកម្ពុជាមានសភាពខុសគ្នាយ៉ាងដូចម្តេចខ្លះ?

សំយោគ (១៥-២៥នាទី)

បន្ទាប់ពីបញ្ចប់សកម្មភាពកំណត់កាលបរិច្ឆេទរួចមក គ្រូណែនាំក្រុមនីមួយៗឲ្យឡើងពន្យល់នៅមុខសិស្សទាំងអស់នៅក្នុងថ្នាក់ និងសង្ខេបអ្វីដែលខ្លួនបានរៀន ។ បន្ទាប់ពីសិស្សឡើងពន្យល់សកម្មភាព ក្រោយការវាយតម្លៃអំពីអត្ថ

ប្រយោជន៍ និងការរីកចម្រើនពីសកម្មភាពទាំងនេះនឹងត្រូវធ្វើឡើង ។ គ្រូ ត្រូវសួរសំណួរដូចខាងក្រោម៖

១) តើអ្នកបានរៀនអំពីសកម្មភាពនេះដូចម្តេចខ្លះ?

២) តើអ្នកចង់រៀនអំពីអ្វីទៀត ទាក់ទងនឹងព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗ នៅក្នុងរយៈកាលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ?

៣) តើអ្នកចូលចិត្តអំពីសកម្មភាពនេះដូចម្តេចខ្លះ?

៤) តើអ្នកមិនចូលចិត្តអំពីសកម្មភាពនេះដោយសារអ្វី?

មេរៀនទី៤ ៖ ការវិភាគទៅលើមនោគមវិជ្ជារបស់ខ្មែរក្រហម

វត្ថុបំណង

១) សិស្សវិភាគនិងវាយតម្លៃពាក្យស្លោករបស់ខ្មែរក្រហម ដើម្បីអភិវឌ្ឍការយល់ដឹងអំពីមនោគមន៍វិជ្ជា និងគោលនយោបាយរបស់ខ្មែរក្រហម ។

២) សិស្សដោះស្រាយបញ្ហាដែលប្រកបដោយភាពចម្រូងចម្រាស នៅក្នុងលក្ខណៈមួយដែលមានអត្ថន័យបំផុត ។

៣) សិស្សពិចារណាទៅលើសីលធម៌និងជំនឿផ្ទាល់ខ្លួន ។

៤) សិស្សកំណត់និយមន័យនៃពាក្យស្លោក និងមនោគមន៍វិជ្ជា ។

សម្ភារៈឧបទេស ៖ សៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រ សៀវភៅលំហាត់ និងបញ្ជីពាក្យសំខាន់ៗ ។

លំនាំបង្រៀន

ការផ្តើមបង្រៀន (៥-១០នាទី)

មុនពេលចាប់ផ្តើមមេរៀន គ្រូណែនាំសិស្សអំពីវត្ថុបំណងនៃមេរៀននៅក្នុងថ្ងៃនេះនិងពន្យល់អំពីមូលដ្ឋាននិងសារសំខាន់នៃសីលធម៌និងជំនឿ ។ គ្រូឲ្យសិស្សពិភាក្សាអំពីមនោគមន៍វិជ្ជា គោលនយោបាយ និងនិយមន័យនៃពាក្យស្លោករបស់ខ្មែរក្រហម ។

សកម្មភាពនេះមានលក្ខណៈជាការបំផុសគំនិតដែលគ្រូត្រូវអានពាក្យស្លោក បន្ទាប់មកសួរសំណួរទី១ ២ ៣... ទៅកាន់សិស្សទាំងអស់នៅក្នុងថ្នាក់ ។

បញ្ជីពាក្យស្លោក ៖

១) លាក់ការណ៍ជាកត្តាជ័យជម្នះ ។ លាក់ការណ៍ខ្ពស់ រស់បានយូរ ។ (សូមមើលទំព័រទី២)

២) អ្នក១៧មេសាជាជនបញ្ញើក្អែក ។ អ្នក១៧ មេសា គឺជាអ្នកចាញ់សង្គ្រាមនិងជាឈ្លើយសឹក ។ (សូមមើលទំព័រទី ៣៨)

៣) ទុកក៏មិនចំណេញ ដកចេញក៏មិនខាត ។ (សូមមើលទំព័រទី៣៨)

៤) បដិវត្តន៍មហាលោតផ្លោះមហាអស្ចារ្យ ។ (សូមមើលទំព័រទី៤២)

៥) អង្គការគ្មានទេសញ្ញាប័ត្រ មានតែសញ្ញាឃើញ បើចង់បានបាក់អង បាក់ឌុប ត្រូវទៅយកនៅទំនប់ ប្រឡាយ ។ (សូមមើលទំព័រទី៤៣)

៦) ការរៀនអក្សររៀនលេខមិនសំខាន់ទេ ការសំខាន់គឺការងារនិងចលនាបដិវត្តន៍ ។ (សូមមើលទំព័រទី ៤៣)

រូបទី៤០

៧) អង្គការយកម្ទប់ឈើធ្វើជាសាលារៀននិងកន្លែងធ្វើមីទ្ទីង ។ (សូមមើលទំព័រទី៤៣)

៨) ធ្វើបណ្ដើររៀនបណ្ដើរ ធ្វើកាន់តែច្រើន ចេះកាន់តែច្រើន ។ (សូមមើលទំព័រទី៤៣)

៩) អង្គការជាឪពុកម្ដាយរបស់កុមារាកុមារីនិងយុវជនយុវនារី ។ បើម៉ែឪវាយកូន មានន័យថាមើលងាយអង្គការ ដូច្នេះអង្គការមិនប្រណីឡើយ ។ (សូមមើលទំព័រទី៤៥)

១០) អង្គការថាម៉េច ត្រូវធ្វើយ៉ាងហ្នឹង! អង្គការដាក់ទិស ត្រូវអនុវត្តឲ្យបានសម្រេច! មិត្តមិនបាច់គម្ងៃ! ។ (សូមមើលទំព័រទី៥៥)

១១) ត្រូវចេះតាមដានគ្នាទៅវិញទៅមក ។ ត្រូវរាយការណ៍ជូនអង្គការ ។ (សូមមើលទំព័រទី៥៥)

១២) សុខចិត្តចាប់ខុស១០ មិនឲ្យលែងខុស១ ។ (សូមមើលទំព័រទី៥៦)

១៣) ដីកស្មៅ ត្រូវដីកទាំងឫស ។ (សូមមើលទំព័រទី៥៧)

កំណត់ចំណាំសម្រាប់គ្រូ : ចម្លើយអាចប្រែប្រួល ។ គោលបំណងគឺដើម្បីឲ្យសិស្សត្រឡប់ទៅអានសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យត្រង់ទំព័រដែលមានទំនាក់ទំនងទៅនឹងពាក្យស្លោក ដើម្បីយល់អំពីអត្ថន័យនៃពាក្យស្លោកទាំងនេះ ។ បន្ទាប់មកសិស្សត្រូវរកចម្លើយចំពោះសំណួរណែនាំទាំងអស់ និងតម្រូវឲ្យមានការពិចារណាយ៉ាងល្អិតល្អន់ ។ ដោយសារហេតុផលនេះហើយ បានជាសៀវភៅណែនាំ នេះមិនកំណត់ឲ្យមានចម្លើយត្រូវ ឬល្អឥតខ្ចោះនោះទេ ។ សិស្សត្រូវតែផ្ដល់គំនិតផ្ទាល់ខ្លួនចំពោះសំណួរ ទាំងនេះ ។

ការបង្រៀន (១៥-៤៥នាទី)

សិស្សសរសេរតែងសេចក្តីមួយអំពីមនោគមន៍វិជ្ជា និងគោលនយោបាយរបស់ខ្មែរក្រហម ។ សិស្សអាចប្រើសំណួរណែនាំខាងក្រោមជាជំនួយដល់ការវាយតម្លៃអំពីមនោគមន៍វិជ្ជា និងគោលនយោបាយ របស់ខ្មែរក្រហម ។

១) តើពាក្យស្លោកជាក់លាក់ណាមួយឬក្រុមណាខ្លះ ដែលបានបង្ហាញអំពីរបបខ្មែរក្រហម?

២) តើពាក្យស្លោកទាំងនោះមានគោលបំណងអ្វី? អ្នកណាខ្លះជាអ្នកទទួលពាក្យស្លោកទាំងនោះ?

៣) តើការព្យាយាមអនុវត្តពាក្យស្លោកទាំងនោះ គឺដើម្បីទទួលបានអ្វីមកវិញ?

៤) តើពាក្យស្លោកនេះមានចំណុចទាក់ទាញអ្វីខ្លះ? ហេតុអ្វីបានជាប្រជាជនមានការជំរុញលើកទឹកចិត្តដោយសារតែពាក្យស្លោកទាំងនោះ?

៥) តើពាក្យស្លោកទាំងនោះត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយដោយរបៀបណា? តើពាក្យស្លោកទាំងនោះមានផលប៉ះពាល់មកលើប្រជាជនយ៉ាងដូចម្តេចខ្លះ?

សិស្សអាចប្រើប្រាស់ពាក្យស្លោកទាំងឡាយខាងលើ ដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់នៅក្នុងរយៈកាលនៃរបបខ្មែរក្រហម ជាផ្នែកនៃការសរសេរកថាខណ្ឌរបស់ខ្លួន ។ កិច្ចការរបស់សិស្សគឺធ្វើការវិភាគពាក្យស្លោកទាំងនេះដែលទាក់ទងនឹងមនោគមន៍វិជ្ជា គោលនយោបាយរបស់ខ្មែរក្រហម និងផលប៉ះពាល់មកលើប្រជាជនកម្ពុជា ។ សិស្សអាចវិភាគទៅលើពាក្យស្លោកមួយឬច្រើន ។ វាគឺជាជម្រើសរបស់សិស្ស ។ សូមមើលតារាងខាងក្រោមសម្រាប់ការដាក់ពិន្ទុលើការបកស្រាយរបស់សិស្ស ។

ប្រសិនបើសិស្សមានការភាន់ច្រឡំអំពីគោលបំណងនៃការបកស្រាយ ឬត្រូវការជំនួយក្នុងការសរសេរ គ្រូអាចចំណាយពេលពី៥ ទៅ១០ នាទី ដើម្បីពន្យល់សំណួរណែនាំខាងលើ ។

សំយោគ (១៥-២៥នាទី)

សិស្សឡើងពន្យល់ការបកស្រាយរបស់ខ្លួន និងពន្យល់ពាក្យស្លោកដែលគ្រូផ្តល់ឲ្យ ។

ការវាយតម្លៃ

កិច្ចការរបស់សិស្សនឹងត្រូវបានដាក់ពិន្ទុ ដោយប្រើប្រាស់តារាងខាងក្រោមដែលមានសំណុំនៃធាតុផ្សំសម្រាប់វាយតម្លៃកិច្ចការរបស់ខ្លួន ។

តារាងដាក់ពិន្ទុទៅលើការវិភាគអំពីមនោគមន៍វិជ្ជារបស់ខ្មែរក្រហម

គោលបំណង	មិនឆ្លើយទៅនឹងសំណួរ	ឆ្លើយទៅនឹងសំណួរ
សំណួរណែនាំទី១	០ពិន្ទុ	១ពិន្ទុ
សំណួរណែនាំទី២	០	១
សំណួរណែនាំទី៣	០	១
សំណួរណែនាំទី៤	០	១
សំណួរណែនាំទី៥	០	១
ពិន្ទុសរុប		

ជំពូក៧ : ជីវិតរស់នៅប្រចាំថ្ងៃក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

រូបទី៤១

រូបទី៤២

មេរៀនទី១ ៖ អំណានជំពូក៧

វត្ថុបំណង

១) សិស្សពន្យល់គំនិតសំខាន់ៗ អំពីជីវិតរស់នៅប្រចាំថ្ងៃក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

២) សិស្សវិភាគប្រកបដោយការត្រិះរិះពិចារណាថា តើជីវិតមានលក្ខណៈយ៉ាងដូចម្តេចនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ខ្មែរក្រហម ។

៣) សិស្សកំណត់និយមន័យនៃពាក្យសំខាន់ៗមួយចំនួនទាក់ទងទៅនឹងជីវិតរស់នៅប្រចាំថ្ងៃនៅក្រោមរបបខ្មែរក្រហម ។

៤) សិស្សវាយតម្លៃព័ត៌មាននិងភ័ស្តុតាងអំពីគ្រួសារនិងអ្នកដទៃទៀត ។

សម្ភារៈឧបទេស ៖ សៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រ និងសៀវភៅលំហាត់ ។

ពន្យល់ពាក្យ ៖

ប្រជាជនមូលដ្ឋាន	ប្រជាជនថ្មី	កសាង-រៀនសូត្រ
វិសុទ្ធកម្ម	អ្នកស្មោះត្រង់	ការសម្លាប់រង្គាល
ការសម្លាប់	ភ្នាក់ងារស៊ើបការណ៍សម្ងាត់សូវៀត(កា-ហ្សេ-បេ)	
ភ្នាក់ងារស៊ើបការណ៍សម្ងាត់អាមេរិក(សេ-អ៊ី-អា)		

លំនាំបង្រៀន

ការផ្តើមបង្រៀន (៥-១០នាទី)

មុនពេលចាប់ផ្តើមមេរៀន គ្រូបង្ហាញពីវត្ថុបំណងនៃមេរៀនសម្រាប់ថ្ងៃនេះនិងដឹកនាំការពិភាក្សាពីអ្វីដែលសិស្សបានដឹងអំពីជីវិតរស់នៅប្រចាំថ្ងៃក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ បន្ទាប់មក គ្រូឲ្យសិស្សពិភាក្សាលើពាក្យសំខាន់ៗ នៅក្នុងជំពូក៧ ។

ការបង្រៀន (១៥-៤៥នាទី)

សិស្សអាន និងកត់ត្រាដោយយកចិត្តទុកដាក់ទៅលើព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗ នៅក្នុងជំពូក៧ ហើយសរសេរព្រឹត្តិការណ៍ទាំងនេះនៅក្នុងសៀវភៅលំហាត់របស់ខ្លួន ។

សំយោគ (១៥-២៥នាទី)

គ្រូសួរសំណួរណែនាំទៅសិស្សនៅក្នុងថ្នាក់ទាំងអស់ ដើម្បីវាយតម្លៃនិងសង្ខេបការសិក្សារបស់សិស្ស ។

សំណួរណែនាំនិងចម្លើយ

១) ហេតុអ្វីបានជាខ្មែរក្រហមបង្កើតសហករណ៍? **ដើម្បីសម្រួលដល់ដំណើរការលុបបំបាត់ចោលនូវកម្មសិទ្ធិឯកជននិងមូលធននិយម និងដើម្បីពង្រឹងឋានៈរបស់កម្មករនិងកសិករ ។**

២) ចំពោះខ្មែរក្រហម តើសហករណ៍មានន័យយ៉ាងដូចម្តេច? **សហករណ៍មានន័យថា ប្រជាជនត្រូវរស់នៅរួមគ្នា ធ្វើការងាររួមគ្នា ហូបរួមគ្នា និងចូលរួមប្រជុំជីវភាពនៅក្នុងការរៀនសូត្រ អប់រំឃោសនាជាមួយគ្នា ។**

៣) តើវណ្ណៈសង្គមថ្មី២នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមមានអ្វីខ្លះ? **ប្រជាជនមូលដ្ឋាន និងប្រជាជនថ្មី ។** ហេតុអ្វីបានជាខ្មែរក្រហមធ្វើការបែងចែកក្រុមមនុស្សយ៉ាងដូច្នេះ? **ចម្លើយអាចមានច្រើន ។**

៤) សូមឲ្យលក្ខណៈសំគាល់២យ៉ាងរបស់«ប្រជាជនមូលដ្ឋាន» ៖

- រស់នៅតំបន់ជនបទដែលគ្រប់គ្រងដោយបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា មុនថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ។
- ត្រូវបានចាត់ទុកថាជាប្រជាជនពេញសិទ្ធិ ។
- ត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យបោះឆ្នោត ឈរឈ្មោះឲ្យគេបោះឆ្នោត និងធ្វើជាប្រធានសហករណ៍ ។
- ជាទូទៅ មិនមានបងប្អូនដែលធ្លាប់បម្រើការឲ្យរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរទេ ។

៥) សូមឲ្យលក្ខណៈសំគាល់២យ៉ាងរបស់«ប្រជាជនថ្មី» ៖

- អ្នក១៧មេសា ។
- ត្រូវបានជម្លៀសចេញពីទីក្រុងនិងទីប្រជុំជននានា នៅខែមេសាឆ្នាំ១៩៧៥ ។
- ត្រូវបានចាត់ទុកថាជាមនុស្សមិនអាចជឿទុកចិត្តបាន ។
- ទទួលការមាក់ងាយនិងសង្ស័យពីសំណាក់អង្គការ ។
- ត្រូវបានចាត់ទុកជា«ជនបញ្ញើក្អែក» និងមានសិទ្ធិតិចតួចណាស់ (បើយោងតាមពាក្យស្លោករបស់ខ្មែរក្រហម) ។
- ជាញឹកញាប់ទទួលរងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញយ៉ាងឃោរឃៅអាស្រ័យទៅតាមតំបន់ ។

៦) តើស្ត្រីនិងបុរសនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមរៀបការយ៉ាងដូចម្តេច? **រៀបការនៅក្នុងពិធីរួមមួយដែលពិធីតូចមានពី៣ទៅ១០គូ ហើយពិធីធំមានពី៣០ទៅ១០០គូនៅក្នុងពិធីនីមួយៗ ។** តើពិធីរៀបការបែបនេះមានលក្ខណៈខុសពីពិធីរៀបការតាមបែបប្រពៃណីខ្មែរដូចម្តេចខ្លះ? **ចម្លើយ អាចមានច្រើនយ៉ាង ។**

៧) ហេតុអ្វីបានជាខ្មែរក្រហមប្រើប្រាស់ពិធីមង្គលការរួម? **ខ្មែរក្រហមយល់ឃើញថា ពិធីរៀបមង្គលការគឺជាការចំណាយពេលឥតប្រយោជន៍ ហើយដែលមិនបានជួយអ្វីទាំងអស់ដល់ការបង្កបង្កើនផល ។ ពិធីមង្គលការរួមត្រូវបានធ្វើឡើង ពីព្រោះត្រូវចំណាយពេលតិច ហើយពេលវេលាដែលនៅសល់នឹងត្រូវចំណាយទៅលើការងារសហករណ៍និងអ្វីដែលខ្មែរក្រហមហៅថា "បដិវត្តន៍ មហាលោតផ្លោះមហាអស្ចារ្យ" ។ គោលបំណងសំខាន់នៃការរៀបមង្គលការគឺមិនមែនដើម្បីបង្កើតក្រុមគ្រួសារនោះទេ ប៉ុន្តែដើម្បីបង្កើតកូនក្មេងដែលអាចបម្រើបដិវត្តន៍បាន ។**

៨) តើការផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់ជាបឋមនៅក្នុងការអប់រំរបស់ខ្មែរក្រហមគឺអ្វី? **គឺការអប់រំ នយោបាយ ។**

៩) តើការអប់រំដ៏ល្អបំផុតរបស់ខ្មែរក្រហមស្ថិតនៅកន្លែងណា? **កន្លែងធ្វើការ វាលស្រែ ទំនប់ ប្រឡាយ និងកន្លែងធ្វើពលកម្មដទៃទៀត ។**

១០) តើការងាររួមយថ្ងៃក្នុងរបបខ្មែរក្រហមមានរយៈពេលប៉ុន្មានម៉ោង? **មនុស្សស្ទើរគ្រប់រូបដែលមិនមានជំងឺធ្វើការច្រើនជាង១២ម៉ោងក្នុងមួយថ្ងៃ ជាញឹកញយ៧ថ្ងៃក្នុងមួយសប្តាហ៍ដោយ មិនមានពេលសម្រាក និងមានម្ហូបអាហារគ្រប់គ្រាន់ឡើយ ។**

១១) បន្ទាប់ពីការប្រយុទ្ធគ្នាជាមួយវៀតណាមនៅឆ្នាំ១៩៧៧និងឆ្នាំ១៩៧៨ តើខ្មែរក្រហមបានប្រព្រឹត្តទៅលើប្រជាជនក្នុងភូមិភាគបូព៌ាយ៉ាងដូចម្តេចខ្លះ? **ខ្មែរក្រហមបានចោទប្រកាន់ប្រជាជន និងអតីតកម្មាភិបាលនៅក្នុងភូមិភាគបូព៌ាថា បានសហការជាមួយវៀតណាមដែលនាំទៅដល់ការចាប់ខ្លួននិងសម្លាប់ចោលមនុស្សជាច្រើនដែលរួម**

ទាំងដៃគូនយោបាយស្មោះត្រង់ដ៏យូរលង់ផងដូចជា សោ ភឹម ដែលបានធ្វើអត្តឃាតខ្លួនឯង ។

១២) តើតំបន់ណាខ្លះដែលត្រូវបានរៀបរាប់នៅក្នុងសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដែលកើតមានចលនារដ្ឋប្រហារ ការបះបោរ និងវិសុទ្ធកម្ម? **កងទ័ពនៅភូមិភាគបូព៌ាបានបះបោរប្រឆាំងនឹងកងទ័ពកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ការបះបោរក៏កើតមានឡើងនៅភូមិភាគនិរតី និងភូមិភាគឧត្តរដែរ ។**

មេរៀនទី២ : កំណត់ហេតុអំពីជីវិតរបស់ខ្ញុំក្រោមរបបខ្មែរក្រហម

រូបទី៤៣

វត្ថុបំណង

១) សិស្សប្រើប្រាស់ព័ត៌មានដែលខ្លួនបានរៀនអំពីជីវិតនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ដើម្បីសរសេរអំពីស្ថានភាពរស់នៅក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

២) សិស្សវិភាគ និងវាយតម្លៃអំពីផលប៉ះពាល់នៃការរស់នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមមកលើខ្លួន ក្រុមគ្រួសាររបស់ខ្លួន និងប្រជាជនកម្ពុជាទាំងមូល ។

៣) សិស្សរៀបរាប់អំពីស្ថានភាពរស់នៅជាមូលដ្ឋាននៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ។

៤) សិស្សពន្យល់អំពីគោលនយោបាយរបស់របបខ្មែរក្រហម ដែលបានបង្កើតឡើងនូវស្ថានភាពរស់នៅបែបនេះ ។

សម្ភារៈឧបទេស : សៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រ សេចក្តីដកស្រង់ពីសៀវភៅកំណត់ហេតុ និងសៀវភៅ លំហាត់ ។

ភាពរន្ធត់និងការឈឺចាប់ដែលខ្ញុំបានជួបប្រទះជាលើកទី១ ហើយដែលមិនអាចបំភ្លេចបាន

ឌឿ សេរីឡែន

នៅឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្ញុំនៅវ័យកុមារនៅឡើយ ហើយរស់នៅក្នុងឋានៈខ្ពង់ខ្ពស់ ដោយសារប៉ាជាមន្ត្រីរាជការមានឋានន្តរសក្តិក្នុងជួរយោធា ។ ខ្ញុំជាកូនពៅក្នុងចំណោមបងប្អូនប្រាំបួននាក់ (ប្រុស៧ ស្រី២) ។

ថ្ងៃទី១១ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ក្រុមគ្រួសារខ្ញុំត្រូវបង្ខំចិត្តចេញពីផ្ទះទៅស្នាក់នៅផ្ទះបងប្អូន នៅម្តុំផ្សារអូរឫស្សី ព្រោះផ្ទះរបស់ខ្ញុំជាមុខសញ្ញាដែលគេត្រូវផ្លោងគ្រាប់កម្ទេច (ជាផ្ទះរដ្ឋ នៅក្នុងបន្ទាយឃ្លាំងរំសេវ) ។ យើងពុំបានយកទ្រព្យសម្បត្តិអ្វីទាំងអស់ក្រៅពីគ្រឿងអលង្ការដែលពាក់ជាប់នឹងខ្លួន ។

នៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ក្រោយពីឈ្នះដៃអបអរសាទរជ័យជម្នះរបស់ខ្មែរក្រហម ប្រជាជនត្រូវបានជម្លៀសចេញពីទីក្រុង ។ គ្រួសារខ្ញុំគ្មានសម្ភារៈអ្វីជាប់ខ្លួនក្រៅពីឡានបីគ្រឿង ម៉ាក មែរសីដេស ហឹមបឺរស្ត័រ និងអូស្ទីន ដែលផ្ទុកលោកតាខាងប៉ាដែលឈឺស្ទាប់មួយចំហៀងខ្លួន សមាជិកគ្រួសារមានគ្នា១៣នាក់ និងក្រុមគ្រួសារមិត្តភក្តិរបស់ម៉ាក់ដែលជម្លៀសខ្លួនពីតាខ្មៅចំនួន២២នាក់ទៀត ។

ប៉ាបានជូនឡានអូស្ទីនដល់មិត្តភក្តិរបស់ម៉ាក់ដើម្បីងាយស្រួលក្នុងការធ្វើដំណើររួមគ្នា ។ អ្នកដែលពេញកម្លាំងត្រូវជួយរុញឡាន ។ អ្នកដែលមានសិទ្ធិអង្គុយនៅក្នុងឡានមានតែក្មេងតូចៗ អ្នកកូនខ្ចី ចាស់ជរា និងម៉ាក់តែប៉ុណ្ណោះ ចំណែកបងស្រីជាអ្នកកាន់ចង្កូត ។ យើងធ្វើដំណើរដោយប្រើកម្លាំងផ្ទាល់ខ្លួន មិនបានប្រើម៉ាស៊ីនទេ ព្រោះតាមផ្លូវកកស្ទះទៅដោយហ្វូងមនុស្ស ។ ពីផ្សារអូរឫស្សីដល់រង្វង់មូលក្បាលថ្នល់ត្រូវចំណាយពេលមួយថ្ងៃពេញ ។ នៅតាមផ្លូវយើងគ្មានអ្វីទទួលទានក្រៅពីទឹកបន្តិចបន្តួចដើម្បីផ្សើម បំពង់កឡើយ ។ ខ្ញុំនិងក្មេងៗរួមដំណើរឃ្លានខ្លាំងណាស់ យំទ្រហឹងពេញឡាន ។ លោកយាយអាណិត យើងក៏ដាច់ចិត្តដើរទៅសុំបាយអ្នកដទៃ ប៉ុន្តែមិនឃើញគាត់វិលត្រឡប់មករកឡានវិញទេ ហើយយើងក៏បែកគ្នារហូតដល់ពេលនេះ ។ ពេលនោះប៉ាខឹងណាស់ ហើយហាមផ្តាច់មិនឲ្យនរណាម្នាក់ចាកចេញឆ្ងាយពីឡានទេ បើគ្មានការអនុញ្ញាតពីគាត់ ទោះជាឃ្លានយ៉ាងណាក៏ដោយ ។ យប់មកដល់យើងត្រូវផ្អាកដំណើរដើម្បីរកកន្លែងសម្រាក ។ ខ្ញុំយំរហូតគេងលក់ ព្រោះតាំងពីកើតមក នេះជាលើកដំបូងហើយ ដែលខ្ញុំជួបហេតុការណ៍បែបនេះ ។ ក្រោយភ្ញាក់ពីដេកខ្ញុំលែងយំហើយ ទោះបីជាឃ្លានខ្លាំងក៏ត្រូវអត់ទ្រាំដែរ ព្រោះមេឃងងឹតខ្ញុំខ្លាចខ្មោច ហើយនៅជុំវិញខ្លួនសុទ្ធតែសាកសព ហើមស្តុរភាយក្លិនស្អុយតិចៗ ។ ប៉ាបាននាំបងប្រុសធំទាំងពីរចេញទៅបាត់មួយសន្ទុះធំ ក៏ត្រឡប់មកវិញដោយនាំមកជាមួយនូវអង្ករមួយបាវ ទឹកពីរយួរ ទឹកត្រីមួយយួរ ឆ្នាំងពីរកំសៀវមួយ ។ មួយសន្ទុះធំយើងក៏បានញ៉ាំបាយ ប៉ុន្តែគ្មានម្ហូបទេ គឺញ៉ាំជាមួយទឹកត្រី ។ ទាហានខ្មែរក្រហមបានមកឆែកឆេរឡានរបស់យើង រួចហើយសើចចំអកឲ្យយើង ព្រោះថាគ្មានអ្វីសោះក្រៅពីឆ្នាំងបាយនិងកំសៀវទឹក ។ ម៉ាក់នៅខឹងប៉ាដែលពុំស្តាប់តាមគាត់ ម្ល៉ោះហើយ គាត់ពុំសូវនិយាយស្តីទេ ក្រៅតែពីសម្រក់ទឹកភ្នែក ។ ប៉ាតែងតែលួងលោមម៉ាក់ថា "បដិវត្តន៍សង្គមនិយម មិនសម្លាប់ជាតិឯងទេ យ៉ាងច្រើនគេធ្វើឲ្យស្មើភាព គ្មានអ្នកមាន គ្មានអ្នកក្រ ។ យើងមានផ្ទះមានឡាន ២-៣អីចឹង អង្គការនឹងដកទុកឲ្យយើងតែផ្ទះមួយឡានមួយប៉ុណ្ណោះ ។ ម៉ាក់មានគម្រោងចង់ធ្វើដំណើរតាមផ្លូវជាតិលេខ១ ប៉ុន្តែប៉ាជំទាស់ដាច់ខាត ព្រោះគាត់ជានាយទាហានធ្លាប់ច្បាំង ។ មូលហេតុទី១ ប៉ា ស្អប់យួនទី២ ប៉ាយល់ថាធ្វើដំណើរតាមផ្លូវទឹកប្រសើរជាងដូចពាក្យស្លោកថា "ស៊ូអត់បាយ

កុំឲ្យអត់ទឹក» ។ យើងក៏ធ្វើដំណើរតាមផ្លូវព្រែកប្រាំដែលនៅប្របជងទន្លេមេគង្គ ។

នៅតាមផ្លូវ ប៉ាបានដាក់ខ្លួនទៅជួយលីអង្ករ ថ្នាំជក់ឲ្យគេដើម្បីដូរយកអង្ករ ត្រី ប្រហុក ទៅតាមសេចក្ដីអាណិតអាសូររបស់អ្នកមូលដ្ឋាន ។ ប៉ាលាក់ប្រវត្តិរូបដោយប្រាប់អ្នកដទៃថាគាត់ជានាយផ្នែកខាងកីឡាបាល់ទះ ។

យើងគ្មានទិសដៅពិតប្រាកដទេ ព្រោះស្រុកកំណើតជាអ្នកភ្នំពេញ ម្ល៉ោះហើយប៉ាបានសុំប្រធានភូមិពោធិអណ្ដែត ស្រុកស្អាង ខេត្តកណ្ដាល ដើម្បីស្នាក់នៅបណ្ដោះអាសន្ន រង់ចាំអង្គការអនុញ្ញាតឲ្យត្រឡប់មកផ្ទះវិញ ។ ប្រធានភូមិបានអនុញ្ញាតឲ្យខ្ញុំ បងស្រីរបស់ខ្ញុំ កុមារតូចៗ និងមីងម្នាក់ដែលមានកូនខ្ចី ស្នាក់នៅផ្ទះរបស់គាត់ ចំណែកប៉ាម៉ាក់ខ្ញុំនិងមនុស្សចាស់ផ្សេងទៀតស្នាក់នៅក្រោមដើមឈើក្បែរវត្តពោធិអណ្ដែត ។ ប្រធានភូមិនោះចូលចិត្តប៉ាណាស់ ព្រោះឃើញប៉ាខស្សាហ៍និងចេះជួយអ្នកដទៃ ដោយមិនប្រកាន់ខ្លួន ។ មិនបានមួយខែផងប្រវត្តិរូបរបស់ប៉ាត្រូវបែកការណ៍ ដោយសារមីងមានកូនខ្ចី ដែលរួមដំណើរជាមួយយើងចាញ់ការលួងលោមរបស់ប្រធានភូមិនោះ ហើយបាននិយាយប្រាប់អំពីប្រវត្តិរបស់ប៉ា ។ បងស្រីខ្ញុំបានស្ដាប់ឮការសន្ទនានោះ ។ គាត់ភិតភ័យយ៉ាងខ្លាំង ហើយធ្វើពុតជាចុកពោះដើម្បីចេញពីផ្ទះទៅផ្ដល់ដំណឹងដល់ប៉ាម៉ាក់ដែលនៅក្រោមដើមឈើ ។ ម៉ាក់បានអង្វរប៉ាឲ្យជួលទូក ជិះរត់ទៅប្រទេសវៀតណាម ប៉ុន្តែប៉ាប្រកែកមិនព្រមទៅជាដាច់ខាត ។

យប់មួយនោះ ម៉ាក់និងបងៗនាំគ្នាដើរសួរអ្នកស្រុកពេញភូមិព្រោះបាត់ប៉ា ។ សូម្បីតែប្រធានភូមិនិងកងឈ្លបក៏នាំគ្នាជួយរកប៉ាដែរ ។ លុះរំលងអធ្រាត្រទើបមានអ្នកមកប្រាប់ថា ប៉ាត្រូវកងពិសេសមកពីភ្នំពេញហៅទៅសួរប្រវត្តិរូបនៅលើវិហារ សូម្បីតែអ្នកស្រុកក៏ពុំអាចចូលទៅបានដែរ(នេះជាបញ្ជាអង្គការមជ្ឈិម) ។ ម៉ាក់លែងធ្វើអ្វីកើតក្រៅតែពីអង្គុយយំ ។ ប្រធានភូមិបានធានាជួយតាមដានរឿងនេះឲ្យ ។ ជិតភ្លឺទើបឃើញប៉ាត្រឡប់មកវិញ ។ ទាំងប្រធានភូមិទាំងកងឈ្លបបានមកសួរដេញដោលប៉ាពីរឿងអង្គការហៅទៅ ។ ប៉ាប្រាប់ថាអង្គការច្រឡំបងប្រុសរបស់គាត់ដែលជាអ្នកការទូត ហើយស្រពេចស្រពិលថាគាត់មិនមែនជាជនស៊ីវិល គឺជាទាហាន ហើយព្យាយាមសួរប៉ាជាច្រើនលើក ប៉ុន្តែប៉ានៅតែឆ្លើយថាគាត់ជាគ្រូកីឡា ។ គាត់បានប្រាប់ប្រធានភូមិថាពេលគាត់ធុញនឹងសំណួរដដែលៗ គាត់ក៏សួរទៅប្រធានភូមិវិញថា «បើគាត់ជាជនស៊ីវិលវាយ៉ាងម៉េច? បើគាត់មានសក្ដិជាទាហានវាយ៉ាងម៉េច?» ប្រធានភូមិតបថា «អង្គការចង់ដឹងឲ្យច្បាស់ហើយនាំចូលធ្វើការតាមមុខតំណែងវិញ» ។ ប៉ានៅតែឆ្លើយចម្លើយដដែល ទើបប្រធានភូមិឲ្យប៉ាត្រឡប់មកវិញ ។ ម៉ាក់ស្ដាប់យ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់ ហើយអង្វរប៉ាឲ្យនាំគ្នាគេចពីភូមិនេះ ប៉ុន្តែប៉ាមិនត្រឹមតែខឹងទេ ថែមទាំងចចេសខ្លាំងណាស់ ។ គាត់អះអាងថា គ្មាននរណាសម្លាប់ជាតិសាសន៍ឯងទេ យ៉ាងច្រើនគេយកទៅអប់រំតែប៉ុណ្ណោះ ។

ដូចម៉ាក់បានគិតបារម្ភមែន មិនបានប៉ុន្មានផង ប្រធានភូមិបានមកហៅប៉ាឲ្យរៀបចំខោអាវ ដោយប្រាប់ថា «អង្គការហៅឲ្យទៅរៀនសូត្រ» ។ ប៉ាគ្មានខោអាវរៀបទេ ។ ទាំងអស់នាំគ្នាយំ មានតែប៉ាម្នាក់ទេដែលនៅតែរឹងមាំដដែល ។ ប៉ានិយាយដោយម៉ឺងម៉ាត់ថា «ម៉ាក់នាំកូនៗឆ្លត» ។ ពាក្យដែលគាត់និយាយដដែលៗគឺ «កុំភ័យ អង្គការមិនសម្លាប់ជាតិសាសន៍ខ្លួនឯងទេ» ។ ប៉ាទៅបាត់មួយថ្ងៃ ម៉ាក់បានយកគ្រឿងអលង្ការទៅសូកប្រធានភូមិដើម្បីឲ្យគាត់ជូនបងប្រុសធំទៅមើលប៉ា ។ បងប្រុសបាននាំដំណឹងថា «ប៉ានៅមន្ទីរស្រុកមានគ្នាប្រហែល៥០នាក់ទៅជាមួយដូចជាទាហាន គ្រូបង្រៀន ពេទ្យ...» ។ ម៉ាក់បានធូរចិត្តបន្តិចព្រោះគិតថា គេមិនដែលយកគ្រូនិងពេទ្យទៅសម្លាប់ទេ ។ បងប្រុសធំក៏សុំម៉ាក់ទៅជាមួយប៉ាដើម្បីបានជាគ្នា ។ ម៉ាក់ក៏សុំយោបល់ពីប្រធានភូមិ ប្រធានភូមិក៏ទៅសុំគណៈស្រុក ហើយក៏បានទទួលការ

អនុញ្ញាត ។ រហូតមកដល់ពេលនេះ ប៉ានិងបងប្រុសធំបាត់ដំណឹងសូន្យ ។ លោកតាបានស្លាប់នៅទីនោះដោយរោគរបស់គាត់ និងគ្មានថ្នាំព្យាបាល ។ ប្រហែលបីសប្តាហ៍ក្រោយមក មាននាវាធំៗចូលចតនៅមាត់ច្រាំងដើម្បីដឹកអ្នកថ្មីឲ្យទៅរស់នៅតាមទិសដៅដែលអង្គការកំណត់ ។ ម៉ាក់អរណាស់ ព្រោះគាត់ចង់ចាកចេញពីភូមិនេះយូរហើយ ។ ប្រពន្ធប្រធានភូមិបានមកខ្សឹបម៉ាក់កុំឲ្យចាកចេញ ព្រោះអង្គការពុំបាននាំយើងទៅផ្ទះទេ ប៉ុន្តែម៉ាក់គិតថានៅក៏ស្លាប់ទៅក៏ស្លាប់ ដូច្នេះគាត់ក៏សម្រេចចិត្តទៅ ។ នាវាទាំងអស់មាន៨គ្រឿង ហើយបានដាក់អ្នកជម្លៀសពេញព្រៀបទាំង៨ សូម្បីតែនៅលើដំបូលក៏មានមនុស្សជិះដែរ ។ ពេលមកដល់ទន្លេមុខបួន មានភ្លៀងធ្លាក់យ៉ាងធំហើយមានខ្យល់ខ្លាំងផង នាវាមួយគ្រឿងបានលិចដោយសារប្រជាជនជ្រួលច្របល់ខ្លាំងពេក ។ ពេលនោះខ្ញុំពុំដឹងថាអ្នកណាស្លាប់អ្នកណារស់ទេ ព្រោះគ្មានអ្នកណាអើពើ ។ យើងនាំគ្នាឱបរឹតគ្នាយ៉ាងតឹងព្រោះរងាដោយទឹកភ្លៀង និងខ្លាចប៉ើងតាមខ្យល់ធ្លាក់ទឹកទៅហើយ ព្រោះមានក្មេងជាច្រើនបានប៉ើងធ្លាក់ទឹក ចំណែកម្តាយបានត្រឹមតែយំ សោកព្រោះគ្មានអ្នកណាជួយ ។ ភ្លៀងរាំង យើងដោះខោអាវពូតឲ្យស្ងួត ។ យើងគ្មានខោអាវសម្រាប់ផ្លាស់ប្តូរទេ សំណាងល្អដែលម៉ាក់បានដាក់ថ្នាំតាមខ្លួនខ្លះឲ្យយើងលេបបង្ការគ្រុន ។

ពេញ២ថ្ងៃ១យប់ទើបយើងទៅដល់ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង ។ ទាហានខ្មែរក្រហមឲ្យយើងចុះពីនាវា រួចបញ្ជូនយើងទៅស្នាក់នៅតាមផ្ទះទឹកមួយយប់ព្រឹកឡើងទើបបញ្ជូនតាមឡានទៅខេត្តពោធិសាត់ ។ ទៅដល់ទីនោះ យើងត្រូវស្នាក់នៅហាលភ្លៀង ហាលខ្យល់ពីរយប់តាមគែមផ្លូវរថភ្លើង ទើបមានរថភ្លើងមកដឹកទៅខេត្តបាត់ដំបង ។ ពេលនោះខ្ញុំនិងបងប្រុសទី២រឹះតែព្រាត់ពីម៉ាក់ ព្រោះខ្ញុំរាកបងនាំទៅលាងទឹកក្បែរនោះ ហើយរថភ្លើងចេញចោល បានអ្នកនៅចុងទូឈោងទាញដៃបងប្រុសខ្ញុំដែលពខ្ញុំរត់តាម ។ ដល់រទេះភ្លើងឈប់ ទើបខ្ញុំនិងបងប្រុសដើររកម៉ាក់ឃើញ ។ ទៅដល់ខេត្តបាត់ដំបង ខ្មែរក្រហមបែកប្រជាជនថ្មីជាក្រុមៗ ហើយបញ្ជូនឡើងឡានទ្រុងទៅតាមស្រុកភូមិចុងកាត់មាត់ញក ។ ក្រុមគ្រួសារខ្ញុំជិះរទេះគោមករស់នៅភូមិចារ ឃុំអន្លង់វុន ស្រុកបាត់ដំបង ខេត្តបាត់ដំបង ។ ផ្ទះក្បឿងមួយខ្នងនៅជុំគ្នា៧គ្រួសារ មានអ្នកថ្មី (អ្នក១៧មេសា) និងអ្នកមូលដ្ឋានចាស់ ក្នុងនោះក៏មានគ្រួសារកងឈ្លបដែរ ។ យើងបានជួបជុំគ្នាតែមួយយប់ប៉ុណ្ណោះ ។ ព្រឹកស្អែកឡើង អង្គការបានមកយកបងៗខ្ញុំទៅការដ្ឋានអស់ នៅតែខ្ញុំ និងម៉ាក់ ។ ដំបូងខ្ញុំត្រូវចូលរៀន ប៉ុន្តែខ្ញុំចេះអក្សរខ្លះហើយ (ព្រោះខ្ញុំរៀនថ្នាក់ទី១០ចាស់) ។ ម៉ាក់ត្រូវអង្គការចាត់តាំងឲ្យទៅដកស្ទូងតាមភូមិ ។ ម៉ាក់អត់ស្គាល់សំណាបទេ ហើយគាត់ត្រូវប្រធានកងកាត់របបជាញឹកញាប់ដោយចោទថាធ្វើពុត ។ ដោយម៉ាក់ចេះតែឲ្យមាសពេជ្រទៅប្រធានកងណាមួយ ដោយសារម៉ាក់ពិការជើងម្ខាងផង ទើបប្រធានកងឲ្យម៉ាក់មកមើលក្មេងៗក្បែររោងបាយ ។ មិនបានប៉ុន្មានថ្ងៃផង អង្គការបានបញ្ជូនខ្ញុំទៅកងកុមារ ខ្ញុំបានរត់មករកម៉ាក់ជាញឹកញាប់ហើយត្រូវប្រធានកងមកតាមចាប់វាយបណ្តើរទៅវិញ ។ ទម្រាំខ្ញុំទម្លាប់បាន ខ្ញុំត្រូវមេកងវាយទ្រមខ្លួន ហើយធ្លាក់ខ្លួនគ្រុនស្ទើរគ្មានពេលលស់ ។ ពេលដែលខ្លួនខ្ញុំឡើងកម្តៅខ្លាំងស្ទើរឆេះ ខ្ញុំគ្មានគិតអ្វីក្រៅពីហក់ចូលទឹកស្ទឹងដើម្បីសម្រន់កម្តៅឡើយ ។ ម៉ាក់តែងតែលួចលាក់យកមាសពេជ្រដែលមានជាប់ខ្លួនទៅដូរដោះយកម្ហូបអាហារ សម្រាប់គាត់និងខ្ញុំ ។ បងៗរបស់ខ្ញុំពុំដឹងទៅដល់ទីណាទេ ។ ខ្ញុំលួចរត់មករកម៉ាក់ជារៀងរាល់យប់ ហើយត្រឡប់ទៅវិញក្រោយពីជួបម៉ាក់មួយភ្លែត ព្រោះខ្លាចមេកងវាយធ្វើបាបទៀត ។ ក្មេងៗជាច្រើនត្រូវអង្គការបំពាក់បំប៉ន ហើយរាយការណ៍អំពីឪពុកម្តាយរបស់ខ្លួនឯង ប៉ុន្តែខ្ញុំចេះដឹងខ្លះ ខ្ញុំមិនដែលស្តាប់ការបំពាក់បំប៉នទាំងនោះទេ ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៧ ខ្ញុំត្រូវអង្គការអនុញ្ញាតឲ្យចូលភូមិវិញដើម្បីកើបអាចម៍គោ និងកាប់ដើមទន្រ្ទានខេត្ត ។ ខ្ញុំឃើញ

បងស្រីរបស់ខ្ញុំ ដេកឈឺស្គមកំព្រីងរាកមួលគ្មានអ្នកថែទាំ ។ គាត់ស្លាប់ដោយមាត់ទន្ទេញតែពាក្យថាចង់ញ៉ាំពងទាចៀនស្ងំ ។ បន្ទាប់មក បងប្រុសទី២ ក៏ត្រូវបញ្ជូនមកវិញក្នុងសភាពខ្ទិន ជើងដោយសារជំងឺឡើងប៉ោងនៅត្រង់ជង្គង់និងភ្នែកគោរ ហើយក៏ស្លាប់ទៀត ។

រវាងឆ្នាំ១៩៧៧និង១៩៧៨ ភូមិរបស់ខ្ញុំត្រូវលិចទឹកគ្មានសល់ ។ ពេលនោះខ្ញុំឃើញអង្គការបញ្ជូនបងប្រុសខ្ញុំទាំង៥នាក់ មកភូមិវិញក្នុងសភាពដុនដាបជាខ្លាំង គឺហើមនិងរាកមួល ។ ម៉ាក់មិនបានជួយអ្វីបងខ្ញុំក្រៅតែពីបង្ហូរទឹកភ្នែកដោយក្ដីអាណិតអាសូរប៉ុណ្ណោះ ។ នៅទីបំផុតបងៗទាំង៥បានបញ្ចប់ជីវិតក្នុងខែតែមួយ ។ ម៉ាក់ប្រៀបដូចជានាងបដាចារ ។ អារម្មណ៍លែងនឹងនរ ព្រោះសពអ្នកទាំង៥ត្រូវបណ្ដែតទៅតាមទឹកដោយគ្មានដីកប់ ។ បើកុំតែសល់ខ្ញុំម្នាក់ កុំអីម៉ាក់ប្រហែលជាវិកលចរិតហើយ ។ ពេលនោះខ្ញុំគ្រាន់តែដឹងថាស្រុកភូមិហាក់ដូចជាត្រូវផ្លាស់ប្ដូរ ។ អង្គការបានបណ្ដោយឲ្យប្រជាជនធ្វើអ្វីៗតាមចិត្ត គឺមានសិទ្ធិដើរពីភូមិមួយទៅភូមិមួយ ។ ប្រជាជននៅក្នុងភូមិខ្ញុំដែលសល់ពីស្លាប់ទាំងអ្នកចាស់ និងអ្នកថ្មីបាននាំគ្នាភៀសខ្លួនទៅរស់នៅដីគោកគឺប្រមូលផ្ដុំទៅនៅដីទួលក្នុងវត្តមួយដែលខ្ញុំមិនចាំឈ្មោះ ។ ពេលនោះខ្ញុំឃើញប្រជាជនធ្វើដំណើរស្រទៅស្រមកដូរដោះរបស់គ្នាតាមទំនើងចិត្ត គឺគ្មានអ្នកណាត្រួតត្រាអ្នកណាទេ គឺរករស់តែរៀងៗខ្លួន ។ ក៏ប៉ុន្តែសេរីភាពនេះមិនស្ថិតស្ថេរបានយូរទេ ។ អង្គការថ្មីមកពីនិរតីបានប្រមូលប្រជាជនឲ្យចូលភូមិវិញ ។ ទឹកចាប់ផ្ដើមស្រកជាបណ្ដើរៗ ។ ប្រជាជននៅក្នុងភូមិមិនថាចាស់មិនថាថ្មីបានស្លាប់បន្តបន្ទាប់ ដោយអត់ឃ្លានផងដោយការសម្លាប់ផង ។ ខ្ញុំកើតជំងឺប៉ោងពេញខ្លួន ប៉ុន្តែសំណាងល្អមិនប៉ះចំកន្លែងសំខាន់ដូចជាបងប្រុសរបស់ខ្ញុំ ទើបខ្ញុំចៀសផុតពីសេចក្ដីស្លាប់ ។ ជំងឺឡើងខ្ញុំជាដោយសារឈ្លើងទាមផង ដោយការស្ងោរស្លឹកអម្ពិលលាងផង និងកម្លោចសត្វគីង្គក់បុកឲ្យហ្មត់រោយ ពីលើផង ហើយបន្សល់ស្លាកស្នាមធំៗពេញទាំងខ្លួន ។

យប់មួយ ម៉ាក់ត្រូវអង្គការបណ្ដើរយកទៅដោយសារតែខ្ញុំ ។ គាត់បានពឹងអ្នកភូមិឲ្យជួយដូរមាន់មួយ ហើយគាត់ចែកឲ្យមនុស្សទាំងអស់ដែលនៅក្នុងផ្ទះជាមួយគ្នា ទុកតែក្លៅសម្រាប់គាត់និងខ្ញុំប៉ុណ្ណោះ ។ ខ្ញុំញ៉ាំមិនឆ្អែតក៏រករឿងគាត់ ហើយត្រូវគាត់ក្ដិចឲ្យយំ ។ គាប់ជួនអង្គការដើរមកដល់ឮខ្ញុំយំ ក៏ហៅម៉ាក់ឲ្យចុះដី រួចបណ្ដើរម៉ាក់ទៅក្នុងព្រៃ ។ អ្នកនៅក្នុងផ្ទះបានបន្ទោសខ្ញុំគ្រប់ៗគ្នា ថាជាអ្នកធ្វើឲ្យម៉ាក់ស្លាប់ ។ ពេលនោះខ្ញុំរន្ធត់ខ្លាំងណាស់ ខ្ញុំរត់ទៅរកម៉ាក់បណ្ដើរ ស្រែកយំខ្លាំងៗប្រាប់អង្គការបណ្ដើរថា “ខ្ញុំយំដោយខ្លួនឯង ម៉ាក់មិនបានធ្វើអីខ្ញុំទេ” ប៉ុន្តែខ្ញុំរត់រកម៉ាក់មិនឃើញឡើយ ។ ខ្ញុំចាំម៉ាក់នៅមាត់ជណ្ដើរ ស្រែកយំថា “គាត់គ្មានកំហុស” រហូតដល់គេងលក់ ។ ខ្ញុំដឹងខ្លួនវិញនៅពេលមានតំណក់ទឹកក្ដៅខណ្ឌៗធ្លាក់ចំថ្ពាល់ទើបខ្ញុំបើកភ្នែកឃើញម៉ាក់កំពុងយំឱបខ្ញុំ ។ ខ្ញុំអរខ្លាំងណាស់ប្រៀបដូចជាមានជីវិតម្ដងទៀត ។

ម៉ាក់បានប្រាប់ថា អង្គការចាប់គាត់បណ្ដើរទៅក្នុងព្រៃក្រោយភូមិ ។ ទៅដល់ទីនោះ កងឈ្លបបានចងភ្នែកគាត់ ។ ពេលនោះប្រធានឈ្លបក៏ទៅដល់ ហើយចងម៉ាក់ទុកចោលនៅនឹងដើមឈើមួយសន្ទុះធំ ទើបអ្នកទាំងអស់នោះត្រឡប់ទៅវិញ ស្រាយចំណងឲ្យម៉ាក់ហើយប្រាប់ថា “ត្រូវកែខ្លួន ឈប់ធ្វើបាបកូនរបស់អង្គការ” ។ ចាប់ពីថ្ងៃនោះមកខ្ញុំឈប់រករឿងម៉ាក់ ទោះជាឃ្លានស្ទើរដាច់ពោះស្លាប់ក៏ខ្ញុំស៊ូទ្រាំដែរ ព្រោះខ្ញុំខ្លាចបាត់បង់ម៉ាក់ទៀត ។

នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨ ភូមិរបស់ខ្ញុំមានភាពវឹកវរម្ដងទៀត ។ អង្គការមកពីនិរតីរវេចបង្វេចរត់គេចខ្លួន ។ ឆ្លៀតពេលនោះម៉ាក់ក៏នាំខ្ញុំរត់គេចដែរ ។ យើងធ្វើដំណើរតាមគេតាមឯងរហូតមកដល់ភូមិល្បើកព្រៃក្នុងខេត្តសៀមរាបដែលជាភូមិមួយដាច់ស្រយាល ហើយជាតំបន់យោធា ។ ទីនេះគ្មានអ្នក១៧ មេសាទេ មានតែខ្ញុំ និងម៉ាក់ រួមទាំងមីង

ម្នាក់ទៀតដែលដើរតាមគ្រួសារមួយឈ្មោះ គួន ដែលមានបងស្រីម្នាក់ឈ្មោះ គូ នៅទីនោះ ។ ប្រធានភូមិបានស្វាគមន៍យើងទាំងអស់គ្នាហើយដាំបាយឲ្យហូប ។ ខ្ញុំហូបបាយទាល់តែឆ្អែតហល់រកកល់ស្លាប់ ទាល់តែបានចាស់ៗចាប់ជើងសំយុងក្បាលរលាក់ឲ្យក្អួតមកខ្លះទើបធូរ ។ យើងញ៉ាំឆ្អែត ដេកស្រួលបានតែមួយអាទិត្យប៉ុណ្ណោះ ក៏ត្រូវអង្គការមកប្រមូលដឹកតាមរទេះគោយកទៅដាក់នៅភូមិត្រយូង ជាកន្លែងដែលយើងត្រូវកសាងខ្លួន ។ អ្នកនៅទីនោះមិនអាចជជែកគ្នាបានទេ ហើយអង្គការកំណត់កន្លែងឲ្យដើរ ។ ពេលទៅងូតទឹកឬទៅធ្វើការត្រូវយកខ្សែចងជើងជាប់គ្នាប្រវែង៣ម៉ែត្រ និងមានកងឈ្លបក្មេងៗស្ពាយកាំភ្លើងមិនឃ្លាតពីដីជាអ្នកត្រួតពិនិត្យ ។ ឈ្លបក្មេងៗទាំងនោះសាហាវខ្លាំងណាស់ ។ ជារៀងរាល់ថ្ងៃឮសូរតែស្នូរគ្រាប់កាំភ្លើងបាញ់អ្នកលួចរត់ និងអ្នកមិនធ្វើការតាមបញ្ជា ។ ទោះជាហត់ហេវយ៉ាងណាក៏ខ្ញុំនិងម៉ាក់ខំត្រដរធ្វើការដែរដើម្បីរក្សាជីវិត ។ ពេលឡើងភ្នំកាប់ទន្រ្ទានខេត្ត ខ្ញុំតែងតែលួចឡើងបេះផ្លែពុទ្រាព្រៃ ម្កាក់ព្រៃ និងវល្លិ៍ផ្អែមផ្ញើម៉ាក់ជានិច្ច ។ ថ្ងៃមួយ ឈ្លបមកទាន់ខ្ញុំកំពុងតែនៅលើដើមពុទ្រា ក៏ឡើងទៅវាយខ្ញុំនៅលើដើមពុទ្រា រហូតខ្ញុំធ្លាក់មកដីហើយចុះមកវាយក្បាលជង្គង់ខ្ញុំរហូតហើមដើរលែងរួច ។ មេកងចងខ្ញុំបង្អត់បាយ៣ថ្ងៃដើម្បីជាគំរូដល់អ្នកដទៃ ។ ដោយឈឺជើងផងហេវស្ទើរដាច់ខ្យល់ស្លាប់ម្តងៗផង ខ្ញុំចង់តែស្លាប់ភ្លាមៗដើម្បីឲ្យផុតកម្ម ប៉ុន្តែខ្ញុំមិនអាចធ្វើបាន ។ ម៉ាក់បានត្រឹមតែឈរយំពីចម្ងាយ ។ រយៈពេល៣ថ្ងៃ មេកងបានដោះលែងខ្ញុំឲ្យមានសេរីភាពវិញ ប៉ុន្តែខ្ញុំត្រូវកាត់របបព្រោះខ្ញុំឈឺទៅធ្វើការមិនកើត ។ ម៉ាក់បានយករបបរបស់គាត់ឲ្យខ្ញុំ ។ ពេលឈប់សម្រាក ម៉ាក់បានទៅកាច់ស្លឹកកំភ្លឹងមកដុតឲ្យក្តៅរួចយកមករុំជង្គង់ឲ្យខ្ញុំអស់រយៈពេលមួយសប្តាហ៍ ទើបខ្ញុំដើរបានតិចៗ ។ ខ្ញុំត្រូវបង្ខំចិត្តទៅធ្វើការទាំងឈឺដើម្បីដូរយករបបអាហារ ។ នៅទីនោះខ្មែរក្រហមបាញ់សម្លាប់មនុស្សនៅនឹងមុខប្រជាជនដោយឥតញញើតដៃ ។ ឈ្លបទាំងនោះសុទ្ធតែជាកងកុមារដាច់ខាតរបស់អង្គការ ។

ថ្ងៃមួយ មេកងបានអនុញ្ញាតឲ្យប្រជាជនឈប់សម្រាកមួយថ្ងៃ ហើយធ្វើបបរគ្រឿងយ៉ាងរាវកក្កុកឲ្យញុំាព្រោះជាថ្ងៃបុណ្យប៉ុន្តែមិនដឹងជាថ្ងៃបុណ្យស្អីទេ ។ ថ្ងៃនោះយើងមានសិទ្ធិជជែកគ្នា ។ ខ្ញុំឮចាស់ៗខ្សឹបគ្នាថាអ្នកចាស់ៗត្រូវសម្លាប់ជិតអស់ហើយអ្នកថ្មីមានមុខកាន់តែច្រើន ។ ពេលនោះ មីងគួន ដែលមានបងស្រីឈ្មោះ គូ នៅភូមិល្បើកព្រៃបានពរកូនមករកម៉ាក់ ។ គាត់បានខ្សឹបជាមួយម៉ាក់ ឲ្យម៉ាក់អនុវត្តខ្ញុំឲ្យរត់ជាមួយកូនស្រីធំរបស់គាត់ដើម្បីរក្សាពូជម្នាក់មួយព្រោះថាបើមិនឲ្យខ្ញុំរត់ទេ យើងនឹងត្រូវស្លាប់ដាច់ពូជទាំងអស់ ព្រោះគាត់ចាស់ៗគ្មានសង្ឃឹមនឹងរត់រួចទេ មានតែក្មេងៗនេះហើយដែលងាយស្រួលរត់ព្រោះខ្មែរក្រហមពុំបានចងជើង ឬបែកដីឲ្យដើរដូចមនុស្សចាស់ទេ ។ ពីដំបូងខ្ញុំមិនព្រមរត់ចោលម៉ាក់ទេ ព្រោះយើងនៅសល់តែពីរនាក់ម្តាយនិងកូន ស្លាប់ឬរស់ត្រូវស៊ូនៅជួបជុំគ្នា ប៉ុន្តែម៉ាក់បានអង្វរខ្ញុំនិងពន្យល់ជាច្រើនសា នៅទីបំផុតខ្ញុំក៏យល់ព្រម ។ ម៉ាក់មិចភ្នែកដាក់មីងគួន ជាសញ្ញាថាស្អែក ព្រឹកនឹងឲ្យកូនៗរត់ ។ ម៉ាក់បានយកមាសពេជ្រដែលសេសសល់មកដេរហោប៉ៅដាក់ក្នុងខោស្លឹបរបស់ខ្ញុំ ហើយយើងទាំងពីរនាក់ស្លៀកសម្លៀកបំពាក់ត្រួតគ្នា (យើងមានសម្លៀកបំពាក់តែពីរសម្រាប់ប៉ុណ្ណោះ) ។ ព្រហាមស្រាងៗម៉ាក់បានដាស់ខ្ញុំ ។ យើងយំឱបលាគ្នា ប៉ុន្តែពុំហ៊ានយំឮទេ ព្រោះខ្លាចបែកការណ៍ ។ មីងគួន បានធ្វើសញ្ញាឲ្យម៉ាក់បង្ខំទៅឲ្យលឿនឲ្យទាន់ពេល ឈ្លបនាំអ្នកទោសស្រាលទៅធ្វើការនៅខាងក្រៅ ។ ពេលដែលមេកងរាប់ចំនួនរួចហើយ ខ្ញុំនិង នាងគូ ក៏បន្លំខ្លួនចូលក្នុងជួររួចធ្វើដំណើរចេញពីជំរំជាមួយអ្នកផ្សេងទៀត ។ ចេញផុតពីជំរំ ខ្ញុំនិងនាងគូ បានគេចពីហ្វូងមនុស្ស ។ ដោយសារមេឃនៅងងឹតនៅឡើយ និងដោយសារមានចាស់ៗមួយចំនួនជួយយកអាសា ទើបយើងងាយស្រួលក្នុងការគេចចេញ ។ ឈ្លបខ្មែរក្រហមមានគ្នាតែពីរនាក់ទេ

គឺម្នាក់ដើរខាងមុខជួរនិងម្នាក់ដើរខាងក្រោយជួរ ហើយមនុស្សដែលត្រូវនាំចេញសុទ្ធតែចាស់ៗ និងត្រូវដាក់ខ្នោះច្រវាក់ជាប់គ្នាទើបឈ្លប មិនពិបាកត្រួតពិនិត្យ មិនចំណាយគ្នាច្រើន និងមិនចាប់អារម្មណ៍ខ្ញុំទាំងពីរនាក់ ។

ខ្ញុំនិងនាង គួ បានគេចពីកងឈ្លបដោយសុវត្ថិភាព ហើយធ្វើដំណើរតាមផ្លូវជាតិឆ្លងស្ពានតាប៉ុន រួចដើរតាមផ្លូវរទេះគោ សំដៅទៅភូមិល្បើកព្រៃដែលនាងគួ ធានាថាចាំផ្លូវច្បាស់ ។

នាងគួនិងខ្ញុំបានវង្វេងក្នុងព្រៃអស់២ថ្ងៃ ហើយបរិភោគតែផ្លែរពាក់និងផ្លែតង្កៀបក្តាមជាអាហារ ។ ពេលយប់យើងទាំងពីរនាក់ឡើងដេកលើចុងឈើ ។ ខ្ញុំសង្រេគនឹកម៉ាក់ចង់ត្រឡប់ក្រោយវិញ ប៉ុន្តែខ្លាចខ្មែរក្រហមសម្លាប់ព្រោះយើងរត់ចេញបីថ្ងៃហើយ ។ នៅយប់ទី៣ខ្ញុំឡើងដើមឈើសម្លឹងរកមើលភ្លើងដើម្បីរកភូមិ គាប់ជួនខ្ញុំឃើញភ្លើងគោមមួយបេះតែរសាត់មកជិតឡើងៗ ។ ខ្ញុំ និងនាងគួនាំគ្នាបិទភ្នែក ព្រោះគិតថាខ្មោច ។ លុះឮសំឡេងដេញគោទើបដឹងថាមនុស្ស ក៏ហក់ចុះពីលើដើមឈើសុំដោយសាររទេះគោ ។ ម្ចាស់រទេះបានសួរនាំយើងទាំងពីរនាក់ ។ យើងប្រាប់ថាម្តាយរបស់យើងស្លាប់អស់ហើយ ហើយយើងវង្វេងផ្លូវក៏នាំគ្នាទៅរកភូមិល្បើកព្រៃដែលមានអ៊ំស្រីរស់នៅទីនោះ ។ ម្ចាស់រទេះគោគឺជាប្រធានភូមិល្បើកព្រៃនោះឯង ។ គាត់និយាយថា គាត់អត់ចំណាំយើងទាំងពីរនាក់ទេ (ព្រោះយើងរុំកន្សែងជិតមុខ) ។ គាត់បានដឹកយើងទៅដាក់នៅផ្ទះអ៊ំរបស់នាងគួ ។ មួងនេះខ្ញុំលែងខ្វល់អ្វីហើយព្រោះបានញ៉ាំឆ្អែត តែខ្ញុំនឹកដល់ម៉ាក់ខ្លាំងណាស់ ពុំដឹងជាគាត់ជួបទុក្ខបែបណាខ្លះទេ ។ នាងគួត្រូវបានអ៊ំស្រីយកទៅចិញ្ចឹម ចំណែកខ្ញុំរស់នៅជាមួយប្អូនស្រីរបស់ប្រធានភូមិ ។ យាយតានិងឪពុកម្តាយធម៌របស់ខ្ញុំស្រឡាញ់ថ្នាក់ថ្នមខ្ញុំដូចកូនបង្កើត លែងឲ្យទៅធ្វើការទៀត គឺដាក់ប្អូននៅពីមុខគិតតែពីញ៉ាំ ។ នៅទីនោះ គ្មានអ្នក១៧មេសាទេ ។ ប្រជាជននៅទីនោះញ៉ាំរួមមែន ប៉ុន្តែបើមិនឆ្អែតអាចលួចដាំបាយញ៉ាំនៅក្នុងផ្ទះបាន ។ ពេលដែលខ្ញុំបានញ៉ាំឆ្អែតញ៉ាំឆ្ងាញ់ ខ្ញុំតែងនឹកឃើញដល់ម៉ាក់ ដែលអត់ឃ្លានជានិច្ច ។ ខ្ញុំនឹកម៉ាក់ខ្លាំងណាស់ ។ ខ្ញុំនៅតែលាក់ថាម៉ាក់ស្លាប់ ដោយខ្លាចប្រធានភូមិបញ្ជូនខ្ញុំទៅសម្លាប់ឬធ្វើបាប ព្រោះ ខ្ញុំជាអ្នក១៧មេសា ។

នៅថ្ងៃរំដោះឆ្នាំ១៩៧៩ ខ្ញុំមិនដឹងថាទៅរកម៉ាក់ឯណាទេ មិនដឹងជាគាត់ស្លាប់ឬក៏រស់ ទៅរក នាងគួ ក៏បាត់ ។ ខ្ញុំក៏សម្រេចចិត្តទៅតាមម្តាយចិញ្ចឹមរបស់ខ្ញុំ ។

ថ្ងៃមួយ ពេលដែលខ្ញុំកំពុងពបូនចិញ្ចឹមលេងលោតមឹក ខ្ញុំឮសំឡេងប្លែកស្រែកហៅឈ្មោះពិតរបស់ខ្ញុំ «អាណែតកូន!» ។ ប្រធានភូមិបានបន្ថែម «មីង៉ែត! ម៉ែហឯមករក» (នៅភូមិនេះគ្រប់គ្នា ហៅខ្ញុំថា មីង៉ែត) ។ ខ្ញុំបែររកសំឡេងទាំងរន្ធត់ចិត្ត ។ ពុទ្ធោ! ម៉ាក់ខ្ញុំមែន ទាំងសាច់ទាំងឈាម ។ ខ្ញុំបែរជាឈរទ្រឹងពុំរត់ទៅរកម៉ាក់ទេ ព្រោះរន្ធត់ខ្លាំង អរខ្លាំងពេក ខ្មាសក៏ខ្លាំង ព្រោះភរគេថាម៉ាក់ស្លាប់ ។ ម៉ាក់ឱបខ្ញុំយ៉ាងខ្លាំង ទឹកភ្នែកស្រក់ដោកក្បាលខ្ញុំ ។ គាត់និយាយទាំងសំឡេងញ័រៗ «តោះកូន យើងទៅភ្នំពេញវិញ ទៅរកប៉ានិងបងៗ» ។ មុនដំបូងខ្ញុំអង្វរឲ្យម៉ាក់រស់នៅភូមិល្បើកព្រៃ ព្រោះទីនោះសម្បូរញ៉ាំ ។

ខ្ញុំមិនចង់ទៅតាមម៉ាក់វិញទេ ព្រោះខ្លាចអត់ឃ្លាននិងខ្លាច ត្រូវខ្មែរក្រហមវាយធ្វើបាបទៀត ។ កុំតែម៉ាក់នៅសល់តែខ្ញុំម្នាក់ កុំអីម្តាយឪពុកនិងយាយតាចិញ្ចឹមរបស់ខ្ញុំមិនឲ្យខ្ញុំទៅម៉ាក់វិញទេ ព្រោះគាត់ ទាំងអស់ស្រឡាញ់ខ្ញុំណាស់ ។ យើងរស់រានមានជីវិតម្តងទៀតហើយ ។ ប្រជាជនមីរដេរដាសធ្វើដំណើរតាមផ្លូវជាតិ ទៅរកស្រុកភូមិរបស់ខ្លួនវិញ ។

គ្រួសារមួយមានសមាជិក២២នាក់ដែលបានរួមដំណើរជាមួយក្រុមគ្រួសារខ្ញុំពីភ្នំពេញទៅរស់នៅក្នុងភូមិជាមួយគ្នាបានស្លាប់អស់មួយពូជ ។ ចំណែកម្តាយមីងដែលក្រុមគ្រួសារខ្ញុំស្នាក់នៅជាមួយ នៅអូរឫស្សីនោះក៏ត្រូវខ្មែរក្រហមយកទៅសម្លាប់ទាំងពូជដែរព្រោះប្តីគាត់ជាគយ ។ ខ្ញុំគ្មានសល់អ្វីទេ ក្រៅពីជីវិតម្តាយនិងកូនកម្សត់តែលតោល គ្មានផ្ទះ

សម្បែង គ្មានទីពឹង ។ ខ្ញុំនិងម៉ាក់បានចូលទៅមើល គុកទួលស្លែងរកមើលរូបថតប៉ានិង បងប្រុស ប៉ុន្តែអត់ឃើញ ឃើញតែមិត្តភក្តិរបស់គាត់ ។ (ប៉ាខ្ញុំ ឈ្មោះ ឌឿ គឹមសៀវ ស័ក្តិ៥) ។

ខ្ញុំមិនចង់ចងចាំរឿងរ៉ាវខ្មែរក្រហមនៅក្នុងខួរក្បាលទេ ព្រោះវាឈឺចាប់ណាស់ ប៉ុន្តែខ្ញុំក៏មិនអាចបំភ្លេចទិដ្ឋភាពទាំងនោះបានដែរ ។ វាហាក់ដូចជានៅតែតាមលងខ្ញុំរៀងរាល់ថ្ងៃ ។

លំនាំបង្រៀន

ការផ្តើមបង្រៀន (៥-១០នាទី)

មុនពេលចាប់ផ្តើមមេរៀន គ្រូណែនាំពីវត្ថុបំណងនៃមេរៀនសម្រាប់ថ្ងៃនេះ ហើយឲ្យសិស្សអានឮៗនូវអត្ថបទដកស្រង់ពីសៀវភៅកំណត់ហេតុរបស់អ្នកដែលនៅរស់រានមានជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហម ។

ការបង្រៀន (១៥-៤៥នាទី)

បន្ទាប់ពីអានកំណត់ហេតុខាងលើរួចមក សិស្សគិតប្រកបដោយការត្រិះរិះពិចារណានិងសរសេរ កំណត់ហេតុដោយប្រើប្រាស់ព័ត៌មានដែលខ្លួនបានរៀនអំពីជីវិតក្រោមរបបខ្មែរក្រហម ។ សិស្សគួរគិតថាតើជីវិតរបស់ខ្លួននឹងមានលក្ខណៈដូចម្តេច ក្នុងនាមជាក្មេងជំទង់ម្នាក់រស់នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ សិស្សអាចយោងតាមសំណួរខាងក្រោមសម្រាប់ជាការណែនាំទៅលើការសរសេររបស់ខ្លួនៈ

១) តើអ្នកពណ៌នាពីបទពិសោធន៍ផ្ទាល់ខ្លួនដោយរបៀបណា?

២) តើអ្នកគិតថា បទពិសោធន៍របស់អ្នកអាចជួយតម្រង់ជីវិតរបស់យើងដោយរបៀបណា?

៣) ប្រសិនបើអ្នកចង់ឲ្យសិស្សអានរឿងរ៉ាវរបស់អ្នក តើអ្នកចង់ឲ្យសិស្សដឹងអំពីអ្វី?

៤) សិស្សជ្រើសរើសបទពិសោធន៍ និងបញ្ចប់ការសរសេរដោយខ្លួនឯង ។

សំយោគ (១៥-២៥នាទី)

សិស្សចែករំលែកសៀវភៅកំណត់ហេតុរបស់ខ្លួន ជាមួយសិស្សផ្សេងទៀតនៅក្នុងថ្នាក់ ។

មេរៀនទី៣ ៖ បទសម្ភាសន៍ ៖ រឿងរ៉ាវរបស់អ្នកដែលនៅរស់រានមានជីវិតម្នាក់

វត្ថុបំណង

១) សិស្សពណ៌នាពីរបៀបធ្វើសម្ភាសន៍ ។

២) សិស្សបង្កើតសំណួរ ដែលឆ្លើយតបទៅនឹងការធ្លើងឆ្លល់អំពីជីវិតនៅក្រោមរបបខ្មែរក្រហម ។

៣) សិស្សប្រើប្រាស់ជំនាញក្នុងការសម្ភាស ។

សម្ភារៈឧបទេស ៖ សៀវភៅលំហាត់ និងបញ្ជីនៃពាក្យៈ សេចក្តីមេត្តា អារម្មណ៍ ការគោរព និងការអាណិតអាសូរ

លំនាំបង្រៀន

ការផ្តើមបង្រៀន (៥-១០នាទី)

មុនពេលចាប់ផ្តើមបង្រៀន គ្រូណែនាំសិស្សអំពីវត្ថុបំណងសម្រាប់ថ្ងៃនេះ ។ គ្រូសួរសិស្សអំពីសារសំខាន់នៃការធ្វើសម្ភាសន៍និងធ្វើការជាមួយសិស្សដើម្បីបង្កើតសំណួរនិងវិធីសាស្ត្រក្នុងការធ្វើសម្ភាសន៍ ។ គ្រូតម្រូវឲ្យសិស្ស

ប្រើប្រាស់សំណួរទាំងនេះដើម្បីធ្វើសម្ភាសន៍ជាមួយមនុស្សណាម្នាក់ដែលខ្លួនស្គាល់ និងធ្លាប់ឆ្លងកាត់របបខ្មែរក្រហម ។ សំណួរសម្រាប់សម្ភាសន៍រួមមានៈ

១) នៅពេលខ្មែរក្រហមឡើងកាន់អំណាច តើអ្នកមានអាយុប៉ុន្មាន?

២) តើអ្នកជាសិស្ស ឬធ្វើការនៅមុនពេលខ្មែរក្រហមឡើងកាន់អំណាច? តើអ្នករស់នៅឯណា?

រូបទី៤៤

រូបទី៤៥

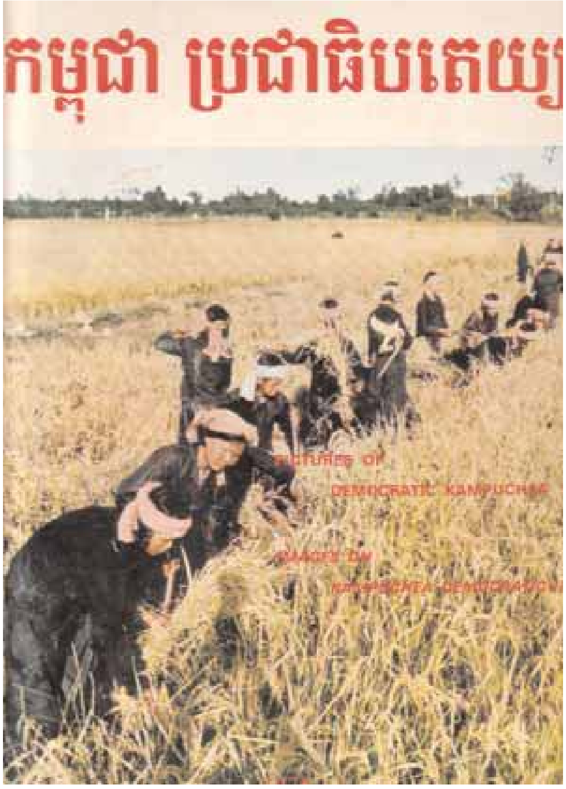

រូបទី៤៦

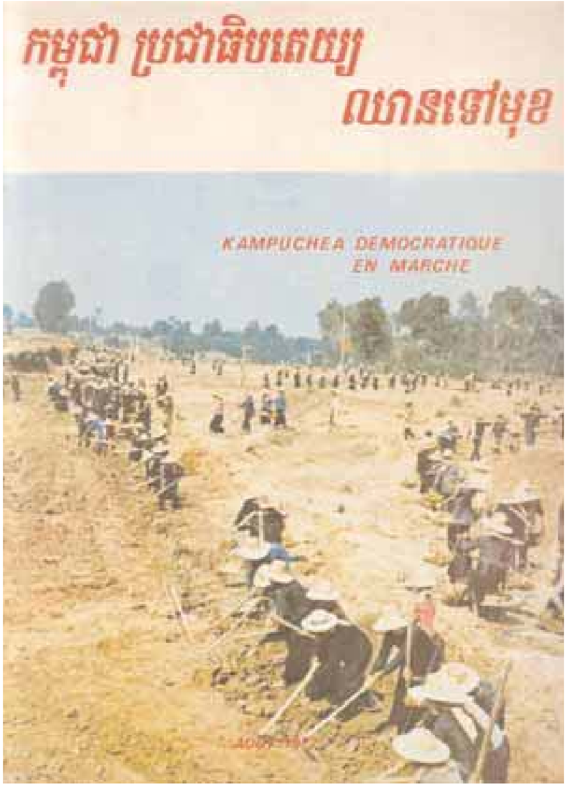

រូបទី៤៧

៣) តើអ្នកនៅចាំអំពីការមកដល់របស់ខ្មែរក្រហមដូចម្តេចខ្លះ? តើអ្នកបានរៀនពីមនុស្សដែលអ្នកទុកចិត្តនិងស្គាល់ដូចម្តេចខ្លះ?

៤) តើអ្នកត្រូវបានបង្ខំឲ្យចាកចេញពីផ្ទះដែរឬទេ? តើអ្នកនៅជាមួយក្រុមគ្រួសាររបស់អ្នកដែរឬទេ?

៥) នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម តើអ្នកធ្វើអ្វី? តើអ្នកមានតួនាទីអ្វី?

៦) តើជីវិតនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមមានសភាពដូចម្តេចខ្លះ?

៧) តើអ្នកមានបាត់បង់សមាជិកគ្រួសារដែរឬទេ?

៨) នៅចុងបញ្ចប់នៃរបបខ្មែរក្រហម តើអ្នកធ្វើអ្វី?

៩) តើអ្នកប្រកបរបរអ្វីដើម្បីចិញ្ចឹមជីវិតឥឡូវនេះ?

១០) សព្វថ្ងៃនេះ តើអ្នកមានអារម្មណ៍ចំពោះខ្មែរក្រហមយ៉ាងណាដែរ? តើអ្នកគិតអំពីរឿងនេះញឹកញាប់ដែរឬទេ? តើអ្នកមាននិយាយអំពីរឿងនេះជាមួយក្មេងៗដែរឬទេ? ហេតុអ្វី?

១១) តើអ្នកយល់ឃើញយ៉ាងណាដែរចំពោះតុលាការខ្មែរក្រហម?

១២) ប្រសិនបើអ្នកជួបមុខផ្ទាល់ជាមួយមនុស្សដែលអ្នកធ្លាប់ស្គាល់ពីមុន តើអ្នកនិយាយឬធ្វើយ៉ាងដូចម្តេច?

១៣) ដើម្បីបញ្ឈប់អំពើឧក្រិដ្ឋបែបនេះកុំឲ្យកើតមានឡើងជាថ្មីម្តងទៀតនៅទីនេះ ក៏ដូចជានៅកន្លែងផ្សេងទៀតនៅលើសាកលលោក តើអ្នកត្រូវធ្វើដូចម្តេចខ្លះ?

វិធីសាស្ត្រក្នុងការធ្វើសម្ភាសន៍

១) ពន្យល់អ្នកដែលត្រូវសម្ភាសន៍អំពីអ្វីដែលអ្នកបានរៀននៅសាលា និងមូលហេតុនៃការធ្វើបទ សម្ភាសន៍ ។

២) ប្រាប់គាត់ថា អ្នកបានរៀបចំសំណួរដើម្បីសួរ ហើយថាតើបទសម្ភាសន៍នឹងធ្វើឡើងក្នុងរយៈ ពេលប៉ុន្មាន?

៣) អ្នកត្រូវតែស្តាប់ដោយយកចិត្តទុកដាក់ ។

៤) ត្រូវផ្តោតការចាប់អារម្មណ៍ ។

៥) ត្រូវបេះគួរសម ។

៦) ត្រូវកត់ត្រាព័ត៌មានទុក ។

៧) ត្រូវសួរដេញតាមហេតុការណ៍ ឬប្តូរទម្រង់សំណួរ ប្រសិនបើអ្នកមិនអាចទទួលបាននូវចម្លើយដែលអ្នកចង់បាន ។

៨) ត្រូវសួរអ្នកដែលយើងសម្ភាសន៍ តើគាត់ចង់ចែករំលែកអ្វីផ្សេងទៀតដែលអ្នកមិនបានសួរដើម្បីជួយឲ្យអ្នកសិក្សាបន្ថែមអំពីជីវិតនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ។

៩) នៅពេលបញ្ចប់ អ្នកត្រូវអរគុណគាត់ដែលបានចំណាយពេលវេលាផ្តល់បទសម្ភាសន៍ ។ ប្រាប់គាត់អំពីអ្វីដែលអ្នកបានរៀនដែលជាលទ្ធផលនៃបទសម្ភាសន៍នេះ ។

ការបង្រៀន (១៥-៤៥នាទី)

សិស្សអនុវត្តសំណួរ និងវិធីសាស្ត្រក្នុងការសម្ភាសជាមួយដៃគូរបស់ខ្លួន ។ បន្ទាប់ពីការអនុវត្ត សិស្សបង្កើតសំណួរផ្សេងៗ ឬក៏ធ្វើការផ្លាស់ប្តូរសំណួរ ដើម្បីទទួលបានចំណេះដឹងបន្ថែមទៀតអំពីជីវិតនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ។

សំយោគ (១៥-២៥នាទី)

សិស្សឡើងពន្យល់ទៅកាន់សិស្សឯទៀតនៅក្នុងថ្នាក់អំពីយោបល់របស់ខ្លួន ដើម្បីធ្វើឲ្យប្រសើរឡើងនូវបទពិសោធន៍ល្អក្នុងការសម្ភាសជាមួយអ្នកដែលនៅរស់រានមានជីវិត ។

ជំពូក៨ ៖ ប្រព័ន្ធសន្តិសុខ

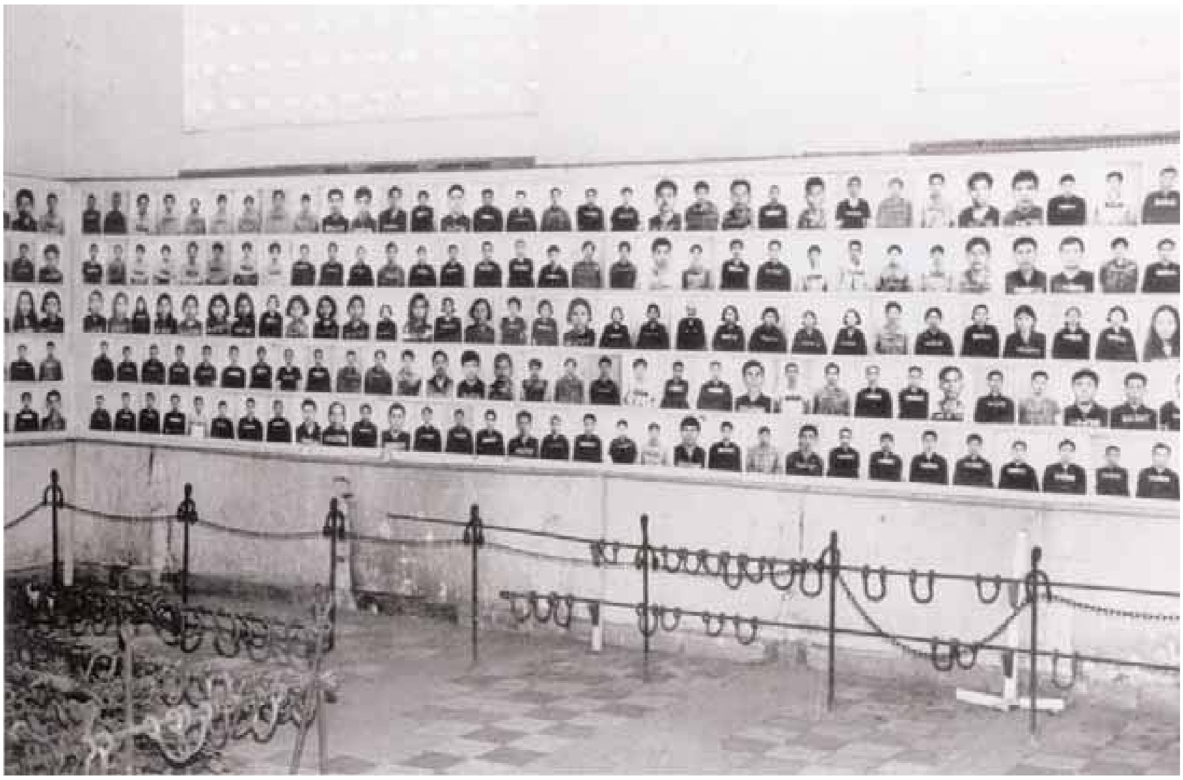

រូបទី៤៨

មេរៀនទី១ ៖ អំណានជំពូក៨

វត្ថុបំណង

១) សិស្សកំណត់គោលគំនិតសំខាន់ៗ នៃប្រព័ន្ធសន្តិសុខរបស់ខ្មែរក្រហម ។

២) សិស្សពន្យល់អំពីផលប៉ះពាល់នៃប្រព័ន្ធសន្តិសុខមកលើប្រជាជនកម្ពុជា ។

៣) សិស្សកំណត់និយមន័យនៃពាក្យសំខាន់ៗ មួយចំនួនទាក់ទងនឹងប្រព័ន្ធសន្តិសុខ ។

សម្ភារៈឧបទេស ៖ សៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រ និងសៀវភៅលំហាត់ ។

ពន្យល់ពាក្យ ៖

មន្ទីរសន្តិសុខ	ជំរំពលកម្ម	ជនជាតិភាគតិចចាម
ការសួរចម្លើយ	សត្រូវខាងក្នុង	ជនក្បត់ជាតិ
សត្រូវខាងក្រៅ	ការឃុំឃាំង	ការឃោសនា
បញ្ញវន្ត	ជនជាតិភាគតិច	ជនជាតិតំបន់ភ្នំ

លំនាំបង្រៀន

ការផ្តើមបង្រៀន (៥-១០នាទី)

មុនពេលចាប់ផ្តើមមេរៀន គ្រូបង្ហាញពីវត្ថុបំណងនៃមេរៀនសម្រាប់ថ្ងៃនេះ ហើយពិភាក្សាពីអ្វីដែលសិស្សបានដឹងអំពីប្រព័ន្ធសន្តិសុខ ។ បន្ទាប់មក គ្រូឲ្យសិស្សពន្យល់ពាក្យសំខាន់ៗ នៅក្នុងជំពូក៨ ។

ការបង្រៀន (១៥-៤៥នាទី)

សិស្សអាននិងកត់ត្រាដោយយកចិត្តទុកដាក់នូវព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗពីជំពូក៨ ។ សិស្សសរសេរនៅក្នុងសៀវភៅលំហាត់របស់ខ្លួន ។

សំយោគ (១៥-២៥នាទី)

គ្រូសួរសំណួរណែនាំទៅសិស្សទាំងអស់នៅក្នុងថ្នាក់ ដើម្បីវាយតម្លៃនិងសង្ខេបការសិក្សារបស់ សិស្ស ។

សំណួរណែនាំនិងចម្លើយ

១) តើគុកនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមមានចំនួនប្រហែលប៉ុន្មាន? **ប្រហែល២០០ ។**

២) តើខ្មែរក្រហមបានហៅគុកទាំងអស់នេះថាយ៉ាងដូចម្តេច? **មន្ទីរសន្តិសុខ ។**

៣) តើអ្នកណាខ្លះដែលត្រូវបានចាត់ទុកថាជា "អ្នកបដិវត្តន៍ស្អាតស្អំបំផុត" នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម? **កសិករក្រីក្រ ។**

៤) តើក្រុមមនុស្សដែលត្រូវបានចាត់ទុកថាជា "សត្រូវខាងក្នុង" ជាក្រុមមនុស្សប្រភេទណាខ្លះ? **មន្ត្រីនៃរដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋខ្មែរ បញ្ញវន្ត ក្រុមជនជាតិភាគតិចដូចជាជនជាតិតំបន់ភ្នំ ចាម វៀតណាម ចិន និងជនដែលសង្ស័យថាក្បត់ ។**

៥) តើអ្នកណាខ្លះត្រូវបានចាត់ទុកថាជា "សត្រូវខាងក្រៅ"? **សហរដ្ឋអាមេរិក ថៃ និងប្រទេសសង្គមនិយមមួយចំនួន ជាពិសេសវៀតណាមនិងអតីតសហភាពសូវៀត ។ ខ្មែរក្រហមបានចាត់ទុកប្រជាជនកម្ពុជាទាំងឡាយណាដែលអាចនិយាយភាសាបរទេសថាជាភ្នាក់ងារស៊ើបការណ៍សម្ងាត់របស់បរទេស ។**

៦) តើអ្នកគិតថា ទារុណកម្មនិងការសម្លាប់ មានផលប៉ះពាល់ដូចម្តេចខ្លះ ដល់អ្នកដែលនៅរស់រានមានជីវិតពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ? **ចម្លើយអាចប្រែប្រួល ។**

៧) តើការស៊ើបយកការណ៍និងការភ័យខ្លាចចំពោះការដែលត្រូវបានគេឃ្លាំមើល មានផលប៉ះពាល់ចំពោះបុគ្គលម្នាក់ៗ នៅក្នុងសង្គមដូចម្តេចខ្លះ? **ចម្លើយអាចប្រែប្រួល ។**

៨) តើប្រជាជនរត់គេច និងរួចជីវិតពីរយៈកាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដោយរបៀបណា? **ចម្លើយអាចប្រែប្រួល ។**

៩) ប្រសិនបើអ្នករស់នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ តើអ្នកគិតថាអ្នកនឹងមានភាពខុសប្លែកពីពេលឥឡូវនេះយ៉ាងណា? **ចម្លើយអាចប្រែប្រួល ។**

មេរៀនទី២ ៖ ភ្ញៀវធ្វើបទបង្ហាញ

វត្ថុបំណង

១) សិស្សរៀបរាប់អំពីប្រព័ន្ធសន្តិសុខរបស់ខ្មែរក្រហម ។

២) សិស្សពន្យល់ពីលក្ខខណ្ឌនៃជីវិតនៅក្នុងប្រព័ន្ធសន្តិសុខខ្មែរក្រហម របស់អ្នកនៅរស់រានមានជីវិត ម្នាក់ ។

៣) សិស្សសម្ដែងចិត្តអាណិតអាសូរចំពោះអ្នកដែលរស់នៅក្នុងរយៈកាលនៃរបបខ្មែរក្រហម ។

សម្ភារៈឧបទេស ៖ សៀវភៅលំហាត់ (ណែនាំឲ្យអានសៀវភៅ ៖ ជនរងគ្រោះ និងជនដៃដល់?)

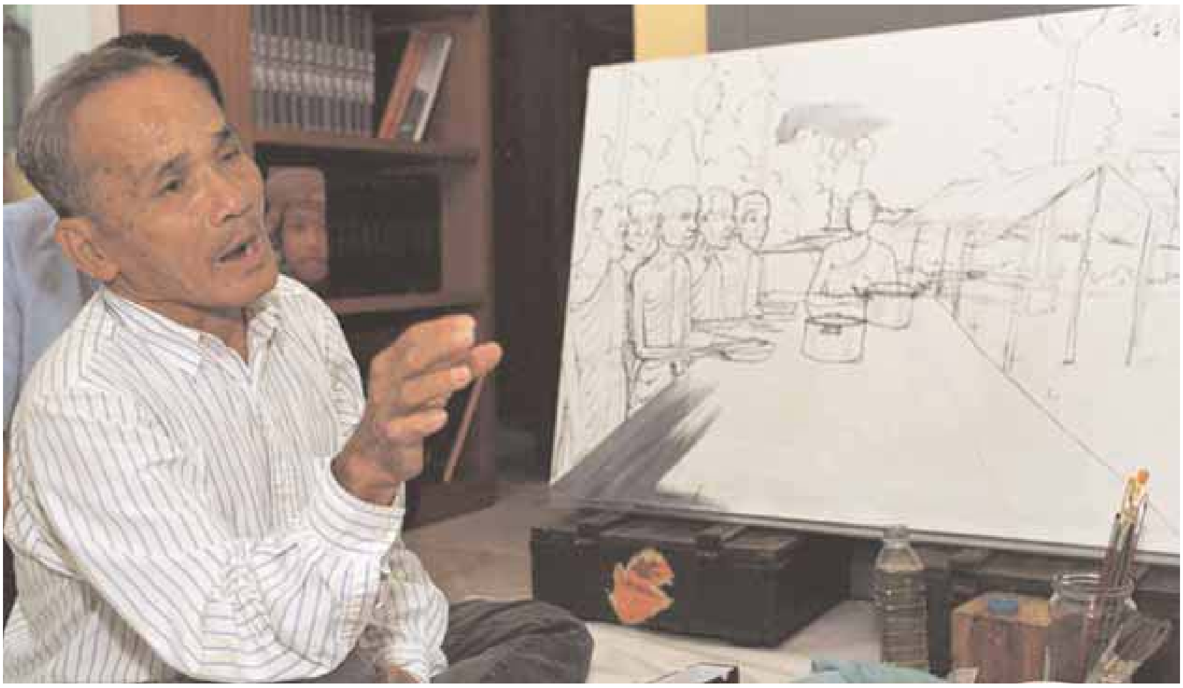

រូបទី៤៩

លំនាំបង្រៀន

ការផ្ដើមបង្រៀន (៥-១០នាទី)

មុនពេលចាប់ផ្ដើមមេរៀន គ្រូណែពីនាំវត្ថុបំណងនៃមេរៀនសម្រាប់ថ្ងៃនេះ ហើយពិភាក្សាជាមួយសិស្សពីបទពិសោធន៍ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់មនុស្សម្នាក់ ដែលនៅរស់រានមានជីវិតក្រោយរបបខ្មែរក្រហម និងណែនាំសិស្សឲ្យស្ដាប់ដោយប្រុងប្រយ័ត្ន ហើយត្រូវតែមានការគោរពចំពោះវាគ្មិន និងបទពិសោធន៍របស់គាត់ ។

ការបង្រៀន (១៥-៤៥នាទី)

សិស្សស្ដាប់ដោយប្រុងប្រយ័ត្ន សួរសំណួរនិងសរសេររឿងរ៉ាវលម្អិតសំខាន់ៗរបស់ភ្ញៀវ ។ សិស្សត្រូវឆ្លើយទៅនឹងសំណួរមួយចំនួនដូចជា ៖ តើថ្នាក់ដឹកនាំខ្មែរក្រហមមានការភ័យខ្លាចចំពោះអ្វី? ហេតុអ្វីបានជាខ្មែរក្រហមបង្កើតប្រព័ន្ធសន្តិសុខ? តើបទពិសោធន៍របស់អ្នកដែលស្ថិតនៅក្នុងប្រព័ន្ធសន្តិសុខទាំងនោះមានលក្ខណៈរបៀបណា?

សំយោគ (១៥-២៥នាទី)

សិស្សចែករំលែកនូវអ្វីដែលខ្លួនបានរៀនពីភ្ញៀវទៅមិត្តភក្ដិ ។

ជំពូក៩ : មន្ទីរស-២១ (គុកទួលស្លែង)

រូបទី៥០

រូបទី៥១

មេរៀនទី១ : អំណានជំពូក៩

វត្ថុបំណង

១) សិស្សកំណត់និយមន័យនៃពាក្យសំខាន់ៗមួយចំនួនទាក់ទងនឹងគុកទួលស្លែង ។

២) សិស្សពន្យល់អំពីព័ត៌មានសំខាន់ៗទាក់ទងនឹងគុកទួលស្លែង ។

៣) សិស្សពន្យល់អំពីព័ត៌មានសំខាន់ៗទាក់ទងនឹងជីវិតនៅក្នុងគុកទួលស្លែង ។

៤) សិស្សពន្យល់ថាតើការបន្តិតបន្តំ នឹងមានផលប៉ះពាល់អ្វីខ្លះមកលើជម្រើសនៃវប្បធម៌ ដែលយើងកំពុងតែប្រឈមមុខ ។

សម្ភារៈឧបទេស : សៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រ សៀវភៅលំហាត់ ភាពយន្តឯកសារ និងសៀវភៅរូបភាពគុកទួលស្លែង ។

ពន្យល់ពាក្យ :

មន្ទីរស-២១(គុកទួលស្លែង)	ចម្លើយសារភាព	ជើងឯក
ការសម្លាប់	ការឃុំឃាំង	អត្តភាពឯកសារ
ការធ្វើទារុណកម្ម	បទបញ្ញត្តិ	ឌុច
ជនក្បត់ជាតិ	ខ្មោះប្រវ៉ាក់	

លំនាំបង្រៀន

ការផ្តើមបង្រៀន (៥-១០នាទី)

មុនពេលចាប់ផ្តើមមេរៀន គ្រូបង្ហាញពីវត្ថុបំណងនៃមេរៀនសម្រាប់ថ្ងៃនេះ និងពិភាក្សានូវអ្វីដែលសិស្សបានដឹងអំពីមន្ទីរស-២១(គុកទួលស្លែង) ។ បន្ទាប់មកគ្រូឲ្យសិស្ស ពន្យល់ពាក្យសំខាន់ៗ នៅក្នុងជំពូក៩ ។

ការបង្រៀន (១៥-៤៥នាទី)

សិស្សអាននិងកត់ត្រាដោយយកចិត្តទុកដាក់នូវព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗពីជំពូក៩ ។ សិស្សសរសេរព្រឹត្តិការណ៍ទាំងនោះទៅក្នុងសៀវភៅលំហាត់របស់ខ្លួន ។

សំយោគ (១៥-២៥នាទី)

គ្រូពិភាក្សាសំណួរណែនាំជាមួយសិស្សទាំងអស់នៅក្នុងថ្នាក់ ដើម្បីវាយតម្លៃនិងសង្ខេបការសិក្សារបស់សិស្ស ។

សំណួរណែនាំនិងចម្លើយ

១) តើអ្នកទោសដែលជាប់ឃុំឃាំងនៅក្នុងមន្ទីរស-២១(គុកទួលស្លែង)មានប៉ុន្មាននាក់? ***ប្រហែល១ម៉ឺន ៤ពាន់ នាក់ ។***

២) តើអ្នកទោសដែលជាប់ឃុំឃាំងនៅក្នុងមន្ទីរស-២១ជាអ្នកទោសប្រភេទណាខ្លះ? ***អ្នកទោសស្ទើរតែទាំងអស់ជាកម្មាភិបាលនិងកងទ័ពខ្មែរក្រហមដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទក្បត់បដិវត្តន៍ ។***

៣) តើអ្នកទោសនៅមន្ទីរស-២១ដែលបានរួចរស់ជីវិតបន្ទាប់ពីការដួលរលំនៃរបបខ្មែរក្រហមមានប៉ុន្មាននាក់? ***ប្រហែល១២នាក់ ។***

៤) ហេតុអ្វីបានជាអ្នកទាំងនោះអាចរួចរស់ជីវិតបាន? ***អ្នកទោសទាំងនោះត្រូវប្រធានគុកទួលស្លែងគ្រាប្រណីដោយសារអ្នកទាំងនោះមានជំនាញជាជាងគំនូរ ជាងជួសជុលនាឡិកា និងជាងចម្លាក់ដែលមានប្រយោជន៍សម្រាប់មន្ទីរស-២១ ។***

៥) តើអ្នកទោសស្ត្រីត្រូវទទួលរងការធ្វើបាបមកលើយ៉ាងដូចម្តេច? ***អ្នកទោសស្ត្រីមួយចំនួនត្រូវអ្នកសួរចម្លើយចាប់រំលោភ ។***

៦) តើបន្ទប់តូចៗនៅជាន់ទី១នៃមន្ទីរស-២១ ដែលប្រើប្រាស់សម្រាប់ឃុំឃាំងអ្នកទោសម្នាក់មានទំហំប៉ុន្មាន? ***បន្ទប់នីមួយៗមានប្រវែង០,៨០ម៉ែត្រគុណនឹង២ម៉ែត្រ ។***

៧) តើអ្នកទោសភាគច្រើននៅមន្ទីរស-២១ ក្រៅពីជនជាតិខ្មែរ មានជនជាតិអ្វីទៀត? ***វៀតណាម ។***

៨) តើប្រធានមន្ទីរស-២១ មានឈ្មោះអ្វី? ***ឌុច ដែលមានឈ្មោះដើម កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ។***

៩) តើក្រុមរងពនៅក្នុងអង្គភាពសួរចម្លើយរបស់មន្ទីរស-២១មានអ្វីខ្លះ? ហើយក្រុមរងទាំងនោះមានតួនាទីអ្វីខ្លះ? ***គឺក្រុមរងក្តៅត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យប្រើទណ្ឌកម្ម ។ ក្រុមរងត្រជាក់ ឬហៅថាក្រុមស្លូត មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យប្រើទណ្ឌកម្មដើម្បីចម្រាញ់យកចម្លើយសារភាពនោះទេ ។ ក្រុមរងអន្ទៀមធ្វើការជាមួយករណីពិបាកនិងសំខាន់ៗ ។***

១០) នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ តើ សុន សេន មានតួនាទីអ្វី? ***គាត់ជាឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីទី៣ ទទួលបន្ទុកការពារជាតិ និងទទួលខុសត្រូវដោយផ្ទាល់ទៅលើមន្ទីរស-២១ ។***

១១) នៅពេលដែលអស់កន្លែងសម្រាប់កប់ខ្មោច តើអ្នកទោសនឹងត្រូវបានបញ្ជូនទៅសម្លាប់នៅកន្លែងណា? ***ជើងឯកដែលមានចម្ងាយប្រហែល១៣គីឡូម៉ែត្រ ភាគនិរតីទីក្រុងភ្នំពេញ ។***

មេរៀនទី២ ៖ នៅក្រោយជញ្ជាំងនៃមន្ទីរស-២១

តម្រូវឲ្យមាន DVD/VCR សម្រាប់បញ្ចាំងខ្សែភាពយន្ត (សកម្មភាពនេះគឺឥតកំហិត)

វត្ថុបំណង

១) សិស្សមើលឃើញផ្ទាល់ភ្នែកនូវការមកដល់របស់ខ្មែរក្រហម និងការផ្លាស់ប្តូរដែលពួកគេបានដាក់កំហិតទៅលើប្រជាជន និងអត្តចរិតពិតប្រាកដរបស់ពួកគេ ។ ។

២) សិស្សធ្វើការប្រៀបធៀបបទពិសោធន៍របស់ជនរងគ្រោះនិងកម្មាភិបាល នៅក្រោមរបបខ្មែរ ក្រហម ។

៣) សិស្សត្រិះរិះពិចារណា ពេលតាមដានខ្សែភាពយន្តឬមើលផ្ទាំងរូបភាព ។

សម្ភារៈឧបទេស ៖ ខ្សែភាពយន្ត“នៅខាងក្រោយជញ្ជាំងនៃមន្ទីរស-២១ ឬផ្ទាំងរូបភាព និងសៀវភៅលំហាត់ ។

រូបទី៥២

រូបទី៥៣

រូបទី៥៤

លំនាំបង្រៀន

ការផ្តើមបង្រៀន (៥-១០នាទី)

មុនពេលចាប់ផ្តើមមេរៀន គ្រូណែនាំពីវត្ថុបំណងសម្រាប់មេរៀននៅក្នុងថ្ងៃនេះ និងសង្ខេបខ្សែភាពយន្ត ឬផ្ទាំងរូបភាព ។ គ្រូបង្ហាញពីសេចក្តីដកស្រង់នៃខ្សែភាពយន្ត ។

ការបង្រៀន (១៥-៤៥នាទី)

សិស្សសរសេរការយល់ឃើញផ្ទាល់ខ្លួនអំពីខ្សែភាពយន្ត ឬផ្ទាំងរូបភាពនៅក្នុងសៀវភៅលំហាត់ ។

សំយោគ (១៥-២៥នាទី)

គ្រូពិភាក្សាអំពីអត្ថន័យនៃខ្សែភាពយន្តឬផ្ទាំងរូបភាព និងថាតើខ្សែភាពយន្តឬផ្ទាំងរូបភាពនេះ បានផ្លាស់ប្តូរ ឬគាំទ្រគំនិត ឬចំណេះដឹង ដែលសិស្សមានអំពីរបបខ្មែរក្រហមដែរឬយ៉ាងណា ។

ជំពូក១០ ៖ ទំនាក់ទំនងការបរទេស

រូបទី៥៥

មេរៀនទី១ ៖ អំណានជំពូក១០

វត្ថុបំណង

១) សិស្សរៀបរាប់ពីអ្វីដែលជាកំហុសនៅក្នុងអតីតកាល ហើយអ្វីដែលយើងចាំបាច់ត្រូវធ្វើក្នុងពេលឥឡូវនេះ ដើម្បីស្តារឡើងវិញនូវអ្វីដែលយើងបានបាត់បង់ ។

២) សិស្សប្រៀបធៀបជីវិតនាពេលបច្ចុប្បន្ន និងជីវិតនៅក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

៣) សិស្សពន្យល់អំពីសារសំខាន់នៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ។

៤) សិស្សកំណត់និយមន័យនៃពាក្យសំខាន់ៗមួយចំនួន ។

សម្ភារៈឧបទេស ៖ សៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រ និងសៀវភៅលំហាត់ ។

ពន្យល់ពាក្យ ៖

ស្ថានទូត	ឥទ្ធិពល	ពាណិជ្ជកម្មក្រៅប្រទេស
ការនាំចូល	ទំនាក់ទំនងការបរទេស	ការនាំចេញ
ការចរចា	សិទ្ធិមនុស្ស	ប្រជាធិបតេយ្យ
សិទ្ធិជនជាតិភាគតិច		

លំនាំបង្រៀន

ការផ្ដើមបង្រៀន (៥-១០នាទី)

មុនពេលចាប់ផ្ដើមមេរៀន គ្រូបង្ហាញពីវត្ថុបំណងនៃមេរៀនសម្រាប់ថ្ងៃនេះ និងពិភាក្សាពីភាពខុសគ្នារវាងជីវិតនាពេលបច្ចុប្បន្ន និងជីវិតនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ។ បន្ទាប់មកគ្រូឲ្យសិស្សពិភាក្សាពាក្យសំខាន់ៗនៅក្នុងជំពូក១០ និងពិភាក្សាថាតើរបបខ្មែរក្រហមមានផលប៉ះពាល់មកលើជីវិតនាពេលបច្ចុប្បន្នដូចម្ដេចខ្លះ ។ គ្រូសួរសិស្សនូវសំណួរដូចតទៅ ៖ តើយើងត្រូវស្ដារឡើងវិញនូវអ្វីដែលយើងបានបាត់បង់ដោយរបៀបណា? តើលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យមានន័យដូចម្ដេចចំពោះអ្នក? ហេតុអ្វីបានជាលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យមានសារសំខាន់?

ការបង្រៀន (១៥-៤៥នាទី)

សិស្សអាននិងកត់ត្រាដោយយកចិត្តទុកដាក់អំពីព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗនៅក្នុងជំពូក១០ ។ សិស្សសរសេរព្រឹត្តិការណ៍ទាំងនោះនៅក្នុងសៀវភៅលំហាត់របស់ខ្លួន ដើម្បីបង្ហាញពីការសិក្សារបស់ខ្លួន ។

សំយោគ (១៥-២៥នាទី)

គ្រូពិភាក្សាសំណួរណែនាំជាមួយសិស្សទាំងអស់នៅក្នុងថ្នាក់ ដើម្បីវាយតម្លៃនិងសង្ខេបការសិក្សារបស់សិស្ស ។

សំណួរណែនាំនិងចម្លើយ

១) តើកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យធ្វើទំនាក់ទំនងការទូតជាមួយប្រទេសណាខ្លះ? (ឲ្យឈ្មោះប្រទេសទាំង៩) **ចិន កូរ៉េខាងជើង វៀតណាម ឡាវ គុយបា រូម៉ានី យូហ្គោស្លាវី អាល់បានី និងអេហ្ស៊ីប ។**

២) តើប្រទេសដែលមានចំណងមិត្តភាពល្អជាមួយកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យមានប្រទេសណាខ្លះ? **ចិន កូរ៉េខាងជើង និងឡាវ ។**

៣) តើបក្សកុម្មុនីស្តកម្ពុជាមានគោលនយោបាយចំពោះអ្នកដែលមានទំនាក់ទំនងជាមួយវៀតណាមយ៉ាងណា? **ជាទូទៅអ្នកទាំងនោះត្រូវបានធ្វើវិសុទ្ធកម្ម (លើកលែងតែ សុន សេន និង អៀង សារី) ។**

៤) តើកោះដែលមានការប្រយុទ្ធគ្នារវាងកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនិងវៀតណាមមានឈ្មោះអ្វី? **កោះត្រល់ ឬហៅជាភាសាវៀតណាមថា "កោះភូកុក" ។**

៥) តើប្រទេសណាគាំទ្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យប្រឆាំងនឹងវៀតណាម? តើប្រទេសណាគាំទ្រវៀតណាមប្រឆាំងនឹងកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ? **ចិនគាំទ្រខ្មែរក្រហម ហើយសូវៀតគាំទ្រវៀតណាម ។**

៦) តើផលិតផលនាំចេញសំខាន់ៗរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យមានអ្វីខ្លះ? (ឲ្យឈ្មោះយ៉ាងតិច៣) **ស្រូវ ជ័រកៅស៊ូ និងសរីរាង្គសត្វ (ដូចជាស្បែក ក្អក និងស្នូក) ។**

៧) តើផលិតផលនាំចូលសំខាន់ៗរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យមានអ្វីខ្លះ? (ឲ្យឈ្មោះយ៉ាងតិច៣) **អាវុធ រថក្រោះ កាំភ្លើងធំ គ្រឿងចក្រកសិកម្ម សារធាតុគីមី និងក្រណាត់ ។**

៨) នៅពេលដែលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យស្នើសុំឲ្យចិនជួយច្បាំងតទល់នឹងវៀតណាម តើចិនឆ្លើយតបមកវិញយ៉ាងដូចម្ដេច? **ចិនបានបដិសេធសំណើនេះ ហើយផ្ដល់យោបល់ឲ្យធ្វើការចរចាពីបទឈប់បាញ់គ្នា ។ កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានទាត់ចោលសំណើនោះ ។**

៩) តើ អៀង សារី ចុះចូលជាមួយរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានៅឆ្នាំណា? **១៩៩៦ ។**

មេរៀនទី២ ៖ ប័ណ្ណស្តីអំពីទំនាក់ទំនងការបរទេស

រូបទី៥៦

វត្ថុបំណង

១) សិស្សពន្យល់អំពីសារសំខាន់នៃចំណងការទូតជាមួយបរទេស ប្រកបដោយការស្ថាបនា ។

២) សិស្សពណ៌នាអំពីទំនាក់ទំនងជាមួយចិន វៀតណាម និងសហរដ្ឋអាមេរិក ក្នុងកំឡុងពេលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

៣) សិស្សបង្កើតប័ណ្ណមួយ ដើម្បីសរសេរនិងផ្តល់យោបល់អំពីវិធីក្នុងការស្ថាបនា និងពង្រឹងទំនាក់ទំនងការបរទេស ។

សម្ភារៈឧបទេស ៖ សៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រ សៀវភៅលំហាត់ និងក្រដាសសបត់ជាពផ្នត់ ។

លំនាំបង្រៀន

ការផ្តើមបង្រៀន (៥-១០នាទី)

មុនពេលចាប់ផ្តើមមេរៀន គ្រូណែនាំអំពីវត្ថុបំណងនៃមេរៀនសម្រាប់ថ្ងៃនេះ និងពិភាក្សាអំពីប្រទេសមួយចំនួនដែលកម្ពុជាធ្លាប់មានចំណងការទូតទាំងមុន ក្នុងរយៈកាល និងក្រោយរបបកម្ពុជាប្រជា ធិបតេយ្យ ។

ការបង្រៀន (១៥-៤៥នាទី)

សិស្សសរសេរអំពី «របៀបធ្វើឲ្យប្រសើរឡើងនូវទំនាក់ទំនងការបរទេស» នៅក្នុងទម្រង់ជាប័ណ្ណ ១សន្លឹក ។ ខណៈពេលដែលសិស្សកំពុងស្រង់គំនិត គ្រូអាចដាក់សំណួរដូចជា ៖

១) តើអ្វីជាគោលបំណង ក្នុងការមានទំនាក់ទំនងល្អជាមួយប្រទេសផ្សេងទៀត?

២) តើកម្ពុជាអាចជំរុញទំនាក់ទំនងប្រកបដោយសន្តិភាព ជាមួយប្រទេសផ្សេងទៀតបាន ដោយរបៀបណា?

៣) តើកម្ពុជាទទួលបានផលប្រយោជន៍អ្វីខ្លះក្នុងការចងទំនាក់ទំនងជាមួយប្រទេសជិតខាង?

៤) តើផលប្រយោជន៍ឬតម្លៃអ្វីខ្លះ ដែលកម្ពុជាគួរពិចារណា នៅពេលធ្វើការជាមួយប្រទេសផ្សេងទៀត? (ឧទាហរណ៍ៈ សេដ្ឋកិច្ច ការផ្លាស់ប្តូរវប្បធម៌ សន្តិភាព និង ចំណងមិត្តភាពជាប្រវត្តិសាស្ត្រ)

៥) ប្រសិនបើអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម និងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងប្រទេសជិតខាង តើឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនេះមានផលប៉ះពាល់យ៉ាងដូចម្តេចខ្លះមកលើកម្ពុជា?

សិស្សត្រូវបត់ក្រដាសសជាពផ្នត់ ។ សិស្សត្រូវបង្ហាញអំពីសារសំខាន់ និងផលប្រយោជន៍ក្នុងការកសាងទំនាក់ទំនងការបរទេសដ៏ល្អ ហើយពន្យល់ពីរបៀបដែលនឹងអាចធ្វើឲ្យប្រសើរឡើងនិងរក្សានូវទំនាក់ទំនងទាំងនេះដោយប្រើប្រាស់ព័ត៌មានដែលបានរៀន ។

សំយោគ (១៥-២៥នាទី)

គ្រូឲ្យសិស្សចែករំលែកគំនិតរបស់ខ្លួនដែលបានសរសេរ នៅក្នុងប័ណ្ណជាមួយសិស្សផ្សេងទៀត នៅក្នុងថ្នាក់ ។

រូបទី៥៧

ជំពូក១១ ៖ ការដួលរលំនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

រូបទី៥៨

មេរៀនទី១ ៖ អំណានជំពូក១១

វត្ថុបំណង

១) សិស្សពន្យល់អំពីកម្រិតប៉ះពាល់នៃអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់ខ្មែរក្រហមមកលើជីវិត និងសតិអារម្មណ៍របស់ជនរងគ្រោះ ។

២) សិស្សពណ៌នាសេចក្តីក្លាហាននិងកម្លាំងតស៊ូរបស់ជនរងគ្រោះពីអំពើឧក្រិដ្ឋក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ។

៣) សិស្សកំណត់និយមន័យនៃពាក្យសំខាន់ៗមួយចំនួន ដែលទាក់ទងនឹងការរួចរស់ជីវិតពីអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់ខ្មែរក្រហម ។

សម្ភារៈឧបទេស ៖ សៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រ និងសៀវភៅលំហាត់ ។

ពន្យល់ពាក្យនិងឈ្មោះសំខាន់ៗ ៖

បាក់កម្លាំង	ការធ្លាក់ចុះ	ហ៊ុនស៊ីនប៊ិច
ការវាយប្រហារ	ការដកថយ	ការរំសាយកងទ័ព

ភាពខ្វះជីវជាតិ ទុរ្ភិក្ស មាតុភូមិនិវត្តន៍

រណសិរ្សសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជា

លំនាំបង្រៀន

ការផ្ដើមបង្រៀន (៥-១០នាទី)

មុនពេលចាប់ផ្ដើមមេរៀន គ្រូបង្ហាញពីវត្ថុបំណងរបស់មេរៀននៅថ្ងៃនេះនិងពិភាក្សាអំពីអ្វីដែល សិស្សបានដឹងទាក់ទងទៅនឹងការដួលរលំរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ បន្ទាប់មក គ្រូឲ្យសិស្សពិភាក្សា ពាក្យសំខាន់ៗ និងឈ្មោះនៅក្នុងជំពូក១១ ។ គ្រូសួរសិស្សនូវសំណួរដូចតទៅៈ តើព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗក្រោយរបបខ្មែរក្រហមមានអ្វីខ្លះ? ដើម្បីចាប់ផ្ដើមជីវិតសាជាថ្មីឡើងវិញ តើអ្នកនៅរស់រានមានជីវិតត្រូវធ្វើអ្វីខ្លះ? តើមានការលើកទឹកចិត្ត និងកម្លាំងទាក់ទងក្នុងការកសាងជីវិតសាឡើងវិញដូចម្ដេចខ្លះ?

ការបង្រៀន (១៥-៤៥នាទី)

សិស្សអាននិងកត់ត្រាដោយយកចិត្តទុកដាក់អំពីព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗក្នុងជំពូក១១ ហើយសរសេរក្នុងសៀវភៅលំហាត់របស់ខ្លួននូវព្រឹត្តិការណ៍ទាំងនោះ ។

សំយោគ (១៥-២៥នាទី)

គ្រូសួរសំណួរណែនាំទៅសិស្សទាំងអស់នៅក្នុងថ្នាក់ ដើម្បីវាយតម្លៃនិងសង្ខេបការសិក្សារបស់សិស្ស ។

សំណួរណែនាំនិងចម្លើយ

១) តើមូលហេតុពយ៉ាងនៃការដួលរលំរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យមានអ្វីខ្លះ? **១) សភាពទុក្ខទោមរបស់ប្រជាជន ២) វិសុទ្ធកម្ម និង ៣) ការប៉ះទង្គិចជាមួយនឹងវៀតណាម ។**

២) នៅពេលដែលផលិតផលស្រូវមិនគ្រប់តាមផែនការកំណត់ តើកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមធ្វើយ៉ាងដូចម្ដេចដើម្បីដោះស្រាយជាមួយនឹងការខ្វះខាតនេះ? **គឺរាយការណ៍បន្លំ និងបញ្ជូនស្រូវទៅតាមផែនការកំណត់របស់មជ្ឈិមបក្សដោយបង្អត់អាហារប្រជាជន ។**

៣) តើភូមិភាគណាដែលទទួលការពិន័យពី ប៉ុល ពត នៅឆ្នាំ១៩៧៧? **ភូមិភាគបូព៌ា ។**

៤) តើខ្មែរក្រហមបានចាត់វិធានការប្រឆាំងនឹងវៀតណាមនៅពាក់កណ្ដាលឆ្នាំ១៩៧៧បែបណា? **ខ្មែរក្រហមបានបាញ់ផ្លោងចូលខេត្តចូវដុក ស្រុកហាទៀង និងខេត្តមួយចំនួនទៀតរបស់វៀតណាម ។**

៥) នៅខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៧ វៀតណាមបានបើកការវាយប្រហារក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំមួយមកលើកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ តើវៀតណាមកាន់កាប់បានតំបន់ណាខ្លះ? **វៀតណាមកាន់កាប់បានតំបន់ចំពុះសេក ក្នុងខេត្តស្វាយរៀង ។**

៦) នៅថ្ងៃទី៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨ តើវិទ្យុក្រុងហាណូយបានប្រកាសអំពីការបង្កើតអង្គការអ្វី? **រណសិរ្សសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជា ។**

៧) តើអ្នកដឹកនាំរណសិរ្សនេះជានរណា? **សមមិត្ត ហេង សំរិន ដែលបានភៀសខ្លួនទៅវៀតណាមនៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨ ។**

៨) តើវៀតណាមកាន់កាប់ទីក្រុងភ្នំពេញនៅថ្ងៃខែឆ្នាំណា? **៧ មករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ។**

៩) វៀតណាមបានជួយបង្កើតរបបថ្មីមួយនៅក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញ តើរបបនោះមានឈ្មោះអ្វី? **សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា ។**

១០) តើចលនាតស៊ូមិនមែនកុម្មុយនីស្តដំបូងបំផុតនៅកម្ពុជាដែលប្រឆាំងនឹងរបបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា មានឈ្មោះអ្វី? **រណសិរ្សជាតិរំដោះប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ ។**

១១) តើរដ្ឋាភិបាលចម្រុះកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យរួមមានក្រុមនយោបាយណាខ្លះ? **ក្រុមរាជានិយមហ៊្វុនស៊ិនប៉ិច ក្រុមរណសិរ្សជាតិរំដោះប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ និងក្រុមខ្មែរក្រហម ។ ខ្មែរក្រហមគឺជាក្រុមសំខាន់ជាងគេនៅក្នុងរដ្ឋាភិបាលនេះ ។**

១២) តើកិច្ចព្រមព្រៀងសន្តិភាពទីក្រុងប៉ារីស ត្រូវបានចុះហត្ថលេខាដោយភាគីខ្មែរទាំងអស់នៅថ្ងៃ ខែឆ្នាំណា? **២៣ តុលា ១៩៩១ ។**

១៣) តើក្រុមដែលធ្វើពហិការមិនចូលរួមការបោះឆ្នោតដែលរៀបចំឡើងដោយអង្គការសហប្រជាជាតិនិងមិនព្រមរំសាយកងកម្លាំងរបស់ខ្លួន ជាក្រុមណា? **ក្រុមខ្មែរក្រហម ។**

១៤) តើមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់របស់ខ្មែរក្រហមដែលចុះចូលជាមួយនឹងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានៅឆ្នាំ១៩៩៨ មានឈ្មោះអ្វីខ្លះ? **កែ ពក នួន ជា និង ខៀវ សំផន ។** តើការចុះចូលនេះមានបញ្ហាអ្វីខ្លះ? **ចម្លើយអាចប្រែប្រួល ។**

១៥) តើ តាម៉ុក ត្រូវបានចាប់ខ្លួននៅពេលណា? **ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ ។**

មេរៀនទី២ : រូបភាពថ្ងៃរំដោះ

វត្ថុបំណង

១) សិស្សបង្ហាញពីចិត្តអាណិតអាសូរចំពោះប្រជាជនកម្ពុជាទូទៅ និងយល់អំពីការបដិសេធសិទ្ធិជាមូលដ្ឋានរបស់មនុស្សក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

២) សិស្សពន្យល់អំពីសារសំខាន់នៃការសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រ និងចងចាំនូវអំពើឃោរឃៅដែលមនុស្សធ្វើមកលើមនុស្សដូចគ្នា ។

៣) សិស្សពិពណ៌នាអំពីរូបភាពនៅថ្ងៃរំដោះ រួចសរសេររបាយការណ៍អំពីរូបភាពនោះ ។

សម្ភារៈឧបទេស ៖ ក្រដាស ប៊ិចពណ៌ ខ្មៅដៃ ទស្សនាវដ្តី កាវ កន្ត្រៃ សៀវភៅរូបភាព និង សៀវភៅលំហាត់ ។

លំនាំបង្រៀន

ការផ្តើមបង្រៀន (៥-១០នាទី)

មុនពេលចាប់ផ្តើមមេរៀន គ្រូណែនាំអំពីវត្ថុបំណងនៃមេរៀនសម្រាប់ថ្ងៃនេះ ហើយឲ្យសិស្សពិនិត្យមើលរូបថត និងរូបភាពផ្សេងៗទៀតនៃថ្ងៃរំដោះ នៅក្នុងសៀវភៅលំហាត់ ។

ការបង្រៀន (១៥-៤៥នាទី)

សិស្សពិពណ៌នា និងសរសេររបាយការណ៍មួយអំពីទិដ្ឋភាពនៅថ្ងៃទី៧ មករា ១៩៧៩ ដោយផ្អែកទៅលើការអាននិងចំណេះដឹងដែលមានពីមុនមក ។ សិស្សសម្ភាសឪពុកម្តាយអំពីបទពិសោធន៍របស់គាត់ និងសួរអំពីការសងសឹកនិងយុត្តិធម៌បែបអនាធិបតេយ្យ ។

រូបទី៥៩

រូបទី៦០

រូបទី៦១

សំយោគ (៥-២៥នាទី)

សិស្សឡើងបង្ហាញគំនូរ និងរបាយការណ៍របស់ខ្លួនទៅកាន់សិស្សទាំងអស់នៅក្នុងថ្នាក់ ។ គ្រូប្រើប្រាស់របាយការណ៍នេះ ដើម្បីវាយតម្លៃការសិក្សារបស់សិស្ស ។

មេរៀនទី៣ : ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវរបបអាហារ និងជីវជាតិសម្រាប់អ្នកដែលនៅរស់រានមានជីវិត

វត្ថុបំណង

១) សិស្សរៀបរាប់តារាងនៃក្រុមអាហារជាមូលដ្ឋាន ។

២) សិស្សពន្យល់អំពីការខ្វះខាតចំណីអាហារ នឹងការបង្កឲ្យមានជំងឺខ្វះជីវជាតិនិងជំងឺផ្សេងៗ ទៀត ។

៣) សិស្សកំណត់ចំណីអាហារជាមូលដ្ឋាន ដែលចាំបាច់សម្រាប់ជីវិតប្រកបដោយសុខភាពល្អ ។

សម្ភារៈឧបទេស : សៀវភៅលំហាត់ តារាងណែនាំអំពីចំណីអាហារដែលមានជីវជាតិ និងរូបថត ។

ជម្នះកង្វះអាហារូបត្ថម្ភ ដោយទទួលទានរបបអាហារប្រចាំថ្ងៃដែលមានគុណភាព

កង្វះអាហារូបត្ថម្ភ គឺជាកត្តាគ្រោះថ្នាក់ដ៏ចម្បងមួយដែលអាចធ្វើឲ្យកើតមានជំងឺនិងមានគ្រោះថ្នាក់ដល់អាយុជីវិតមនុស្សគ្រប់វ័យ ទោះបីជាទារកនិងក្មេងតូចៗក៏ដោយក៏អាចងាយនឹងទទួលគ្រោះថ្នាក់នេះច្រើនបំផុតដែរ ដោយសារតែអាហារូបត្ថម្ភទាំងនេះមានសារសំខាន់ណាស់សម្រាប់ការលូតលាស់និងការវិវឌ្ឍ ។ អង្គការសុខភាពពិភពលោកបានឲ្យនិយមន័យនៃពាក្យកង្វះអាហារូបត្ថម្ភថា ជាការគ្មានតុល្យភាពរវាងអាហារូបត្ថម្ភនិងថាមពល និងតម្រូវការនៃសារពាង្គកាយមនុស្ស ដើម្បីធានាឲ្យបាននូវការថែទាំការលូតលាស់និងការវិវឌ្ឍ ។ កង្វះអាហារូបត្ថម្ភ បានធ្វើឲ្យក្មេងៗជាងពាក់កណ្តាលនៅលើពិភពលោកបាត់បង់ជីវិត ។ ចំណែកឯប្រជាជនដែលរស់នៅក្នុងតំបន់សង្គ្រាម តំបន់មានគ្រោះធម្មជាតិ ឬតំបន់ក្រីក្រ គឺអាចជួបប្រទះនូវកង្វះអាហារូបត្ថម្ភនេះខ្លាំងបំផុត ដោយសារភាពមិនទៀតទាត់ក្នុងការផ្គត់ផ្គង់ និងការផលិតម្ហូបអាហារឲ្យទាន់ពេល ។

ផ្អែកទៅតាមភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃការខ្វះខាតអាហារូបត្ថម្ភ វាអាចប៉ះពាល់ទាំងផ្លូវកាយនិងផ្នែកស្មារតីទៀតផង ។ ខាងក្រោមនេះគឺជារោគសញ្ញា និងអាការៈផ្សេងៗនៃជំងឺបណ្តាលមកពីកង្វះអាហារូបត្ថម្ភៈ

- មិនគ្រប់ទម្ងន់
- វិលមុខ
- មានការលំបាកក្នុងការផ្តោតអារម្មណ៍
- ខ្សោយសាច់ដុំ
- ជ្រុះសក់
- ធ្មេញពុក
- មុខងារសរីរាង្គកាយមានបញ្ហា
- នឿយហត់ និងអស់កម្លាំង
- ស្បែកស្ងួតហើយរបក
- ប្រព័ន្ធការពារចុះខ្សោយ
- ហើមក្រពះ
- ហើម និងចេញឈាមតាមអញ្ចាញធ្មេញ
- ឆ្អឹងស្រួយដែលបណ្តាលឲ្យងាយបាក់
- រារាំងដល់ការលូតលាស់

កង្វះអាហារូបត្ថម្ភ អាចព្យាបាលបានដោយទទួលទានចំណីអាហារឲ្យបានគ្រប់គ្រាន់និងរបបអាហារដែលមានគុណភាព (សូមមើលទៅលើតារាងស្តីពីរបបអាហារដែលប្រកបដោយសុខភាព) ។ របបអាហារដែលមានគុណភាព គឺមានន័យថាជាការទទួលបាននូវប្រភេទកម្រិតអាហារ និងទឹកបានត្រឹមត្រូវ ដើម្បីផ្តល់នូវជីវជាតិនិងថាមពលសម្រាប់ថែទាំមុខងាររបស់សារពាង្គកាយ និងសម្រាប់ផ្គត់ផ្គង់ដល់ការលូតលាស់និងការវិវឌ្ឍជាធម្មតារបស់មនុស្ស ។

តារាងស្តីពីរបបអាហារដែលប្រកបដោយសុខភាព

ប្រចាំថ្ងៃ

គ្រាប់ធញ្ញជាតិ
បាយ, គុយទាវ, នំប៉ុង

ផ្លែឈើ	**ផ្លែឈើ**	**បន្លែអន្លក់**
ចេក, ស្វាយ, ល្ហុង	*ចេក, ស្វាយ, ល្ហុង*	*សណ្តែក, គ្រាប់បណ្តុះ, តៅហ៊ូ*

ប្រេង
ពោត, ផ្លែអូលីវ, សណ្តែកដី

ត្រី និងប្រភេទសត្វទឹកដែលមានសំបក
ត្រី, កំពឹស, ក្តាម

ប្រភេទទឹកដោះគោ
ទឹកដោះគោ, ការ៉េម, ហ្វ្រូម៉ាស

ប្រចាំសប្តាហ៍

ស៊ុត និងបក្សាបក្សី
ស៊ុត, មាន់, ទា

បង្អែម
សែដា, នំផ្អែម, នំបារាំង

ប្រចាំខែ

សាច់
សាច់គោ, សាច់ជ្រូក

ដើម្បីប្រើប្រាស់តារាងខាងលើឱ្យបានត្រឹមត្រូវ សូមពិនិត្យមើលរបៀបទទួលទានដូចខាងក្រោម ដោយផ្អែកលើអាយុ ភេទ ទំហំរាងកាយ និងកម្រិតសកម្មភាព៖

	អាយុពី ៤-៥ឆ្នាំ	**អាយុពី៦-១២ឆ្នាំ**	**អាយុពី១៣ឆ្នាំឡើងទៅ**
បាយ, គុយទាវ, នំបុ័ង	ទទួលទាន៦ដង	ទទួលទាន៩ដង	ទទួលទាន១១ដង
ផ្លែឈើ	ទទួលទាន២ដង	ទទួលទាន៣ដង	ទទួលទាន៤ដង
បន្លែ	ទទួលទាន៣ដង	ទទួលទាន៤ដង	ទទួលទាន៥ដង
ទឹកដោះគោ, ការ៉េម, ប្រហុម៉ាស	ទទួលទាន២-៣ដង	ទទួលទាន២-៣ដង	ទទួលទាន២-៣ដង
ត្រី, សាច់	៥អោន	៦អោន	៧អោន

រូបទី៦២

រូបទី៦៣

រូបទី៦៤

ពិនិត្យមើលឧទាហរណ៍ខាងក្រោមនេះឡើងវិញ៖

អាហារពេលព្រឹក

អាហារនេះរាប់បញ្ចូលទាំងគុយទាវសាច់គោជាមួយនឹងសណ្ដែកបណ្ដុះ និងបន្លែ ។ មានប្រភេទអាហារចំនួនបីខុសៗគ្នាដែលរួមបញ្ចូលនៅក្នុងអាហារពេលព្រឹកគឺ៖

- គុយទាវ = ២ដង (ប្រភេទគ្រាប់ធញ្ញជាតិ)
- សាច់ = ១ដង (ប្រភេទសាច់)
- សណ្ដែកបណ្ដុះ = ១ដង (ប្រភេទបន្លែ)
- បន្លែ = កន្លះដង (ប្រភេទបន្លែ)

អាហារថ្ងៃត្រង់

អាហារនេះរាប់បញ្ចូលសាច់មាន់ឆាខ្ញី, បាយ, ចេក និងទឹកក្រូចមួយកែវ ។ មានប្រភេទអាហារចំនួនប្រាំខុសៗគ្នាដែលរួមបញ្ចូលនៅក្នុងអាហារថ្ងៃត្រង់គឺ៖

- បាយ = ២ដង (ប្រភេទគ្រាប់ធញ្ញជាតិ)
- សាច់មាន់ = ១ដង (ប្រភេទសាច់)
- ខ្ញី = ១ដង (ប្រភេទបន្លែ)
- ប្រេងសណ្ដែក = កន្លះដង (ប្រភេទប្រេង)
- ទឹកក្រូច = ២ដង (ប្រភេទបន្លែ)
- ចេក = ១ដង (ប្រភេទផ្លែឈើ)

អាហារពេលល្ងាច

អាហារនេះរាប់បញ្ចូលទាំងសម្លម្ជូរបន្លែនិងគ្រឿងសមុទ្រ, បាយ,បង្អែមនិងកាហ្វេ ។ មានប្រភេទអាហារចំនួនប្រាំខុសៗគ្នាដែលរួមបញ្ចូលនៅក្នុងអាហារថ្ងៃត្រង់គឺ៖

- បាយ = ២ដង (ប្រភេទគ្រាប់ធញ្ញជាតិ)

- កំពឹស ឬ ត្រី = ២ដង (ប្រភេទសត្វត្រី)
- ប៉េងប៉ោះ, ក្រូចឆ្មារ, ក្រអៅឈូក, ម្នាស់ = ២ដង (ប្រភេទបន្លែ)
- បន្លែ = កន្លះដង (ប្រភេទបន្លែ)
- បង្អែម = ១ដង (ប្រភេទបង្អែម)
- កាហ្វេទឹកកក = កន្លះដង (ប្រភេទទឹកដោះគោ)

គ្រូឲ្យសិស្សធ្វើការជាដៃគូ ដើម្បីបង្កើតតារាងមុខម្ហូបដែលប្រកបដោយសុខភាពសម្រាប់រយៈពេលមួយថ្ងៃ ដែលត្រឹមត្រូវទៅនឹងការណែនាំនៅក្នុងតារាងស្ដីពីរបបអាហារដែលប្រកបដោយសុខភាព ។ សិស្សអាចរួមបញ្ចូលទាំងម្ហូបអាហារដែលខ្លួនទទួលទាន ក៏ដូចជាម្ហូបអាហារដែលខ្លួនគិតថា ជាម្ហូបអាហារដែលផ្ដល់នូវសុខភាពនិងមានឱជារស ។ គ្រូទុកពេលវេលាឲ្យក្រុមនីមួយៗផ្លាស់ប្ដូរតារាង មុខម្ហូបរបស់ខ្លួនជាមួយសិស្សឯទៀតក្នុងថ្នាក់ ។

សកម្មភាពបន្ថែម

១) គ្រូឲ្យសិស្សពិភាក្សាពីមុខម្ហូបដែលខ្លួនចូលចិត្ត ។ តើម្ហូបទាំងនេះស្ថិតក្នុងប្រភេទមួយណា? តើមុខម្ហូបទាំងនោះផ្ដល់សុខភាពដែរឬទេ?

២) គ្រូឲ្យសិស្សរៀបរាប់ពីមុខម្ហូបដែលខ្លួនតែងតែទទួលទានក្នុងមួយថ្ងៃ ៖ អាហារពេលព្រឹក, អាហារថ្ងៃត្រង់ អាហារសម្រន់ និងអាហារពេលល្ងាច ។ គ្រូត្រូវបង្ហាញពីរបៀបក្នុងការរៀបរាប់អាហារនីមួយៗ ។ នៅក្នុងថ្នាក់រៀន គ្រូត្រូវទុកពេលវេលាឲ្យសិស្សក្នុងការរៀប រាប់ពីមុខម្ហូបដែលខ្លួនបានទទួលទានរួចហើយ ។

៣) គ្រូឲ្យសិស្សប្រៀបធៀបពីមុខម្ហូបដែលខ្លួនបានទទួលទាន ជាមួយនឹងតារាងស្ដីពីរបបអាហារដែលធ្វើឲ្យមានសុខភាពល្អ ។ តើសិស្សបានទទួលទានអាហារប្រភេទទឹកដោះគោប៉ុន្មានដង? តើតារាងនោះណែនាំឲ្យទទួលទានប៉ុន្មានដង? តើសិស្សបានទទួលទានអាហារប្រភេទគ្រាប់បណ្ដុះចំនួនប៉ុន្មាន? ហើយថាតើការទទួលទាននេះត្រឹមត្រូវនឹងអ្វីដែលតារាងនេះបានណែនាំដែរឬទេ? សិស្សអាចប្រើប្រាស់តារាងស្ដីអំពីរបបអាហារដែលប្រកបដោយសុខភាពក្នុងការប្រៀបធៀបពីអ្វីដែលខ្លួនបានទទួលទានទៅនឹងរបបអាហារដែលបានណែនាំ ។

រូបទី៦៥

គ្រូឲ្យសិស្សធ្វើការជាដៃគូ ដើម្បីពិភាក្សាពីអ្វីដែលខ្លួនបានទទួលទានទៅនឹងតារាងស្តីពីរបបអាហារដែលប្រកបដោយសុខភាព ។ គ្រូឲ្យសិស្សស្ម័គ្រចិត្តឡើងពន្យល់ពីអ្វីដែលខ្លួនបានរៀន ។ តើការទទួលទានរបស់សិស្សត្រឹមត្រូវតាមតម្រូវការនៃតារាងស្តីពីរបបអាហារដែលប្រកបដោយសុខភាពហើយឬនៅ? តើម្ហូបអាហារចំនួនប៉ុន្មានមុខដែលមាននៅក្នុងក្រុមម្ហូបនៃតារាងមុខម្ហូបខាងក្រោមដែលសិស្សបានទទួលទាន? តើសិស្សអាចធ្វើយ៉ាងដូចម្តេចដើម្បីឲ្យប្រាកដថាខ្លួនបានទទួលទានអាហារដែលប្រកបដោយតុល្យភាព?

លំនាំបង្រៀន

ការផ្តើមបង្រៀន (៥-១០នាទី)

មុនពេលចាប់ផ្តើមមេរៀន គ្រូបង្ហាញពីវត្ថុបំណងនៃមេរៀនសម្រាប់ថ្ងៃនេះ ។ គ្រូឲ្យសិស្សពិភាក្សាថាតើប្រជាជនទទួលរងការឈឺចាប់ពីការអត់អាហារ និងការខ្វះជីវជាតិ នៅក្នុងរយៈកាលនៃរបបខ្មែរក្រហមយ៉ាងណាខ្លះនិងអំពីសារសំខាន់នៃជីវជាតិនិងផលប៉ះពាល់នៃការខ្វះចំណីអាហារ ។ (សូមមើល គេហទំព័រអំពីសុខភាពនិងចំណីអាហារនិងអង្គការទាំងឡាយដែលមានរាយឈ្មោះនៅចុងនៃសៀវភៅនេះ ។ គ្រូពិភាក្សាអំពីជំងឺដែលបណ្តាលមកពីការខ្វះជីវជាតិហើយសួរសំណួរទៅសិស្សថា ៖ ហេតុអ្វី បានជារបបអាហារដែលមានចំនួនកំណត់ច្បាស់លាស់មានសារសំខាន់? តើរបបអាហារល្អមានអ្វីខ្លះ? តើរបបអាហារមិនល្អមានផលប៉ះពាល់ដល់សុខភាពនិង សុខុមាលភាពសង្គមដូចម្តេចខ្លះ?

ការបង្រៀន (១៥-៤៥នាទី)

(**កំណត់ចំណាំ ៖** ដោយសារចំណីអាហារមិនមានលក្ខណៈដូចគ្នានៅកម្ពុជា គ្រូត្រូវតែផ្តោតអារម្មណ៍ទៅលើលទ្ធភាពដែលសិស្សមិនមានជម្រើសច្រើន ចំពោះការកំណត់ម្ហូបអាហារឲ្យបានច្បាស់លាស់ ។ គ្រូអាចរំលងសកម្មភាពនេះដោយសាររឿងរ៉ាវនេះអាចជាបញ្ហារសើបមួយ អាស្រ័យទៅលើបញ្ហាជាក់ស្តែងដែលអាចកើតមានឡើងនៅតាមតំបន់ផ្សេងៗគ្នា ។)

សិស្សសម្ភាសជាមួយឪពុកម្តាយ ហើយសរសេរកថាខណ្ឌមួយអំពីរបៀបធ្វើឲ្យប្រសើរឡើងនូវរបបចំណីអាហារ និងជីវជាតិសម្រាប់អ្នកដែលនៅរស់រានមានជីវិត ដើម្បីធ្វើឲ្យសុខភាពរបស់គាត់មានលក្ខណៈប្រសើរឡើងបន្ទាប់ពីរបបខ្មែរក្រហម ។

សំយោគ (១៥-២៥នាទី)

គ្រូឲ្យសិស្សចែករំលែកការណែនាំអំពីរបបអាហារដែលមានជីវជាតិ ជាមួយសិស្សដទៃទៀតនៅក្នុងថ្នាក់ហើយគ្រូវាយតម្លៃការសិក្សារបស់សិស្សនៅក្នុងពេលនេះ ។

មេរៀនទី៤ ៖ ការសិក្សាប្រៀបធៀបអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរ-លំហាត់ប្រៀបធៀប

វត្ថុបំណង

១) សិស្សសិក្សាឲ្យកាន់តែស៊ីជម្រៅថែមទៀត អំពីបទពិសោធន៍របស់ប្រជាជននៅក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

២) សិស្សពន្យល់មិត្តរួមថ្នាក់ អំពីបទពិសោធន៍របស់ប្រជាជននៅក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

៣) សិស្សប្រៀបធៀបអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅកម្ពុជា ជាមួយអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរផ្សេងៗទៀតដែលកើតមាននៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រសាកលលោក ។

៤) សិស្សវិភាគនិងវាយតម្លៃអំពីប្រវត្តិរបស់ជនរងគ្រោះនៃរបបខ្មែរក្រហម និងបទពិសោធន៍របស់ជនរងគ្រោះនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍និងឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរ ដែលកើតមានឡើងនៅក្នុងប្រទេសផ្សេងទៀត ។

សម្ភារៈឧបទេស : តារាងប្រៀបធៀប សៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រ សៀវភៅសម្រាប់កត់ត្រា អត្ថបទ សៀវភៅនិងប្រភពធនធានផ្សេងៗទៀតដែលទាក់ទងនឹងប្រធានបទនេះ ។

ប្រធានបទទី១ : ប្រទេសកម្ពុជា : របបខ្មែរក្រហម

បរិបទប្រវត្តិសាស្ត្រ : សិស្សអាចត្រឡប់ទៅមើលសៀវភៅកត់ត្រា សៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រនិងការសិក្សាពីមុនមក ។

សកម្មភាពរបស់ជនរងគ្រោះ : សិស្សអាចត្រឡប់ទៅមើលសកម្មភាពរបស់ជនរងគ្រោះនៅក្នុងជំពូក១ (មេរៀនទី១) ជំពូក៥ (មេរៀនទី២) និងជំពូក៧ (មេរៀនទី២) នៅក្នុងសៀវភៅលំហាត់ ។ សិស្សអាចត្រឡប់ទៅមើលសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រនិងឯកសារផ្សេងៗបន្ថែមទៀត ។

ប្រធានបទទី២ : អាល្លឺម៉ង់

បរិបទប្រវត្តិសាស្ត្រ: ពាក់កណ្តាលសតវត្សរ៍ទី២០ ឆ្នាំ១៩៤៥

សម្រាប់ប្រជាជនអាល្លឺម៉ង់ភាគច្រើន បរាជ័យរបស់ប្រទេសអាល្លឺម៉ង់នៅក្នុងសង្គ្រាមលោកលើកទីមួយគឺជាភាពអាម៉ាស់និងជាការអាប់ឱនកិត្តិយសជាតិជាទីបំផុតមួយ ។ បរាជ័យនេះបានក្លាយជាលទ្ធផលនៃការបាត់បង់អំណាចភាពអាម៉ាស់ដ៏យូរអង្វែង និងការសងបំណុលផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចទៅឲ្យប្រទេសអឺរ៉ុបជាច្រើនទៀត ។ បរាជ័យនេះបាននាំទៅដល់ការរៀបចំបង្កើតរដ្ឋាភិបាលបែបលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យមួយ ប៉ុន្តែដោយសារតែភាពគ្មានការងារធ្វើដ៏ធំអតិផរណានិងអស្ថិរភាពផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច បណ្តាលឲ្យមានការទាមទារសម្រាប់ទិសដៅថ្មី និងនិយមន័យថ្មីមួយទៀតសម្រាប់ប្រទេសអាល្លឺម៉ង់ ។ បរាជ័យរបស់អាល្លឺម៉ង់ក្នុងសង្គ្រាមលោកលើកទីមួយជាមួយនឹងឱនភាពសេដ្ឋកិច្ចបានជំរុញឲ្យប្រជាជនអាល្លឺម៉ង់ធ្វើការស្វែងរកនូវមនោគមន៍វិជ្ជាថ្មី ដែលនឹងអាចជួយបន្រ្ទបបន្រ្ទម និងផ្តល់នូវក្តីសង្ឃឹមថ្មីសម្រាប់ប្រជាជនអាល្លឺម៉ង់ ។ ក្រុមនិយមឆ្វេងស្តាំបានធ្វើការតស៊ូ ដើម្បីការគ្រប់គ្រងដែលស្វែងចេញសម្រាប់ភាពស្មោះត្រង់របស់ប្រជាជនអាល្លឺម៉ង់ទាំងអស់ ។ ក្រោយពីការតស៊ូអស់រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំ ក្រុមណាហ្ស៊ីដែលស្ថិតនៅក្រោមការដឹកនាំរបស់ អាល់ដូហ្វ អ៊ីត្លែ បានសម្រេចក្តោបក្តាប់អំណាចដែលទទួលបានពីអ្នកបោះឆ្នោតនៅក្នុងប្រទេសអាល្លឺម៉ង់ ។ ក្នុងកិច្ចប្រឹងប្រែងបន្រ្ទបបន្រ្ទមប្រទេសដឹកនាំដោយគណបក្សណាហ្ស៊ី មេដឹកនាំបក្សណាហ្ស៊ីរូបនេះបានជឿលើទ្រឹស្តីបំលាស់ប្តូរគោលនយោបាយជាតិ ពន្ធុនិងទ្រឹស្តីវិទ្យាសាស្ត្រដែលមិនពិត ។ ទ្រឹស្តីទាំងនេះត្រូវបានប្រើសម្រាប់បន្រ្ទបបន្រ្ទមប្រជាជនអាល្លឺម៉ង់ ឲ្យស្ថិតនៅក្រោមមនោគមន៍វិជ្ជាមួយដែលត្រូវបានគេហៅថាភាពបរិសុទ្ធនៃជាតិពន្ធុ មោទនភាពជាតិ និងបរាជ័យរបស់សត្រូវផ្ទៃក្នុង និងសត្រូវបរទេសរបស់អាល្លឺម៉ង់ ។

ដោយស្ថិតនៅក្រោមស្លាកភាពបរិសុទ្ធនៃពូជសាសន៍ មោទនភាពជាតិ និងការស្តារកិត្តិយសជាតិអាល្លឺម៉ង់ឡើងវិញ ក្រុមណាហ្ស៊ីបានបង្កើតកម្មវិធីជាច្រើនប្រភេទដើម្បីរៀបចំសង្គមអាល្លឺម៉ង់ឡើងវិញជាថ្មីម្តងទៀត ។ ក្រុម

ណាហ្ស៊ី បានប្រមូលផ្តុំប្រជាជនអាល្លឺម៉ង់ឲ្យស្ថិតនៅពីក្រោយបុព្វហេតុរបស់ខ្លួន ដោយចាត់ទុកមនុស្សមួយចំនួនថាជាមនុស្សអាក្រក់ និងជាដើមហេតុនៃបញ្ហារបស់អាល្លឺម៉ង់ ។ ជនជាតិ ជ្វីហ្វ (Jews) ជីពស៊ីស (Gypsies) និងប្រជាជនស្លាវិក (Slavic) គឺស្ថិតនៅក្នុងចំណោមក្រុមមនុស្សដទៃទៀតដែលត្រូវបានចាត់ទុកជាមនុស្សអាក្រក់ ។ ការវាយប្រហារលើក្រុមប្រជាជនទាំងនេះគឺជាដំណាក់ការដំបូងបង្អស់នៃគម្រោងការរបស់ក្រុមណាហ្ស៊ី ក្នុងការធ្វើឲ្យ “ប្រជាជាតិអាល្លឺម៉ង់” មានភាពបរិសុទ្ធ ។

ប្រជាជនអាល្លឺម៉ង់ត្រូវបានជំរុញលើកទឹកចិត្តឲ្យមានភាពស្អប់ខ្ពើមលើជនជាតិជ្វីហ្វ ដែលមិនត្រូវបានឲ្យតម្លៃជាមនុស្សក្នុងសង្គម និងត្រូវបានទុកដោយឡែកឲ្យនៅឆ្ងាយពីសង្គម ។ ជនជាតិជ្វីហ្វត្រូវបានតម្រូវឲ្យពាក់រូបសញ្ញា “ផ្កាយ” នៅខាងក្រៅសម្លៀកបំពាក់របស់ខ្លួនដើម្បីធ្វើការសម្គាល់ជនជាតិជ្វីហ្វ ឲ្យដាច់ដោយឡែកពីប្រជាជនដទៃផ្សេងទៀត ។ ការប្រកបរបររកស៊ីរបស់ជនជាតិជ្វីហ្វត្រូវបានបដិសេធ និងដកហូត ។ ជនជាតិជ្វីហ្វទាំងអស់ត្រូវបានបង្ខំឲ្យផ្លាស់ទៅរស់នៅក្នុងជំរំប្រមូលផ្តុំដាច់សង្វែងមួយដែលមានភាពងាយស្រួលក្នុងការគ្រប់គ្រង ។ ជនជាតិជ្វីហ្វត្រូវបានពណ៌នាថាជាមនុស្សកាចសាហាវ ។

ជាមួយនឹងការចាប់ផ្តើមនៃសង្គ្រាមលោកលើកទី២ និងការកាន់កាប់លើទ្វីបអឺរ៉ុប និងដែនដីសូវៀត ក្រុមណាហ្ស៊ី មានផែនការពង្រីកបន្ថែមទៀតនូវផែនការធ្វើឲ្យបរិសុទ្ធជនជាតិអាល្លឺម៉ង់នៅក្នុងតំបន់កាន់កាប់ខាងលើនេះ ។ កងសន្តិសុខពិសេសត្រូវបានបញ្ជូនទៅកាន់តំបន់កាន់កាប់ទាំងនោះ ក្នុងគោលបំណងរៀបចំការសម្លាប់ក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំលើជនជាតិជ្វីហ្វ ។

នៅថ្ងៃទី២០ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៤២ សមាជិកបក្សណាហ្ស៊ី និងមេដឹកនាំរបស់រដ្ឋាភិបាលមួយចំនួនបានជួបជុំគ្នាដើម្បីពិភាក្សាលើ “ដំណោះស្រាយចុងក្រោយ” ទាក់ទងទៅនឹងបញ្ហារបស់ជនជាតិជ្វីហ្វ” ។ “ដំណោះស្រាយចុងក្រោយ” បានក្លាយជាសញ្ញាសម្គាល់របស់ក្រុមណាហ្ស៊ីសម្រាប់ការសម្លាប់ក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំលើជនជាតិជ្វីហ្វនៅទ្វីបអឺរ៉ុបដែលបានគ្រោងទុកជាមុន និងដែលធ្វើឡើងដោយមានចេតនា ។ ឧត្តមសេនីយ៍ រីនហាត ហេយឌ្រីច (Reinhard Heydrich) បានស្នើថា ជនជាតិជ្វីហ្វ ចំនួន១១លាននាក់ដែលមកពីប្រទេសចំនួន២០ក្នុងទ្វីបអឺរ៉ុបនឹងត្រូវសម្លាប់នៅក្នុងផែនការនេះ ។ ដំណោះស្រាយចុងក្រោយ គឺជាគោលនយោបាយរបស់រដ្ឋាភិបាលអាល្លឺម៉ង់ក្នុងការសម្លាប់រង្គាលនូវពូជសាសន៍មួយទាំងស្រុង ដោយប្រើប្រាស់ជំរំប្រមូលផ្តុំដែលគ្រប់គ្រងដោយរដ្ឋ ។ បុរសស្ត្រី និងកុមារ ជនជាតិជ្វីហ្វ ត្រូវបានដឹកជញ្ជូនតាមរថភ្លើង មកពីគ្រប់ប្រទេសទាំងអស់ក្នុងទ្វីបអឺរ៉ុបទៅកាន់ជំរំ អូស្វិច (Auschwitz) ទ្រីប្លីកា (Treblinka) និងមូលដ្ឋានសម្លាប់សំខាន់ៗបួនកន្លែងទៀតដែលកាន់កាប់ដោយអាល្លឺម៉ង់ នៅក្នុងប្រទេសប៉ូឡូញ ។ រហូតមកដល់ឆ្នាំ១៩៤៥ អាល្លឺម៉ង់ និងសហការីរបស់ខ្លួនបានសម្លាប់ ឬបានបង្កឲ្យមានការសម្លាប់មកលើជនជាតិជ្វីហ្វរហូតដល់ទៅ៦លាននាក់ ។ សហគមន៍រាប់រយរបស់ជនជាតិជ្វីហ្វនៅអឺរ៉ុបដែលខ្លះមានអាយុកាលជាច្រើនសតវត្សរ៍មកហើយត្រូវបានរលាយសាបសូន្យជារៀងរហូត ។

សតវត្សរ៍នៃការរើសអើងសាសនាប្រឆាំងនឹងជនជាតិជ្វីហ្វនៅក្នុងទ្វីបអឺរ៉ុប ដែលកាន់សាសនាគ្រិស្តត្រូវបានពង្រីងឡើងវិញ ដោយគោលនយោបាយប្រឆាំងនឹងជនជាតិជ្វីហ្វតាមបែបសម័យទំនើបមួយ ដែលវិវត្តចេញមកពីការរួមផ្សំគ្នានៃគំនិតជាតិនិយមជ្រុលហួសហេតុ អសន្តិសុខផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ ភាពភ័យខ្លាចចំពោះមនោគមន៍វិជ្ជាកុម្មុយនីស្ត

និងវិទ្យាសាស្ត្រនៃការពិនិត្យមើលជាតិសាសន៍ដែលបានផ្តល់ជាកម្លាំងបន្ថែមដល់ដំណើរការនៃការកាប់សម្លាប់ជនជាតិជ្វីហ្វ ។

សេចក្តីដកស្រង់របស់ជនរងគ្រោះ

(ជនជាតិជ្វីហ្វនិងប្រជាជនដទៃទៀតដែលជាមុខសញ្ញារបស់ក្រុមណាហ្ស៊ី ត្រូវបានបញ្ជូនឲ្យទៅរស់នៅក្នុងជំរំប្រមូលផ្តុំដើម្បីជួយសម្រួលដល់ការគ្រប់គ្រងលើជនជាតិជ្វីហ្វ និងការដឹកជញ្ជូនជនជាតិជ្វីហ្វទៅកាន់ជំរំឃុំឃាំងឬជំរំពលកម្មដោយបង្ខំ ។ ជាញឹកញាប់អ្នកដែលមិនអាចធ្វើការបានដោយសារតែវ័យចាស់ជរា ជំងឺ ឬពិការភាពត្រូវបានសម្លាប់ចោល ។ ការងារពលកម្មគឺជាឱកាសមួយសម្រាប់បង្ហាញតម្លៃរបស់ខ្លួនទៅកាន់អ្នកចាប់ចង ។ ម្យ៉ាងវិញទៀតនេះគឺជាហេតុផលតែមួយគត់ដែលអ្នកខ្លះអាចរួចរស់ជីវិតបាន ។ នៅចំណុចនេះ ជនរងគ្រោះបានពិពណ៌នានូវបទពិសោធន៍មួយនៅឯរោងចក្រ កាត់ដេរ ជាកន្លែងដែលនាងត្រូវបានបង្ខំឲ្យធ្វើការងារ) ។

គាត់កើតនៅក្នុងគ្រួសារជនជាតិជ្វីហ្វមួយ ដែលមានជីវភាពមធ្យមនៅទីក្រុងមួយក្នុងប្រទេសប៉ូឡូញ ដែលជាទីក្រុងមួយល្បីល្បាញខាងសិប្បកម្មវាយនភណ្ឌរបស់ប្រទេសប៉ូឡូញ ។ នាងចាប់ផ្តើមចូលរៀននៅសាលាសាធារណៈក្នុងប្រទេសប៉ូឡូញ ប៉ុន្តែក្រោយមកក៏ចូលរៀននៅក្នុងសាលាកាតូលិក សម្រាប់សិស្សស្រី ។ មេដឹកនាំសាសនារបស់ជនជាតិជ្វីហ្វ ត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យចូលបង្រៀនសិស្សជនជាតិជ្វីហ្វសម្រាប់មុខវិជ្ជាសាសនា ។

បន្ទាប់ពីត្រូវបានផ្លាស់ទៅកាន់ជំរំប្រមូលផ្តុំបីលស្កូ (Bielsko) ខ្ញុំត្រូវបានបញ្ជូននៅឆ្នាំ១៩៤២ ឲ្យទៅធ្វើការនៅរោងចក្រវាយនភណ្ឌនៅបូលខិនហាន (Bolkenhain), ក្នុងទីក្រុងស៊ីលីសៀ (Silesia) ។ ទោះបីជាមានភាពអត់ឃ្លាននិងការងារពលកម្មធ្ងន់ធ្ងរយ៉ាងណាក្តី ក៏អ្នកជាប់ឃុំឃាំងទាំងអស់ចេះជួយយកអាសាគ្នាទៅវិញទៅមក ។ អ្នកទទួលការខុសត្រូវជនជាតិអាល្លឺម៉ង់ម្នាក់គឺអ្នកស្រី ខេ បានជួយជីវិតរបស់ខ្ញុំ ។ ខ្ញុំបានធ្លាក់ខ្លួនឈឺនិងត្រូវបានបញ្ជូនទៅកាន់មន្ទីរពេទ្យនៅក្នុងជំរំ ។ អ្នកស្រីដឹងថាកងសន្តិសុខ នឹងធ្វើការត្រួតពិនិត្យហើយសម្លាប់អ្នកជំងឺចោលដោយប្រើផ្សែងពុល ។ អ្នកស្រី ខេ អៀវខ្ញុំមកកាន់ រោងចក្រវិញ ដោយចាប់យកកីតម្បាញរបស់ខ្ញុំហើយដាក់ខ្ញុំឲ្យអង្គុយនៅពីមុខកីនោះ ។ ខ្ញុំវង្វេងស្មារតី ដោយសារតែជំងឺគ្រុនក្តៅ ប៉ុន្តែខ្ញុំបានគេចផុតពីការតាមដាន ។

ចម្លើយដកស្រង់របស់ជនរងគ្រោះ

(ជនជាតិ ជ្វីហ្វ ជីពស៊ីស និង ជនជាតិស្លាវិក រួមនិងក្រុមមនុស្សជាច្រើនទៀតដែលជាមុខសញ្ញារបស់ក្រុមណាហ្ស៊ី ត្រូវបានប្រមូលផ្តុំ និងយកទៅដាក់នៅក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំងសម្រាប់ធ្វើជាទាសករពលកម្មនិងសម្លាប់ចោល ។ មន្ទីរឃុំឃាំងដែលត្រូវបានពិពណ៌នាក្នុងចម្លើយដកស្រង់នេះមានឈ្មោះថា ម៉ាជដានេក (Majdanek)) ។

យើងបានទៅដល់ម៉ាជដានេកនៅក្នុងខែកក្កដា ។ ខ្ញុំគិតថានៅខែសីហា ឆ្នាំ១៩៤៣ ។ យើងត្រូវតែឈរជីកប្រឡាយ ហើយឪពុករបស់ខ្ញុំឈរជីកបន្ទាប់ពីខ្ញុំ ។ ឪពុករបស់ខ្ញុំក៏ជាអ្នកទោសដូចខ្ញុំដែរ ។ បុរសជនជាតិប៉ូឡូញម្នាក់បានដើរកាត់កន្លែងខ្ញុំធ្វើការ ស្រាប់តែភ្លាមនោះបុរសនោះបានទាញយកដុំថ្មគប់ចំឪពុករបស់ខ្ញុំ ។ ដុំថ្មនោះបានប៉ះចំជើងរបស់គាត់ ។ ពេលនោះខ្ញុំមិនដឹងថាជើងរបស់គាត់បាក់ឬក៏យ៉ាងណាទេ ។ នៅពេលយប់ ពេលយើងដើរត្រឡប់មកបន្ទាយទាហានវិញ ឪពុករបស់ខ្ញុំមិនអាចដើរបានឡើយ ។ ដូច្នេះខ្ញុំនិងមិត្តភក្តិត្រូវតែគ្រាហ៍គាត់ឬពេលខ្លះអៀវគាត់ ។ ខ្ញុំបាននាំគាត់ចូលក្នុងបន្ទាយ ហើយដាក់គាត់ឲ្យដេកសណ្តូកជើង ។ គ្រាន់តែក្នុងរយៈពេលមួយភ្លែតសោះ ជើង

របស់គាត់បានហើមធំឡើង ។ ឃើញដូច្នេះ បុរសម្នាក់បាននិយាយថា យើងគួរតែទៅហៅពេទ្យឬនរណា ម្នាក់មកជួយ ។ នៅទីនោះ អ្នកទាំងអស់គ្នាហៅគ្រូពេទ្យថា “សាន់នីតឺ” (Sanitaer) ។ សម្រាប់ខ្ញុំនៅពេលនោះ ខ្ញុំមិនដឹងថាមានរឿងអ្វីកើតឡើងនោះទេ នៅពេលដែលមានមនុស្សឈឺ ។ ខ្ញុំមិននឹកស្មានថា មានរឿងដូច្នេះកើតឡើងឡើយ ។ ខ្ញុំគិតថានៅពេលមាននរណាម្នាក់ឈឺ នោះគ្រូពេទ្យនឹងមកធ្វើការព្យាបាល ។ បុរសដែលមកពិនិត្យឪពុកខ្ញុំ គាត់ពាក់អាវពេទ្យដែលមានរូបសញ្ញាបូកពណ៌ក្រហម ។ ពេលឃើញសភាពរបស់ឪពុកខ្ញុំហើយ បុរសនោះក៏នាំឪពុកខ្ញុំចេញទៅ ដោយបុរសនោះបាននិយាយទៅកាន់ឪពុកខ្ញុំថា “អ្នកដឹងទេថា អ្នកត្រូវតែទៅមន្ទីរពេទ្យ” ។ បុរសនោះបាននិយាយមកកាន់ខ្ញុំថា គេនឹងនាំឪពុកខ្ញុំមកវិញនៅថ្ងៃស្អែក ។ ចាប់ពីពេលនោះមក ខ្ញុំមិនដែលបានជួបឪពុករបស់ខ្ញុំទៀតឡើយ ។ យ៉ាងណាមិញ បុរសជនជាតិប៉ូឡូញនោះមិនមានហេតុផលអ្វីដែលត្រូវយកដុំថ្មមកគប់លើនរណាម្នាក់ឡើយ ។ ឪពុកខ្ញុំគ្រាន់តែឈរនៅមួយកន្លែងសោះ ។ ដុំថ្មនោះគួរតែគប់មកចំខ្ញុំ ប៉ុន្តែវាបែរជាចំឪពុកខ្ញុំទៅវិញ ដែលធ្វើឲ្យខ្ញុំមានភាពសោកស្តាយជាខ្លាំង ។

ចម្លើយដកស្រង់របស់ជនរងគ្រោះ

(ជនជាតិជ្វីហ្វ ជីពស៊ី និងជនជាតិស្លាវិក រួមនិងក្រុមមនុស្សជាច្រើនទៀតដែលជាមុខសញ្ញារបស់ក្រុមណាហ្ស៊ីត្រូវបានប្រមូលផ្តុំ និងយកទៅដាក់នៅក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំងសម្រាប់ធ្វើជាទាសករពលកម្មនិងសម្លាប់ ។ នៅពេលនេះជនរងគ្រោះនឹងពិពណ៌នាអំពីការមកដល់ការជ្រើសរើស និងការបែកគ្នាពីក្រុមគ្រួសាររបស់គាត់នៅមន្ទីរឃុំឃាំងមួយនៅអូសស្វិច) ។

យើងបានមកដល់ អូសស្វិច នៅពេលយប់ជ្រៅ ។ នៅពេលយើងមកដល់ ទ្វាររបងក៏របើក ហើយយើងបានឮសំឡេងមនុស្សស្រែក សំឡេងឆ្កែព្រុស និងសំឡេងវាយដំទាត់ធាក់របស់អ្នកយាម និងមន្ត្រីប៉ូលីសដែលធ្វើការឲ្យក្រុមណាហ្ស៊ី នៅខាងលើ ។ ឃើញដូច្នេះ យើងក៏នាំគ្នាចេញពីរថភ្លើង ។ រំពេចនោះ អ្វីៗទាំងអស់កើតឡើងយ៉ាងរហ័សមនុស្សរត់ពីឆ្វេងទៅស្តាំឬពីស្តាំទៅឆ្វេង ។ ប្តីបែកពីប្រពន្ធ កូនក្មេងរបូតដៃវង្វេងពីម្តាយរបស់វា ហើយក្រុមមនុស្សចាស់ត្រូវបានដេញវាយធ្វើបាបដូចជាសត្វធាតុ ។ ចំណែកឯអ្នកជំងឺនិងជនពិការទទួលការគំរាមកំហែង និងទាត់ឲ្យនៅមួយកន្លែងដូចសំរាម ។ ក្រោយមកអ្នកទាំងអស់ក៏ត្រូវគ្រវែងឲ្យទៅម្ខាងទាំងអស់គ្នាជាមួយនឹងវ៉ាលិសដែកនិងហិប ។ ម្តាយរបស់ខ្ញុំបានរត់មកឱបស្មាខ្ញុំហើយប្រាប់ខ្ញុំថា “ម៉ែមិនអាចជួបកូនបានទៀតឡើយ មើលប្អូនប្រុសរបស់ឯងផង” ។

ចម្លើយដកស្រង់របស់ជនរងគ្រោះ

(ជនជាតិជ្វីហ្វ ត្រូវបានជម្លៀសចេញពីកន្លែងរស់នៅរបស់ខ្លួននៅតាមទីក្រុងជាច្រើន ហើយត្រូវបានបង្ខំឲ្យទៅរស់នៅក្នុងជំរំប្រមូលផ្តុំ ដើម្បីដាក់ជនជាតិជ្វីហ្វឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីសង្គម និងដើម្បីផ្តល់ភាពងាយស្រួលក្នុងការគ្រប់គ្រងជនជាតិជ្វីហ្វទាំងអស់នេះ ។ នៅពេលនេះជនរងគ្រោះនឹងពិពណ៌នាអំពីការដើរស្វែងរកចំណីអាហារនៅក្នុងព្រៃ ដើម្បីស្រោចស្រង់ជីវិតបន្ទាប់ពីលួចរត់ចេញពីជំរំប្រមូលផ្តុំ ហូរ៉ូឆូវ (Horochow)) ។

ខ្ញុំមិនដឹងថា ខ្ញុំអាចរស់នៅក្នុងព្រៃដោយរបៀបណានោះទេ ប៉ុន្តែអំឡុងពេលនោះគឺពិតជាអស្ចារ្យណាស់សម្រាប់ខ្ញុំ ។ នៅពេលដែលមនុស្សម្នាក់ឃ្លាននិងអស់សង្ឃឹម អ្នកនោះនឹងក្លាយជាមនុស្សច្នៃប្រឌិត ។ ទោះបីជាពេលនេះខ្ញុំនឹងនិយាយពីបទពិសោធន៍នាពេលនោះក៏ដោយ ក៏ខ្ញុំខ្លួនឯងស្ទើរតែមិនជឿដែរ ។ ខ្ញុំបានហូបដង្កូវ សត្វល្អិត និងអ្វី

ទាំងអស់ដែលខ្ញុំអាចដាក់ចូលក្នុងមាត់របស់ខ្ញុំបាន ។ ខ្ញុំមិនស្គាល់អ្វីទាំងអស់នៅក្នុងព្រៃ ពេលខ្លះខ្ញុំធ្លាក់ខ្លួនឈឺធ្ងន់ ។ នៅក្នុងនោះមានផ្សិតព្រៃ ហើយខ្ញុំក៏ដឹងថាផ្សិត ទាំងនោះគឺជាផ្សិតពុលដែរ ។ ប៉ុន្តែខ្ញុំមិនដឹងថាផ្សិតមួយណាពុលនោះទេ ហើយក្រោយមកខ្ញុំក៏ធ្លាក់ខ្លួនឈឺ ។ ពោះរបស់ខ្ញុំគឺពោរពេញទៅដោយបញ្ហា ប៉ុន្តែខ្ញុំនៅតែព្យាយាមស្វែងរកអ្វីមកដាក់ក្នុងមាត់របស់ខ្ញុំ ពីព្រោះថាខ្ញុំត្រូវការអ្វីហូប ។ ខ្ញុំដងទឹកភក់ពីគ្រប់កន្លែងទាំងអស់ដែលខ្ញុំអាចស្វែងរកបានយកមកផឹក ។ ពេលខ្លះ ខ្ញុំបានលួចចូលទៅក្នុងបន្ទប់ដាក់ដំឡូងបារាំងនៅក្រោមដី ដែលក្រុមកសិករបានធ្វើនៅជុំវិញភូមិរបស់គេ ហើយកន្លែងនេះគឺជាទីកន្លែងដ៏ល្អមួយសម្រាប់លាក់ខ្លួន ព្រោះតែបន្ទប់នេះធ្វើឲ្យមានភាពកក់ក្តៅនៅរដូវរងា ។ ប៉ុន្តែនៅក្នុងបន្ទប់នោះពោរពេញទៅដោយសត្វកណ្តុរ ហើយបើនិយាយពីរឿងនេះ ខ្ញុំបានហូបសត្វកណ្តុរទាំងរស់ ។ ជាក់ស្តែងខ្ញុំពិតជាចង់រស់ណាស់ ។ ខ្ញុំបានប្រព្រឹត្តនូវសកម្មភាពជាច្រើនដែលពិបាកនឹងបរិយាយ ។ ខ្ញុំបានហូបអ្វីៗដែលគ្មាននរណាម្នាក់អាចនឹកស្មានដល់ ។ យ៉ាងណាមិញ ខ្ញុំអាចរស់រានមានជីវិតរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។ ខ្ញុំក៏មិនដឹងថាមូលហេតុអ្វីដែលធ្វើឲ្យខ្ញុំនៅមានជីវិតដែរ ។ ខ្ញុំនៅតែសួរខ្លួនឯងរហូត ។

ប្រធានបទទី៣ : អ៊ីរ៉ាក់

សាសនា: ម៉ូស្លីម ៩៧ភាគរយ, គ្រិស្ត និងសាសនាដទៃទៀត ៣ភាគរយ

ប្រភេទជនជាតិ: អារ៉ាប់៧៥-៨០ ភាគរយ, ជនជាតិឃឺដ (Kurdish) ១៥-២០ ភាគរយ, ជនជាតិ ទៀកុម៉ាន (Turkoman) ជនជាតិអាស៊ីរៀន (Assyrian) និងជនជាតិដទៃទៀតសរុប ៥ ភាគរយ ។

បរិបទប្រវត្តិសាស្ត្រ: ទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៨០

ក្នុងអំឡុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៨០ អ៊ីរ៉ង់និងអ៊ីរ៉ាក់បានធ្វើសង្គ្រាមនឹងគ្នា ។ ក្នុងសង្គ្រាមនេះជនជាតិឃឺដទាំងអស់ដែលស្ថិតនៅក្នុងភូមិភាគខាងជើង បានធ្វើការការពារគ្រប់គ្រងយ៉ាងខ្លាំងក្លានៅលើដែនដីរបស់ខ្លួន ហើយក៏បានធ្វើការចងសម្ព័ន្ធមិត្តជាមួយនឹងប្រទេសអ៊ីរ៉ង់ ជាប្រទេសជិតខាង (ដែលកំពុងតែធ្វើសង្គ្រាមជាមួយអ៊ីរ៉ាក់) ។ រដ្ឋាភិបាលអ៊ីរ៉ាក់ដែលដឹកនាំដោយ សាដាម ហ៊ូសេន (Saddam Hussein) មានអារម្មណ៍ថាខ្លួនកំពុងតែស្ថិតនៅក្រោមការគំរាមកំហែងដោយសារតែការពង្រីកទីតាំងយ៉ាងលឿនរបស់ជនជាតិឃឺដ ហើយក៏សម្រេចធ្វើការគ្រប់គ្រងទៅលើតំបន់ដែលជនជាតិឃឺដកំពុងតែកាន់កាប់ ។ រដ្ឋាភិបាលអ៊ីរ៉ាក់បានប្រកាសថា ជនជាតិឃឺដទាំងអស់ដែលរស់នៅក្នុង "តំបន់ហាមឃាត់" មួយចំនួននឹងត្រូវសម្លាប់ចោល ។ យុទ្ធនាការនេះត្រូវបានស្គាល់ថាជាយុទ្ធនាការ "អាន់ហ្វាល"(Anfal) ហើយជាយុទ្ធនាការ ដែលបង្ហាញអំពីដំណោះស្រាយរបស់រដ្ឋាភិបាលចំពោះបញ្ហាជនជាតិឃឺដ ។

កងទ័ពអ៊ីរ៉ាក់បានបាញ់កាំភ្លើងធំ ទម្លាក់គ្រាប់បែក និងប្រើប្រាស់អាវុធជីវសាស្ត្រមកលើអ្នកភូមិជនជាតិឃឺដរាប់ពាន់នាក់ ។ នៅចន្លោះខែកុម្ភៈនិងខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៨៨ ដោយការប៉ាន់ស្មានមានភាពខុសគ្នា ជនជាតិឃឺដប្រមាណពីប្រាំម៉ឺនទៅមួយសែនប្រាំបីម៉ឺននាក់ ត្រូវបានសម្លាប់នៅក្នុងអំឡុងពេលនៃ យុទ្ធនាការប្រឆាំងនឹងជនជាតិឃឺដ ។ ពាក្យ "អាន់ហ្វាល" មានន័យជាភាសាអារ៉ាប់ថា "ពូកស្អុយរលួយ" ដែលពាក្យនេះគឺជាយុទ្ធនាការយោធា ដំណាក់ការទី៨ប្រឆាំងនឹងជនជាតិឃឺដនៅអ៊ីរ៉ាក់ ។ ជនជាតិឃឺដជាច្រើននាក់បានស្លាប់ដោយសារឧស្ម័នពុល ។ ទោះបីជាយុទ្ធនាការនេះជាជម្លោះរវាងកងកម្លាំងយោធាអ៊ីរ៉ាក់ជាមួយនិងកងកម្លាំងឃឺដក៏ដោយ ក៏យុទ្ធនាការ "អាន់ហ្វាល" នេះបានបណ្តាលឲ្យ

មានការសម្លាប់រង្គាល និងការបាត់ខ្លួនរបស់ជនជាតិឃឺដរាប់រយពាន់នាក់ ហើយបានបំផ្លាញភូមិឋានប្រមាណចំនួនពីរពាន់ភូមិ ។ លើសពីនេះ អ្នកភូមិរាប់រយពាន់នាក់ត្រូវបានផ្លាស់ទីកន្លែង ។

សាក្សី (ឈ្មោះត្រូវបានដាក់ឲ្យ)

ឆ្នាំកំណើតៈ ១៩៥៤

មុខរបរៈ កសិករ

ទីកន្លែងកំណើតៈ ភូមិ ខឺរីមី (Kurimi) ឃុំវីគឡាជ (Vilklage) តំបន់ដូហួក (Duhuk)

បន្ទាប់ពីធ្វើពាក្យសម្បថ សាក្សីបាននិយាយដូចតទៅៈ

ខ្ញុំបាទគឺជាប្រជាជនមួយរូបក្នុងភូមិខឺរីមី ។ នៅក្នុងយប់មួយចន្លោះពីថ្ងៃទី២៥ដល់២៦ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៨៨ យើងបានឮថាកងកម្លាំងអ៊ីរ៉ាក់នឹងធ្វើការវាយប្រហារមកលើតំបន់របស់យើង ។ ដូច្នេះយើងត្រូវតែរត់ចេញឲ្យទៅដល់ផ្លូវដែលអាចចេញពីតំបន់នេះបាន ។ ប៉ុន្តែយើងមិនអាចឆ្លងផ្លូវនេះបានទេ ។ ប្រជាជនទាំងអស់ក៏នាំគ្នាត្រឡប់មកវិញ ហើយនាំគ្នាពួននៅក្នុងរោងកសិដ្ឋាននិងរូងថ្ម ដែលយើងកំពុងរស់នៅ ។ នៅម៉ោងប្រាំព្រឹក ថ្ងៃទី២៨ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៨៨ យើងត្រូវបានកងទ័ពអ៊ីរ៉ាក់វាយ ប្រហារនិងហ៊ុមព័ទ្ធពីគ្រប់ច្រកផ្លូវទាំងអស់ ។ យើងក៏សុំធ្វើការចុះចាញ់ ។ បន្ទាប់មកកងទ័ពអ៊ីរ៉ាក់ក៏នាំយើង ត្រឡប់ទៅកាន់ភូមិរបស់យើងវិញ ។ កងទ័ពអ៊ីរ៉ាក់បានធ្វើការបែងចែកបុរស ស្ត្រីនិងកូនក្មេង ហើយក្រោយមកកងទ័ពទាំងនោះក៏យកស្ត្រីនិងកូនក្មេងចេញទៅ ។ ក្រុមបុរសជាច្រើនត្រូវបានរក្សាទុកនៅក្នុងភូមិ ហើយនាយទាហានមួយរូបបានបញ្ជាឲ្យយើងឈរក្នុងជួរតែមួយ រួចនាំយើងទៅខាងត្បូងភូមិ ដែលនៅទីនោះខ្ញុំបានឃើញទាហានចំនួន១៦នាក់ ។ នាយទាហានពីរនាក់បញ្ជាយើងទាំងអស់គ្នាឲ្យអង្គុយចុះ ក្រោយមកនាយទាហានម្នាក់ទៀតបានបញ្ជាឲ្យបាញ់យើង ។ កងទាហានទាំងអស់បានធ្វើការបាញ់រះមកលើក្រុមបុរសនៅក្នុងភូមិ ហើយយើងទាំងអស់គ្នាដួលក្រាបទៅដី ។ ក្រោយមកនាយទាហានម្នាក់បាន បញ្ជាឲ្យយើងយកកាំភ្លើងបាញ់គ្នាឯងទៅវិញទៅមក ។ នាយទាហានដែលបញ្ជាឲ្យយើងបាញ់គ្នាឯងនោះ បានធ្វើឲ្យខ្ញុំមានរបួសនៅលើថ្ពាស ។ ខ្ញុំនឹងបង្ហាញស្លាកស្នាមនេះទៅតុលាការ (តុលាការក៏បានធ្វើការពិនិត្យមើលទៅលើស្លាកស្នាមដ៏ច្បាស់នេះ) ។ ខណៈពេលដែលទាហានទាំងនោះចាកចេញផុតទៅ ខ្ញុំក៏ព្យាយាមក្រោកពីដី ហើយខ្ញុំបានឃើញឪពុកនិងបងប្អូនប្រុស រួមទាំងសាច់ញាតិរបស់ខ្ញុំផង (១៨នាក់) ដេកស្លាប់ទាំងអស់នៅលើដី ។ ខ្ញុំបានឃើញបងប្អូនជីដូនមួយរបស់ខ្ញុំមានរបួសនៅលើជើង ។ ឃើញដូច្នេះ ខ្ញុំក៏បានដាក់គាត់ចូលទៅក្នុងរណ្តៅធំមួយ ។ ស្របពេលនោះដែរ ខ្ញុំក៏បានឃើញ (ឈ្មោះត្រូវបានបញ្ជាក់) មនុស្សម្នាក់វារចេញមកពីគំនរសាកសព ។ ខ្ញុំបានដាក់បញ្ចូនបញ្ជីឈ្មោះអ្នកដែលត្រូវបានសម្លាប់នៅក្នុងកិច្ចប្រតិបត្តិការប្រហារជីវិតនេះ ។ ស្របពេលនោះខ្ញុំក៏បានឃើញពូរបស់ខ្ញុំ (ឈ្មោះត្រូវបានបញ្ជាក់) ដែលជើងម្ខាងរបស់គាត់បានបាក់ ។ បន្ទាប់មកខ្ញុំជាមួយនឹងមនុស្សម្នាក់ទៀត (ឈ្មោះត្រូវបានបញ្ជាក់) បានលាក់ខ្លួននៅក្នុងរូងថ្មមួយ ហើយ (ឈ្មោះត្រូវបានបញ្ជាក់) មនុស្សម្នាក់ទៀតក៏បានមកលាក់ខ្លួននៅទីនោះដែរ ។ យើងបានស្នាក់នៅទីនោះរហូតដល់ថ្ងៃទី៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៨៨ ដោយគ្មានអាហារនិងទឹកសម្រាប់បរិភោគឡើយ ។ ក្រោយមកទៀត យើងក៏បានធ្វើដំណើរទៅកាន់ភូមិមួយដែលនៅទីនោះមានក្នុងកងវរសេនាធំការពារជាតិជាច្រើន បានប្រាប់យើងថាមានការលើកលែងទោសហើយ ។ ឮដូច្នេះ យើងក៏បានទៅរកក្នុងកងវរសេនាធំការពារជាតិទាំងនោះ ហើយបន្ទាប់មកក្នុងកងវរសេនាធំ ក៏បាននាំយើងទៅកាន់

ទីស្នាក់ការរបស់គណបក្ស "បាស" ដែលស្ថិតក្នុងភូមិនោះ ។ ក្នុងកងវរសេនាធំទាំងនោះ បានបញ្ជូនយើងទៅកាន់ទីស្នាក់ការមេបញ្ជាការកងពលតូច ដែលនៅទីនោះយើងត្រូវបានគេវាយធ្វើបាប និងមាក់ងាយ មុនពេលយើងត្រូវបានបញ្ជូនទៅកាន់ជំរំមួយទៀត ។ នៅជំរំនោះ ខ្ញុំបានឃើញបុរសនិងស្ត្រីរាប់ពាន់នាក់ស្នាក់នៅក្នុងវិហារមួយ ។ ក្រោយមកទៀតយើងត្រូវបានបញ្ជូនទៅកាន់វាលលំហមួយ ដែលនៅទីនោះខ្ញុំបានឃើញក្មេងៗស្លាប់ជាច្រើន ហើយខ្ញុំក៏បានចូលរួមកប់សពរបស់ក្មេងទាំងនោះដែរ ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត យើងតែងតែឃើញមានរថយន្តមកយកក្រុមអ្នកកាន់សាសនាគ្រិស្ត និង យ៉ីដឌីស ចេញទៅកាន់កន្លែងផ្សេងទៀតដែលយើងមិនដឹង ។ រហូតមកដល់ពេលនេះ យើងនៅតែមិនដឹងអំពីវាសនារបស់អ្នកទាំងនោះនៅឡើយ ។

សាក្សី (ឈ្មោះត្រូវបានដាក់ឲ្យ)

មុខរបរៈ កម្មករ

សាក្សីបាននិយាយដូចខាងក្រោមបន្ទាប់ពីធ្វើពាក្យសម្បថៈ

ខ្ញុំបានចុះចាញ់ ក្រោយពីខ្ញុំត្រូវទាហានក្នុងភូមិម្នាក់ប្រាប់ខ្ញុំអំពីការលើកលែងទោស ។ ខ្ញុំត្រូវបាននាំទៅកាន់អគ្គការទទួលបន្ទុកជនជាតិឌីដភាគខាងជើង ហើយនៅទីនោះខ្ញុំត្រូវបានគេធ្វើបាប ។ បន្ទាប់ពីខ្ញុំនិងមនុស្សដទៃទៀតត្រូវបានឃុំឃាំង មួយរយៈពេលក្រោយមក ខ្ញុំក៏ត្រូវបានបញ្ជូនតាមរថយន្ត ។ ខ្ញុំនិងមនុស្សនៅទីនោះទាំងអស់ត្រូវបានប្រាប់ថា ទាហាននឹងនាំទៅកាន់ទីក្រុងបាដាត ។ បន្ទាប់ពីចាកចេញបានបន្តិច រថយន្តទាំងនោះក៏ឈប់ស្ងៀម ហើយក្រុមទាហានបាននាំយកអ្នកទោសដែលជាប់ឃុំឃាំង ហើយនោះចេញឆ្ងាយពីរថយន្ត ។ ពេលនោះខ្ញុំជាអ្នកទោសទី១៧ ដែលត្រូវនាំចេញពីរថយន្ត ។ ក្រុមទាហានទាំងនោះបាននាំអ្នកទោសទាំងអស់ទៅយ៉ាងឆ្ងាយពីរថយន្ត ។ ក្រោយមកយើងត្រូវបានបញ្ជាឲ្យ អង្គុយចុះ ។ នៅពេលខ្ញុំអង្គុយចុះ ខ្ញុំបានឃើញរណ្តៅមួយ ។

ខ្ញុំត្រូវទាហានម្នាក់វាយពីក្រោយចំក្បាលហើយធ្លាក់ចូលទៅក្នុងរណ្តៅនោះ ។ ពេលធ្លាក់ចូលក្នុងរណ្តៅនោះភ្លាម ខ្ញុំបានឃើញបុរសម្នាក់ក្នុងចំណោមបុរសជាច្រើនទៀត ប៉ុន្តែក្រោយមកខ្ញុំក៏បាត់បង់ស្មារតី ។ ខណៈពេលដែលខ្ញុំដឹងខ្លួនវិញ ខ្ញុំដឹងថាពាក់កណ្តាលខ្លួនរបស់ខ្ញុំត្រូវបានកប់ដោយដីខ្សាច់ ហើយខ្ញុំក៏ឃើញទាហានដើរចេញពីរណ្តៅដើម្បីយកខ្សាច់មកចាក់បន្ថែមទៀត ។ ខ្ញុំបានព្យាយាមវារចេញពី រណ្តៅរួចដោយសារតែភាពងងឹតនិងធូលីដី និងក៏ដោយសារតែអ្នកយាមរណ្តៅទាំងអស់នោះកំពុងតែរវល់នាំអ្នកទោសមកបន្ថែមទៀត ។ ក្រោយមកខ្ញុំក៏វារចេញរួចពីរណ្តៅនោះ ។ ខ្ញុំជឿជាក់ថាក្រុមទាហានទាំងនោះមិនបានធ្វើការបាញ់សម្លាប់អ្នកទោសទេ ។ មើលទៅទាហានទាំងនោះកំពុងតែយកអ្នកទោសមកដាក់ក្នុងរណ្តៅ ហើយកប់អ្នកទោសទាំងនោះទាំងរស់តែម្តង ។

សាក្សី (ឈ្មោះត្រូវបានដាក់ឲ្យ)

មុខរបរៈ អ្នកគ្រប់គ្រងវិស័យអប់រំក្នុងក្រសួងអប់រំ

សាក្សីបាននិយាយដូចខាងក្រោមបន្ទាប់ពីធ្វើពាក្យសម្បថៈ

ខ្ញុំគឺជាប្រជាជនមកពីភូមិ ដឺ.ធី ។ នៅថ្ងៃទី៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៨៨ ខ្ញុំបានកត់សម្គាល់ទៅលើភាពចលាចលរបស់កងទ័ពដែលសកម្មភាពនេះធ្វើឲ្យខ្ញុំមានការសង្ស័យ ។ យើងមានអារម្មណ៍ថាជីវិតរបស់យើងកំពុងតែស្ថិតនៅក្នុងគ្រោះថ្នាក់ហើយ ។ នៅថ្ងៃនោះ ខ្ញុំបានឃើញយន្តហោះចម្បាំងដែលខ្ញុំមិនអាចចាំលេខបាន ។ យន្តហោះចម្បាំងទាំងនោះ

បានធ្វើការទម្លាក់គ្រាប់បែកលើភូមិដទៃទៀតជាច្រើន ។ ជាមួយគ្នានោះដែរ ភូមិរបស់យើងក៏ត្រូវគ្រាប់បែកទម្លាក់ចំ ហើយមានផ្សែងខ្មួលខ្មាញ់ ហុយឡើងលើ ។ ស្នូរសំឡេងលេចចេញពីការទម្លាក់គ្រាប់បែកឮស្ងួរតិចទេ ប៉ុន្តែខ្យល់នៅតែបន្តបក់ ។ ពេលនោះខ្ញុំកំពុងតែឈរនៅចំទិសបញ្ច្រាសខ្យល់ ។ ឃើញដូចនេះ ខ្ញុំក៏បានស្រែកហៅប្រជាជននៅក្នុងភូមិ ។ ដោយហេតុថា ខ្ញុំធ្លាប់បម្រើការជាទាហានក្នុងកងបែកចែកសារធាតុជីវសាស្ត្រ ខ្ញុំបានដឹងថាភូមិរបស់ខ្ញុំត្រូវគ្រាប់បែកទម្លាក់ចំ និងបានទទួលរងការបាញ់អាវុធជីវសាស្ត្រ ។ ខ្ញុំក៏ធ្លាប់បានធ្វើការហ្វឹកហាត់ឲ្យចេះប្រើប្រាស់អាវុធជីវសាស្ត្រដែរ ។ នៅពេលដែលគ្រាប់បែកទម្លាក់ចំភូមិរបស់ខ្ញុំ ខ្ញុំចាំបានថាសមាជិកគ្រួសាររបស់ខ្ញុំ ចំនួន២៥នាក់ ម្តាយ (ឈ្មោះត្រូវបានបញ្ឈាក់) ប្រពន្ធ (ឈ្មោះត្រូវបានបញ្ឈាក់) និងកូន១ (ឈ្មោះ ត្រូវបានបញ្ឈាក់) របស់ខ្ញុំបានស្លាប់ ។ លើកលែងតែកូនស្រីរបស់ខ្ញុំម្នាក់ (ឈ្មោះត្រូវបានដាក់ឲ្យ) នៅមានជីវិត ។ ខ្ញុំក៏បានបាត់បង់បងប្អូនប្រុសពីរនាក់(ឈ្មោះត្រូវបានដាក់ឲ្យ) រួមទាំងប្រពន្ធ និងកូនរបស់គាត់ដែលត្រូវបាត់បង់ជីវិតនៅក្នុងឧប្បត្តិហេតុនេះ និងប្រជាជននៅក្នុងភូមិដ៏ធំនេះផងដែរ ។ ដប់នាទីក្រោយពីការបាញ់និងទម្លាក់គ្រាប់បែក យើងក៏បាននាំគ្នាដើរឆ្ពោះទៅកាន់ភូមិវិញ ។ ខ្ញុំបានរួមដំណើរជាមួយបងប្រុសថ្លៃនិងមិត្តរបស់ខ្ញុំទាំងអស់មានគ្នាបួននាក់ ។ ខ្ញុំបានប្រាប់គាត់ឲ្យយកខ្សែក្រវាត់ស្បែររបស់ជនជាតិឌីដមកពាក់ធ្វើជាកន្សែងបិទមុខ ក្រោយពីកន្សែងនោះត្រូវបានជ្រលក់ក្នុងទឹក ។ ខ្ញុំបានយកកន្សែងស្បែនោះមក បិទមាត់ច្រមុះ និងភ្នែករបស់ខ្ញុំ ដើម្បីការពារពីផ្សែងពុលជីវសាស្ត្រ ។ នៅពាក់កណ្តាលផ្លូវ ខ្ញុំបានជួបក្មេងស្រីម្នាក់ដែលនិយាយមកកាន់ខ្ញុំថា «គ្មាននរណាម្នាក់នៅជាមួយខ្ញុំទេ» ដែលឃ្លានេះជាភាសាអារ៉ាប់ មានន័យថា «សមាជិកគ្រួសាររបស់ខ្ញុំទាំងអស់បានស្លាប់ចោលខ្ញុំអស់ហើយ» ។

ភូមិរបស់ខ្ញុំត្រូវរងការបាញ់ដោយកាំភ្លើង និងទម្លាក់គ្រាប់បែកលើទីតាំងបីកន្លែង ពីព្រោះថាប្រជាជនភាគច្រើនរស់នៅក្នុងតំបន់ត្រីកោណនេះ ។ ភូមិនេះត្រូវបានទម្លាក់ចំថ្ងៃរាម៉ាដាន ពេលថ្ងៃរៀបលិច ដោយសារតែក្នុងអំឡុងពេលនេះ មានមនុស្សជាច្រើននាក់កំពុងតែជួបជុំគ្នាហូបបាយ ។ ជាការពិត ភូមិរបស់ខ្ញុំត្រូវបានបាញ់ដោយកាំភ្លើង និងទម្លាក់គ្រាប់បែកនៅពេលយប់ ពីព្រោះថានៅពេលយប់ប្រជាជនមិនអាចជួយសង្គ្រោះគ្នាដោយងាយស្រួលទេនិងម្យ៉ាងទៀតកងទាហាននោះមានបំណងចង់ឲ្យមនុស្សស្លាប់ និងរងរបួសច្រើនផង ។ ពេលដែលភូមិខ្ញុំកំពុងតែទទួលរងការវាយប្រហារដោយឧស្ម័ន ជីវសាស្ត្រ គ្រួសារខ្ញុំបានព្យាយាមរត់ទៅកាន់អូរដើម្បីប្រើប្រាស់ទឹកសម្រាប់ការពារខ្លួន ។ ខ្ញុំឮសំឡេង ថ្ងូរយំរបស់ក្មេងតូចម្នាក់ ។ នៅពេលនោះ ខ្ញុំមានចង្កៀងអគ្គិសនីយួរដៃមួយ បន្ទាប់មកខ្ញុំយកវាមកឆ្លុះមើលចំនួនមនុស្សដែលរងរបួសនិងស្លាប់ ។ មានមនុស្សប្រហែល៧០នាក់របួសនិងស្លាប់ដេកនៅលើដីដែលមានទំហំប្រមាណប្រាំរយម៉ែត្រការ៉េ ។ ប៉ុន្តែ ខ្ញុំមិនបានរាប់មើលចំនួនមនុស្សដែលរងរបួសនិងស្លាប់ ឲ្យបានត្រឹមត្រូវនោះទេ ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត មនុស្សទាំងអស់នេះសុទ្ធសឹងតែជាសមាជិកគ្រួសាររបស់ខ្ញុំ ដែលអ្នកទាំងនោះបានរងរបួស និងស្លាប់ដោយសារអាវុធជីវសាស្ត្រ ។ ខ្ញុំបានឃើញស្ត្រីម្នាក់ដេកក្រាបនៅក្បែរមាត់អូរ និងបានឮសំឡេងយំរបស់កូនង៉ាដែលដេកនៅក្បែរស្ត្រីនោះ ។ ការពិតស្ត្រីនោះព្យាយាមការពារកូនរបស់គាត់ពីឧស្ម័នពុលជីវសាស្ត្រ ។ ឃើញដូច្នេះ ខ្ញុំក៏បីកូនង៉ានោះចូលទៅក្នុងផ្ទះ ហើយដោះ សម្លៀកបំពាក់របស់កូនង៉ានោះចេញ និងយកក្មេងនោះទៅលាងសម្អាតខ្លួនរួចរុំក្មេងនោះនិងភួយ បន្ទាប់មកខ្ញុំក៏ចាកចេញពីផ្ទះនោះទៅ ។

ក្រោយមកទៀត ខ្ញុំបានឃើញស្ត្រីម្នាក់ផ្សេងទៀតដេកផ្កាប់មុខនៅមាត់អូរ ។ នៅពេលដែលខ្ញុំផ្ងារខ្លួនស្ត្រីនោះ

ឡើង ខ្ញុំដឹងថាស្ត្រីនោះគឺជាម្តាយរបស់ខ្ញុំ ។ បន្ទាប់ពីបានឃើញសមាជិកគ្រួសាររបស់ខ្ញុំស្លាប់បាត់បង់ជីវិត ខ្ញុំក៏ចាកចេញពីភូមិនេះទៅ ។ ប្រាំថ្ងៃក្រោយមកខ្ញុំមិនមានអ្វីសម្រាប់ហូបទេ ហើយខ្ញុំក៏មិនដឹងថាខ្ញុំត្រូវទៅទីណាដែរ ។ នៅក្នុងពេលធ្វើដំណើរ មានមនុស្សប្រាំនាក់ចូលរួមដំណើរជាមួយខ្ញុំ ។ ខ្ញុំបានព្យាយាមត្រឡប់ទៅភូមិវិញ ប៉ុន្តែខ្ញុំបានដឹងថាទាហានជាច្រើននាក់កំពុងតែប្រមូលផ្តុំនៅក្នុងភូមិរបស់ខ្ញុំ ។ ទាហានទាំងអស់នោះបានចាប់អ្នកនៅរស់ក្នុងភូមិឃុំ ហើយបានដុតបំផ្លាញផ្ទះក្នុងភូមិចោល ។ ដូច្នេះក្រុមរបស់ខ្ញុំក៏សម្រេចគេចខ្លួនពីទាហានទាំងនេះ ដោយនាំគ្នាទៅពួននៅក្រោយថ្មធំមួយ ។ ខ្ញុំបានឃើញ (ឈ្មោះត្រូវបានដាក់ឲ្យ) មនុស្សម្នាក់ដែលមកពីភូមិចាលម័រ *(Jalmur)* ។ គាត់មើលទៅដូចជាស្ថិតនៅក្នុងសភាពប្រញាប់ប្រញាល់ ។ ក្រុមរបស់ខ្ញុំបានសួរថាគាត់បានឃើញអ្វីខ្លះ ហើយគាត់ក៏បានឆ្លើយថាមានកងយោធាច្រើននាក់ណាស់កំពុងតែនាំគ្នាមកកាន់ភូមិរបស់ខ្ញុំ និងចាប់អ្នកភូមិផ្សេងទៀតផង ។ គាត់បានក្រើនរំឭកក្រុមខ្ញុំថាទាហានទាំងនោះនឹងមកដល់ទីនេះ ដូច្នេះយើងត្រូវតែរត់ដើម្បីការពារជីវិតរបស់ខ្លួន ។ ខ្ញុំក៏បានសួរគាត់អំពីដំណឹងរបស់ឪពុកខ្ញុំដែរ តែគាត់គ្រាន់តែនិយាយថាអ្នកនៅក្នុងភូមិទាំងអស់ ត្រូវបានចាប់ខ្លួន ។

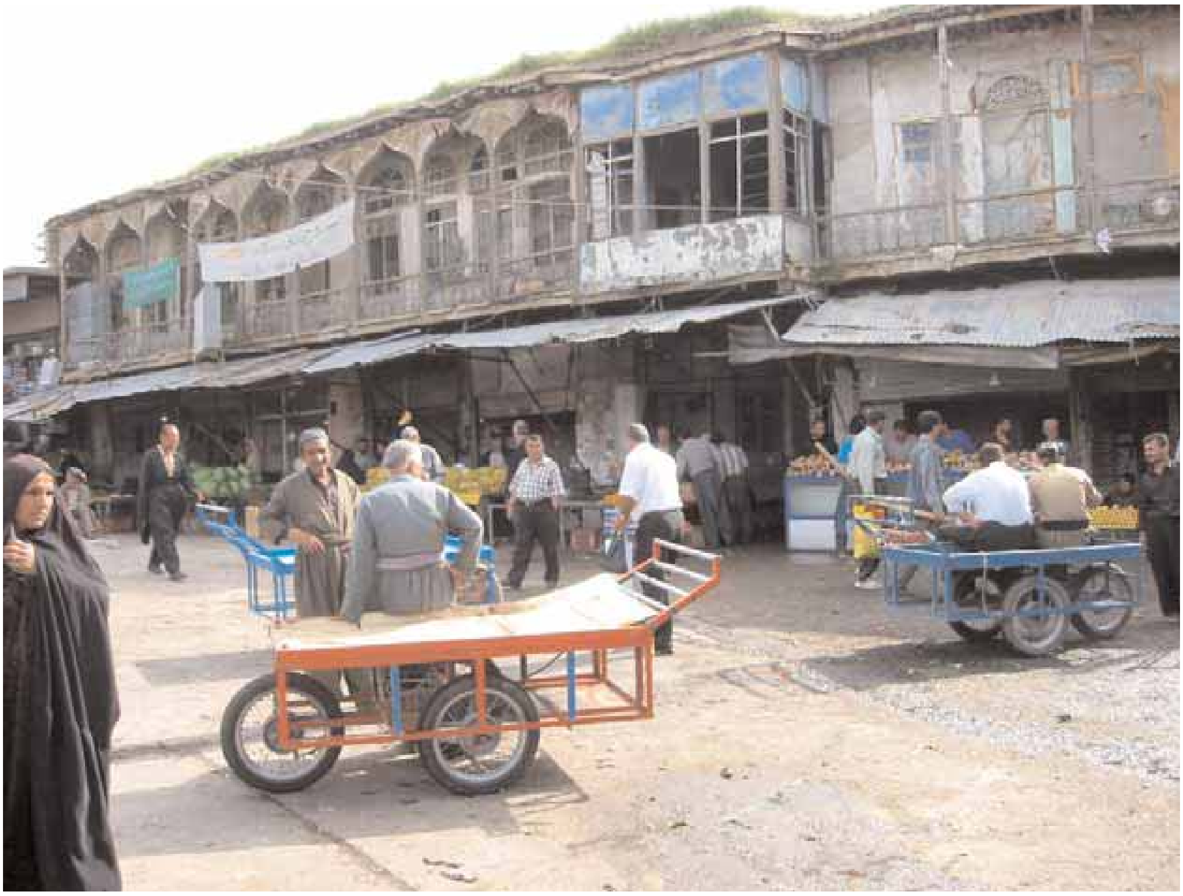

រូបទី៦៦

ប្រធានបទទី៤ ៖ អតីតយូហ្គោស្លាវី

សាសនាៈ **អ៊ីស្ទើនអកតូដុក (Eastern Orthodox) ៥០ភាគរយ រ៉ូម៉ែន-កាតូលិក (Roman Catholic) ៣០ភាគរយ ម៉ូស្លីម៩ភាគរយ ប្រូតែស្តង់ (Protestant) ១ភាគរយ និងសាសនា ផ្សេងៗទៀត១០ភាគរយ**

ការបែកចែកជនជាតិ ៖ **សើប (Serb) ៣៦,៣ភាគរយ ក្រូអាត (Croat) ១៩,៧ភាគរយ ម៉ូស្លីម៨,៩ភាគរយ អាល់បានី (Albanian) ៧,៧ភាគរយ ម៉ាសេដូនី (Macedonian) ៥,៩ភាគរយ ជនជាតិយូហ្គោស្លាវី (Yugoslave) ៥,៤ភាគរយ ម៉ុងតេនីហ្គ្រីន (Montenegrin) ២,៥ភាគរយ ជនជាតិ ហុងហ្គ្រី (Hungarian) ១,៩ភាគរយ និងជនជាតិដទៃទៀត៣,៩ ភាគរយ (ការស្រង់ចំនួនប្រជាជននៅឆ្នាំ១៩៨១)**

បរិបទប្រវត្តិសាស្រ្ដៈ ទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៩០

ការបែកបាក់គ្នារបស់អតីតយូហ្គោស្លាវី បានបង្កឲ្យមានជម្លោះដាច់ដោយឡែកពីគ្នាជាច្រើន ។ ជម្លោះដ៏ខ្លាំងក្លាជាងគេគឺជម្លោះដែលពាក់ព័ន្ធនឹងតំបន់ បូស្នៀ និងហឺហ្សីហ្គូវីណា ។

តំបន់ បូស្នៀ និង ហឺហ្សីហ្គូវីណា បានប្រកាសអធិបតេយ្យភាពរបស់ខ្លួនចេញពីប្រទេសយូហ្គោស្លាវីនៅខែតុលា ឆ្នាំ១៩៩១ ។ នៅខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩២ ការបោះឆ្នោតមួយដោយមានការធ្វើ ពហិការពីជនជាតិសើប បាននាំមកនូវសេចក្តីប្រកាសឯករាជ្យភាពមួយ ។ ជនជាតិសើប ក្នុងតំបន់បូស្នៀ ដោយមានការគាំទ្រពីប្រទេសស៊ែប៊ីនិងម៉ុងតេនីហ្គ្រីន បានចាប់ផ្តើមធ្វើការតស៊ូប្រដាប់អាវុធ ក្នុងគោលបំណងបែងចែករដ្ឋតាមជាតិពន្ធុ ក្នុងតំបន់កាន់កាប់របស់ជនជាតិសើប ដោយបង្កើតទៅជា “មហាប្រទេសស៊ែប៊ីមួយ” ។គណបក្សប្រជាធិបតេយ្យស៊ែប៊ី បានបង្កើតតំបន់ឯករាជ្យ ក្រាជីណា (Krajina) ហៅកាត់ថា (ARK) ។ តំបន់ភូមិសាស្រ្តដែលជាផ្នែកមួយរបស់តំបន់ឯករាជ្យ ក្រាជីណាក៏បានក្លាយជាតំបន់របស់សាធារណរដ្ឋស៊ែប៊ីជាផ្លូវការ ។ មេដឹកនាំគណបក្សប្រជាធិបតេយ្យ ស៊ែប៊ី បានចាត់ទុកប្រជាជនក្រូអាត-បូស្នៀ និង ម៉ូស្លីម-បូស្នៀ រស់នៅក្នុងតំបន់ដែលបានប្រកាសថា ជាតំបន់របស់សាធារណរដ្ឋស៊ែប៊ី ថាជាឧបសគ្គចម្បងមួយដល់ការបង្កើតជារដ្ឋផ្លូវការរបស់ជនជាតិស៊ែប៊ី ។ ហេតុដូចនេះបានផ្តើមឲ្យមានគោលនយោបាយ ការផ្លាស់លំនៅអចិន្រ្តៃយ៍ ឬការបោសសម្អាត ជាតិពន្ធុនៃជនជាតិ ក្រូអាត-បូស្នៀ និងម៉ូស្លីម-បូស្នៀ ស្ទើរតែទាំងអស់ ។ ការដឹកនាំរបស់អ្នកស្នេហាជាតិសើប បានចាត់ទុកជនជាតិម៉ូស្លីម-បូស្នៀ និងក្រូអាត-បូស្នៀ ថាជាមនុស្សជ្រុលនិយមដែលមានបំណងប្រព្រឹត្តអំពើប្រល័យពូជសាសន៍លើប្រជាជន ស៊ែប៊ី ក្នុងតំបន់បូស្នៀ និង ហឺហ្សី ហ្គូវីណា ។ ការសម្លាប់និងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ដ៏ធំបានកើតឡើងលើជនស៊ីវិលជាច្រើននាក់ ។ សកម្មភាពនេះបានក្លាយជាលទ្ធផលនៃការសម្រេចចិត្តរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ដើម្បីធានាឲ្យបាននូវការការពារសុវត្ថិភាពរបស់ប្រជាជនស៊ីវិល ។ ទីកន្លែងដ៏មានសុវត្ថិភាពមួយកន្លែងដែលស្ថាបនាដោយ អង្គការសហប្រជាជាតិ គឺទីក្រុងស្រ៊ីប្រេនីកា (Srebrenica) ។ នៅខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៥ កងទ័ពបូស្នៀ-សើប បានក្តោបក្តាប់ទីក្រុងទាំងមូលនិងតំបន់ដែលនៅជុំវិញ ។ រយៈពេលប្រាំថ្ងៃក្រោយមក ទាហានសើបបានសម្លាប់បុរសនិងក្មេងប្រុសចំនួនប្រាំពីរពាន់នាក់នៅតាមវាលស្រែ សាលារៀន និងឃ្លាំងដាក់អីវ៉ាន់ ។

ចម្លើយដកស្រង់របស់ជនរងគ្រោះ

សាក្សីទី៥០ គឺជាក្មេងស្រីម៉ូស្លីមមកពីភូមិមួយនៅក្នុងតំបន់ក្រុង F ភាគពាយ័ព្យប៊ូស្នេៀ និង ហឺហ្សីហ្គូវីណា នៅពេលដែលសង្គ្រាមចាប់ផ្តើមនៅខែមេសាឆ្នាំ១៩៩២ ។

នៅដើមខែឧសភាឆ្នាំ១៩៩២ សាក្សីទី៥០ និងគ្រួសាររបស់នាងបានចាប់ផ្តើមរស់នៅក្នុងព្រៃ ព្រោះខ្លាចថាខ្លួនអាចនឹងត្រូវដុតសម្លាប់ជាមួយនឹងផ្ទះរបស់នាងនៅក្នុងភូមិដែលនាងនិយាយថាផ្ទះជាច្រើននៅក្នុងភូមិត្រូវបានដុតបំផ្លាញចោល ។ នៅថ្ងៃទី៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩២ ភូមិរបស់សាក្សីទី៥០ ត្រូវបានទទួលរងនូវការវាយប្រហារ ហើយក្នុងរយៈពេលពីរបីថ្ងៃក្រោយមក ទាហានគ្មានឯកសណ្ឋានបួននាក់រួមមានទាំងអ្នកនៅក្បែរផ្ទះរបស់នាងម្នាក់ផងបានចាប់ខ្លួនអ្នកភូមិ ។

ក្នុងអំឡុងពេលដែលសាក្សីទី៥០ជាប់ឃុំឃាំង នាងបានឃើញទាហានស៊ែបនាំក្មេងស្រីជាច្រើននាក់ពីក្រុមរបស់ទាហានដោយចង្អុលទៅកាន់ក្មេងស្រីទាំងនោះថា "ឯង, ឯង ឬ ឯង" ។ នាងនិយាយថាក្មេងស្រីទាំងនេះនឹងត្រូវនាំយកចេញទៅរាល់ពេលដែលទាហានទាំងនោះត្រូវការ ។ រៀងរាល់យប់ ក្មេងស្រីខ្លះនឹងត្រូវបានសម្លាប់ចោលនៅកន្លែងផ្សេងៗជាមួយនឹងទាហានទាំងនោះ ។ សាក្សីទី៥០ បាននិយាយថានៅពេលដែលក្មេងស្រីៗត្រឡប់មកវិញ ក្មេងស្រីទាំងនោះយំ ។ ចំណែកឯក្មេងស្រីដទៃទៀត មានឈាមហូរចេញតាមច្រមុះ ស្រែក ឬត្រូវបានទាហានបោចសក់ ។

ចម្លើយដកស្រង់របស់ជនរងគ្រោះ

លោកវេជ្ជបណ្ឌិត M មានអាយុ៣៣ឆ្នាំ ជាគ្រូពេទ្យជាតិប៊ូស្នេៀ មកពីទីក្រុង P ក្នុងភាគពាយ័ព្យប្រទេសប៊ូស្នេៀ និងហឺហ្សីហ្គូវីណា នៅពេលដែលសង្គ្រាមចាប់ផ្តើមនៅខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩២ ។ មុនសង្គ្រាម លោកវេជ្ជបណ្ឌិត M និយាយថា គាត់មិនបានកត់សម្គាល់លើបញ្ហាមួយចំនួនរវាងជនជាតិផ្សេងៗដែលរស់នៅក្នុងទីក្រុង P នេះទេ ។ លោកវេជ្ជបណ្ឌិត M និយាយថា "ខ្ញុំមានមិត្តច្រើនណាស់ ដែលជាជនជាតិស៊ែប " ។ "ខ្ញុំគិតថាខ្ញុំមានមិត្តភក្តិជាជនជាតិស៊ែបច្រើនជាងជនជាតិដទៃផ្សេងទៀត" ។

កាលពីថ្ងៃ២៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩២ នៅពេលរសៀល កងកម្លាំងរបស់ជនជាតិស៊ែប បានវាយប្រហារមកលើទីក្រុង K ដោយគ្មានផ្តល់ឱកាសដល់ស្ត្រី ក្មេងៗ និងមនុស្សចាស់ជរាបានចាកចេញមុនការវាយប្រហារនេះឡើយ ។ នៅពេលនោះលោកវេជ្ជបណ្ឌិត M កំពុងតែធ្វើការនៅគ្លីនិកក្នុងក្រុង ។ ក្នុងរយៈពេលពីរថ្ងៃដែលការវាយប្រហារបានបញ្ចប់ គាត់បានព្យាបាលជនស៊ីវិលជាច្រើននាក់ដែលរងរបួសដោយសារតែគ្រាប់ផ្លោង ។ នៅក្នុងចំណោមជនរងគ្រោះទាំងនោះ មានក្មេងពីរនាក់ ។ លោកវេជ្ជបណ្ឌិតនិយាយថា "មានក្មេងស្រីម្នាក់ដេកនៅទីនោះដែលជើងទាំងពីររបស់នាងត្រូវដាច់ ហើយក្មេងស្រីនោះក៏ស្លាប់ទៅ" ។ លោក វេជ្ជបណ្ឌិត M បានព្យាយាមជម្លៀសក្មេងទាំងពីរនាក់ចេញ ប៉ុន្តែត្រូវបានបដិសេធមិនឲ្យយកចេញ ។ គាត់ត្រូវបានទាហានប្រាប់ថា "ឲ្យពួកវាទាំងអស់ហ្នឹង បាលីចា (balija)" ជាពាក្យប្រមាថនៃភាសារបស់ម៉ូស្លីម ដែលមានន័យថា"ងាប់នៅទីនោះហើយ" ទោះជាយ៉ាងណាក៏ "យើងនឹងសម្លាប់ពួកឯងទាំងអស់ គ្នាតែដដែលហ្នឹង" ។

លោកវេជ្ជបណ្ឌិត M និយាយថា បុរសប្រហែលជាពីររយនាក់ត្រូវបានសម្លាប់នៅក្នុងទីក្រុង ចំណែកឯមនុស្សដទៃទៀតបានស្លាប់ដោយសារតែបុគ្គលិកពេទ្យ មិនបានផ្តល់ការព្យាបាលឲ្យបានត្រឹមត្រូវ ដល់អ្នកទាំងនោះ ។

រូបទី៦៧

ចម្លើយដកស្រង់របស់ជនរងគ្រោះ

សាក្សីឈ្មោះ O ទើបតែនឹងមានអាយុ១៧ឆ្នាំ កាលពីថ្ងៃទី១១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៥ នៅពេលដែលកងទ័ពប៊ូស្នៀ-ស៊ែប បានសម្រុកចូលទីក្រុងស្រ៊ីប្រេនីកាភាគខាងត្បូងប៊ូស្នៀនិងហឺហ្សីហ្គូវីណា ។ នៅថ្ងៃនោះ សាក្សី O និងឪពុករបស់គាត់បានសម្រេចចិត្តចូលរួមជាមួយនឹងក្រុមយុវជនដែលមានអវៈយវៈពេញលេញរាប់ពាន់នាក់មកពីស្រ៊ីប្រេនីកា ក្នុងបំណងភៀសខ្លួនទៅតំបន់កាន់កាប់របស់ជនជាតិប៊ូស្នៀ-មូស្លីម ដោយសារតែអ្នកទាំងនោះមានភាពភ័យខ្លាចថាជីវិតរបស់ខ្លួននឹងអាចបាត់បង់ ។

ខណៈពេលកំពុងតែលាក់ខ្លួនក្នុងព្រៃ សាក្សី O បានចូលរួមជាមួយនឹងក្រុមយុវជនជាច្រើនពាន់នាក់ដែលចូលមកនៅក្នុងព្រៃ ។ សាក្សី O និយាយថា គាត់មិនបានដឹងថាក្រុមយុវជនទាំងអស់នេះបានសុំ ចុះចាញ់នោះទេ ។

កាលពីរសៀលថ្ងៃទី១៨ខែកក្កដា កងកម្លាំងប៊ូស្នៀ-ស៊ែបបាននាំសាក្សី O និងអ្នកជាប់ឃុំឃាំងដទៃជាច្រើននាក់ទៀតយកទៅដាក់ក្នុងបន្ទប់មួយចំនួនរបស់សាលារៀនមួយខ្នង ។ ទាហានប៊ូស្នៀ-ស៊ែបម្នាក់ បានសួរថា "ដីនេះជារបស់អ្នកណា?" បន្ទាប់មកទាហាននោះបានឆ្លើយដោយខ្លួនឯងថា "នេះគឺជាដីរបស់ជនជាតិស៊ែប ។ ដីនេះ

រូបទី៦៨

ធ្លាប់ជារបស់ជនជាតិស៊ែប ហើយនឹងជារបស់ជនជាតិស៊ែបជារៀងរហូត» ។ ទាហាន ស៊ែបបានសួរបន្ថែមទៀតថា «តើទីក្រុងស្រ៊ីប្រេនីកាជាកម្មសិទ្ធិរបស់អ្នកណា?» ទាហានទាំងនោះក៏បានឆ្លើយដោយខ្លួនឯងថា «ទីក្រុងស្រ៊ីប្រេនីកាគឺជារបស់ជនជាតិស៊ែប ។ ទីក្រុងនេះធ្លាប់ជាកម្មសិទ្ធិរបស់ជនជាតិស៊ែប ហើយនឹងក្លាយជារបស់ជនជាតិស៊ែបជារៀងរហូត» ។

នៅពេលមេឃងងឹត សាក្សី O បានឮសំឡេងស្រែកហៅក្រុមយុវជននៅបន្ទប់ផ្សេងឲ្យចេញជាក្រុមតូចៗ ។ នៅពេលក្រុមយុវជនទាំងនោះចុះមកឈរនៅមុខសាលា សាក្សី O បានឮស្នូរបាញ់កាំភ្លើង ។ សំឡេងបាញ់កាំភ្លើងនេះបានបន្តឮឡើងរហូតដល់ពាក់កណ្ដាលអធ្រាត្រ ។

ក្រោយមកទាហានម្នាក់បានចូលមកដល់បន្ទប់របស់សាក្សី O ហើយបាននិយាយថា ដល់វេនរបស់ក្រុមយុវជនរបស់សាក្សី O ហើយ ។ ទាហាននោះបានបន្ថែមទៀតថា សាក្សីត្រូវចេញមកម្ដងពីរៗនាក់ ។ សាក្សី O បានសួរពូរបស់គាត់ថា តើគាត់គួរតែចេញទៅក្រៅជាមួយពូរបស់គាត់ឬទេ? ពូរបស់សាក្សី O បាននិយាយថា «ទេ យើងនឹងមិនទៅ

ជាមួយគ្នាទេ» ។ សាក្សី O ចេញទៅជាមួយនឹងបុរសម្នាក់ទៀតមុន ពូរបស់គាត់ ។ ក្រោយពីពេលនោះមក សាក្សី O មិនដែលបានឃើញពូរបស់គាត់ឡើយ ។

ទាហានបានចងដៃរបស់សាក្សី O ពីក្រោយខ្នងជាមួយនឹងខ្សែដ៏មាំ បន្ទាប់មកក៏យកគាត់ទៅដាក់នៅក្នុងបន្ទប់រៀនមួយទៀត ដែលគាត់មានអារម្មណ៍ថាដូចជាមានក្រណាត់ខោអាវនៅពីក្រោមជើងរបស់គាត់ ។ នៅពេលដែលដៃរបស់យុវជនទាំងអស់ត្រូវបានចងរួចជាស្រេចហើយ ទាហានទាំងនោះបាននាំសាក្សីចេញទៅក្រៅអគារ ហើយយកសាក្សីទៅដាក់ក្នុងរថយន្តមួយ ។ បុរសម្នាក់ដែលនៅពីក្រោយសាក្សី O ដែលអាចស្រាយចំណងដៃរបស់ខ្លួនរួចនោះ បានសួរទៅកាន់សាក្សី O ថាតើសាក្សី O ចង់ឲ្យបុរសនោះ ស្រាយចំណងដៃឬទេ ។ សាក្សី O បាននិយាយថា «ទេ! ទេ! ខ្ញុំមិនចង់ស្រាយចំណងនេះទេពីព្រោះថាខ្ញុំនឹងត្រូវបានសម្លាប់ឥឡូវហើយ ។» សាក្សី O បានឮសំឡេងមនុស្សស្រែកថា «ឲ្យទឹកយើងផឹកសិនមក ចាំសម្លាប់យើងតាមក្រោយ» ។ សាក្សី O បាននិយាយក្នុងចម្លើយសារភាពរបស់គាត់ថា ខណៈពេលនោះ គាត់គិតតែម្នាក់ឯងថាគាត់ពិតជាមានអារម្មណ៍អាណោចអាធ័មណាស់ ដែលគាត់ត្រូវស្លាប់ទាំងស្រេកទឹក ។

នៅព្រលឹមស្រាងៗ ថ្ងៃទី១៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៥ ទាហានទាំងនោះបាននាំយកសាក្សី O ចេញពីរថយន្តទៅកាន់កន្លែងមួយដែលនៅទីនោះគាត់បានឃើញមនុស្សជាច្រើនជួរ ត្រូវបានសម្លាប់រួចហើយ ។ ខណៈពេលដែលសាក្សី O ចាកចេញពីរថយន្ត គាត់បានគិតថា គាត់នឹងស្លាប់ភ្លាមដោយគ្មានភាពឈឺចាប់អ្វីទាំងអស់ ។ «ពេលនោះខ្ញុំគិតថាម្ដាយរបស់ខ្ញុំនឹងមិនដឹងថាជីវិតរបស់ខ្ញុំត្រូវបានបញ្ចប់នៅកន្លែងណានោះទេ» ។

នៅពេលដែលស្នូរកាំភ្លើងលាន់ឮឡើង សាក្សី O បានដួលលើដី ហើយគាត់ដឹងថា គាត់មានភាពឈឺចាប់នៅលើដើមទ្រូងខាងស្ដាំនិងដើមដៃខាងស្ដាំរបស់គាត់ ។ សាក្សី O បានឮសំឡេងស្រែកថ្ងូររបស់បុរសម្នាក់នៅខាងស្ដាំដៃរបស់គាត់ ប៉ុន្តែសាក្សី O មិនបានស្រែកឬឃំឡើយ ។ សាក្សី O បានគិតថា គាត់រង់ចាំគ្រាប់កាំភ្លើងមួយគ្រាប់ទៀតបាញ់មកចំគាត់ ។ ខណៈពេលដែលសាក្សី O កំពុងរង់ចាំសេចក្ដីស្លាប់ គាត់បានឮសំឡេងកាំភ្លើងផ្ទុះឡើងជាបន្តបន្ទាប់ ហើយចំណែកឯមនុស្សក៏ដួលដេកលើដីគ្នោលៗ ។ នៅពេលដែលទាហានបញ្ចប់ការបាញ់សម្លាប់ សាក្សី O បានឮទាហានទាំងនោះនិយាយថា «រដ្ឋាភិបាលរបស់ពួកឯងនឹងបោះបង់ពួកឯងចោល ទោះបីជាពួកឯងស្លាប់ហើយក៏ដោយ» ។ សាក្សី O បាននិយាយថា ទាហានទាំងនោះបានមើលមកមនុស្សដេកស្លាប់លើដីហើយនាំគ្នានិយាយចំអកថា «មើលអាមួយនេះវាងាប់ទៅដូចស្ដេក្ដោបអីចឹង» ។

ក្រោយពីការបាញ់សម្លាប់ត្រូវបានបញ្ចប់ និងក្រោយពេលទាហានទាំងនោះបាននាំគ្នាចាកចេញទៅ សាក្សី O បានព្យាយាមគេចខ្លួនរួចជាមួយនឹងអ្នកនៅមានជីវិតដទៃទៀតទៅកាន់ទឹកដីកាន់កាប់ដោយជនជាតិ ប៊ូស្នៀ ។

នៅក្នុងតុលាការកាត់ក្ដីបទឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិរបស់អតីតយូហ្គោស្លាវី ជាកន្លែងដែលសាក្សី O បានផ្ដល់ចម្លើយប្រឆាំងនឹងជនត្រូវចោទ....

ដូចដែលធ្លាប់អនុវត្តកន្លងមក ប្រធានចៅក្រម អាល់មីរ៉ូ រ៉ូឌ្រីក (Almiro Rodrigues) បានសួរ ទៅសាក្សី O ថាតើគាត់មានពាក្យសម្ដីអ្វីបន្ថែមទៀតទេ ។ សាក្សី O បាននិយាយដូចខាងក្រោមៈ

«អ្វីទាំងអស់ដែលខ្ញុំបានឃើញ ខ្ញុំអាចនិយាយជាសរុបបានថា សកម្មភាពសម្លាប់នេះគឺត្រូវបានរៀបចំឡើង

យ៉ាងល្អិតល្អន់ ។ នេះគឺជាការសម្លាប់ដែលមានលក្ខណៈជាប្រព័ន្ធ ។ បន្ថែមពីលើនេះ អ្នករៀបចំគម្រោងការនេះមិនសមនឹងទទួលបាននូវសេរីភាពទេ ។ ហើយប្រសិនបើខ្ញុំទទួលបានសិទ្ធិនិងសេចក្តីក្លាហាន ក្នុងនាមជាជនគ្មានទោសនិងជនរងគ្រោះទាំងអស់នោះ ខ្ញុំនឹងធ្វើការលើកលែងទោសដល់ជនដែលដល់ចំពោះការសម្លាប់នោះ ពីព្រោះថាជនទាំងនោះបានយល់ខុស ។ ខ្ញុំសូមបញ្ចប់ត្រឹមនេះ» ។

ប្រធានបទទី៥ : រ៉្វាន់ដា

សាសនា: ***រ៉ូម៉ាំង-កាតូលិក៦៥ភាគរយ ប្រូតេសស្តង់៩ភាគរយ ម៉ូស្លីម១ភាគរយ ជំនឿតាមតំបន់និងសាសនាដទៃទៀត២៥ភាគរយ***

បរិបទប្រវត្តិសាស្ត្រ: ១៩៩៤

យុទ្ធនាការសម្លាប់រង្គាលដែលបានកើតឡើងនៅក្នុងប្រទេស រ៉្វាន់ដា ក្នុងឆ្នាំ១៩៩៤ មានឫសគល់ចេញមកពីបទពិសោធន៍នាសម័យអាណានិគម ។ រ៉្វាន់ដា ត្រូវបានកាន់កាប់ដំបូងដោយអាល្លឺម៉ង់ និងក្រោយមកទៀតធ្លាក់ក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់បែលហ្ស៊ិក ។ ដោយប្រើការពិនិត្យលើបុគ្គលិកលក្ខណៈនិងលើរូបរាងខាងក្រៅសម្រាប់កំណត់ការបែងចែកពូជសាសន៍ អាណានិគមអឺរ៉ុបបានសម្រេចថា ជនជាតិហ៊ូទូ និងទូតស៊ី គឺជាពូជសាសន៍ពីរដាច់ដោយឡែកពីគ្នា ។ ដោយសារតែជនជាតិទូតស៊ីមើលទៅ ហាក់បីដូចជាខ្ពស់ ស្តើង និងដូចជនជាតិអឺរ៉ុបជាងជនជាតិហ៊ូទូ ជនជាតិទូតស៊ីត្រូវបានសន្មតថាជា «ពូជសាសន៍មេ» ។ ប្រការនេះបានធ្វើឲ្យជនជាតិទូតស៊ីមានទំនាក់ទំនងល្អជាមួយនឹងអាណានិគមបែលហ្ស៊ិក ។ អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយបែលហ្ស៊ិក ដើម្បីសម្គាល់រវាងជនជាតិហ៊ូទូ និងជនជាតិទូតស៊ី ។ បន្ទាប់ពីសង្គ្រាមលោកលើកទីពីរ ខណៈពេលដែលប្រទេសក្នុងទ្វីបអាហ្វ្រិកបានធ្វើដំណើរឆ្ពោះទៅការទាមទារឯករាជ្យពីអាណានិគម ជនជាតិទូតស៊ីបានដើរឆ្ពោះទៅរកការបង្កើតឯករាជ្យភាពសម្រាប់ប្រទេសរ៉្វាន់ដាដែរ ។ ដំណើរនេះបានជំរុញឲ្យបែលហ្ស៊ិក ប្តូរទិសដៅទៅចងចំណងមិត្តភាពជាមួយជនជាតិហ៊ូទូវិញម្តង ។ ជនជាតិហ៊ូទូជាច្រើននាក់បានឆក់យកឱកាសនេះដើម្បីវាយប្រហារទៅលើជនជាតិ ទូតស៊ី ក្នុងរវាងឆ្នាំ១៩៥៩-១៩៦២ ។ តាមការសន្និដ្ឋានជនជាតិទូតស៊ីប្រហែលមួយសែននាក់ បានភៀសខ្លួនទៅប្រទេសជិតខាង ។ ក្រោយឆ្នាំ១៩៨៦ ជនជាតិទូតស៊ីក្នុងប្រទេសអ៊ុយហ្គាន់ដា បានបង្កើតជាកងកម្លាំងទ័ពព្រៃមួយដែលមានឈ្មោះថា រណសិរ្សស្នេហាជាតិរ៉្វាន់ដា ដែលមានបំណងដណ្តើម យកអំណាចគ្រប់គ្រងលើប្រទេសរ៉្វាន់ដា និងផ្តួលរំលំរបបរបស់លោកប្រធានាធិបតីហាបីយ៉ារីម៉ាណា ។

នៅឆ្នាំ១៩៩០ រណសិរ្សស្នេហាជាតិរ៉្វាន់ដា បានលុកលុយចូលប្រទេសរ៉្វាន់ដា និងបានកាន់កាប់លើតំបន់មួយចំនួន ។ របបរបស់លោកប្រធានាធិបតី ហាបីយ៉ារីម៉ាណា សម្រេចទទួលស្គាល់រណសិរ្សស្នេហាជាតិរ៉្វាន់ដាថាជាអំណាចនយោបាយមួយនៅក្នុងប្រទេសរ៉្វាន់ដា នៅពេលដែលខ្លួនបានចុះហត្ថលេខាលើកិច្ចព្រមព្រៀងសន្តិភាពសម្រុះសម្រួលជាអន្តរជាតិមួយ ។ អង្គការសហប្រជាជាតិបានបញ្ជូនកងរក្សាសន្តិសុខចំនួនប្រាំពាន់នាក់ទៅកាន់ប្រទេសរ៉្វាន់ដាដើម្បីផ្តល់នូវសន្តិសុខដ៏ពិតប្រាកដមួយ ។ ក្រុមហ៊ូទូជ្រុលនិយមមួយចំនួនមិនទទួលស្គាល់កិច្ចព្រមព្រៀងសន្តិភាពនេះទេ ហើយបានចាប់ផ្តើមបង្កើតគម្រោងមួយដែល «បញ្ហារបស់ជនជាតិទូតស៊ី» អាចនឹងត្រូវបានដោះស្រាយ ។ កាលពីថ្ងៃទី៦ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩៤ យន្តហោះរបស់លោកប្រធានាធិបតី ហាបីយ៉ារីម៉ាណា ត្រូវបានបាញ់ទម្លាក់ ហើយក្នុងរយៈ

ពេលមួយថ្ងៃការបិទផ្លូវត្រូវបានធ្វើឡើងនៅក្នុងរដ្ឋធានី ។ ការបិទផ្លូវទាំងនេះត្រូវបាន គ្រប់គ្រងដោយកងកម្លាំងយោធា ដែលជាក្រុមបងធំដែលបំពាក់ដោយអាវុធ ។ ជនជាតិទូតស៊ីត្រូវបានសម្លាប់ជាបន្តបន្ទាប់នៅទូទាំងប្រទេសក្នុងល្បឿនមួយយ៉ាងលឿន ។ មូលហេតុមួយផ្នែកទៀត ទាក់ទងនិងការសម្លាប់រង្គាលនេះ អាចបណ្តាលមកពីការប្រើប្រាស់កម្មវិធីវិទ្យុរបស់រដ្ឋាភិបាលដែលជំរុញឲ្យមានការសម្លាប់លើជនជាតិទូតស៊ី ។ ក្នុងរយៈពេលតែពីរបីថ្ងៃប៉ុណ្ណោះ ជនជាតិទូតស៊ីរាប់ពាន់នាក់ត្រូវបានសម្លាប់ ហើយជាញឹកញាប់ត្រូវបានសម្លាប់នឹងកាំបិត ។ យុទ្ធនាការប្រល័យពូជសាសន៍នេះបានបន្តកើតមានឡើងអស់រយៈពេលជាច្រើនខែ រហូតមកដល់ពេលរណសិរ្សស្នេហាជាតិរ៉្វាន់ដា ដែលដឹកនាំដោយជនជាតិទូតស៊ីបានធ្វើការគ្រប់គ្រងលើទីក្រុងគីហ្គាលី នៅថ្ងៃទី៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៤ ។ បរាជ័យនៅទីក្រុងគីហ្គាលី មិនបានបញ្ចប់ការកាប់សម្លាប់នោះទេ ។ ក្នុងពេលនោះដែរការសងសឹកក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំប្រឆាំងនឹងជនជាតិហ៊ូទូ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាបានចូលរួមនៅក្នុងយុទ្ធនាការកាប់សម្លាប់ត្រូវបានធ្វើឡើង ។ ការប៉ាន់ស្មានលើចំនួនអ្នកស្លាប់មានចំនួនខុសគ្នា ប៉ុន្តែចំនួនអ្នកស្លាប់សរុបទាំងអស់ត្រូវបានគេជឿថាមានចំនួនរាប់រយពាន់នាក់ក្នុងរយៈពេលប្រហែលតែមួយរយថ្ងៃប៉ុណ្ណោះ ។

ចម្លើយសារភាព និងសាច់រឿង

ខាងក្រោមនេះគឺជាចម្លើយដកស្រង់ពីតុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិសម្រាប់ប្រទេសរ៉្វាន់ដា លើករណីរបស់ជនត្រូវចោទ ជីន ប៉ូល អាកាយេស៊ូ ។

ជនត្រូវចោទ

ជីន ប៉ូល អាកាយេស៊ូ កើតនៅឆ្នាំ១៩៥៣ ។ គាត់គឺជាកីឡាករជំនាញម្នាក់ និងជាសមាជិករបស់ក្រុមកីឡាករបាល់ទាត់ជាតិ ។ នៅឆ្នាំ១៩៧៨ គាត់បានរៀបការជាមួយនារីម្នាក់រស់នៅក្នុងភូមិជាមួយគាត់អស់រយៈពេលដប់ឆ្នាំ ។ គាត់និងប្រពន្ធគាត់នៅតែរស់នៅជាមួយគ្នា ហើយមានកូនប្រាំនាក់ ។ មុនពេលដែលអាកាយេស៊ូ ត្រូវបានតែងតាំងជាអភិបាលក្រុងនៅឆ្នាំ១៩៩៣ គាត់ធ្លាប់បានធ្វើជាគ្រូបង្រៀន និងត្រូវបានដំឡើងតំណែងជាអ្នកគ្រប់គ្រងសាលារៀនបឋមសិក្សា ។ នៅក្នុងសមាសភាពនេះ អាកាយេស៊ូ ទទួលបន្ទុកលើការគ្រប់គ្រងវិស័យអប់រំក្នុងឃុំ និងដើរតួជាមេដឹកនាំគ្រូបង្រៀនទាំងអស់ ។ ជួនពេលខ្លះ អាកាយេស៊ូ ត្រូវធ្វើជាគ្រូជំនួស ហើយការបង្រៀនរបស់គាត់តែងតែទទួលបាននូវភាពពេញចិត្តពីសិស្ស ។ និយាយជាទូទៅ អាកាយេស៊ូ គឺជាបុគ្គលដែលមានប្រជាប្រិយភាពម្នាក់នៅក្នុងសហគមន៍របស់គាត់ ។

នៅព្រឹកថ្ងៃទី១៩ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩៤ អាកាយេស៊ូ បានដឹកនាំធ្វើការប្រជុំមួយដែលគាត់ជំរុញឲ្យប្រជាជនទាំងអស់បញ្ឈប់អ្នកចូលដៃរបស់រណសិរ្សស្នេហាជាតិរ៉្វាន់ដា RPF (អង្គភាពទ័ពរបស់ ជនជាតិទូតស៊ី) ឬជាឈ្មោះដែលអាកាយេស៊ូ ហៅថាជាអ្នកចូលដៃក្បត់ ។ មនុស្សចំនួនលើសពីមួយរយនាក់អវត្តមាននៅក្នុងអង្គប្រជុំនេះ ។ អាកាយេស៊ូ បានបញ្ជាឲ្យប្រជាជនក្នុងស្រុកធ្វើការសម្លាប់មនុស្សដែលមានចំណេះដឹង និងមនុស្សដែលមានឥទ្ធិពលទាំងអស់ ។ គ្រូបង្រៀនចំនួនប្រាំនាក់ត្រូវបានសម្លាប់ក្រោមការបញ្ជារបស់ អាកាយេស៊ូ ។ ប្រជាជនក្នុងស្រុកបានសម្លាប់គ្រូបង្រៀនទាំងប្រាំនាក់នេះ ដោយប្រើកាំបិតនិងឧបករណ៍ធ្វើស្រែចម្ការ ។

គេឃើញមានភ័ស្តុតាងមួយចំនួនកាលពីមុនថ្ងៃទី១៨ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩៤ ដែលបានកត់ត្រាថា អាកាយេស៊ូ

មានបំណងជៀសវាងអំពើហិង្សាកុំឲ្យកើតឡើងនៅក្នុងឃុំ ។ សាក្សីជាច្រើននាក់បានផ្តល់ចម្លើយគាំទ្រលើការខិតខំប្រឹងប្រែងរក្សាសន្តិសុខនៅក្នុងឃុំហើយ អាកាយេ័ស៊ូ បានធ្វើការប្រឆាំងដោយប្រើកងកម្លាំងក្នុងការចូលលុកលុយដែលធ្វើឡើងដោយចេតនា ដើម្បីធានាថាការសម្លាប់ដែលចាប់ផ្តើមកើតមានឡើងនៅក្នុងទីក្រុងគីហ្គាលី កាលពីថ្ងៃទី៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩៤ មិនរីករាលដាលនៅក្នុងឃុំនេះទេ ។

សាក្សី "ក" បានឆ្លើយថា ខណៈពេលដែលកងទ័ពព្យាយាមចូលក្នុងឃុំរបស់យើង អាកាយេ័ស៊ូ បានធ្វើអ្វីៗទាំងអស់ដើម្បីវាយប្រឆាំងលើកងទ័ពទាំងនោះវិញ ហើយបានកោះហៅប្រជាជននៅក្នុងឃុំឲ្យធ្វើដំណើរទៅកាន់ព្រំប្រទល់ឃុំដើម្បីដេញកងទ័ពទាំងនោះឲ្យចេញពីឃុំ ។

យ៉ាងណាមិញ តុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិសម្រាប់ប្រទេសរ៉្វាន់ដា បានរកឃើញនូវភ័ស្តុតាងដោយគ្មានការសង្ស័យដែលថា សកម្មភាពប្រព្រឹត្តរបស់ជនត្រូវចោទបានផ្លាស់ប្តូរក្រោយពីថ្ងៃទី១៨ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩៤ ដែលក្រោយពីកាលបរិច្ឆេទខាងលើ ជនត្រូវចោទមិនមានបំណងបញ្ឈប់ការកាប់សម្លាប់ទៅលើជនជាតិទូតស៊ីនៅក្នុងឃុំនោះទេ ។ តាមការពិតមានភ័ស្តុតាងមួយដែលបង្ហាញថា អាកា យេ័ស៊ូ មិនត្រឹមតែបានដឹងនិងបានឃើញការសម្លាប់ប៉ុណ្ណោះទេ គាត់ថែមទាំងបានចូល និងបានផ្តល់បទបញ្ជាលើការសម្លាប់ទៀតផង ។

ចម្លើយដកស្រង់របស់ជនរងគ្រោះ

ខណៈពេលដែលយុទ្ធនាការសម្លាប់ត្រូវបានបង្កើតឡើង កងទ័ពនិងយោធាបានធ្វើសកម្មភាព ហាក់បីដូចជាខ្លួនទទួលបានការអនុញ្ញាតឲ្យសម្លាប់នរណាក៏បាន ឲ្យតែបុគ្គលនោះមានភិនភាគដូចជនជាតិទូតស៊ី ។ កាលពីថ្ងៃទី២៣ ខែមេសា ប្តីប្រពន្ធជនជាតិហ្វៃរៀន គឺលោក L និងប្រពន្ធរបស់គាត់កំពុងតែធ្វើដំណើរ ហើយឈប់នៅឯទីផ្សារមួយ ។ ខណៈពេលដែលលោក L កំពុងតែទិញអីវ៉ាន់ខ្លះ ប្រពន្ធរបស់គាត់បានចាំនៅក្នុងរថយន្ត ។ កងទ័ពនិងយោធាដែលធ្វើដំណើរឆ្លងកាត់ទីនោះបានសម្គាល់ឃើញប្រពន្ធរបស់លោក L ហើយសួររកអត្តសញ្ញាណប័ណ្ណរបស់គាត់ ។ នៅពេលគាត់មិនអាចឲ្យអត្តសញ្ញាណប័ណ្ណទៅកងយោធាទាំងនោះឆាប់រហ័ស កងយោធាទាំងនោះក៏បានបាញ់សម្លាប់គាត់នៅនឹងកន្លែងតែម្តង ។

ចម្លើយដកស្រង់របស់ជនរងគ្រោះ

ពេលខ្លះជនជាតិហ៊ូទូបានជួយជនជាតិទូតស៊ីភ្លាមៗ នៅក្នុងអំពើឧក្រិដ្ឋដែលត្រូវបានសម្រេចនិងអនុវត្តភ្លាមៗ ។ ស្ត្រីជនជាតិទូតស៊ីម្នាក់ដែលទើបតែសម្រាលកូនថ្មីៗ និងបានលាក់ខ្លួននៅក្នុងផ្ទះរបស់ជនជាតិហ៊ូទូ បានដឹងថាសំឡេងយំរបស់កូនដែលទើបតែនឹងកើត នឹងធ្វើឲ្យមនុស្សតាមដានស្វែងរកហើយថែមទាំងអាចសម្លាប់ជនជាតិហ៊ូទូដែលការពារគាត់រួមទាំងរូបគាត់និងកូនរបស់គាត់ផង ។ ស្ត្រីរូបនេះនិងជនជាតិហ៊ូទូដែលជាអ្នកការពារគាត់ បានជជែកពិភាក្សាគ្នាពីលទ្ធភាពដែលអាចធ្វើបានជាច្រើនរួមមានទាំងការសម្រេចចិត្តសម្លាប់ទារកនោះទៀតផង ។ នៅចុងបញ្ចប់អ្នកទាំងអស់គ្នា ប្រថុយព្យាយាម សូកលុយឲ្យកងយោធា ហើយប្តីប្រពន្ធនោះសុខចិត្តនាំស្ត្រីជាម្តាយនិងកូនចេញពីសហគមន៍ជនជាតិហ៊ូទូដោយ យកទារកនោះទៅលាក់ជាមួយនឹងគ្រាប់បែកនិងគ្រាប់កាំភ្លើងនៅក្នុងរថយន្តរបស់យោធា ។

ចម្លើយដកស្រង់របស់ជនរងគ្រោះ

នៅក្នុងឃុំមួយ បុរសម្នាក់ក្នុងចំណោមបុរសខ្លះទៀតដែលឈរនៅក្នុងភូមិ បាននាំសាច់ញាតិជាច្រើនចេញពីគ្រួសារទូតស៊ីរបស់ប្រពន្ធគាត់ រួមទាំងកូនធម៌ជនជាតិទូតស៊ីនិងគ្រួសាររបស់គាត់ ។ កូនធម៌រូបនេះបាននិយាយរៀបរាប់

ព្រឹត្តិការណ៍នៅយប់នោះថាៈ

នៅពេលដែលខ្ញុំមកដល់ទីកន្លែងរបស់គាត់ ខ្ញុំបានឃើញមនុស្សជាច្រើននាក់បានលាក់ខ្លួននៅទីនេះ ។ មកត្រឹមម៉ោងប្រាំមួយល្ងាច វាច្បាស់ណាស់ដែលយើងមិនអាចលាក់ខ្លួននៅទីនេះបានទេ ។ មនុស្សជាច្រើនបានឃើញយើងចូលមកក្នុងផ្ទះរបស់គាត់ ។ គាត់មិនបាននិយាយចេញមកទេ ប៉ុន្តែគាត់បានបង្ហាញឲ្យអ្នករាល់គ្នាដឹងថាអ្នកទាំងអស់គ្នាត្រូវតែចាកចេញពីផ្ទះរបស់គាត់ ។ គេបានចាកចេញដោយគ្មានសម្តែងនូវការយំសោកស្តាយឬមនោសញ្ចេតនាអ្វីទាំងអស់ លើកលែងតែក្មេងប្រុសម្នាក់ដែលបានសម្តែងភាពភ័យខ្លាច ។ ក្មេងនេះមានសភាពញ័រចំប្រប់នៅពេលដែលវាចាកចេញពីផ្ទះដែលវាលាក់ខ្លួន ។ នៅក្នុងចំណោមមនុស្សទាំងអស់នេះក៏មានកូនប្រសាប្រុសរបស់គាត់ដែលត្រូវជាប្តីរបស់កូនស្រីគាត់ម្នាក់ដែរ ។ កូនស្រីរបស់បុរសជាជនជាតិហ៊ូទូ បានដេកយំពេញមួយយប់ ។ នៅពេលដែលមនុស្សគ្រប់គ្នាកំពុងតែចាកចេញ គាត់បានមកខ្សឹបប្រាប់ខ្ញុំថានៅទីនេះហើយ ។ ដូច្នេះខ្ញុំ ប្រពន្ធនិងកូនរបស់ខ្ញុំបានស្នាក់នៅក្នុងផ្ទះរបស់គាត់នៅយប់នោះ ប៉ុន្តែគ្មាននរណាម្នាក់ដេកឡើយ ។ ខ្ញុំបានអង្គុយនៅលើកៅអី ចំណែកឯកូនស្រីរបស់ឪពុកធម៌ខ្ញុំបានយំពីព្រោះថាឪពុករបស់នាងបានបញ្ជូនប្តីរបស់នាង ទៅកន្លែងផ្សេង ។ បន្ទាប់មក នៅពាក់កណ្តាលយប់ យើងឮសំឡេងបាញ់កាំភ្លើង និងសំឡេងស្រែក ថ្ងូរយ៉ាងអាណោចអាធ័ម ។ ខ្ញុំមិនដែលធ្លាប់ខ្លាចដូចជាពេលនោះទេ ។ ខ្ញុំអង្គុយញ័រខ្លួនលើកៅអីពេញ មួយយប់ ។

នៅពេលព្រឹកឡើង បុរសជាសាក្សីបានចាកចេញពីកន្លែងដែលគាត់លាក់ខ្លួន ដោយសង្ឃឹមថានឹងអាចរកបានឱកាសច្រើនថែមទៀតក្នុងការនាំប្រពន្ធនិងកូនរបស់គាត់ ចាកចេញដោយគ្មានការវាយប្រហារពីកងឃោរឃៅ ។ នៅទីបញ្ចប់ រូបគាត់បានរួចខ្លួន ។

ពន្យល់អំពីទស្សនានានៃលំហាត់ប្រៀបធៀប

នៅក្នុងសកម្មភាពសម្រាប់លំហាត់ប្រៀបធៀប គ្រូបែងចែកសិស្សទៅជាក្រុមដែលមានគ្នាពី៥ ទៅ៦នាក់ ។ សិស្សម្នាក់នឹងត្រូវតែងតាំងជាប្រធានក្រុម ។ ក្រុមនីមួយៗនឹងត្រូវតម្រូវឲ្យរៀនផ្នែកមួយ ហើយក្លាយទៅជាអ្នកជំនាញនៃផ្នែកនោះ ។ សមាជិកនៃក្រុមជំនាញនឹងត្រូវបែងចែកទៅតាមក្រុមផ្សេងៗទៀត ដើម្បីបង្រៀនសមាជិកនៃក្រុមផ្សេងទៀតអំពីផ្នែករបស់ខ្លួន ។

លំនាំបង្រៀន

ការផ្តើមបង្រៀន (៥-១០នាទី)

មុនចាប់ផ្តើមការបង្រៀន គ្រូបង្ហាញពីវត្ថុបំណងមេរៀនសម្រាប់ថ្ងៃនេះ ។ គ្រូឲ្យសិស្សពិភាក្សាអំពីអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរដែលកើតមានឡើងនៅផ្នែកផ្សេងៗទៀតនៃសាកលលោក ។ គ្រូសួរសិស្សថា តើសិស្សបានដឹងអ្វីខ្លះពីអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរនៅក្នុងប្រទេសផ្សេងៗទៀត និងលើកទឹកចិត្តសិស្សឲ្យធ្វើការប្រៀបធៀបរបបផ្សេងទៀតជាមួយនឹងរបបខ្មែរក្រហម ។

លំហាត់ជាក្រុម ៖

តារាងអំពីការរៀបចំការសិក្សាអំពីអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរជាជំហានៗ

ជំហានទី១ ៖ គ្រូណែនាំសិស្សឲ្យរាប់លេខរៀងពី១ដល់៥ ។ សិស្សម្នាក់ៗនឹងទទួលបានលេខរៀងពី១ដល់៥ ។

ជំហានទី២ ៖ គ្រូបែងចែកសិស្សនៅក្នុងថ្នាក់ទៅជា៥ក្រុម ។ សិស្សដែលមានលេខរៀងទី១ទាំងអស់ជួបគ្នាមួយក្រុមនៅផ្នែកមួយនៃបន្ទប់រៀន ហើយសិស្សដែលមានលេខរៀងទី២ដល់ទី៥ក៏ប្រមូលគ្នាជាក្រុមដូចគ្នាដែរ ។

ជំហានទី៣ ៖ គ្រូកំណត់ក្រុមទាំងអស់ទៅតាមប្រធានបទរបស់គេរៀងៗខ្លួន ។ ឧទាហរណ៍ ក្រុមទី១សិក្សាពីប្រធានបទទី១ ។

ជំហានទី៤ ៖ គ្រូណែនាំសិស្សឲ្យចាប់ផ្តើមសិក្សា អាន និងពិភាក្សាប្រធានបទតាមក្រុមរៀងៗខ្លួន ។

ជំហានទី៥ ៖ នៅពេលក្រុមនីមួយៗចាប់ផ្តើមអាន ពិភាក្សា និងកត់ត្រាព័ត៌មានទាក់ទងនឹងប្រធានបទរបស់ខ្លួន គ្រូត្រូវដើរជុំវិញបន្ទប់ដើម្បីសម្របសម្រួលសិស្ស និងអង្កេតក្រុមនីមួយៗ ។

ជំហានទី៦ ៖ គ្រូត្រូវគ្រប់គ្រងពេលវេលា ដើម្បីឲ្យសិស្សមានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការរៀបចំកំណត់ចំណាំ និងការឡើងបង្ហាញ ។

ជំហានទី៧ ៖ សិស្សបង្កើតក្រុមថ្មីមួយទៀត ដែលមានតំណាងសម្រាប់ប្រធានបទទាំងអស់នៅក្នុងក្រុមនីមួយៗ ។ ឧទាហរណ៍ ក្រុមមួយត្រូវតែរួមមានសិស្សម្នាក់សិក្សាអំពីអ៊ីរ៉ាក់ សិស្សម្នាក់សិក្សាអំពីអាល្លឺម៉ង់ សិស្សម្នាក់សិក្សាអំពីអតីតយូហ្គោស្លាវី សិស្សម្នាក់សិក្សាអំពីរ៉ាន់ដា និងសិស្សម្នាក់សិក្សាអំពីកម្ពុជាក្រោមរបបខ្មែរក្រហម ។

ជំហានទី៨ ៖ សមាជិកម្នាក់ៗនៅក្នុងក្រុមថ្មីត្រូវឡើងបង្ហាញការស្រាវជ្រាវរបស់ខ្លួន កំណត់ចំណាំ និងទស្សនៈទៅលើប្រធានបទរបស់ខ្លួន ។ ពួកគេគឺជាអ្នកជំនាញនៃប្រធានបទរបស់ខ្លួនរៀងៗខ្លួន ។

ជំហានទី៩ ៖ នៅពេលសមាជិកក្រុមទាំងអស់បញ្ចប់ការឡើងបង្ហាញរបស់ខ្លួន ក្រុមនឹងពិភាក្សានិងរៀបចំ"ការរកឃើញនិងសេចក្តីសន្និដ្ឋាន" ដែលពួកគេនឹងឡើងបង្ហាញទៅកាន់សិស្សទាំងអស់នៅក្នុងថ្នាក់ ។ ពួកគេគួរឆ្លើយសំណួរនៅក្នុងការឡើងបង្ហាញរបស់ខ្លួន ដូចដែលបានកត់សម្គាល់នៅក្នុងសៀវភៅណែនាំ ។ គ្រូដាក់ពិន្ទុចំពោះការឡើងបង្ហាញរបស់សិស្ស ។

ជំហានទី១០ ៖ នៅចុងបញ្ចប់នៃការឡើងបង្ហាញទាំងអស់ គ្រូនឹងពិភាក្សាអ្វីដែលសិស្សបានរៀនក្នុងកំឡុងពេលនៃការឡើងបង្ហាញ ។

ខាងក្រោមគឺជាឧទាហរណ៍ដែលក្រុមនីមួយៗត្រូវបង្កើតឡើងនៅក្នុងវគ្គទីពីរនៃលំហាត់ប្រៀបធៀប ។

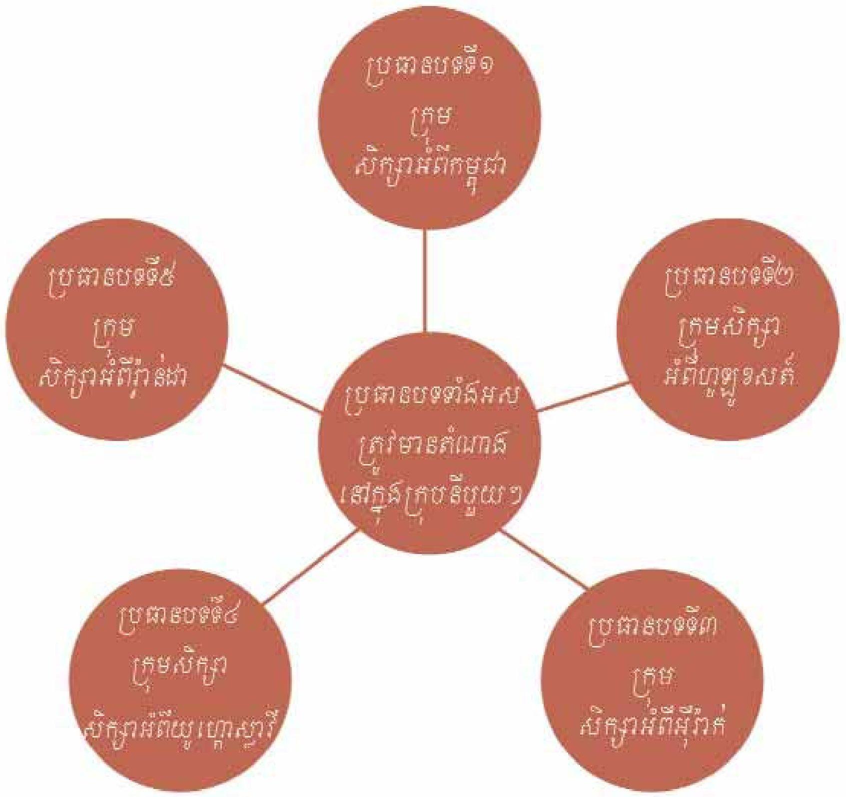
ប្រធានបទទី១
ក្រុម
សិក្សាអំពីកម្ពុជា
ប្រធានបទទី២
ក្រុមសិក្សា
អំពីហូឡូខស្ត៍
ប្រធានបទទី៣
ក្រុម
សិក្សាអំពីអ៊ីរ៉ាក់
ប្រធានបទទី៤
ក្រុមសិក្សា
សិក្សាអំពីយូហ្គោស្លាវី
ប្រធានបទទី៥
ក្រុម
សិក្សាអំពីរ៉្វាន់ដា
ប្រធានបទទាំងអស់
ត្រូវមានតំណាង
នៅក្នុងក្រុមនីមួយៗ

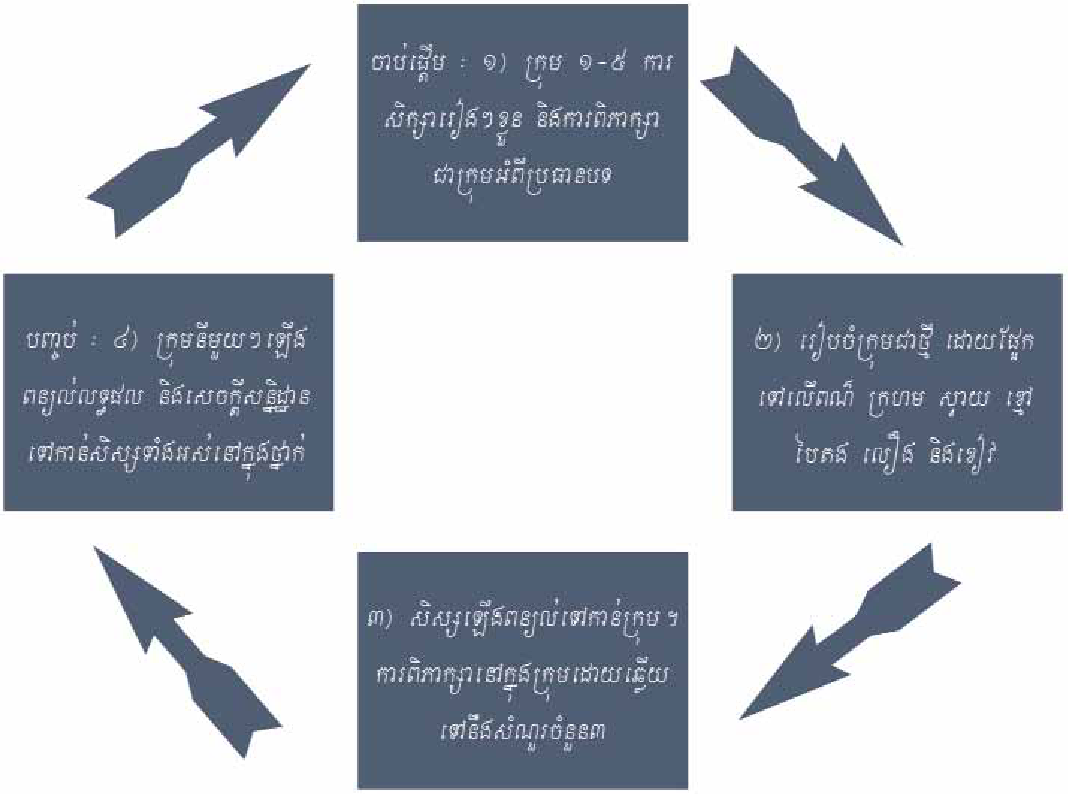
ចាប់ផ្តើម ៖ ១) ក្រុម ១-៥ ការសិក្សារៀងៗខ្លួន និងការពិភាក្សាជាក្រុមអំពីប្រធានបទ
២) រៀបចំក្រុមជាថ្មី ដោយផ្អែកទៅលើពណ៌ ក្រហម ស្វាយ ខ្មៅ បៃតង លឿង និងខៀវ
៣) សិស្សត្រឡប់ទៅកាន់ក្រុមៗ ការពិភាក្សានៅក្នុងក្រុមដោយឆ្លើយទៅនឹងសំណួរចំនួន៣
បញ្ចប់ ៖ ៤) ក្រុមនីមួយៗឡើងពន្យល់លទ្ធផល និងសេចក្តីសន្និដ្ឋានទៅកាន់សិស្សទាំងអស់នៅក្នុងថ្នាក់

ការបង្រៀន (១៥-៤៥នាទី)

សិស្សធ្វើលំហាត់ជាក្រុមដើម្បីដាក់រយៈពេលនៃរបបខ្មែរក្រហមនៅក្នុងគោលគំនិត ។ សិស្សប្រៀបធៀបអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម និង ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ដែលកើតមាននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា រ៉្វាន់ដា របបណាហ្ស៊ីអាល្លឺម៉ង់ និងអតីតយូហ្គោស្លាវី ។ សិស្សម្នាក់ទទួលការណែនាំពីគ្រូឲ្យប្រមូលព័ត៌មាន ដើម្បីក្លាយទៅជាអ្នកជំនាញម្នាក់ ។ សូមធ្វើតាមតារាងដូចខាងក្រោម ។

ផ្នែកទី១ : លំហាត់ជាក្រុម : សិស្សម្នាក់ឡើងពន្យល់ទៅកាន់សិស្សមួយក្រុម ដោយឆ្លើយទៅនឹងសំណួរខាងក្រោម :

១) តើព្រឹត្តិការណ៍ប្រវត្តិសាស្ត្រសំខាន់ៗដែលអ្នកសិក្សាម្នាក់ៗគួរដឹងមានអ្វីខ្លះ? សូមផ្តល់ការពិតចំនួន៥អំពីរយៈកាលនោះ ។

២) តើសិស្សសង្កេតឃើញចំណុចសំខាន់ៗអ្វីខ្លះពីជនរងគ្រោះនៃប្រវត្តិសាស្ត្រនោះ? សូមផ្តល់ការពិត ឬការសង្កេត៥យ៉ាងអំពីរយៈកាលនោះ ។

ផ្នែកទី២ : លំហាត់ជាក្រុម : ការឡើងពន្យល់ជាក្រុមអំពីការរកឃើញនិងសេចក្តីសន្និដ្ឋាន ដោយឆ្លើយទៅនឹងសំណួរខាងក្រោម :

១) តើភាពប្រហាក់ប្រហែលគ្នារវាងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ និងឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរទាំងអស់មាន អ្វីខ្លះ?

២) តើភាពខុសគ្នារវាងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ និងឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរទាំងអស់មានអ្វីខ្លះ?

៣) តើភាពខុសប្លែកពីគេនៃរបបខ្មែរក្រហមមានអ្វីខ្លះ?

ទិសដៅសម្រាប់សិស្ស

សិស្សត្រូវមានសកម្មភាព៣ផ្សេងៗគ្នានៅក្នុងលំហាត់នេះ៖

១) អ្នកត្រូវតែជា "អ្នកជំនាញ" អំពីប្រវត្តិនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ណាមួយ ។ អ្នកត្រូវពន្យល់ និងផ្តល់នូវព័ត៌មានទាំងឡាយទៅឲ្យសិស្សផ្សេងទៀតអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រនោះ ហើយព័ត៌មានដែលអ្នកផ្តល់ឲ្យនឹងកំណត់នូវពិន្ទុរបស់អ្នក ។

២) អ្នកត្រូវជួយស្វែងរកព័ត៌មាន និងធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ក្រុមទៅលើអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរនៅជុំវិញសាកលលោក ។ ការរកឃើញនេះនឹងជួយកំណត់ពិន្ទុរបស់អ្នក ។

៣) អ្នកត្រូវសង្កេតមើលក្រុមផ្សេងទៀត ហើយវាយតម្លៃទៅលើការឡើងពន្យល់របស់ក្រុមទាំងនោះ ។

ជំហានទី១ : អ្នកទទួលបានលេខរៀងនៃប្រធានបទដែលគ្រូបានកំណត់ពី(១-៥) ។ នៅក្នុងប្រធានបទនេះរួមមានឯកសារអានសម្រាប់ប្រវត្តិសាស្ត្រដាក់លាក់ណាមួយដែលអ្នកត្រូវសិក្សា ។ អ្នកត្រូវកត់ត្រាទុក ហើយរៀបចំការឡើងពន្យល់រយៈពេល៥នាទីចំពោះអ្វីដែលអ្នកបានអាន ។ ការឡើងពន្យល់អំពីឯកសារដែលអ្នកអានបានល្អ និងការឆ្លើយទៅនឹងសំណួរទាំង២ខាងក្រោមបានល្អនឹងជួយដល់ការកំណត់ពិន្ទុរបស់អ្នក ។

១) តើព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗដែលមនុស្សម្នាក់ៗគួរយល់ដឹងមានអ្វីខ្លះ ប្រសិនបើគេសិក្សាអំពីប្រធានបទរបស់អ្នក? ចូរសរសេរព្រឹត្តិការណ៍យ៉ាងតិច៥ ដែលអ្នកគិតថាមានសារសំខាន់ក្នុងការយល់ដឹងអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រដែលជា

ប្រធានបទរបស់អ្នក ហើយត្រូវត្រៀមខ្លួនដើម្បីពិភាក្សាអំពីចំណុច សំខាន់ទាំង៥ នេះ ។

២) តើការសង្កេតដ៏មានសារសំខាន់បំផុតរបស់ជនរងគ្រោះនៃអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរមានអ្វីខ្លះ? សូមសរសេរហេតុការណ៍ ឬការអង្កេតយ៉ាងតិច៥ ដែលអ្នកយល់ថាមានសារសំខាន់ក្នុងការយល់ដឹងអំពីជនរងគ្រោះ ហើយត្រូវត្រៀមខ្លួនក្នុងការពិភាក្សាអំពីការពិតទាំងនេះ ។

ជំហានទី២ : បន្ទាប់ពីការរៀបចំឡើងពន្យល់ អ្នកត្រូវប្រើប្រាស់ពេលវេលា៥ នាទី ដើម្បីពិភាក្សាលើប្រធានបទរបស់អ្នក ជាមួយសិស្សដទៃទៀតនៅក្នុងក្រុមដែលសិក្សាលើប្រធានបទនេះ ។ តើការពិតអ្វីខ្លះដែលពួកគេគិតថាមានសារសំខាន់បំផុត? តើការសង្កេតដែលសិស្សយល់ឃើញអំពីជនរងគ្រោះមានអ្វីខ្លះ? សូមប្រើប្រាស់គំនិតនិងការរកឃើញរបស់សមាជិកនៅក្នុងក្រុមទាំងអស់ ដើម្បីឲ្យការឡើងពន្យល់របស់អ្នកកាន់តែមានលក្ខណៈល្អប្រសើរឡើង ។ បន្ទាប់ពីពិភាក្សាប្រធានបទរបស់អ្នកជាមួយសមាជិកនៅក្នុងក្រុមរួចមក សូមរង់ចាំការណែនាំបន្ថែមទៀតពីគ្រូរបស់អ្នក ។

ជំហានទី៣ : បន្ទាប់ពីទទួលការណែនាំពីគ្រូ សិស្សត្រូវរៀបចំក្រុមថ្មី តាមការកំណត់របស់គ្រូ ។ ក្រុមថ្មីនីមួយៗត្រូវតែមានសិស្សម្នាក់ដែលជាអ្នកជំនាញនៃប្រធានបទមួយ ។ ឧទាហរណ៍ ក្រុមថ្មីនីមួយៗគួររួមបញ្ចូលសិស្សម្នាក់សិក្សាលើប្រធានបទទី១ អំពីប្រទេសកម្ពុជា សិស្សម្នាក់ទៀតសិក្សាលើប្រធានបទទី២អំពីហ្វូឡូខសត៍ សិស្សម្នាក់ទៀតសិក្សាលើប្រធានទី៣អំពីអ៊ីរ៉ាក់ សិស្សម្នាក់ទៀតសិក្សាលើប្រធានបទទី៤អំពីអតីតយូហ្គោស្លាវី ហើយសិស្សម្នាក់ទៀតសិក្សាលើប្រធានបទទី៥ អំពីរ៉្វាន់ដា ។ ដូច្នេះក្រុមនីមួយៗគួរមានសិស្ស៥ នាក់នៅក្នុងក្រុម ។

ជំហានទី៤ : ធ្វើការសម្រេចចិត្តនៅក្នុងចំណោមសមាជិកនៅក្នុងក្រុមថ្មីរបស់អ្នកអំពីលំដាប់លំដោយនៃការឡើងពន្យល់ ។ សិស្សម្នាក់ៗត្រូវតែឡើងពន្យល់ក្នុងរយៈពេលពី៥ នាទីទៅលើប្រធានបទស្រាវជ្រាវដែលត្រូវបានកំណត់ឲ្យ ។ សិស្សម្នាក់ៗត្រូវតែជាអ្នកជំនាញទៅលើប្រធានបទស្រាវជ្រាវរបស់ខ្លួន ។ សួរសំណួរ និងពិភាក្សាការឡើងពន្យល់ក្នុងចំណោមសមាជិកក្រុម ។

ជំហានទី៥ : ឥឡូវនេះក្រុមរបស់អ្នកត្រូវរៀបចំការឡើងពន្យល់ទៅកាន់សិស្សទាំងអស់នៅក្នុងថ្នាក់ ។ អ្នកត្រូវបានដាក់ពិន្ទុដោយគ្រូរបស់អ្នក អាស្រ័យលើការឆ្លើយនឹងសំណួរខាងក្រោមរបស់អ្នកបានល្អប៉ុណ្ណា ។

១) តើភាពប្រហាក់ប្រហែលគ្នារវាងអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរមានអ្វីខ្លះ?

២) តើភាពខុសគ្នារវាងអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរមានអ្វីខ្លះ?

៣) តើភាពខុសប្លែកពីគេនៃរបបខ្មែរក្រហមគឺអ្វី?

ជំហានទី៦ : ចូរបង្ហាញពីការរកឃើញនិងសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់អ្នក ហើយឆ្លើយទៅនឹងសំណួរនៅក្នុងជំហានទី៥ ខាងលើ ។ នៅពេលអ្នកឡើងបង្ហាញពីការរកឃើញនិងសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់អ្នក អ្នកគួរធ្វើតាមទម្រង់ខាងក្រោមនេះ ៖

១) សមាជិកក្រុមនីមួយៗត្រូវបង្ហាញឈ្មោះរបស់ខ្លួនទៅសិស្សទាំងអស់នៅក្នុងថ្នាក់ ។

២) ពិភាក្សាសំណួរទី១ ២ និង ៣ ។

៣) ការឡើងបង្ហាញរបស់អ្នកមានរយៈពេលពី១០ ទៅ១៥ នាទី ។

ជំហានទី៧ : នៅពេលបញ្ចប់ការឡើងបង្ហាញ ឬនៅពេលរង់ចាំវេនដើម្បីឡើងបង្ហាញ សិស្សត្រូវស្តាប់ការឡើងបង្ហាញរបស់មិត្តភក្តិ ។ ខាងក្រោមគឺជាវិធីមួយដែលគ្រូអាចប្រើក្នុងការដាក់ពិន្ទុចំពោះការ ឡើងបង្ហាញ ។

តារាងដាក់ពិន្ទុ

សំណួរ	មិនឆ្លើយនឹងសំណួរ ០ពិន្ទុ	ឆ្លើយនឹងសំណួរ ១ពិន្ទុ
តើក្រុមនេះឆ្លើយនឹងសំណួរទី១ដែរឬទេ?		
តើក្រុមនេះឆ្លើយនឹងសំណួរទី២ដែរឬទេ?		
តើក្រុមនេះឆ្លើយនឹងសំណួរទី៣ដែរឬទេ?		
ពិន្ទុសរុបរបស់គ្រូទៅឲ្យក្រុមនេះ		

សំយោគ (១៥-២៥នាទី)

សិស្សឡើងពន្យល់អំពីការយល់ដឹងនិងការវិភាគរបស់ខ្លួនទៅសិស្សទាំងអស់នៅក្នុងថ្នាក់ ។ គ្រូវាយតម្លៃកិច្ចការសរសេររបស់សិស្សនិងការឡើងពន្យល់ផ្ទាល់មាត់ ។

មេរៀនទី៥ ៖ ខ្សែភាពយន្ត «កុមារកម្ពុជា»

តម្រូវឲ្យមានDVD/VCR ដើម្បីបញ្ចាំងខ្សែភាពយន្ត (សកម្មភាពនេះគឺឥតកំណត់)

វត្ថុបំណង

១) សិស្សពន្យល់អំពីអត្ថន័យនៃពាក្យចលាចល ការឈឺចាប់ ការរស់រានមានជីវិត ការផ្សះផ្សា យុត្តិធម៌ និងសន្តិភាព ។

២) សិស្សសរសេរសំបុត្រទៅអ្នកផលិតខ្សែភាពយន្ត ដោយផ្តល់ជាទស្សនៈនិងសំណួរ ។

៣) សិស្សវិភាគឥទ្ធិពលរបស់ខ្សែភាពយន្ត ។

សម្ភារឧបទេស ៖ ភាពយន្ត"កុមារកម្ពុជា" និងសៀវភៅលំហាត់សម្រាប់សិស្ស

លំនាំបង្រៀន

ការផ្តើមបង្រៀន (៥-១០នាទី)

មុនពេលចាប់ផ្តើមមេរៀន គ្រូណែនាំពីវត្ថុបំណងនៃមេរៀនសម្រាប់ថ្ងៃនេះ និងពិភាក្សាថាតើស្ថានភាពរស់នៅក្រោមរបបខ្មែរក្រហមមានផលប៉ះពាល់ដូចម្តេចខ្លះមកលើជីវិតរស់នៅក្នុងកំឡុងពេល និងក្រោយរបបនេះ ។ បន្ទាប់មកគ្រូពិភាក្សាខ្សែភាពយន្តជាមួយសិស្ស ។

ការបង្រៀន (១៥-៤៥នាទី)

សិស្សសរសេរសំបុត្រទៅអ្នកផលិតខ្សែភាពយន្ត ដោយពន្យល់អំពីឥទ្ធិពលរបស់ខ្សែភាពយន្តទៅលើខ្លួន ។ គ្រូលើកទឹកចិត្តសិស្សឲ្យសួរសំណួរទៅកាន់អ្នកផលិតខ្សែភាពយន្តតាមរយៈសំបុត្ររបស់ខ្លួន ហើយពិភាក្សាអំពីអត្ថន័យនៅក្នុងសំបុត្រជាមួយមិត្តភក្តិនៅក្នុងថ្នាក់ ។

សំយោគ (១៥-២៥នាទី)

គ្រូពិភាក្សាអំពីអត្ថន័យរបស់ខ្សែភាពយន្តនិងថាតើហេតុអ្វីបានខ្សែភាពយន្តប្រភេទនេះមានសារសំខាន់សម្រាប់ឲ្យពិភពលោកបានដឹង ។

រូបទី៦៩

រូបទី៧០

សេចក្តីបញ្ចប់
ផលប៉ះពាល់នៃរបបខ្មែរក្រហមមកលើប្រទេសកម្ពុជានាពេលបច្ចុប្បន្ន

រូបទី៧១

មេរៀនទី១ ៖ អំណានសេចក្តីបញ្ចប់

វត្ថុបំណង

១) សិស្សពន្យល់អំពីផលប៉ះពាល់ នៃបទពិសោធន៍ក្នុងរបបខ្មែរក្រហមមកលើជីវិតរស់នៅ នាពេល បច្ចុប្បន្ន ។

២) សិស្សពន្យល់អំពីតម្រូវការនៃការព្យាបាលរបួសផ្លូវចិត្ត ការផ្សះផ្សា យុត្តិធម៌ សន្តិភាព និងការអភិវឌ្ឍ ។

៣) សិស្សកំណត់និយមន័យនៃពាក្យសំខាន់ៗទាក់ទងនឹងការព្យាបាលរបួសផ្លូវចិត្ត និងយុត្តិធម៌ ។

សម្ភារៈឧបទេស ៖ *សៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រ សៀវភៅលំហាត់ និងអត្ថបទស្តីអំពីការព្យាបាលរបួសផ្លូវចិត្ត ការផ្សះផ្សា សន្តិភាព និងយុត្តិធម៌ ។*

រូបទី៧២

ក្រោយពីអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

តើអ្វីជាការផ្សះផ្សា?

ខណៈដែលអ្នកស្រាវជ្រាវនិងអ្នកជំនាញច្បាប់ជាច្រើន បានសរសេរយ៉ាងច្រើនលើសលប់អំពីការផ្សះផ្សា និយមន័យនៃពាក្យផ្សះផ្សាមិនទាន់ត្រូវបានទទួលស្គាល់ទូលំទូលាយនៅឡើយទេ ។

អ្នកស្រាវជ្រាវមួយចំនួនបានដោះស្រាយពីភាពមិនច្បាស់នេះ តាមរយៈការកំណត់និយមន័យនៃពាក្យផ្សះផ្សា ថាជាដំណើរការមួយជាជាងជាគោលដៅមួយទៅវិញ ។ យោងទៅតាមទស្សនៈនេះការផ្សះផ្សា "គឺជាការដោះស្រាយជាមួយអតីតកាល ក្នុងរបៀបមួយដែលនាំឲ្យមានការផ្លាស់ប្តូរឥរិយាបថចំពោះអ្នកដទៃ ចំពោះខ្លួនឯង និងចំពោះទំនាក់ទំនងរវាង "ភាគីជម្លោះ" ។ អ្នកឯកទេសខាងការផ្សះផ្សាផ្សេងទៀតបានគូសបញ្ជាក់ថា ទោះជាមានភាពខុសគ្នាក្នុងការកំណត់និយមន័យយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏ខ្លឹមសារមួយចំនួនបានលេចឡើងយ៉ាងស្របគ្នា ។

នៅពេលដែលប្រជាជនកម្ពុជាសាមញ្ញ ត្រូវបានសួរដើម្បីកំណត់និយមន័យនៃពាក្យផ្សះផ្សាគំនិតដូចៗគ្នាបានលេចឡើង ។ ប្រការនេះមានភាពច្បាស់លាស់ ខណៈពេលដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា បានធ្វើការស្ទាបស្ទង់មតិអំពីថាតើអ្នកចូលរួមពិពណ៌នាថា"ការផ្សះផ្សា"មានន័យយ៉ាងម៉េច ។ ទោះបីជាអ្នកចូលរួមមានគំនិតខុសប្លែកគ្នាយ៉ាងច្រើនអំពីការផ្សះផ្សាក៏ដោយ ក៏ខ្លឹមសារដូចជា "ការចងចាំ" និង "យុត្តិធម៌" ត្រូវបានលើកឡើងដដែលៗ ។ លើសពីនេះទៀតប្រជាជនកម្ពុជាភាគច្រើនបំផុត បានចាត់ទុកគោលដៅនៃការផ្សះផ្សាថាជា "គោលដៅតែមួយគត់ដែលអាចនាំឲ្យប្រទេសជាតិមានការរួបរួម វិបុលភាព និងអភិវឌ្ឍន៍" ជាសង្គមមួយ "ដែលគ្មានអំពើហិង្សានិងជម្លោះ" និងជាសង្គមមួយដែល "រស់នៅក្រោមវិធាននៃច្បាប់" ។

ការស្ទាបស្ទង់មតិរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា បានបង្ហាញឲ្យឃើញថា អ្នកចូលរួមនៅក្នុងការស្ទាបស្ទង់មានការយល់ដឹងអំពីបញ្ហាផ្សះផ្សាទៅលើបួនកម្រិតផ្សេងៗគ្នា ៖ ជាបញ្ហាផ្ទាល់ខ្លួន ជាបញ្ហារវាងបុគ្គលនិងបុគ្គល ជាបញ្ហានៅក្នុងសហគមន៍ និងជាបញ្ហារបស់ជាតិទាំងមូល ។ លទ្ធផលបានបង្ហាញថា ការផ្សះផ្សាត្រូវបានមើលឃើញថាជាដំណើរការមួយដែលមានច្រើនដំណាក់កាល ហើយ ដែលផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងសញ្ញាណនៃរូបរាងកាយ នយោបាយ ភូមិសាស្ត្រ សេដ្ឋកិច្ច និងការរួមបញ្ចូលផ្នែកវប្បធម៌ ។

ប្រហែលជាដោយសារតែមានការលំបាកក្នុងការកំណត់និយមន័យ អ្នកស្រាវជ្រាវនិងបុគ្គលមួយចំនួនបានចោទសួរអំពីទស្សនៈដោយនិយាយថាតើវាចាំបាច់ ឬអាចទៅរួចដែរទេ ។ អ្នកទាំងនេះបានចោទសួរថាតើ “ការដោះស្រាយជាមួយអតីតកាល”ផ្តល់ផលប្រយោជន៍ពិតប្រាកដ ឬថាតើផលប្រយោជន៍មានតម្លៃស្មើនឹង “ភាពលែងខ្វាយខ្វល់” និង “គម្លាតចិត្តសាស្ត្រ” ដែរឬយ៉ាងណា ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ប្រជាជនកម្ពុជាភាគច្រើនបំផុតដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានស្ទាបស្ទង់ ជឿថាទម្រង់នៃការផ្សះផ្សាមួយចំនួនគឺមានភាពចាំបាច់ ។

ការផ្សះផ្សានៅកម្ពុជា

ខណៈពេលដែលប្រទេសកម្ពុជានិងសហគមន៍អន្តរជាតិ បានសម្រេចជាចុងក្រោយថា តុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មមានលក្ខណៈសមរម្យជាងកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងផ្សេងៗទៀតត្រូវបានធ្វើឡើងដើម្បីផ្តល់មធ្យោបាយបន្ថែមចំពោះការផ្សះផ្សា ។ តាមការពិត ដំណើរការនៃការផ្សះផ្សាបានចាប់ផ្តើមធ្វើឡើងតាំងពីឆ្នាំ១៩៧៩ គឺតាំងពីយូរមុនលទ្ធភាពនៃការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញទៅទៀត ។

នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៩ មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមមួយចំនួនត្រូវបានកាត់ទោសហើយដោយកាត់ឲ្យជាប់ទោសកំបាំងមុខ ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ សហគមន៍អន្តរជាតិបានថ្កោលទោសចំពោះការកាត់សេចក្តីនោះ ដោយសារតែមិនបានឆ្លើយតបទៅតាមបទដ្ឋានអន្តរជាតិ ។ ការកាត់សេចក្តី ពិតជាមាននាទីជា វេទិកាផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានអំពីសម័យខ្មែរក្រហម ហើយក៏បានបង្ហាញពីការថ្កោលទោសជាសាធារណៈ អំពីអំពើឃោរឃៅដែលបានប្រព្រឹត្តនៅក្នុងសម័យនោះដែរ ។

ក្រោយការកាត់សេចក្តីឆ្នាំ១៩៧៩ រដ្ឋាភិបាលបានបង្កើតគណៈកម្មការស្រាវជ្រាវមួយ ដើម្បីស៊ើបអង្កេតបទឧក្រិដ្ឋកម្មនៅសម័យខ្មែរក្រហម ។ គណៈកម្មការនេះសហការជាមួយប្រធានភូមិ ឃុំ និងចៅហ្វាយស្រុកដែលចងក្រងបញ្ជីអ្នកដែលត្រូវបានសម្លាប់និងទ្រព្យសម្បត្តិដែលត្រូវបានបំផ្លិចបំផ្លាញ ។ អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលក៏ដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់នៅក្នុងដំណើការផ្សះផ្សានេះដែរ ។ អង្គការដូចជាមជ្ឈមណ្ឌលអភិវឌ្ឍន៍សង្គមបានបើកវេទិកាជាច្រើននៅតាមបណ្តាខេត្ត ដើម្បីផ្តល់ឲ្យជនរងគ្រោះនូវ ឱកាសចែករំលែករឿងរ៉ាវរបស់ខ្លួន ព្រមទាំងផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានអំពីសាលាក្តីខ្មែរក្រហម ។ ទស្សនាវដ្តី “ស្វែងរកការពិត” ដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបោះពុម្ពផ្សាយ បានសរសេរបទវិចារណកថា ព័ត៌មានផ្លូវច្បាប់និងព័ត៌មានទូទៅអំពីខ្មែរក្រហម ។ បន្ថែមពីនេះទៀត មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានផ្តល់ឲ្យសាធារណជននូវឱកាសទទួលបានឯកសារនិងព័ត៌មានដែលមជ្ឈមណ្ឌលនេះ បានប្រមែប្រមូល អស់រយៈពេលជាង១០ឆ្នាំមកហើយ ។

បើទោះជាមានកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងពីសំណាក់រដ្ឋាភិបាល អង្គជំនុំជម្រះនិងអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល អត្ថន័យនិងផ្លូវឆ្ពោះទៅកាន់ការផ្សះផ្សាត្រូវបានជិតជាប់ជាមួយបុគ្គលម្នាក់ៗ ។ មនុស្សម្នាក់ៗត្រូវតែសម្រេចដោយខ្លួនឯងថាអ្វីទៅ

ដែលនាំឲ្យមានការផ្សះផ្សា តើការផ្សះផ្សាអាចសម្រេចទៅបានតាមវិធីណាខ្លះ ឬក៏ថាតើការផ្សះផ្សាអាចសម្រេចបានដែរឬទេ ។ ប្រសិនបើមានខ្លឹមសារនៃការពិភាក្សាជាប្រចាំ និងការព្យាយាមកំណត់និយមន័យនៃពាក្យផ្សះផ្សានោះគឺមានន័យថាការផ្សះផ្សា ជាដំណើរការមួយតែមិនមែនជាគោលដៅមួយនោះទេ ។ ប្រទេសនីមួយៗដែលជួបប្រទះនូវអំពើហិង្សា និងអំពើឃោរឃៅធ្ងន់ធ្ងរ ត្រូវតែរិះរកមធ្យោបាយស្តារឡើងវិញដោយខ្លួនឯង ចំណែកបុគ្គលម្នាក់ៗដែលរស់ឆ្លងកាត់សម័យកាលនោះនិងក្មេងៗ ក៏ត្រូវធ្វើដូចគ្នាអ៊ីចឹងដែរ ។

ពន្យល់ពាក្យ:

សោកនាដកម្ម	ជនក្បៀសខ្លួន	ការផ្សះផ្សា
ពិការភាព	ការក្បៀសស្កត់	ការរិះគន់
ឧបសគ្គ	ជំងឺផ្លូវចិត្ត	ការលើកលែងទោស

រូបទី៧៣

លំនាំបង្រៀន

ការផ្តើមបង្រៀន (៥-១០នាទី)

មុនពេលចាប់ផ្តើមមេរៀន គ្រូបង្ហាញពីវត្ថុបំណងនៃមេរៀនសម្រាប់ថ្ងៃនេះ ។ គ្រូពិនិត្យមើលសាឡើងវិញនូវអ្វីដែលសិស្សបានដឹងទាក់ទងនឹងប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ បន្ទាប់មកគ្រូឲ្យ សិស្សពិភាក្សាពាក្យសំខាន់ៗនៅក្នុងសេចក្តីបញ្ចប់ ។

ការបង្រៀន (១៥-៤៥នាទី)

សិស្សអាន និងកត់ត្រានូវព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗ ដោយយកចិត្តទុកដាក់ចេញពីសេចក្តីបញ្ចប់ និងសរសេរព្រឹត្តិការណ៍ទាំងនោះនៅក្នុងសៀវភៅលំហាត់ ។ សិស្សអានអត្ថបទអំពីការផ្សះផ្សាខាងលើ និងសរសេរចម្លើយទៅនឹងសំណួរនៅក្នុងសៀវភៅលំហាត់ ដើម្បីពិនិត្យមើលការយល់ដឹងរបស់សិស្សទៅលើអត្ថបទ ។

សំយោគ (១៥-២៥នាទី)

គ្រូសួរសំណួរណែនាំទៅសិស្សទាំងអស់នៅក្នុងថ្នាក់ ដើម្បីវាយតម្លៃនិងសង្ខេបការសិក្សារបស់សិស្ស ។

សំណួរណែនាំនិងចម្លើយ

១) តើជីវិតមនុស្សដែលស្លាប់នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមមានប៉ុន្មាននាក់? **ជិត២លាននាក់ ។**

២) សូមផ្តល់អំពីផលប៉ះពាល់យ៉ាងតិច៣ នៃរបបខ្មែរក្រហមមកលើប្រជាជនកម្ពុជា ។

- **របបនេះបានបន្សល់ទុកនូវស្ត្រីមេម៉ាយ និងក្មេងកំព្រារាប់ម៉ឺននាក់ ។**
- **ប្រជាជនកម្ពុជារាប់សែននាក់បានរត់ចេញពីប្រទេស ។**
- **គ្រាប់មីនរាប់លានគ្រាប់ត្រូវបានកប់នៅក្នុងដី ដែលបណ្តាលឲ្យមនុស្សរាប់ពាន់នាក់ស្លាប់និងពិការចាប់តាំងពីទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៨០ ។**
- **ប្រជាជនកម្ពុជាជាច្រើនមានបញ្ហាផ្លូវចិត្ត ដោយសារតែបាត់បង់សមាជិកគ្រួសារ ហើយសតិអារម្មណ៍ត្រូវបានបំផ្លាញ ។**
- **បញ្ញវន្ត មេដឹកនាំសាសនា និងអតីតមន្ត្រីរដ្ឋាភិបាល ត្រូវបានសម្លាប់ដោយបានកាត់បន្ថយសមត្ថភាពរបស់ប្រទេសកម្ពុជាក្នុងការកសាងស្ថាប័នសង្គម និងសេដ្ឋកិច្ច ។**
- **អ្នកដែលប្រឆាំងនឹងរបបនេះក៏ត្រូវបានសម្លាប់ដែរ ។**
- **សាសនា រូបិយប័ណ្ណ និងប្រពៃណីត្រូវបានបំផ្លាញ ។**
- **សិទ្ធិ និងតម្រូវការជាមូលដ្ឋានមិនត្រូវបានយកចិត្តទុកដាក់ ហើយទ្រព្យសម្បត្តិឯកជន ត្រូវបានរឹបអូស ។**

៣) តើអ្វីខ្លះជាអត្ថន័យរួមនៃពាក្យផ្សះផ្សា? **អត្ថន័យមួយចំនួនមានដូចជាដំណើរការព្យាបាលជំងឺផ្លូវចិត្ត ការចងចាំនិងយុត្តិធម៌ ។ ជាងនេះទៅទៀតប្រជាជន កម្ពុជាភាគច្រើនបានចាត់ទុកគោលដៅនៃការផ្សះផ្សាគឺការសម្រេចបាននូវប្រជាជាតិតែមួយ ដែលមានការរួបរួមគ្នា រុងរឿង និងអភិវឌ្ឍន៍ ជាប្រជាជាតិមួយ ដែលគ្មានអំពើហិង្សានិងជម្លោះ និងជាប្រជាជាតិមួយដែលរស់នៅក្រោមដំបូលច្បាប់ ។ លទ្ធផលនៃការស្ទាបស្ទង់មតិបានបង្ហាញថា ការផ្សះផ្សាត្រូវបានមើលឃើញថាជាដំណើរការមួយ ដែលមានច្រើនដំណាក់កាល ហើយដែលផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងការរួមបញ្ចូលឡើងវិញទាំងផ្នែកសម្បទា នយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច សង្គម និងវប្បធម៌ ។**

៤) តើអ្វីខ្លះជាបញ្ហានិងការខ្វល់ខ្វាយអំពីការផ្សះផ្សានៅកម្ពុជា? **ដោយសារតែមានការលំបាកក្នុងការកំណត់និយមនៃពាក្យផ្សះផ្សា អ្នកស្រាវជ្រាវនិងបុគ្គលមួយចំនួនបានដាក់ជាសំណួរទៅលើទស្សនាទាននៃពាក្យនេះទៅវិញថា តើដំណើរការនេះចាំបាច់ ឬអាចសម្រេចបានឬទេ ។ បុគ្គលទាំងអស់នេះបានចោទសួរថាតើការដោះស្រាយបញ្ហានៅ**

ក្នុងអតីតកាល នឹងអាចផ្តល់នូវអត្ថប្រយោជន៍ពិតប្រាកដដែរឬទេ និងថាតើផលប្រយោជន៍ទាំងនោះមានតម្លៃគួរនឹងឲ្យយើងចំណាយទៅលើផលវិបាក និងគម្លាតផ្នែកចិត្តសាស្ត្រដែលអាចនឹងកើតមានដែរឬទេ ។

៥) ចាប់តាំងពីចុងបញ្ចប់នៃរបបខ្មែរក្រហម តើការព្យាយាមអ្វីខ្លះដែលត្រូវធ្វើឡើងដើម្បីសម្រេចឲ្យបាននូវការផ្សះផ្សានៅកម្ពុជា? ***សិស្សអាចរៀបរាប់ការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមក្នុងឆ្នាំ១៩៧៩ អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា គណៈកម្មការស្រាវជ្រាវដែលបង្កើតឡើងដោយរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងការខិតខំប្រឹងប្រែងដែលធ្វើឡើងដោយអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល ដូចជាមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងមជ្ឈមណ្ឌលអភិវឌ្ឍន៍សង្គម ។***

៦) រាយបញ្ហាដែលកម្ពុជាកំពុងតែជួបប្រទះនាពេលបច្ចុប្បន្ន ឲ្យបានច្រើនតាមតែអាចធ្វើទៅបាន ។ ***ចម្លើយអាចប្រែប្រួល***

៧) ដោយប្រើប្រាស់បញ្ជីដែលជាចម្លើយបានមកពីសំណួរទី៦ សូមគូសរង្វង់នៅលើបញ្ហាទាំងឡាយដែលអ្នកគិតថាមានទំនាក់ទំនងគ្នា (ដោយផ្ទាល់ឬដោយប្រយោល) ទៅនឹងមរតកដែលបន្សល់ទុកពីរយៈកាលនៃរបបខ្មែរក្រហម ។
ចម្លើយអាចប្រែប្រួល

៨) តើកម្ពុជាអាចដោះស្រាយបញ្ហាទាំងអស់នេះបានដោយរបៀបណា? ***ចម្លើយអាចប្រែប្រួល***

៩) តើប្រជាជនកម្ពុជាម្នាក់ៗ អាចចូលរួមក្នុងដំណើរការដោះស្រាយបញ្ហានេះបានដោយរបៀបណា?
ចម្លើយអាចប្រែប្រួល

មេរៀនទី២ : កំណាព្យដើម្បីរំឭកគុណដល់ព្រលឹងជាតិខ្មែរ

វត្ថុបំណង

១) សិស្សពណ៌នាអំពីភាពឃោរឃៅដែលមិនគួរឲ្យជឿនៃរបបខ្មែរក្រហម ។

រូបទី៧៤

២) សិស្សពន្យល់អំពីការតស៊ូ និងជំនឿផ្លូវចិត្តដែលជនរងគ្រោះជួបប្រទះ បន្ទាប់ពីថ្ងៃដួលរលំនៃរបបខ្មែរក្រហម ។

៣) សិស្សកោតសរសើរចំពោះកម្លាំង និងការប្ដេជ្ញាចិត្តរបស់អ្នកនៅរស់រានមានជីវិតក្នុងការកសាងជីវិតសាជាថ្មីឡើងវិញ ។

៤) សិស្សកោតសរសើរពីវីរភាព និងសប្បុរសធម៌របស់អ្នកដែលបានព្យាយាមជួយសង្គ្រោះ ។

៥) សិស្សពន្យល់អំពីតម្រូវការនៃការផ្សះផ្សា សន្តិភាព យុត្តិធម៌ និងសេចក្ដីសង្ឃឹម ។

សម្ភារៈឧបទេស ៖ ក្រដាស ខ្មៅដៃ ប៊ិចពណ៌ ការ៉ កន្ត្រៃ និងសៀវភៅលំហាត់ ។

លំនាំបង្រៀន

ការផ្ដើមបង្រៀន (៥-១០នាទី)

មុនចាប់ផ្ដើមការបង្រៀន គ្រូបង្ហាញពីវត្ថុបំណងមេរៀនសម្រាប់ថ្ងៃនេះ ។ គ្រូពិភាក្សាជាមួយសិស្សអំពីបច្ចុប្បន្នកាល និងអនាគតកាលនៃប្រទេសកម្ពុជា ។ បន្ទាប់មកគ្រូសរសេរពាក្យមួយចំនួននៅលើក្ដារខៀនដើម្បីពិភាក្សា ៖ ការរស់រានមានជីវិត សន្តិភាព ការផ្សះផ្សា ការរើបឡើងវិញ យុត្តិធម៌ កម្លាំង ការប្ដេជ្ញាចិត្ត ការអត់ធន់ ការពិត សេចក្ដីក្លាហាន និងសេចក្ដីសង្ឃឹម ។ គ្រូឲ្យសិស្សស្វែងយល់ពីអត្ថន័យ និងសារសំខាន់នៃពាក្យទាំងនេះ ។

ការបង្រៀន (១៥-៤៥នាទី)

សិស្សមើលឃើញជាក់ស្ដែងពីបច្ចុប្បន្នកាល និងអនាគតកាលសម្រាប់ប្រជាជនកម្ពុជា ហើយតែងកំណាព្យជានិមិត្តរូបសម្រាប់ការរួចរស់ជីវិត សន្តិភាព ការផ្សះផ្សា ការរើបឡើងវិញ យុត្តិធម៌ កម្លាំង ការប្ដេជ្ញាចិត្ត ការអត់ធន់ ការពិត សេចក្ដីក្លាហាន និងសេចក្ដីសង្ឃឹម ។ បន្ទាប់ពីបញ្ចប់ការតែងកំណាព្យ សិស្សបញ្ចូលរូបភាពបន្ថែមដើម្បីធ្វើឲ្យកំណាព្យកាន់តែមានភាពរស់រវើកថែមទៀត ។

សំយោគ (១៥-២៥នាទី)

សិស្សចែករំលែកកំណាព្យរបស់ខ្លួនជាមួយសិស្សផ្សេងទៀតនៅក្នុងថ្នាក់ ។ គ្រូប្រមូលកំណាព្យទាំងអស់ដើម្បីដាក់បង្ហាញ ។

មេរៀនទី៣ ៖ តារាង *K-W-L*

វត្ថុបំណង

១) សិស្សសង្ខេបពីអ្វីដែលខ្លួនបានសិក្សាអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

២) សិស្សកំណត់នូវព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗអំពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

៣) សិស្សសហការគ្នា និងធ្វើការជាក្រុម ។

សម្ភារៈឧបទេស ៖ សៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រ សៀវភៅកត់ត្រា តារាង K-W-L នៅក្នុងសៀវភៅលំហាត់ ។

រូបទី៧៥

លំនាំបង្រៀន

ការផ្ដើមបង្រៀន (៥-១០នាទី)

មុនពេលចាប់ផ្ដើមមេរៀន គ្រូបង្ហាញពីវត្ថុបំណងនៃមេរៀនសម្រាប់ថ្ងៃនេះ ។ បន្ទាប់មកគ្រូបែងចែកសិស្សជា ៤ឬ៥ក្រុម ។ សមាជិកក្រុមនីមួយៗ នៅក្នុងក្រុមសហការ នឹងទទួលតួនាទីមួយដូចជាៈ

១) អ្នកសម្របសម្រួល

២) អ្នកកត់ត្រា

៣) អ្នករក្សាពេលវេលា

៤) អ្នកឡើងពន្យល់

៥) អ្នកជំរុញលើកទឹកចិត្ត

ការបង្រៀន (១៥-៤៥នាទី)

សិស្សធ្វើការនៅក្នុងក្រុមសហការដើម្បីបំពេញផ្នែក "អ្វីដែលយើងបានរៀន" នៅក្នុងតារាង K-W-L – តើ ប៉ុល ពត ជាអ្នកណា? ហើយគ្រូស្វែងយល់អំពីចំណេះដឹងរបស់សិស្ស ។ (សូមមើលសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រជំពូក២ ចំណុចទី១) ។

សំយោគ (១៥-២៥នាទី)

តំណាងក្រុមសិស្សនីមួយៗ បង្ហាញពីអ្វីដែលក្រុមខ្លួនបានសិក្សា ។ សកម្មភាពនេះនឹងផ្ដល់នូវលទ្ធផលរួមនៃការសិក្សារបស់សិស្ស ។

រូបទី៧៦

មេរៀនទី៤ ៖ ការធ្វើឱ្យមានការផ្លាស់ប្តូរនៅថ្នាក់មូលដ្ឋាន ថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់អន្តរជាតិ

វត្ថុបំណង

១) សិស្សត្រិះរិះពិចារណាអំពីអ្វីដែលអាចធ្វើបាន ដើម្បីទប់ស្កាត់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅថ្នាក់ មូលដ្ឋាន ថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់អន្តរជាតិ ។

២) សិស្សពន្យល់អំពីកម្រិតផ្សេងៗគ្នានៃតួនាទីនិងអំណាច ។

៣) សិស្សត្រិះរិះពិចារណាថា តើប្រវត្តិនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍និងការសិក្សាអំពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍

៤) មានឥទ្ធិពលទៅលើការទប់ស្កាត់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍យ៉ាងដូចម្តេច?

សម្ភារៈឧបទេស ៖ ក្រដាសរ៉ាម ។

លំនាំបង្រៀន

ការផ្តើមបង្រៀន (៥-១០នាទី)

មុនពេលចាប់ផ្តើមមេរៀន គ្រូបង្ហាញពីវត្ថុបំណងនៃមេរៀនសម្រាប់ថ្ងៃនេះ ។ គ្រូសរសេរពាក្យពនៅលើក្តារខៀន "មូលដ្ឋាន" "ជាតិ" និង "អន្តរជាតិ" ។ បន្ទាប់មកគ្រូឲ្យសិស្សផ្តល់យោបល់អំពីអ្វីដែលអាចធ្វើបានដើម្បីទប់ស្កាត់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ក្នុងថ្នាក់នីមួយៗ ។ គ្រូឲ្យសិស្សចាប់ផ្តើមពិភាក្សាពីថ្នាក់មូលដ្ឋាន ហើយបញ្ចប់ជាមួយនឹងថ្នាក់អន្តរជាតិ រួចសរសេរចម្លើយនៅលើក្តារខៀន ។ ចម្លើយរួមមាន៖

រូបទី៧៧

ថ្នាក់មូលដ្ឋាន

- ខ្ញុំនិយាយទៅកាន់មិត្តភក្តិនិងក្រុមគ្រួសារ ដើម្បីឲ្យអ្នកទាំងនោះចូលរួមជួយគាំទ្រអ្នកដែលនៅរស់រានមានជីវិតពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ។
- ខ្ញុំជួយរៃអង្គាសប្រាក់ ដើម្បីជួយទ្រទ្រង់ក្រុមអង្គការមនុស្សធម៌ ដែលកំពុងតែផ្តល់ជំនួយ ចំណី អាហារ និងការអប់រំដល់អ្នកដែលនៅរស់រានមានជីវិតពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ។
- ខ្ញុំជួយបង្កើនការយល់ដឹងអំពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ក្នុងចំណោមយុវជនក្មេងៗ នៅក្នុងសាលារបស់ខ្ញុំនិងសហគមន៍របស់ខ្ញុំ ។ ខ្ញុំអាចស្វែងយល់ពីអំពើអយុត្តិធម៌ដែលកើតមានឡើងនៅកន្លែងផ្សេងទៀតនាពេលបច្ចុប្បន្ន ។

ថ្នាក់ជាតិ

- ថ្នាក់ដឹកនាំធានាឲ្យបានថា សិស្សទទួលបានការបង្ហាត់បង្រៀនអំពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅតាមសាលា ដូច្នេះសិស្សអាចដឹងអ្វីដែលបានកើតឡើង និងអ្វីដែលកំពុងតែកើតឡើង ។ សិស្សត្រូវប្រឹងប្រែងរៀនដើម្បីស្វែងយល់ពីរឿងរ៉ាវទាំងនេះ និងស្វែងរកព័ត៌មានថ្មីៗ ទៀត ។
- ថ្នាក់ដឹកនាំរៀបគម្រោងថវិកាជាតិ ទៅឲ្យក្រុមដែលធ្វើការជួយសង្គ្រោះអ្នកដែលនៅរស់រានមានជីវិតពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ។ ប្រជាជនអាចចូលរួមនៅក្នុងកិច្ចការនេះហើយជួយផ្សព្វផ្សាយស្មារតីផ្នែកសីលធម៌ ។

ថ្នាក់អន្តរជាតិ

- ប្រជាជនចាត់វិធានការ និងជំរុញឲ្យថ្នាក់ដឹកនាំចាត់វិធានការ ។ ប្រជាជនអាចស្វែងរកព័ត៌មានពីប្រទេសផ្សេងៗ ហើយផ្តល់ព័ត៌មានទាំងនេះទៅថ្នាក់ដឹកនាំរបស់ខ្លួន ។

- ប្រទេសផ្សេងៗបញ្ជូនមនុស្សនិងកងទ័ពដើម្បីទៅជួយថែរក្សាសន្តិភាព ហើយបញ្ជូនអ្នកកាសែតនិងអ្នកសង្កេតការណ៍ទៅធ្វើរបាយការណ៍អំពីអ្វីដែលកំពុងតែកើតមានឡើង ។
- គ្រប់ប្រទេសទាំងអស់សិក្សាពីកំហុសនៅក្នុងអតីតកាល ហើយព្យាយាមកុំប្រព្រឹត្តកំហុសនោះម្តងទៀត ។
- ទីភ្នាក់ងារអន្តរជាតិនិងរដ្ឋាភិបាលទាំងឡាយ គួរបញ្ចូលបញ្ហាប្រល័យពូជសាសន៍ទៅក្នុងគោលនយោបាយរបស់ខ្លួន ដើម្បីស្វែងយល់អំពីផលប៉ះពាល់មកលើប្រទេសក្រោយជម្លោះ ដែលគេចង់ជួយ នៅក្នុងការអភិវឌ្ឍ ។
- ការកែទម្រង់តួនាទីរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ។

ការបង្រៀន (១៥-៤៥នាទី)

សិស្សដើរតួជានាយកមជ្ឈមណ្ឌលស្រាវជ្រាវអំពើប្រល័យពូជសាសន៍អចិន្ត្រៃយ៍មួយ ដូចជាមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាដើម ។ ក្នុងនាមជានាយកមជ្ឈមណ្ឌល សិស្សម្នាក់ៗត្រូវសរសេរកថា ខណ្ឌខ្លីៗ ទៅលើអ្វីដែលខ្លួនគិតថាមជ្ឈមណ្ឌលស្រាវជ្រាវអំពើប្រល័យពូជសាសន៍អចិន្ត្រៃយ៍គួរធ្វើដើម្បីទប់ស្កាត់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍និងជំរុញដល់ដំណើរការផ្សះផ្សាជាតិ ។ តើគំនិតដែលខ្លួនគិតថានឹងត្រូវអនុវត្ត ក្នុងនាមជានាយកមជ្ឈមណ្ឌលមានអ្វីខ្លះ? តើមជ្ឈមណ្ឌលគួរធ្វើការងារអ្វីខ្លះដើម្បីប្រជាជនកម្ពុជា? តើមជ្ឈមណ្ឌលស្រាវជ្រាវអំពើប្រល័យពូជសាសន៍អាចជួយដល់ប្រជាជនកម្ពុជាអ្វីខ្លះ? តើការអប់រំអំពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍អាចជួយដល់ប្រជាជនកម្ពុជាអ្វីខ្លះ? តើបុគ្គលនីមួយៗអាចធ្វើការងារអ្វីខ្លះដើម្បីជួយដល់មជ្ឈមណ្ឌល? តើមជ្ឈមណ្ឌលនេះអាចដំណើរការ នៅក្នុងបរិបទតំបន់និងពិភពលោកបានដោយរបៀបណា? គំនិតមួយចំនួនអាចជាៈ

១) ផ្តល់ជំនួយដល់សាលា សម្រាប់ការសិក្សាអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

២) ស្រាវជ្រាវអំពីសេចក្តីរន្ធត់នៅក្នុងរយៈកាលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដើម្បីស្វែងរកការ ពិត ។

៣) ជួយប្រជាជនកម្ពុជាទូទៅ ដែលមានការប៉ះទង្គិចផ្នែកផ្លូវចិត្ត ។

៤) អប់រំប្រជាជនកម្ពុជាអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

៥) ពិភាក្សាអំពីគំនិតក្នុងការទប់ស្កាត់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅកម្ពុជា ។

៦) ជួយប្រជាជនកម្ពុជាក្នុងការសិក្សាអំពីមនុស្សជាទីស្រឡាញ់ ដែលបានស្លាប់នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

៧) សហការជាមួយអ្នកជំនាញការបរទេស ដែលមានជំនាញពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍និងឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរនៅក្នុងប្រទេសផ្សេងទៀត ។

៨) ជំរុញឲ្យមានការពិភាក្សាជុំវិញបញ្ហានៃការស្អប់ខ្ពើម ការរើសអើងពូជសាសន៍ និងអំពើអាក្រក់ផ្សេងៗ ទៀត ។

៩) ជួយដល់ការផ្សះផ្សារវាងអតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម និងជនរងគ្រោះក្នុងសហគមន៍នៅតាមមូលដ្ឋាន ។

១០) ជំរុញការអប់រំអំពីសិទ្ធិមនុស្សនិងសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ ។

សំយោគ (១៥-២៥នាទី)

សិស្សអានកថាខណ្ឌរបស់ខ្លួននៅក្នុងថ្នាក់ ។

សកម្មភាពសិក្សាបន្ថែម

ក) សកម្មភាពបឋម

សេចក្ដីផ្ដើមនៃអត្ថបទប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

តារាង K-W-L : សកម្មភាពនៃការអាន

កំណត់ចំណាំ *: សកម្មភាពនេះអាចត្រូវបានប្រើម្ដងទៀត សម្រាប់មេរៀនទាំងអស់នៅក្នុងសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រ ដោយប្រើស្របគ្នាជាមួយនឹងសៀវភៅលំហាត់ ឬក៏ប្រើចម្រុះគ្នាអាស្រ័យទៅលើការសម្រេចរបស់គ្រូ ។*

សកម្មភាព *: បង្កើតតារាង K-W-L (Scaffolded Reading)*

ការពណ៌នា *: នៅក្នុងជួរ K សិស្សពិភាក្សាព័ត៌មានដែលខ្លួនបានដឹងរួចហើយអំពីរបបខ្មែរក្រហម ។ នៅក្នុងជួរ W សិស្សពិភាក្សាព័ត៌មានដែលខ្លួនគិតថានឹងសិក្សានៅក្នុងសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យរបស់អ្នកស្រាវជ្រាវ ឌី ខាំបូលី ។ នៅក្នុងជួរ L សិស្សពិភាក្សាព័ត៌មានដែលខ្លួនបានរៀនពីសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យរបស់អ្នកស្រាវជ្រាវ ឌី ខាំបូលី ។*

វត្ថុបំណង

១) សិស្សដឹងពីព័ត៌មានសំខាន់ៗអំពីប្រធានបទនៃជំពូកនីមួយៗ សម្រាប់រយៈកាលនៃប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

២) សិស្សរៀបចំព័ត៌មានដែលគេបានដឹងអំពីរយៈកាលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

៣) សិស្សវាយតម្លៃព័ត៌មានដែលសិក្សាសម្រាប់ប្រធានបទជាក់លាក់ណាមួយនៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

៤) សិស្សរៀបចំព័ត៌មានដែលបានសិក្សាសម្រាប់ប្រធានបទជាក់លាក់ណាមួយនៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

៥) សិស្សវាយតម្លៃព័ត៌មានអំពីរយៈកាលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

៦) សិស្សវិភាគទៅលើចំណុចចម្រូងចម្រាសក្នុងរយៈកាលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

៧) សិស្សវាយតម្លៃការជជែកដេញដោលទៅលើចំណុចចម្រូងចម្រាសទាំងនេះ ។

៨) សិស្សពន្យល់គំនិតរបស់ខ្លួនទៅលើព័ត៌មានក្នុងរយៈកាលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

គ្រូបង្រៀន

ជំហានទី១ *: គ្រូណែនាំឲ្យសិស្សគូសបន្ទាត់៣នៅលើក្រដាស១សន្លឹកដើម្បីបង្កើតជា៣ជួរ ។ នៅក្នុងជួរទី១ គ្រូណែនាំឲ្យសិស្សសរសេរនៅលើក្បាលក្រដាស "អ្វីដែលខ្ញុំដឹងអំពីប្រធានបទនេះ" ។ បន្ទាប់មក គ្រូណែនាំឲ្យសិស្សសរសេរនូវរាល់ចំណុចទាំងអស់នៃព័ត៌មាន ដែលខ្លួនដឹងអំពីប្រធានបទដែលត្រូវអាន ។ សិស្សសរសេរព័ត៌មានទាំងនេះ ។*

កំណត់ចំណាំ *: ប្រធានបទត្រូវយកចេញពីជំពូកណាមួយនៅក្នុងសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដែលសិស្សត្រូវបានកំណត់ឲ្យអានសម្រាប់ថ្ងៃនេះ ។*

ជំហានទី២ ៖ គ្រូណែនាំឲ្យសិស្សពិភាក្សាពីអ្វីដែលខ្លួនបានសរសេរនៅក្នុងជួរទី១ ។ គ្រូត្រូវដឹកនាំការពិភាក្សាជាមួយសិស្សនូវសំណួរខាងក្រោម (នេះគ្រាន់តែជាយោបល់) ។

១) ហេតុអ្វីបានជាអ្នកគិតថា ប្រធានបទនេះសំខាន់ក្នុងការអាន?

២) តើអ្នកដឹងអ្វីខ្លះអំពីប្រធានបទនេះ?

៣) តើអ្នកចង់ដឹងអំពីប្រធានបទនេះអ្វីខ្លះ?

៤) តើមានចំណុចចម្រូងចម្រាសអ្វីផ្សេងទៀតទាក់ទងនឹងប្រធានបទនេះដែរឬទេ?

៥) តើចំណុចចម្រូងចម្រាសនោះគឺជាអ្វី? តើមានការវែកញែកផ្សេងៗគ្នាទាក់ទងនឹងប្រធានបទនោះយ៉ាងដូចម្តេចខ្លះ?

៦) តើគំនិតរបស់អ្នកលើប្រធានបទនេះគឺអ្វី?

ជំហានទី៣ ៖ គ្រូជ្រើសរើសសិស្សម្នាក់ ឬមួយចំនួនឲ្យអានឮៗ នៅក្នុងថ្នាក់នូវចំណងជើងរងនៅក្នុងជំពូកនីមួយៗ ។ ប្រសិនបើគ្មានចំណងជើងរងទេនោះ គ្រូណែនាំសិស្សឲ្យអានឃ្លាទី១ នៃកថាខណ្ឌនីមួយៗ នៅក្នុងជំពូក ។

ជំហានទី៤ ៖ គ្រូណែនាំសិស្សឲ្យបិទសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រ និងសរសេរនៅក្នុងជួរទី២ «អ្វីដែលខ្ញុំដឹងអំពីប្រធានបទនេះបន្ទាប់ពីអានរួច» ។

ជំហានទី៥ ៖ គ្រូណែនាំសិស្សម្នាក់ៗឲ្យចំណាយពេល២នាទី ហើយសរសេរពីអ្វីដែលខ្លួន ប៉ាន់ស្មានថាតើជំពូកឬការអាននេះនិយាយអំពីអ្វី? សិស្សគួរអានការពណ៌នាមួយអំពីព័ត៌មានអ្វីដែលខ្លួនគិតថានឹងរៀនពីការអានត្រឹមតែចំណងជើងរងបានហើយ ។

ជំហានទី៦ ៖ គ្រូណែនាំសិស្សឲ្យពិភាក្សាពីអ្វីដែលខ្លួនបានសរសេរនៅក្នុងជួរទី២ ។ គ្រូដឹកនាំការពិភាក្សាជាមួយសិស្សនូវសំណួរទាំងឡាយខាងក្រោម (នេះគ្រាន់តែជាយោបល់) ។

១) តើព័ត៌មានដែលអ្នកគិតថា អ្នកនឹងរៀនដោយផ្អែកទៅលើចំណងជើងរងទាំងនេះគឺអ្វីខ្លះ?

២) ហេតុអ្វីបានជាអ្នកគិតថា ព័ត៌មានទាំងនេះត្រូវបានដាក់បញ្ចូលនៅក្នុងជំពូកនេះ ឬនិយាយម្យ៉ាងទៀត ហេតុអ្វីបានជាអ្នកនិពន្ធដាក់បញ្ចូលព័ត៌មាននេះ?

៣) តើមានភាពចម្រូងចម្រាសអំពីចំណងជើងរងទាំងនេះដែរឬទេ?

៤) តើភាពចម្រូងចម្រាសនោះគឺជាអ្វី? តើការបកស្រាយផ្សេងៗគ្នាទៅលើភាពចម្រូងចម្រាសទាំងនោះគឺអ្វីខ្លះ?

៥) តើគំនិតរបស់អ្នកទៅលើប្រធានបទទាំងនេះមានអ្វីខ្លះ?

ជំហានទី៧ ៖ គ្រូណែនាំឲ្យសិស្សអានជំពូក១ នៅក្នុងសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រ ដែលត្រូវបានកំណត់សម្រាប់មេរៀនថ្ងៃនេះ ។ គ្រូឲ្យសិស្សអានឮៗ នៅក្នុងថ្នាក់ អានឮៗ នៅក្នុងក្រុមតូចៗ ឬអានដោយស្ងៀមស្ងាត់រៀងៗខ្លួន ។ ប្រការនេះគឺអាស្រ័យទៅលើការសម្រេចចិត្តរបស់គ្រូ ពេលវេលា និងចំនួនទំព័រនៃអត្ថបទ ។ សិស្សបំពេញការងារនៅក្នុងសៀវភៅលំហាត់នៃជំពូកនេះ ខណៈពេលកំពុងអាន ។ (កំណត់សម្គាល់ ៖ សៀវភៅលំហាត់នៅទីនេះ គឺសំដៅទៅលើសៀវភៅលំហាត់របស់សិស្ស ។)

ជំហានទី៨ ៖ បន្ទាប់ពីបញ្ចប់ការអាន គ្រូណែនាំសិស្សម្នាក់ៗឲ្យចំណាយពេល២នាទី ដើម្បីបំពេញតារាងជួរទី៣ "អ្វីដែលខ្ញុំបានរៀនពីជំពូកនេះ" ។ គ្រូណែនាំឲ្យសិស្សសរសេរនូវអ្វីៗទាំងអស់ដែលខ្លួនគិតថា បានសិក្សាពីជំពូកនេះក្នុងរយៈពេលពី១ ទៅ២នាទី ។

ជំហានទី៩ ៖ គ្រូណែនាំសិស្សឲ្យពិភាក្សាពីអ្វីដែលសិស្សបានសរសេរនៅក្នុងតារាងជួរទី៣ ។ គ្រូដឹកនាំសិស្សឲ្យពិភាក្សាសំណួរខាងក្រោម (នេះគឺគ្រាន់តែជាយោបល់) ៖

១) តើព័ត៌មានដែលអ្នកបានរៀនពីជំពូកនេះមានអ្វីខ្លះ?

២) តើព័ត៌មានទាំងនេះមានសារសំខាន់សម្រាប់ប្រធានបទដែរឬទេ? តើអ្នកចង់ដឹងព័ត៌មានអ្វីបន្ថែមទៀត?

៣) តើមានចំណុចចម្រូងចម្រាសនៅក្នុងជំពូកនេះដែរឬទេ?

៤) ហេតុអ្វីបានជាចំណុចទាំងនោះជាចំណុចចម្រូងចម្រាស? តើការវែកញែកខុសគ្នាទៅលើចំណុចចម្រូងចម្រាសទាំងនេះមានអ្វីខ្លះ?

៥) តើគំនិតរបស់អ្នកទៅលើប្រធានបទនេះជាអ្វី?

ជំហានទី១០ ៖ គ្រូណែនាំសិស្សឲ្យសរសេរចម្លើយនៅលើក្រដាសដដែល ដោយឆ្លើយទៅនឹងសំណួរខាងក្រោម ៖

១) តើសកម្មភាពនៃការអានបែបនេះបានជួយដល់ការយល់ដឹងរបស់អ្នកអំពីប្រធានបទនេះដែរឬទេ?

២) ចូរឲ្យចំណុចល្អចំនួន១ ឬ២ ដែលអ្នកចូលចិត្តអំពីសកម្មភាពនេះ?

៣) ចូរឲ្យចំណុចចំនួន១ ឬ២ ដែលអ្នកចង់ឲ្យមានការកែលម្អទៅលើសកម្មភាពនេះ?

៤) សរុបមក តើអ្នកចង់បានសកម្មភាពអានបែបនេះបន្ថែមទៀតទេ? ឬអ្នកចូលចិត្តអានរៀងៗខ្លួន អានជាក្រុម ឬអានពួៗ នៅក្នុងថ្នាក់?

ជំហានទី១១ ៖ គ្រូណែនាំសិស្សឲ្យសរសេរឈ្មោះនៅក្នុងតារាង ហើយប្រគល់ក្រដាសនោះទៅឲ្យគ្រូវិញ ។ គ្រូប្រមូលក្រដាសទាំងអស់ពីសិស្ស ហើយរក្សាទុកនៅក្នុងបណ្ដុំឯកសាររបស់សិស្សតាមលំដាប់លំដោយ ។ គ្រូគួរពិនិត្យមើលរាល់អត្ថបទទាំងអស់របស់សិស្ស និងសរសេរកំណត់សម្គាល់នៅកន្លែងដែលគ្រូសង្ស័យថាមានបញ្ហា ។ គ្រូគួរតែកត់ត្រានូវចំណាប់ចំណូលចិត្តរបស់សិស្សចំពោះសកម្មភាពរៀន ។

១) ល្ខោននិយាយ ៖ រឿងរ៉ាវរបស់ជនរងគ្រោះ ឬអតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម

សិស្សម្នាក់ៗត្រូវសិក្សាអំពីរឿងរ៉ាវរបស់តួអង្គណាម្នាក់ ។ បន្ថែមពីលើការសិក្សាទៅលើតួអង្គសិស្សត្រូវចាំអត្ថបទទាំងមូលនៃរឿងរ៉ាវរបស់តួអង្គដែលជាជនរងគ្រោះ ឬជាកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម ។ សិស្សស្លៀកពាក់ទៅតាមតួអង្គនីមួយៗ ហើយសម្ដែងតួនៅចំពោះមុខទស្សនិកជន ។ ទស្សនិកជន (ដែលជាសិស្សនៅក្នុងសាលានោះដែរ) ត្រូវទម្លាក់យោបល់កែលម្អទៅក្នុងប្រអប់ផ្ដល់យោបល់មុនពេល ចាកចេញពីកន្លែងសម្ដែង ។

វត្ថុបំណង

១) សិស្សស្វែងយល់អំពីបទពិសោធន៍ប្លែកខុសគេរបស់តួអង្គ ក៏ដូចជាមនុស្សដទៃទៀតដែលធ្លាប់ឆ្លងកាត់របបខ្មែរក្រហម ។

២) សិស្សវាយតម្លៃបទពិសោធន៍របស់តួអង្គដែលខ្លួនសិក្សា ។

៣) សិស្សប្រមូលព័ត៌មានអំពីបទពិសោធន៍របស់តួអង្គ ដែលជាមនុស្សនៅក្នុងការសម្តែងល្ខោនរបស់ខ្លួន ។

ការវាយតម្លៃ ៖ គ្រូវាយតម្លៃការសម្តែងរបស់សិស្សទៅលើចំណុចដូចខាងក្រោម៖

១) តើសិស្សយល់ដឹងអំពីបទពិសោធន៍របស់តួអង្គនោះដែរឬទេ?

២) តើការសម្តែងរបស់សិស្សបានឆ្លុះបញ្ចាំងពីបទពិសោធន៍របស់តួអង្គដែរឬទេ?

គ្រូបង្រៀន ៖ គ្រូប្រាប់សិស្សឲ្យឡើងសម្តែងសកម្មភាពបន្ទាប់បន្សំផ្សេងៗទៀតនៅសប្តាហ៍ក្រោយ ។ ការសម្តែងចុងក្រោយ គឺជាសកម្មភាពបន្ទាប់បន្សំទី៣ ដែលសិស្សត្រូវតែសម្តែងជាតួអង្គជនរងគ្រោះ ឬអតីតកម្មាភិបាល ដែលនៅក្នុងអត្ថបទរបស់ខ្លួន ។ គ្រូគួរគូសបញ្ជាក់អំពីសារសំខាន់ និងលើកសរសើរពីសកម្មភាពនៃការសម្តែងរបស់សិស្សជាតួអង្គជនរងគ្រោះឬអតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម ហើយត្រូវបង្ហាញការគោរពគ្រប់ដំណាក់កាលទាំងអស់ចំពោះអ្នកទាំងនោះ ។

សកម្មភាពទី១ ៖ សិស្សអានសេចក្តីសង្ខេប ។

ការពណ៌នា ៖ សិស្សអានអត្ថបទសម្ភាសន៍ អំពីតួអង្គដែលខ្លួនត្រូវបានចាត់តាំងឲ្យសិក្សា ។ សិស្សសរសេរកថាខណ្ឌដែលសង្ខេបពីបទពិសោធន៍ អារម្មណ៍ និងការគិតរបស់តួអង្គក្នុងអត្ថបទសម្ភាសន៍ ។

ជំហានទី១ ៖ គ្រូកំណត់តួនាទីទៅឲ្យសិស្សម្នាក់ៗ ។ សិស្សគ្រប់រូបទទួលបានការកំណត់ឲ្យដើរតួផ្សេងៗគ្នា ។

ជំហានទី២ ៖ គ្រូណែនាំសិស្សម្នាក់ៗឲ្យអានព័ត៌មានទាក់ទងនឹងមនុស្សដែលគ្រូបានកំណត់ឲ្យ ហើយសរសេរកថាខណ្ឌអំពីអត្ថបទអាននេះ ។ សិស្សប្រគល់កថាខណ្ឌនេះទៅឲ្យគ្រូវិញ ។

ជំហានទី៣ ៖ គ្រូអានកថាខណ្ឌទាំងអស់ ហើយប្រៀបធៀបកថាខណ្ឌទាំងនេះជាមួយនឹងអត្ថបទរឿងរ៉ាវរបស់ជនរងគ្រោះ ឬអតីតកម្មាភិបាល ។ គ្រូផ្តល់យោបល់ទៅលើអត្ថបទសង្ខេបទាំងអស់ដោយសរសេរពីការកត់សម្គាល់ទៅលើចំណុចដែលគួរឲ្យចាប់អារម្មណ៍ និងចំណុចល្អ ដែលសិស្សបានលើកឡើងក៏ដូចជា ចំណុចដែលសិស្សមិនបានលើកឡើង ហើយគួរតែនិយាយទាក់ទងនឹងជនរងគ្រោះ ឬអតីតកម្មាភិបាល ខ្មែរក្រហម ។

ជំហានទី៤ ៖ គ្រូពន្យល់ប្រាប់សិស្សទាំងអស់ឲ្យចាប់ផ្តើមចងចាំ និងរៀបចំការឡើងសម្តែង ល្ខោន អំពីជនរងគ្រោះ ឬអតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម ដែលបានទទួលការចាត់តាំងពីគ្រូ ។

ជំហានទី៥ ៖ គ្រូប្រគល់កថាខណ្ឌជាមួយនឹងយោបល់មួយចំនួនមកសិស្សវិញ ចំនួន២-៣នាទីបន្ទាប់ពីពិនិត្យរួចរាល់ ។

សកម្មភាពទី២ ៖ សិស្សអនុវត្តការឡើងសម្តែងទៅកាន់គ្រូនិងសិស្សដទៃទៀតនៅក្នុងថ្នាក់ៈ

សិស្សម្នាក់ៗគួរតែទៅឈរនៅខាងមុខក្តារខៀន ហើយសម្តែងអត្ថបទសាច់រឿងរបស់ខ្លួនដោយប្រើប្រាស់ការចងចាំពីអត្ថបទសម្ភាសន៍ ។ គ្រូផ្តល់យោបល់និងដំបូន្មានបន្ទាប់ពីបញ្ចប់ការសម្តែងនីមួយៗ របស់សិស្ស ។

សកម្មភាពទី៣ ៖ សិស្សសម្តែងល្ខោនទៅកាន់ទស្សនិកជន ។

ជំហានទី១ ៖ ដូចគ្នាទៅនឹងសកម្មភាពទី២ដែរ លើកលែងតែទស្សនិកជនចេញ ដែលរួមមានសាធារណជនផ្សេងៗទៀត ។

ជំហានទី២ : គ្រូសង្កេតមើលការសម្តែង និងវាយតម្លៃលើភាពប៉ិនប្រសប់របស់សិស្សម្នាក់ៗ រួចផ្តល់ជាអនុសាសន៍ ដោយសរសេរដាក់ក្នុងក្រដាសហើយប្រគល់ឲ្យសិស្ស ។

ជំហានទី៣ : គ្រូសួរទស្សនិកជនគ្រប់រូបឲ្យសរសេរនៅក្នុងសៀវភៅផ្តល់យោបល់អំពីការយល់ឃើញរបស់ខ្លួនចំពោះការសម្តែងនេះ ជាពិសេសចំពោះតួសម្តែង កាយវិការ និងចំណុចដែលត្រូវកែលម្អ ។

ជំហានទី៤: ពេលបញ្ចប់ការសម្តែង គ្រូពិនិត្យមើលយោបល់របស់ទស្សនិកជន និងសិស្សម្នាក់ៗជាមួយសិស្សទាំងអស់នៅក្នុងថ្នាក់ ។

គ) គម្រោងនៃការសិក្សាអំពីការប្រៀបធៀបអំពើប្រល័យពូជសាសន៍

(តម្រូវឲ្យមានកុំព្យូទ័រនិងអ៊ីនធឺណែត)

សិស្សធ្វើការស្រាវជ្រាវតាមប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណែត ឬតាមប្រភពផ្សេងៗទៀត ចំពោះព័ត៌មានដែលចាំបាច់សម្រាប់ការឡើងពន្យល់អំពីការប្រៀបធៀបប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យជាមួយនឹងប្រវត្តិសាស្ត្រដទៃទៀតដែលឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ និងការរំលោភសិទ្ធិមនុស្សបានកើតមានឡើង ។ គ្រូវាយតម្លៃសិស្សដោយផ្អែកទៅលើមូលដ្ឋាននៃរបាយការណ៍ដែលសិស្សម្នាក់ៗបាន រៀបចំឡើង និងការឡើងពន្យល់ជាក្រុម ។

វត្ថុបំណង

១) សិស្សពន្យល់អំពីរយៈកាលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

២) សិស្សប្រៀបធៀបរយៈកាលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ជាមួយនឹងព្រឹត្តិការណ៍ប្រវត្តិសាស្ត្រផ្សេងៗទៀត ។

៣) សិស្សពន្យល់ភាពដូចគ្នា និងភាពខុសគ្នារវាងរយៈកាលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ព្រមទាំងព្រឹត្តិការណ៍ប្រវត្តិសាស្ត្រផ្សេងៗទៀត ។

៤) សិស្សវិភាគវិធានការដែលប្រើ ដើម្បីទប់ស្កាត់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ឬឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម ។

៥) សិស្សវាយតម្លៃវិធានការដែលត្រូវប្រើ ដើម្បីទប់ស្កាត់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ឬឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម ។

ការវាយតម្លៃ : សិស្សទទួលការវាយតម្លៃដោយផ្អែកលើរបាយការណ៍ផ្ទាល់ខ្លួន ក៏ដូចជាការឡើង ពន្យល់ជាក្រុម ។ សកម្មភាពទាំង២ត្រូវបានវាយតម្លៃដោយប្រើប្រាស់តារាងដែលអ្នកបានឃើញនៅ ខាងក្រោម៖

គ្រូបង្រៀន

ជំហានទី១ : គ្រូចាត់តាំងសិស្សជាក្រុម ដែលមានសិស្សពី៤ទៅ៥នាក់ក្នុងមួយក្រុមៗ ។

ជំហានទី២ : គ្រូកំណត់លេខរៀងទៅឲ្យសិស្សម្នាក់ៗនៅក្នុងក្រុម ។

- សិស្សលេខរៀងទី១ : ប្រៀបធៀបរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យជាមួយនឹងហូឡូខសត៍ ។
- សិស្សលេខរៀងទី២ : ប្រៀបធៀបរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យជាមួយនឹងយូហ្គោស្លាវី ។
- សិស្សលេខរៀងទី៣ : ប្រៀបធៀបរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យជាមួយនឹងរ៉្វាន់ដា ។
- សិស្សលេខរៀងទី៤ : ប្រៀបធៀបរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យជាមួយនឹងអ៊ីរ៉ាក់ ។

◆ *សិស្សលេខរៀងទី៥ ៖ ប្រៀបធៀបរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យជាមួយនឹងអាមេរិក ។ (ក្នុងករណីដែលសិស្ស ៥ នាក់ក្នុងក្រុម)*

ជំហានទី៣ ៖ *សិស្សម្នាក់ៗតម្រូវឲ្យធ្វើការស្រាវជ្រាវទៅលើប្រធានបទរបស់ខ្លួន ដោយប្រើប្រាស់ព័ត៌មាននៅក្នុងអ៊ីនធឺណែត ។ សិស្សត្រូវបង្ហាញឯកសារយោងឲ្យបានច្បាស់លាស់សម្រាប់ព័ត៌មានដែល ខ្លួនយកមកប្រើប្រាស់ ។*

ជំហានទី៤ ៖ *សិស្សម្នាក់ៗត្រូវបានតម្រូវឲ្យធ្វើការស្រាវជ្រាវ និងសរសេររបាយការណ៍ដោយពន្យល់អំពីភាពដូចគ្នានិងភាពខុសគ្នា រវាងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនិងប្រវត្តិសាស្ត្រផ្សេងៗទៀតទៅ តាមប្រធានបទរបស់ខ្លួន ។ របាយការណ៍របស់សិស្សម្នាក់ៗគួរតែមានចំនួន២ទំព័រយ៉ាងតិច ចំពោះ របាយការណ៍ដែលវាយ ដោយកុំព្យូទ័រ និង៣ទំព័រចំពោះរបាយការណ៍ដែលសរសេរដោយដៃ ដែល របាយការណ៍នីមួយៗគួរតែឆ្លើយទៅនឹងសំណួរខាងក្រោម ។*

១) តើព័ត៌មានបឋមអំពីប្រធានបទរបស់ខ្លួន ដើម្បីអ្នកផ្សេងទៀតអាចយល់បានអំពីប្រធានបទដែលអ្នកកំពុងស្រាវជ្រាវមានអ្វីខ្លះ?

២) តើភាពប្រហាក់ប្រហែលគ្នារវាងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងរបបដែលអ្នកកំពុងតែស្រាវជ្រាវគឺអ្វីខ្លះ?

៣) តើភាពខុសគ្នាដូចម្តេចខ្លះរវាងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងរបបដែលអ្នកកំពុងស្រាវជ្រាវ?

៤) ដោយផ្អែកទៅលើការវាយតម្លៃរបស់សិស្ស អំពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនិងរបបដែលខ្លួនកំពុងស្រាវជ្រាវ តើសិស្សផ្តល់អនុសាសន៍អំពីវិធានការដែលប្រទេសទាំងឡាយ និងអង្គការសហប្រជាជាតិគួរអនុវត្តដើម្បីទប់ស្កាត់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម និងការរំលោភសិទ្ធិមនុស្សផ្សេងៗទៀតដូចដែលបានជួបប្រទះនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និង របបផ្សេងៗទៀតដែលសិស្សបានស្រាវជ្រាវមានអ្វីខ្លះ?

តារាងវាយតម្លៃការសម្តែងរបស់សិស្ស

កំណត់ចំណាំ ៖ *គ្រូកំណត់ពេលវេលាសម្រាប់ឲ្យសិស្សប្រគល់របាយការណ៍រៀងៗខ្លួន ។*

ជំហានទី៥ ៖ *នៅពេលបញ្ចប់និងប្រគល់របាយការណ៍រួចហើយ សិស្សម្នាក់ៗត្រូវជួបសមាជិកក្រុម រៀងៗខ្លួនដើម្បីរៀបចំការឡើងពន្យល់រយៈពេលពី១៥ ទៅ២០ នាទីអំពីថា តើអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម និងការរំលោភសិទ្ធិមនុស្សគួរត្រូវបានទប់ស្កាត់នៅក្នុងសតវត្សរ៍ទី២១ ដោយរបៀបណា? ការឡើងពន្យល់របស់សមាជិកក្រុមទាំងអស់ត្រូវបានវាយតម្លៃដោយផ្អែកទៅលើសំណួរ ទាំងឡាយខាងក្រោម៖*

សំណួរ	**មិនឆ្លើយ ០ពិន្ទុ**	**មិនល្អ ១ពិន្ទុ**	**ល្អបង្គួរ ២ពិន្ទុ**	**ល្អណាស់ ៣ពិន្ទុ**
ព័ត៌មានបឋមអំពីប្រធានបទ				
ភាពប្រហាក់ប្រហែលគ្នាជាមួយរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ				
ភាពខុសគ្នាជាមួយរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ				
អនុសាសន៍របស់សិស្ស				
ពិន្ទុសរុប				

១) តើអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ការសម្លាប់រង្គាលក្រុមជនជាតិ និងការរំលោភសិទ្ធិមនុស្ស គួរត្រូវបានទប់ស្កាត់នៅក្នុងសតវត្សរ៍ទី២១ ដោយរបៀបណា?

កំណត់ចំណាំ ៖ ចំណុចនេះសង្កត់ធ្ងន់ទៅលើស្ថានភាពដែលសង្គ្រាមមិនទាន់ត្រូវបានប្រកាសជាផ្លូវការនៅឡើយ ហើយមានសញ្ញាដែលបង្ហាញអំពីអំពើហិង្សា និងជម្លោះនៅក្នុងប្រទេស ។

២) តើឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាមអាចត្រូវបានទប់ស្កាត់នៅក្នុងសតវត្សរ៍ទី២១ ដោយរបៀបណា?

កំណត់ចំណាំ ៖ ចំណុចនេះសង្កត់ធ្ងន់ទៅលើស្ថានភាព ដែលសង្គ្រាមត្រូវបានប្រកាសជាផ្លូវការ ហើយ មានសញ្ញាដែលបង្ហាញអំពីអំពើហិង្សានិងជម្លោះនៅក្នុងប្រទេស ។

៣) តើអនុសាសន៍ដែលល្អជាងគេ បើប្រៀបធៀបទៅនឹងអនុសាសន៍ផ្សេងៗទៀតមានអ្វីខ្លះ?

៤) តើអនុសាសន៍ទាំងនេះត្រូវធ្វើឲ្យសម្រេចបានដោយរបៀបណា? និយាយម្យ៉ាងទៀត តើការសម្រេចឲ្យបាន ឬត្រូវតែបង្កើតឲ្យបានដើម្បីធ្វើឲ្យអនុសាសន៍នេះអាចប្រព្រឹត្តទៅបាន ឬមាន ប្រសិទ្ធភាពអ្វីខ្លះ?

សំណួរ	មិនឆ្លើយ ០ពិន្ទុ	មិនល្អ ១ពិន្ទុ	ល្អបង្គួរ ២ពិន្ទុ	ល្អណាស់ ៣ពិន្ទុ
សំណួរទី១				
សំណួរទី២				
សំណួរទី៣				
សំណួរទី៤				
ពិន្ទុសរុប				

ជំហានទី៦ ៖ គ្រូវាយតម្លៃរបាយការណ៍របស់សិស្សម្នាក់ៗ នៅពេលទទួលបានពីសិស្ស និងការឡើងពន្យល់របាយការណ៍នីមួយៗ នៅពេលបញ្ចប់ ដោយប្រើប្រាស់តារាងដែលបានរៀបរាប់ជាជំនួយ ។ បន្ទាប់ពីបញ្ចប់របាយការណ៍និងការឡើងពន្យល់សិស្សម្នាក់ៗទទួលបានពិន្ទុសរុប ដែលជាការសរុបពិន្ទុសម្រាប់របាយការណ៍របស់សិស្សម្នាក់ៗ និងពិន្ទុសម្រាប់ការឡើងពន្យល់របស់ក្រុម ។

ជំហានទី៧ ៖ គ្រូរៀបចំធ្វើសកម្មភាពវាយតម្លៃក្រោយការធ្វើលំហាត់ចប់ ។ សិស្សម្នាក់ៗប្រគល់ចម្លើយអនាមិកចំពោះសំណួរខាងក្រោមដោយសរសេរនៅលើក្រដាស១សន្លឹក ។

១) តើចំណុចពាយ៉ាងដែលអ្នកចូលចិត្តអំពីសកម្មភាពនេះមានអ្វីខ្លះ?

២) តើចំណុចពាយ៉ាងដែលអ្នកចង់ធ្វើឲ្យប្រសើរឡើងអំពីសកម្មភាពនេះមានអ្វីខ្លះ?

ឃ) សកម្មភាព ៖ កំណាព្យ

សិស្សស្រមៃថា ខ្លួនហាក់ដូចជាកំពុងតែរស់ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ រួចសរសេរកំណាព្យ អំពីបទពិសោធន៍របស់ខ្លួន និងឡើងពន្យល់អំពីកំណាព្យនេះទៅកាន់សិស្សទាំងអស់នៅក្នុងថ្នាក់ ។

វត្ថុបំណង

១) សិស្សពន្យល់អំពីបទពិសោធន៍របស់ប្រជាជនកម្ពុជា ក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

២) សិស្សប្រមែប្រមូលបទពិសោធន៍ទាំងអស់របស់ប្រជាជនកម្ពុជា ក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យសម្រាប់ដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងកំណាព្យ ហាក់ដូចជាខ្លួនបានរស់នៅឆ្លងកាត់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដែរ ។

៣) សិស្សតែងកំណាព្យពីជីវិតក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

ការវាយតម្លៃ ៖ សិស្សទទួលបានការវាយតម្លៃក្រៅផ្លូវការ ។ សិស្សប្រគល់កំណាព្យរបស់ខ្លួនទៅឲ្យ គ្រូដើម្បីផ្តល់យោបល់ ។ បន្ទាប់ពីទទួលបានយោបល់ពីគ្រូ សិស្សធ្វើការកែសម្រួលរួចប្រគល់កំណាព្យនេះទៅឲ្យគ្រូវិញ ដើម្បីរក្សាទុកនៅក្នុងសំណុំឯកសារសិក្សារបស់ខ្លួន ។

ជំហានទី១ ៖ កំណត់ចំណាំ ៖ សិស្សត្រូវបញ្ចប់សកម្មភាពការងារអំពីបទពិសោធន៍របស់ជនរងគ្រោះ៣ឬ៤នាក់ជាមុនសិន ដូច្នេះទើបសិស្សមានចំណេះដឹងគ្រប់គ្រាន់ ដោយផ្អែកទៅលើបទពិសោធន៍របស់ជនរងគ្រោះនិងអតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម ។

ជំហានទី២ ៖ សិស្សទទួលបានការណែនាំឲ្យសរសេរកំណាព្យ ដោយស្រមៃថាខ្លួនកំពុងរស់នៅក្រោម របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ កំណាព្យនេះគួរតែពិភាក្សាអំពីសំណួរខាងក្រោម៖

១) តើជីវិតនៅក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យមានសភាពដូចម្តេចខ្លះ?

២) នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ តើខ្ញុំមានអារម្មណ៍យ៉ាងណាខ្លះ?

៣) តើគោលដៅរបស់ខ្ញុំនៅក្នុងរយៈកាលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យមានអ្វីខ្លះ?

៤) តើខ្ញុំជានរណានៅក្នុងរយៈកាលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ?

ជំហានទី៣ ៖ សិស្សឡើងបង្ហាញកំណាព្យរបស់ខ្លួននៅក្នុងថ្នាក់ ។ គ្រូគួរតែលើកទឹកចិត្តដល់សិស្សដទៃទៀតឲ្យសួរសំណួរទៅកាន់សិស្សដែលកំពុងឡើងបកស្រាយកំណាព្យរបស់ខ្លួន ។ ខាងក្រោមគឺជាសំណួរ ដែលគ្រូអាចសួរដើម្បីជំរុញឲ្យមានការពិភាក្សា៖

១) តើមាននរណាម្នាក់មានយោបល់អ្វី អំពីគោលគំនិតចម្បងនៅក្នុងកំណាព្យនេះ?

២) តើនរណាអាចពណ៌នាថា សិស្សម្នាក់នេះព្យាយាមចង់បង្ហាញពីអ្វី?

៣) តើព្រឹត្តិការណ៍ប្រវត្តិសាស្ត្រ ឬប្រធានបទដែលនៅពីក្រោយកំណាព្យនេះគឺអ្វី?

៤) តើកំណាព្យនេះបានពណ៌នាអំពីគោលគំនិត ប្រធានបទ ឬបទពិសោធន៍ចម្បងណាមួយនៃជីវិត ប្រជាជនកម្ពុជាក្នុងរបបខ្មែរក្រហមដែរឬទេ?

ជំហានទី៤ ៖ បន្ទាប់ពីសិស្សទាំងអស់បានបញ្ចប់ការឡើងពន្យល់អំពីកំណាព្យរួចមក គ្រូប្រមូលកំណាព្យ ទាំងនោះហើយផ្តល់យោបល់ដើម្បីឲ្យសិស្សពិនិត្យឡើងវិញ ឬក៏គ្រាន់តែប្រមូលកំណាព្យដើម្បីរក្សាទុកនៅក្នុងសំណុំឯកសារសិក្សារបស់សិស្ស ។

រូបទី៧៨

ង) គម្រោងស្រាវជ្រាវ ៖ បង្កើតតារាងបញ្ជី

បញ្ជី “អ្វីដែលខ្ញុំចង់សិក្សា”

ការពណ៌នា ៖ សិស្សពិភាក្សាអំពីព័ត៌មានដែលខ្លួនចង់ដឹងអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

វត្ថុបំណង ៖ គោលបំណងរបស់សិស្សខុសៗគ្នាអាស្រ័យទៅលើប្រធានបទស្រាវជ្រាវរបស់ក្រុម ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ការរៀបរាប់ខាងក្រោមគឺជាគោលបំណងទូទៅ ៖

១) សិស្សរៀបរាប់អំពីការពិតនៃប្រធានបទរបស់ខ្លួន ។

២) សិស្សពន្យល់អំពីប្រធានបទរបស់ខ្លួន ។

៣) សិស្សវិភាគប្រធានបទទាំងឡាយណាដែលទាក់ទងនឹងប្រធានបទរបស់ខ្លួន ។

៤) សិស្សស្រាវជ្រាវលើប្រធានបទរបស់ខ្លួន ។

គ្រូបង្រៀន

ជំហានទី១ ៖ គ្រូណែនាំសិស្សម្នាក់ៗឲ្យបង្កើតបញ្ជីសំណួរដែលសិស្សចង់ឆ្លើយអំពីរបបខ្មែរក្រហម ។ រយៈពេលប៉ាន់ស្មានសម្រាប់ជំហានទី១គឺ១៥នាទី ។

ជំហានទី២ ៖ គ្រូណែនាំសិស្សឲ្យរាប់រវាងលេខ១និងលេខ___ ។

កំណត់ចំណាំ ៖ លេខរៀងអាស្រ័យទៅលើទំហំនៃថ្នាក់ ។ ក្រុមនីមួយៗមិនត្រូវឲ្យលើសពី៣ឬ៤នាក់ទេ ។

ជំហានទី៣ ៖ សិស្សដែលមានលេខរៀងទី១បង្កើតជាក្រុមមួយ ហើយសិស្សដែលមានលេខរៀងទី២ បង្កើតជាក្រុមមួយទៀត ។ល ។ គ្រូណែនាំសិស្សម្នាក់ៗដែលមានលេខរៀងរួចហើយឲ្យបង្កើតជាក្រុម ។ សិស្សផ្លាស់កន្លែងអង្គុយទៅតាមក្រុមដែលត្រូវបានកំណត់រួចហើយ ។

ជំហានទី៤ ៖ គ្រូណែនាំសិស្សឲ្យពិភាក្សាក្នុងចំណោមក្រុមរៀងៗខ្លួនអំពីបញ្ជីសំណួរដែលខ្លួនគិតថាចង់សិក្សា ។ នៅក្នុងក្រុមសមាជិកម្នាក់ត្រូវផ្តល់សំណួរមួយដែលសិស្សគិតថាមានសារសំខាន់នៅក្នុងក្រុម ។ ក្រុមនីមួយៗគួរមានសំណួរ៤ឬ៥ ដែលសិស្សគិតថាសំខាន់ ។ បន្ទាប់ពីសិស្សបានជ្រើសរើសសំណួរ ដែលខ្លួនចង់រៀនរួចមក សិស្សគួរផ្តល់អនុសាសន៍ អំពីរបៀបដែលខ្លួនអាចស្វែងរកព័ត៌មាន ។ និយាយម្យ៉ាងទៀត ប្រសិនបើសិស្សចង់ដឹងចម្លើយចំពោះសំណួរ តើសិស្សត្រូវស្វែងរកចម្លើយដោយរបៀបណា? សំណួរនីមួយៗត្រូវរួមបញ្ចូលនូវផែនការក្នុងការទទួលបានចម្លើយ ។

ជំហានទី៥ ៖ គ្រូឲ្យក្រុមនីមួយៗធ្វើការជ្រើសរើសអ្នកឡើងនិយាយ ដែលត្រូវពន្យល់អំពីសំណួរ និងផែនការស្រាវជ្រាវ ។ ពេលវេលាប៉ាន់ស្មានសម្រាប់ជំហានទី២ដល់ទី៥គឺពី២០ទៅ៣០នាទី ។

ជំហានទី៦ : គ្រូឲ្យក្រុមទាំងអស់ជ្រើសរើសតំណាងក្រុម ឡើងបកស្រាយអំពីគំនិតរបស់ក្រុមទៅកាន់សិស្សទាំងអស់នៅក្នុងថ្នាក់ ។

កំណត់ចំណាំ : គ្រូកត់ត្រានូវសំណួរនិងផែនការស្រាវជ្រាវរបស់ក្រុមនីមួយៗ ។ ប្រសិនបើគ្រូយល់ ឃើញថាសំណួររបស់ក្រុមទាំងអស់មានលក្ខណៈសមស្របសម្រាប់សិស្ស គ្រូធ្វើកំណត់ចំណាំទៅលើសំណួរ ហើយណែនាំសំណួរទាំងនេះទៅឲ្យក្រុមទាំងអស់ ។ ដាក់ស្ដែងសំណួរឬផែនការស្រាវជ្រាវមួយ ចំនួនមានលក្ខណៈចម្រូងចម្រាសខ្លាំងសម្រាប់សិស្ស ឬមានលក្ខណៈពិបាកក្នុងការស្វែងរកប្រភព ។ នៅក្នុងករណីនេះ គ្រូត្រូវតែធ្វើការផ្លាស់ប្ដូរគម្រោងស្រាវជ្រាវឬណែនាំសិស្សឲ្យជ្រើសរើសប្រធានបទ ស្រាវជ្រាវថ្មីមួយទៀត ។ *ពេលវេលាប៉ាន់ស្មានសម្រាប់ជំហានទី៦* អាស្រ័យទៅលើចំនួនសមាជិកនៅក្នុងក្រុម ហើយក្រុមនីមួយៗគួរតែមានពេលពី៣ទៅ៥នាទីសម្រាប់ឡើងបង្ហាញសំណួរនិងផែនការស្រាវជ្រាវរបស់ខ្លួនដែលត្រូវចំណាយពេលពី១៥-២០នាទី ប្រសិនបើមាន៥ក្រុម ។

ជំហានទី៧ : គ្រូពិភាក្សាជាមួយសិស្សទាំងអស់អំពីសំណួរអ្វីខ្លះនៅក្នុងក្រុមនីមួយៗដែលមានសារសំខាន់បំផុតសម្រាប់ថ្នាក់ ។ ក្រុមនីមួយៗត្រូវតែមានសំណួរស្រាវជ្រាវនិងផែនការស្រាវជ្រាវសមស្រប ។ បន្ទាប់ពីគ្រូពិភាក្សាអំពីសំណួរដែលក្រុមនីមួយៗចង់ស្រាវជ្រាវរួចហើយ គ្រូនឹងចាត់តាំងក្រុមនីមួយៗឲ្យធ្វើការកិច្ចការក្នុងការឆ្លើយទៅនឹងសំណួរទាំងនេះ ។

ជំហានទី៨ : គ្រូរៀបចំកាលវិភាគសម្រាប់ការឡើងពន្យល់ ដែលក្រុមនីមួយៗត្រូវផ្ដល់ពេលវេលា ដាក់លាក់ណាមួយដើម្បីឡើងបង្ហាញអំពីសំណួរ និងការស្រាវជ្រាវរបស់ខ្លួនដែលឆ្លើយតបទៅនឹងសំណួរនេះ ។

ជំហានទី៩ : គ្រូណែនាំសិស្សថា ក្រុមនីមួយៗត្រូវសើរើសំណួរឡើងវិញគឺក្នុងករណីដែលមានការ អនុញ្ញាតពីគ្រូ ។

ជំហានទី១០ : គ្រូពន្យល់ធាតុផ្សំនៃការវាយតម្លៃសម្រាប់ក្រុមស្រាវជ្រាវ និងចែកក្រដាសណែនាំសម្រាប់ការឡើងបង្ហាញ ។ សិស្សម្នាក់ទទួលបាន៣ពិន្ទុ ដែលរួមមានពិន្ទុ៣ចំនួន៣ ។

ពិន្ទុសរុបរួមមាន :

ពិន្ទុរង់ទី១ : ការវាយតម្លៃរបស់សិស្ស និងពិន្ទុសម្រាប់ការខិតខំប្រឹងប្រែងនិងអនុវត្តរបស់ខ្លួន ។ សិស្សអាចទទួលបានពិន្ទុខ្ពស់បំផុត ៣ពិន្ទុ ។

ពិន្ទុរង់ទី២ : ការវាយតម្លៃរបស់សមាជិកក្រុម និងពិន្ទុសម្រាប់ការខិតខំប្រឹងប្រែងនិងការអនុវត្តរបស់សមាជិកម្នាក់ៗ ។ សិស្សអាចទទួលបានពិន្ទុខ្ពស់បំផុត ៣ពិន្ទុ ។

ពិន្ទុរង់ទី៣ : ការវាយតម្លៃរបស់គ្រូ និងពិន្ទុសម្រាប់ការខិតខំប្រឹងប្រែងនិងការអនុវត្តរបស់សមាជិកម្នាក់ៗ ។ សិស្សអាចទទួលបានពិន្ទុខ្ពស់បំផុត ៣ពិន្ទុ ។

ពេលវេលាប៉ាន់ស្មានសម្រាប់ជំហានទី៧ដល់ទី១០គឺ១៥នាទី ។

ជំហានទី១១ : គ្រូពន្យល់សិស្សថា មួយសប្ដាហ៍មុនពេលថ្ងៃឡើងបង្ហាញក្រុមនីមួយៗ ត្រូវមកជួប គ្រូពី៥ទៅ១០នាទី ដើម្បីពិភាក្សាអំពីការស្រាវជ្រាវនិងពីរបៀបដែលសមាជិកក្រុមនីមួយៗចូលរួម ចំណែកក្នុងការឡើងបង្ហាញរបស់ក្រុម ។ ក្រុមនីមួយៗត្រូវតែបង្ហាញអំពីការរៀបចំរចនាសម្ព័ន្ធក្នុងការឡើងពន្យល់ ។ ប្រសិនបើការស្រាវជ្រាវនិងការឡើងពន្យល់របស់ក្រុមមានការរៀបចំបានល្អ គ្រូត្រូវលើកទឹកចិត្តក្រុមនោះ ហើយប្រាប់ឲ្យបន្តកិច្ចការ

របស់ខ្លួនក្នុងការឡើងបង្ហាញ ។ ប្រសិនបើក្រុមរៀបចំ មិនបានល្អ ឬត្រូវធ្វើការផ្លាស់ប្តូរមួយចំនួន គ្រូគួរជួយក្រុមនោះដោយផ្តល់ជាយោបល់ ។ ប្រសិនបើ ក្រុមមិនបានរៀបចំអ្វីទាំងអស់ ឬប្រសិនបើគ្រូយល់ឃើញថា ក្រុមនេះមិនទាន់ត្រៀមខ្លួនរួចរាល់នៅឡើយសម្រាប់ការឡើងបង្ហាញ គ្រូត្រូវប្រាប់សមាជិកក្រុមនោះថា ពិន្ទុរបស់ក្រុមត្រូវកាត់បន្ថយពី ១ ទៅ២ពិន្ទុ ហើយគ្រូផ្លាស់ប្តូរពេលឡើងពន្យល់របស់ក្រុមនេះទៅថ្ងៃក្រោយទៀត ដើម្បីឲ្យក្រុមនេះ ត្រៀមខ្លួន ។ នេះអាចត្រូវបានធ្វើតែក្នុងករណីដែលក្រុមនេះពិតជាមិនបានរៀបចំអ្វីទាំងអស់ ហើយត្រូវ ការពេលវេលាបន្ថែម ។ ប្រសិនបើ ក្រុមនេះត្រូវការជំនួយខ្លះពីគ្រូ ឬជួបការលំបាកដោយសារខ្វះខាត ប្រភពព័ត៌មាន? គ្រូមិនគួរកាត់បន្ថយពិន្ទុរបស់សមាជិកក្រុមនោះទេ ប៉ុន្តែត្រូវតែពន្យារពេលការឡើងបង្ហាញទៅថ្ងៃក្រោយវិញ ។

ថ្ងៃឡើងពន្យល់

ជំហានទី១ : គ្រូសួរក្រុមសិស្សថា តើបានត្រៀមខ្លួនរួចហើយឬនៅដើម្បីឡើងពន្យល់ ។ ប្រសិនបើ ត្រៀមរួចរាល់អស់ហើយ ក្រុមត្រូវបង្ហាញពីការស្រាវជ្រាវរបស់ខ្លួន ។

ជំហានទី២ : គ្រូត្រូវពិនិត្យមើលពេលវេលា ឬចាត់តាំងសិស្សម្នាក់ៗឲ្យផ្សៀងផ្ទាត់ពេលវេលា ។

ជំហានទី៣ : បន្ទាប់ពីការឡើងពន្យល់ ក្រុមនេះត្រូវទទួលសំណួរពីសិស្សផ្សេងទៀតនិងពីគ្រូ ។

ជំហានទី៤ : (ឥតកំហិត) : គ្រូឲ្យសិស្សទាំងអស់ផ្តល់យោបល់អំពីចំណុចល្អ១ ឬ២ ដែលក្រុមមួយ បានធ្វើនៅក្នុងការស្រាវជ្រាវ និងការឡើងពន្យល់អំពីចំណុចដែលធ្វើឲ្យកាន់តែប្រសើរឡើង ១ ឬ២ នៅក្នុងក្រុម ។ ការរិះគន់គួរតែជាការរិះគន់បែបស្ថាបនា មិនមែនជាការរិះគន់បំផ្លាញ ហើយនឹងមិនប៉ះពាល់ដល់ពិន្ទុរបស់សិស្សទេ ។

ជំហានទី៥ : គ្រូណែនាំឲ្យសិស្សសរសេរឈ្មោះ និងបំពេញតារាងនៅក្នុងទំព័របន្ទាប់ ។ ទោះបីជា យ៉ាងណាក៏ដោយ គ្រូគួរតែបញ្ជាក់ថាអ្វីដែលសិស្សបានសរសេរសម្រាប់ការឲ្យយោបល់និងពិន្ទុដែលខ្លួនផ្តល់ឲ្យមិត្តភក្តិរបស់ខ្លួន គឺមានលក្ខណៈជាអនាមិក ។ នេះគឺជាចំណុចសំខាន់ដែលត្រូវតែបញ្ជាក់ឲ្យបាន ច្បាស់ ។

ឯកសារណែនាំសម្រាប់សិស្សអំពីការឡើងពន្យល់៖

សិស្ស : ត្រូវបានវាយតម្លៃទៅលើចំណុច៣យ៉ាងដូចខាងក្រោម ៖

ពិន្ទុទី១ គឺជាការវាយតម្លៃទៅលើការអនុវត្តរបស់ខ្លួនឯង ។ អ្នកអាចផ្តល់ពិន្ទុឲ្យខ្លួនឯងពី១ ទៅ ៣ពិន្ទុ ។ ការដាក់ពិន្ទុចំនួន៣ពិន្ទុមានន័យថា អ្នកជឿជាក់ថាអ្នកសម្តែងបានល្អហើយ បានរួមចំណែក យ៉ាងច្រើននៅក្នុងក្រុម ។

ពិន្ទុទី២ គឺជាការវាយតម្លៃរបស់សមាជិកនៅក្នុងក្រុមអំពីការសម្តែងរបស់អ្នក ។ អ្នកអាចទទួលបានពិន្ទុពី១ ទៅ ៣ពិន្ទុ ហើយ៣ពិន្ទុ គឺជាពិន្ទុខ្ពស់បំផុតដែលអ្នកអាចទទួលបាន ។ សមាជិកនៅក្នុងក្រុមត្រូវសរសេរយោបល់យ៉ាងតិចមួយអំពីថាតើហេតុអ្វីបានជាគេគិតថា អ្នកគួរទទួលបានពិន្ទុដែលគេផ្តល់ឲ្យ ។ គ្រប់យោបល់និងពិន្ទុដែលផ្តល់ឲ្យដោយសមាជិកក្រុម នឹងនៅជាអនាមិក ។

ពិន្ទុទី៣ គឺជាការវាយតម្លៃរបស់គ្រូទៅលើការសម្តែងរបស់អ្នក ។ អ្នកអាចទទួលបានពិន្ទុពី១ ទៅ ៣ពិន្ទុ ។ ៣ពិន្ទុមានន័យថាអ្នកសម្តែងបានល្អ ដោយផ្អែកទៅលើការសង្កេតរបស់គ្រូ និងការងាររបស់អ្នក ។ គ្រូផ្តល់ការពន្យល់ដោយសង្ខេបពីមូលហេតុដែលគាត់ផ្តល់ពិន្ទុទៅឲ្យសមាជិកក្រុម នីមួយៗ ។

តារាងដាក់ពិន្ទុសម្រាប់ការឡើងពន្យល់របស់សិស្ស

ការឡើងពន្យល់របស់សិស្ស	ការឡើងពន្យល់ មិនល្អ១ពិន្ទុ	ការឡើងពន្យល់ បានល្អ២ពិន្ទុ	ការឡើងពន្យល់ បានល្អណាស់៣ពិន្ទុ
សិស្សដាក់ពិន្ទុឲ្យខ្លួនឯង			
យោបល់របស់សិស្ស			
ការដាក់ពិន្ទុរបស់សមាជិកក្រុមទី១			
យោបល់របស់សមាជិកក្រុម			
ការដាក់ពិន្ទុរបស់សមាជិកក្រុមទី២			
យោបល់របស់សមាជិកក្រុម			
ការដាក់ពិន្ទុរបស់សមាជិកក្រុមទី៣			
យោបល់របស់សមាជិកក្រុម			
ការដាក់ពិន្ទុរបស់សមាជិកក្រុមទី៤			
យោបល់របស់សមាជិកក្រុម			
ការដាក់ពិន្ទុរបស់គ្រូ			
យោបល់របស់គ្រូ			
ពិន្ទុសរុប			

ឋ) បង្កើតតារាងបញ្ជី L: សកម្មភាពក្រោយគម្រោងស្រាវជ្រាវ

បញ្ជី«អ្វីដែលខ្ញុំបានសិក្សា»

ការពណ៌នា ៖ សិស្សពិភាក្សានិងពិនិត្យមើលព័ត៌មានដែលបានសិក្សាអំពីរបបខ្មែរក្រហម ។

វត្ថុបំណង

១) សិស្សសង្ខេបការសិក្សារបស់ខ្លួន ។

២) សិស្សវាយតម្លៃការសិក្សារបស់ខ្លួន ។

៣) សិស្សប្រមូលផ្តុំនិងពិនិត្យមើលសម្ភារៈសិក្សាទាំងឡាយ ។

គ្រូបង្រៀន

ជំហានទី១ ៖ គ្រូណែនាំសិស្សឲ្យបង្កើតបញ្ជីមួយដែលមានរបាយការណ៍ពិត ឬគំនិតដែលខ្លួនបានរៀន អំពីរបបខ្មែរក្រហមនៅក្នុងរយៈកាលនៃការធ្វើការស្រាវជ្រាវ ។ សិស្សសរសេរអំពីព្រឹត្តិការណ៍ថ្មីៗ ដែលខ្លួនបានរៀន ក៏ដូចជាព្រឹត្តិការណ៍ដែលខ្លួនបានស្វែងយល់ពីមិត្តរួមក្រុម និងព័ត៌មានទាំងឡាយដែលខ្លួន បានរៀនពីមិត្តនៅក្នុងក្រុមផ្សេងទៀត ។

រយៈពេលប៉ាន់ស្មានសម្រាប់ជំហានទី១គឺពី១៥ ទៅ២០ នាទី ។

ជំហានទី២ ៖ គ្រូឲ្យសិស្សសរសេរនូវអ្វីដែលខ្លួនចូលចិត្ត និងអ្វីដែលខ្លួនមិនចូលចិត្តអំពីគម្រោងស្រាវជ្រាវនេះ ។

ជំហានទី៣ ៖ គ្រូប្រាប់សិស្សម្នាក់ៗ អំពីរបៀបដែលត្រូវបង្រៀនគម្រោងស្រាវជ្រាវរបស់ខ្លួន ប្រសិន បើសិស្សជាសាស្ត្រាចារ្យនៅមហាវិទ្យាល័យ ។ ប្រសិនបើសិស្សជាសាស្ត្រាចារ្យបង្រៀនមុខវិជ្ជាអំពី ប្រធានបទរបស់ខ្លួន តើសិស្សរៀនអំពីប្រធានបទតាមវិធីដែលងាយបំផុតបានដោយរបៀបណា? តើសិស្សគិតថាគ្រូគួរបង្រៀនយ៉ាងដូចម្តេច?

ពេលវេលាប៉ាន់ស្មានសម្រាប់ជំហានទី២ និងទី៣គឺ១០ នាទី ។

ជំហានទី៤ ៖ គ្រូណែនាំឲ្យសិស្សផ្តល់យោបល់ទៅលើការសរសេររបស់ខ្លួន ។ គ្រូគួរកត់ត្រានូវអ្វីដែលសិស្សទាំងអស់មានការចាប់អារម្មណ៍ ។ ឧទាហរណ៍ ប្រសិនបើសិស្សចូលចិត្តធ្វើគម្រោងស្រាវជ្រាវជាលក្ខណៈបុគ្គល គ្រូគួរតែបង្កើតសកម្មភាពនេះបន្ថែមទៀត ។ ប្រសិនបើសិស្សចូលចិត្តធ្វើការជាក្រុមនោះគ្រូត្រូវបង្កើតក្រុមបន្ថែមទៀត ។ នេះគឺជាសកម្មភាពដំបូងសម្រាប់ឲ្យគ្រូមើលឃើញពីវិធីដែលធ្វើឲ្យសិស្សមានការចាប់អារម្មណ៍ទៅលើសកម្មភាពសិក្សានៅក្នុងថ្នាក់ ។

ជំហានទី៥ ៖ គ្រូប្រមូលយោបល់របស់សិស្សទាំងអស់ និងរក្សាទុកនៅក្នុងសំណុំឯកសារសិក្សា ។

ឌ) ដំណើរទស្សនកិច្ចទៅកាន់សារមន្ទីរប្រល័យពូជសាសន៍ទួលស្លែងនិងវាលពិឃាតជើងឯក

គ្រូត្រូវធ្វើការមួយចំនួនដូចខាងក្រោម ៖

១) សុំការអនុញ្ញាតពីថ្នាក់គ្រប់គ្រងសាលា ។

២) សុំការអនុញ្ញាតពីមាតាបិតា ឬអាណាព្យាបាល ។

៣) រៀបចំទំនាក់ទំនងជាមួយអ្នកគ្រប់គ្រងបូជនីយដ្ឋាន និងសារមន្ទីរទួលស្លែង ។

៤) រៀបចំមធ្យោបាយធ្វើដំណើរ ។

៥) រៀបចំការធ្វើដំណើរជាមួយសិស្ស ។

៦) រៀបចំអាហារថ្ងៃត្រង់ ។

៧) ប្រមូលថវិកាពីសិស្ស ។

៨) ផ្តល់ឲ្យសិស្សនូវបញ្ជីនៃព័ត៌មានឬសំណួរដែលត្រូវសួរនៅកន្លែងដែលត្រូវទៅទស្សនា ។

វត្ថុបំណង

១) សិស្សពង្រឹង និងពង្រីកការសិក្សារបស់ខ្លួន តាមរយៈដំណើរទស្សនកិច្ច ។

២) សិស្សពិនិត្យមើលទីតាំងដែលបានសិក្សានៅក្នុងថ្នាក់ ។

៣) សិស្សពិភាក្សាថា តើដំណើរទស្សនកិច្ចមានឥទ្ធិពលចំពោះការយល់ដឹងរបស់ខ្លួនអំពីទីតាំងទាំងនោះដូចម្តេចខ្លះ ។

ផ្នែកទី៣ : តារាងវាយតម្លៃ

ការវាយតម្លៃនិងការវាស់ស្ទង់មុខវិជ្ជាសិក្សា គឺផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងគោលបំណងនៃមុខវិជ្ជានេះ ។

សៀវភៅលំហាត់សម្រាប់សិស្ស ត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាឧបករណ៍សម្រាប់វាយតម្លៃការយល់ដឹងនិងចំណេះដឹងរបស់សិស្ស ។ ខាងក្រោមគឺជាតារាងគំរូដែលអាចត្រូវបានប្រើប្រាស់ដើម្បីវាយតម្លៃការងាររបស់សិស្ស ។ តារាងទាំងនេះនឹងជួយកំណត់ការរំពឹងទុកសម្រាប់សិស្សនិងជួយដល់គ្រូក្នុងការវាយតម្លៃការងាររបស់សិស្ស ។

តារាងវាយតម្លៃក្នុងការឡើងពន្យល់

	១	២	៣	៤	សរុប
ការរៀបចំ	ទស្សនិកជនមិនយល់ការឡើងពន្យល់នេះបានដោយសារតែព័ត៌មានមិនតាមលំដាប់លំដោយ ។	ទស្សនិកជនមានការលំបាកក្នុងការតាមដានការឡើងពន្យល់ដោយសារតែសិស្សនិយាយវិលចុះវិលឡើង ។	សិស្សបង្ហាញព័ត៌មានតាមលំដាប់លំដោយដែលទស្សនិកជនអាចតាមបាន ។	សិស្សបង្ហាញព័ត៌មានតាមលំដាប់លំដោយនិងគួរឲ្យចាប់អារម្មណ៍ដែលទស្សនិកជនអាចតាមបាន ។	
ចំណេះដឹងលើប្រធានបទ	សិស្សមិនយល់អំពីព័ត៌មាន ។ សិស្សមិនអាចឆ្លើយទៅនឹងសំណួរអំពីប្រធានបទនេះបាន ។	សិស្សមិនចាំព័ត៌មានបានល្អហើយអាចឆ្លើយនឹងសំណួរតូចៗតែប៉ុណ្ណោះ ។	សិស្សអាចឆ្លើយសំណួរដែលរំពឹងទុកទាំងអស់បានល្អ ប៉ុន្តែមិនអាចបកស្រាយឲ្យបានល្អិតល្អន់ ។	សិស្សបានបង្ហាញការយល់ដឹងទាំងស្រុង (ច្រើនជាងការរំពឹងទុក) ដោយបានឆ្លើយទៅនឹងរាល់សំណួរទាំងអស់ជាមួយនឹងការពន្យល់និងការបកស្រាយបានល្អិតល្អន់ ។	
ក្រាហ្វិក	សិស្សប្រើក្រាហ្វិកច្រើនហួសហេតុឬមិនមានក្រាហ្វិកសោះ ។	សិស្សប្រើក្រាហ្វិកម្តងម្កាលដែលមិនសមស្របជាមួយអត្ថបទនិងការឡើងពន្យល់ ។	ក្រាហ្វិករបស់សិស្សទាក់ទងជាមួយអត្ថបទនិងការឡើងពន្យប់ ។	ក្រាហ្វិករបស់សិស្សពន្យល់និងផ្តល់អត្ថន័យបន្ថែមទៅឲ្យអត្ថបទនិងការឡើងពន្យល់ ។	
យន្តការ	ការឡើងពន្យល់របស់សិស្សមានកំហុសអក្ខរាវិរុទ្ធនិងវេយ្យាករណ៍៤ឬច្រើនជាងនេះ ។	ការឡើងពន្យល់មានកំហុសអក្ខរាវិរុទ្ធឬវេយ្យាករណ៍ចំនួន៣	ការឡើងពន្យល់មានកំហុសអក្ខរាវិរុទ្ធនិងវេយ្យាករណ៍មិនលើសពី២ ។	ការឡើងពន្យល់មិនមានកំហុសអក្ខរាវិរុទ្ធឬវេយ្យាករណ៍អ្វីទាំងអស់ ។	

ការប្រើភ្នែក	សិស្សអានរបាយការណ៍ទាំងរស់ដោយមិនសម្លឹងបកមើលទស្សនិកជន ។	សិស្សសម្លឹងមកមើលទស្សនិកជនម្តងម្កាល ប៉ុន្តែនៅតែអានរបាយការណ៍ស្ទើរតែទាំងរស់ ។	សិស្សរក្សាការសម្លឹងមកមើលទស្សនិកជនភាគច្រើនប៉ុន្តែជាញឹកញយសម្លឹងមើលទៅក្រដាស ។	សិស្សរក្សាការសម្លឹងមកមើលទស្សនិកជនហើយកប្រក្រឡេកមើលទៅក្រដាសណាស់ ។	
ការនិយាយ	សិស្សនិយាយរហ៊ឹមៗមិនត្រូវតាមពាក្យហើយនិយាយតិចៗដែលសិស្សអង្គុយនៅខាងក្រោយមិនអាចឮបាន ។	សំឡេងរបស់សិស្សខ្សោយ ។ សិស្សអានពាក្យមិនត្រូវ ។ ទស្សនិកជនមានការពិបាកក្នុងការស្តាប់ការពន្យល់ ។	សំឡេងរបស់សិស្សច្បាស់ល្អ ។ សិស្សអានពាក្យត្រូវស្ទើរតែទាំងអស់ ។ ទស្សនិកជនភាគច្រើនអាចស្តាប់ឮការឡើងពន្យល់ ។	សិស្សមានសំឡេងច្បាស់ល្អនិងអានពាក្យបានត្រឹមត្រូវ ហើយទស្សនិកជនអាចស្តាប់ឮការពន្យល់បានល្អ ។	
					ពិន្ទុសរុប

តារាងវាយតម្លៃរបាយការណ៍

ការកំណត់	**១.មិនអាចទទួលយកបាន**	**២.ក្រោមការរំពឹងទុក**	**៣.ស្មើនឹងការរំពឹងទុក**	**៤.លើសពីការរំពឹងទុក**	**ពិន្ទុ**
យន្តការនៃរបាយការណ៍					
ការរៀបចំ	អត្ថន័យនៃផ្នែកជាច្រើននៃរបាយការណ៍មិនសមហេតុផល	អត្ថន័យបួយចំនួនដាក់មិនត្រូវកន្លែងនៅក្នុងរបាយការណ៍	អត្ថន័យមានលក្ខណៈសមស្របនៅគ្រប់ផ្នែកទាំងអស់នៃរបាយការណ៍ ។	ការរៀបចំបានល្អ បង្កការងាយស្រួលដល់ការអាននិងការយល់អំពីរបាយការណ៍ ។	
រៀបរាប់សាច់រឿងបានពេញលេញ	សាច់រឿងដែលលើកឡើងមិនទាន់បញ្ចប់ ។	ចំណុចមួយចំនួននៃសាច់រឿងមិនបាននិយាយ ។	សាច់រឿងចប់សព្វគ្រប់បានល្អ ។	បន្ថែមឧបករណ៍ផ្សេងៗដែលបន្ថែមគុណភាពនៃសាច់រឿង ។	
សោភ័ណភាព	របាយការណ៍មិនអាចទទួលយកបានដូចជាតារាងនិងក្រាហ្វិកមើលមិនយល់ អក្សរពិបាកអាន និងមានរបៀបមិនច្បាស់លាស់ ។	ផ្នែកខ្លះមានលក្ខណៈច្របូកច្របល់និងពិបាកអាន ហើយត្រូវកែលម្អរបៀបសរសេរ	អត្ថបទ តារាង ក្រាហ្វិក អាចអានបាននិងយល់បាន ហើយរបៀបសរសេរអាចទទួលយកបាន ។	អត្ថបទ តារាង ក្រាហ្វិកច្បាស់លាស់ល្អ និងអាចយល់បានដែលធ្វើឲ្យរបាយការណ៍កាន់តែល្អហើយរបៀបសរសេរងាយស្រួលអាន	

ទម្រង់	មានកំហុសជាច្រើនចំពោះទម្រង់របស់របាយការណ៍ដែលនាំឲ្យគ្មានប្រសិទ្ធភាព ។	មានកំហុសនៅក្នុងទម្រង់បន្តិចបន្តួច ។	ធ្វើតាមទម្រង់របាយការណ៍ត្រឹមត្រូវ ។	របាយការណ៍ល្អប្រសើរដែលពង្រីកលទ្ធផលរបស់របាយការណ៍ ។	
អក្ខរាវិរុទ្ធ	មានកំហុសអក្ខរាវិរុទ្ធច្រើន	មានកំហុសអក្ខរាវិរុទ្ធចំពោះពាក្យដដែល ។	មិនមានកំហុសអក្ខរាវិរុទ្ធ ។		
វេយ្យាករណ៍និងវណ្ណយុត្តិ	គ្រប់ទំព័រឬកថាខណ្ឌបានកំហុសវេយ្យាករណ៍និងវណ្ណយុត្តិច្រើន ។	មានកំហុសវេយ្យាករណ៍និងវណ្ណយុត្តិមួយចំនួន ។	មានកំហុសវេយ្យាករណ៍និងវណ្ណយុត្តិបន្តិចបន្តួច ។	មិនមានកំហុសវេយ្យាករណ៍និងវណ្ណយុត្តិ ។	
ប្រវែង	របាយការណ៍វែងពេកឬខ្លីពេក ជាង២០ភាគរយ ។	របាយការណ៍វែងពេកឬខ្លីពេកពី១០ទៅ២០ភាគរយ ។	ប្រវែងសមរម្យ		
អត្ថន័យ					
រៀបរាប់អំពីបញ្ហាដែលបានលើកឡើងនិងសង្ខេបសេចក្តីសន្និដ្ឋាន	មិនបានបង្ហាញ ។	គ្រាន់តែនិយាយ "នេះគឺជាបញ្ហា" ។	រួមបញ្ចូលនូវលទ្ធផលសំខាន់ៗ និងអនុសាសន៍ ។	ច្បាស់លាស់និងចប់ចុងចប់ដើមដែលធ្វើឲ្យរបាយការណ៍កាន់តែប្រសើរឡើង ។	

តារាងវាយតម្លៃសៀវភៅកំណត់ហេតុនិងប័ណ្ណប្រកាស

	ជាគំរូ ៤	**សម្រេចបាន ៣**	**អភិវឌ្ឍន៍ ២**	**ចាប់ផ្តើម ១**	**ពិន្ទុសរុប**
ការកត់ត្រាកំណត់ហេតុប្រចាំថ្ងៃ	ការកត់ត្រាត្រឹមត្រូវ ពេញលេញនិងល្អិតល្អន់ ។	ការកត់ត្រាត្រឹមត្រូវពេញលេញ និងរួមមានចំណុចលម្អិតបួយចំនួន ។	ការកត់ត្រាត្រឹមត្រូវដោយផ្នែកពេញលេញនិងរួមមានចំណុចលម្អិតបន្តិចបន្តួច ។	ការកត់ត្រាមិនច្បាស់លាស់ មិនពេញលេញនិងរួមបានចំណុចលម្អិតបន្តិចបន្តួច	
ការកត់ត្រាក្នុងសៀវភៅការយល់និងពាក្យ	ការសង្ខេបសៀវភៅសំណួរនិងពាក្យទាំងអស់ត្រឹមត្រូវនិងពេញលេញ ។	ការសង្ខេបសៀវភៅសំណួរនិងពាក្យទាំងអស់ត្រឹមត្រូវភាគច្រើនពេញលេញ ។	ការសង្ខេបសៀវភៅសំណួរនិងពាក្យទាំងអស់ត្រឹមត្រូវដោយផ្នែកនិងពេញលេញ	ការសង្ខេបសៀវភៅសំណួរនិងពាក្យទាំងអស់មិនច្បាស់លាស់ និងមិនពេញលេញ ។	

គម្រោងអំពីប័ណ្ណប្រកាស	ប័ណ្ណប្រកាសរួមបញ្ចូលចំណុចនិងព័ត៌មានសំខាន់ៗទាំងអស់ ។ ការរចនាប្រកបដោយការច្នៃប្រឌិតនិងស្អាតល្អ ។ រូបភាពដាក់ត្រូវកន្លែងនិងគួរឲ្យចាប់ចិត្ត ។	ប័ណ្ណប្រកាសរួមបញ្ចូលចំណុចនិងព័ត៌មានសំខាន់ៗទាំងអស់ ។ ការរចនាប្រកបដោយការច្នៃប្រឌិត និងស្អាតល្អបង្គួរ ។ ប័ណ្ណប្រកាសមានរូបភាព ។	ប័ណ្ណប្រកាសរួមបញ្ចូលចំណុចនិងព័ត៌មានសំខាន់ៗទាំងអស់ ។ ការរចនាពេញលេញ តែខ្វះខាតរូបភាពនិងការរៀបចំ	ប័ណ្ណប្រកាសមិនមានរួមបញ្ចូលចំណុច និងព័ត៌មានសំខាន់ៗ ។ ការរចនាមិនបានល្អមិនពេញលេញនិងរៀបចំមិនបានល្អ ។	

តារាងវាយតម្លៃការសូត្រកំណាព្យផ្ទាល់មាត់

ការបែងចែក	៣	២	១	០
ការណែនាំ	អនុវត្តតាមការណែនាំទាំងអស់បានត្រឹមត្រូវ	អនុវត្តតាមការណែនាំស្ទើរតែទាំងអស់បានត្រឹមត្រូវ ។	អនុវត្តតាមការណែនាំបានត្រឹមត្រូវតែ២-៣ចំណុចប៉ុណ្ណោះ ។	មិនមានការណែនាំណាមួយត្រូវបានអនុវត្តឲ្យបានត្រឹមត្រូវទេ ។
ការតែងកំណាព្យ	ការតែងកំណាព្យអនុលោមតាមតម្រូវការទាំង២ៈ ទម្រង់នៃកំណាព្យអនុលោមទៅតាមខ្នាតគំរូ ។ កំណាព្យប្រើប្រាស់ពាក្យពេចន៍សមរម្យដើម្បីពណ៌នាពីសិស្សឲ្យបានត្រឹមត្រូវ ។	ការតែងកំណាព្យអនុលោមទៅតាមខ្នាតគំរូដែលបានផ្តល់ឲ្យ ។ កំណាព្យប្រើប្រាស់ពាក្យពេចន៍មិនសមរម្យក្នុងការពណ៌នាពីសិស្ស ឬ កំណាព្យមិនអនុលោមទៅតាមខ្នាតគំរូដែលផ្តល់ឲ្យ ។ កំណាព្យប្រើពាក្យពេចន៍សមរម្យដើម្បីពណ៌នាអំពីសិស្សឲ្យបានត្រឹមត្រូវ ។	ការតែងកំណាព្យមិនបានអនុលោមទៅតាមខ្នាតគំរូដែលបានផ្តល់ឲ្យឬប្រើពាក្យត្រឹមត្រូវក្នុងការពណ៌នាពីសិស្ស ។	ការងារដែលដាក់ឲ្យធ្វើមិនត្រូវបានបញ្ចប់ឲ្យបានពេញលេញ ។
ការថ្លែងពន្យល់	សិស្សអានពេញៗនិងច្បាស់ល្អនិងស្ថិតនៅលើប្រធានបទដដែល ។ កំណាព្យមានសណ្ឋានល្អ ។ សិស្សរក្សាការសម្លឹងមើលទៅកាន់ទស្សនិកជន ។	សិស្សខ្វះខាតនូវចំណុចមួយក្នុងចំណោមចំណុចខាងក្រោម ៖ អានពេញ ហើយច្បាស់ល្អនិងស្ថិតនៅលើប្រធានបទតែមួយ ។កំណាព្យមានសណ្ឋានល្អ ។រក្សាការសម្លឹងមើលទៅកាន់ទស្សនិកជន ។	សិស្សខ្វះខាតចំណុចច្រើនជាងមួយក្នុងចំណោមចំណុចខាងក្រោម ៖ អានពេញៗនិងច្បាស់ល្អ ហើយរក្សានៅលើប្រធានបទតែមួយ ។ កំណាព្យមានសណ្ឋានល្អ ។ រក្សាការសម្លឹងមើលទៅកាន់ទស្សនិកជន ។	ការងារដែលដាក់ឲ្យធ្វើមិនត្រូវបានបញ្ចប់ឲ្យបានពេញលេញ ។

តារាងវាយតម្លៃចំពោះការសរសេរតែងសេចក្ដី

អ្នកទំនាក់ទំនងដែលមានប្រសិទ្ធភាពៈ សិស្សសរសេរសម្រាប់ទស្សនិកជននិងគោលបំណងច្រើនប្រភេទ (ឧទាហរណ៍ និទានកថា ការបញ្ចុះបញ្ចូល ការផ្ដល់ព័ត៌មាន) ដោយប្រើប្រាស់កថាខណ្ឌដែលរៀបចំបានល្អ និងដែលមានភស្តុតាងសម្រាប់គាំទ្រគ្រប់គ្រាន់ ។

កិច្ចការដែលត្រូវធ្វើៈ សរសេរតែងសេចក្ដីអំពីប្រធានបទដែលត្រូវបានកំណត់ឲ្យ ឬប្រធានបទដែលជាជម្រើសរបស់អ្នក ។

ចំណុចអនុវត្ត	ល្អណាស់	ល្អ	មធ្យម	មិនល្អ	មិនអាចទទួលយកបាន
ការអភិវឌ្ឍគំនិត (២០ពិន្ទុ)	តែងសេចក្ដីមានភាពរស់រវើកហើយមានអំណះអំណាងគាំទ្រនៅគ្រប់ចំណុចទាំងអស់ ។ (១៨-២០ពិន្ទុ)	តែងសេចក្ដីមានភាពរស់រវើកហើយចំណុចស្ទើរតែទាំងអស់ត្រូវបានគាំទ្រ ។ (១៦-១៧ពិន្ទុ)	តែងសេចក្ដីមានភាពរស់រវើកប៉ុន្តែមិនច្បាស់ ។ អំណះអំណាងគាំទ្រអាចងាកចេញពីប្រធានបទ ។ (១៤ ១៥ពិន្ទុ)	តែងសេចក្ដីមិនច្បាស់លាស់ ហើយមានអំណះអំណាងគាំទ្រតិចតួចឬងាកចេញពីប្រធានបទ ។ (១២ ១៣ពិន្ទុ)	គ្មានអំណះអំណាង ឬការរៀបចំគំនិត ។ (០-១១ពិន្ទុ)
ការបរិយាយ (៥០ពិន្ទុ)	សរសេរបានល្អ បរិយាយចំណុចទាំងអស់បានល្អ បកស្រាយព័ត៌មានបានច្បាស់ត្រឹមត្រូវ និងល្អិតល្អន់ដើម្បីគាំទ្រតែងសេចក្ដី ។ (៤៥-៥០ពិន្ទុ)	សរសេរបានល្អ ចំណុចភាគច្រើនត្រូវបានរៀបរាប់ជាមួយនឹងព័ត៌មានច្បាស់លាស់និងល្អិតល្អន់ដើម្បីគាំទ្រតែងសេចក្ដី ប៉ុន្តែអាចនៅមានកំហុសអំពីការពិតបន្តិចបន្តួច (៤០-៤៤ពិន្ទុ)	សរសេរបានល្អបន្តិច ។ ចំណុចមួយចំនួនត្រូវបានបរិយាយ ។ អាចនៅមានកំហុសអំពីការពិត ឬព័ត៌មានមិនទាក់ទងមួយចំនួន ។ (៣៥ ៣៩ពិន្ទុ)	របៀបសរសេរមិនបានល្អ ។ មានកំហុសទូទៅ និងកំហុសអំពីការពិត ហើយអាចងាកចេញពីប្រធានបទ ។ (៣០-៣៤ពិន្ទុ)	របៀបសរសេរមិនល្អឬមិនមានការបញ្ជាក់ឲ្យបានល្អិតល្អន់ណាមួយ ។ ងាកប្រធាន និងមានកំហុសអំពីការពិត (០-២៩ពិន្ទុ)
ការរៀបចំ (២០ពិន្ទុ)	រៀបចំបានល្អ និងផ្ដោតទៅលើប្រធានបទ ។ (១៨-២០ ពិន្ទុ)	មានការរៀបចំល្អជាមួយនឹងការរៀបរាប់មួយចំនួនតូចខុសកន្លែង ។ (១៦-១៧ពិន្ទុ)	ការរៀបចំច្បាស់តែមិនបានល្អ ។ អាចនៅមានការរៀបរាប់ជាច្រើនខុសកន្លែង ។ មានបញ្ហានៅក្នុងសេចក្ដីផ្ដើមនិងសេចក្ដីបញ្ចប់ ។ មិនមានប្រធានឃ្លា ។ (១៤-១៥ពិន្ទុ)	ការរៀបចំធ្វើឲ្យអ្នកអានកាន់ច្រឡំ ការសរសេរអាចជាទូទៅ ការរៀបចំកថាខណ្ឌបានត្រឹមត្រូវ មិនមានឃ្លាភ្ជាប់សាច់រឿង ប្រធានឃ្លា ការបកស្រាយគាំទ្រ ឬព័ត៌មានទាក់ទងឲ្យបានត្រឹមត្រូវ ។ (១២-១៣ពិន្ទុ)	មានសេចក្ដីសង្ខេបតិចតួចឬគ្មានតែម្ដង ។ តែងសេចក្ដីមិនមានចុងដើម មិនមានគោលដៅច្បាស់លាស់ពីចំណុចមួយទៅចំណុចមួយទៀតឬតាមប្រធានទាំងស្រុង ។ (០-១១ពិន្ទុ)
យន្តការ (១០ពិន្ទុ)	មិនមានកំហុសធំៗ និងបានការពន្យល់ទូលំទូលាយ ។ (៩-១០ ពិន្ទុ)	មានកំហុសពី១ ឬ២តែបានការពន្យល់ទូលំទូលាយ ។ (៨ពិន្ទុ)	មានកំហុសពី៣ ឬ៤តែបានការពន្យល់បានល្អ ។ (៧ពិន្ទុ)	មានកំហុសពី៥ ឬ ៦តែបានការពន្យល់បានល្អ ។ (៦ពិន្ទុ)	មានកំហុសពី៧ ឬច្រើនជាងនេះ តែមានការពន្យល់បានល្អ ។ (០ ៥ពិន្ទុ)

តារាងវាយតម្លៃចំពោះការសិក្សាប្រៀបធៀបអំពើប្រល័យពូជសាសន៍

	ចាប់ផ្តើម ១	ការអភិវឌ្ឍ ២	សម្រេចបានលទ្ធផល ៣	ល្អជាគំរូ ៤	ពិន្ទុ
ផ្តោតទៅលើប្រធានបទ	របាយការណ៍អត់ចុងអត់ដើមហើយមិនចង្អុលបង្ហាញចំណុចជាក់លាក់ណាមួយសម្រាប់ការប្រៀបធៀបនោះទេ ។	និយាយដោយសង្ខេបអំពីប្រធានបទមួយសម្រាប់ការប្រៀបធៀប ប៉ុន្តែឲ្យព័ត៌មានបន្តិចបន្តួច ។	ពណ៌នាប្រធានបទសម្រាប់ការប្រៀបធៀបរឿងរ៉ាវ២ ហើយផ្តល់ឧទាហរណ៍ជាច្រើនចំពោះរឿងរ៉ាវនីមួយៗ ។	រាយការណ៍បានច្បាស់លាស់ កំណត់ប្រធានបទសម្រាប់ការប្រៀបធៀប និងផ្តល់ព័ត៌មានលម្អិត ។	
ផ្តល់ព័ត៌មានដែលប្លែកពីគេចំពោះប្រធានបទនីមួយៗ	មិនមាននិយាយអំពីព័ត៌មានពិសេសណាមួយទេ ។	ផ្តល់ព័ត៌មានប្លែកៗបន្តិចបន្តួច ។	ផ្តល់ព័ត៌មានមួយចំនួនដែលជាចំណុចពិសេសសម្រាប់រឿងរ៉ាវនីមួយៗ ។	ផ្តល់ព័ត៌មានពិសេស និងដែលគួរឲ្យចាប់អារម្មណ៍ ។	
ផ្តល់ព័ត៌មានអំពីថាតើរឿងរ៉ាវទាំងពីរមានភាពប្រហាក់ប្រហែលគ្នាដូចម្តេច?	មិនបានប្រៀបធៀបភាពដូចគ្នានៃរឿងរ៉ាវទាំង ២ ។	គ្រាន់តែបង្ហាញវិធីសាស្ត្រ១ឬ២ ដែលរឿងរ៉ាវទាំង ២មានភាពដូចគ្នា ។	ផ្តល់វិធីមួយចំនួនក្នុងការបង្ហាញភាពដូចគ្នានៃរឿងរ៉ាវទាំង២ ។	ផ្តល់វិធីជាច្រើនក្នុងការបង្ហាញភាពដូចគ្នានៃរឿងរ៉ាវទាំង ២ ។	
ការរៀបចំបានល្អ	ខ្វះប្រធានឃ្លានិងមិនមានលំដាប់លំដោយត្រឹមត្រូវ ។	របាយការណ៍មានប្រធានឃ្លាតែមួយ ហើយលំដាប់លំដោយមានការភាន់ច្រឡំ ។	របាយការណ៍រួមមានប្រធានឃ្លាមួយចំនួនហើយបានលំដាប់លំដោយល្អបង្គួរ ។	គ្រប់ផ្នែកនីមួយៗផ្តើមដោយប្រធានឃ្លាច្បាស់លាស់ និងផ្នែកនីមួយមានលំដាប់លំដោយល្អ ។	
ច្បាស់និងងាយស្រួលយល់	ពិបាកក្នុងការតាមដាន ។	ភាគច្រើនពិបាកតាមដាននិងយល់ ។	ភាគច្រើនមានភាពងាយស្រួលក្នុងការស្វែងយល់ ។	មានភាពងាយស្រួលក្នុងការអាននិងតាមដានព័ត៌មាន ។	
វេយ្យាករណ៍និងអក្ខរាវិរុទ្ធត្រឹមត្រូវ	មានកំហុសវេយ្យាករណ៍និងអក្ខរាវិរុទ្ធច្រើន ។	មានកំហុសវេយ្យាករណ៍និងអក្ខរាវិរុទ្ធបន្តិចបន្តួច ។	បានកំហុសវេយ្យាករណ៍និងអក្ខរាវិរុទ្ធតែ១ឬ២ ។	វេយ្យាករណ៍ និងអក្ខរាវិរុទ្ធទាំងអស់ត្រឹមត្រូវ ។	

ផ្នែកទី៤ ៖ ប្រភពធនធាននិងឯកសារយោង

តារាង K-W-L

តារាង K-W-L គឺជាវិធីសាស្ត្រក្នុងការបង្រៀនមួយ ដែលគ្រូអាចប្រើប្រាស់ដើម្បីក្រើនរំឭកនូវចំណេះដឹងរបស់សិស្សពីមុន ដោយធ្វើការសាកសួរពីអ្វីដែលសិស្សបានដឹងរួចមកហើយ ។ បន្ទាប់មកទៀត សិស្សកំណត់នូវគោលដៅចំពោះអ្វីដែលសិស្សចង់រៀន ហើយបន្ទាប់ពីបញ្ចប់មេរៀនមួយ ឬមុខវិជ្ជាមួយ សិស្សពិភាក្សានូវអ្វីដែលខ្លួនបានរៀន ។ តារាង K-W-L ជួយសិស្សឲ្យអនុវត្តនូវវិធីសាស្ត្រនៃការត្រិះរិះកម្រិតខ្ពស់ និងជួយសិស្សក្នុងការតាមដានការអភិវឌ្ឍឆ្ពោះទៅកាន់គោលដៅរបស់ខ្លួន ។ ខាងក្រោមនេះគឺជាឧទាហរណ៍នៃតារាង K-W-L

K អ្វីដែលខ្ញុំដឹង	W អ្វីដែលខ្ញុំចង់ដឹង	L អ្វីដែលខ្ញុំបានរៀន

តារាងទំនាក់ទំនងនៃសំណុំ វ៉េន ដ្យាក្រាម (Venn Diagram)

តារាងទំនាក់ទំនងនៃសំណុំដែលភាសាអង់គ្លេសហៅថា វ៉េន ដ្យាក្រាម គឺត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយរង្វង់២ ឬច្រើនដាក់នេះហើយដាក់ឲ្យត្រួតស៊ីគ្នា ។ តារាងនេះជាញឹកញយត្រូវបានប្រើប្រាស់ដើម្បីបង្ហាញអំពីទំនាក់ទំនងរវាងបណ្តុំ២ ឬច្រើន ។ តារាងទំនាក់ទំនងនៃសំណុំមានសារប្រយោជន៍សម្រាប់ពិនិត្យមើលភាពដូចគ្នានិងភាពខុសគ្នានៃចរិតលក្ខណៈ ។

តារាងនេះជាញឹកញយត្រូវបានប្រើជាសកម្មភាពមុនការសរសេរ ដើម្បីជួយឲ្យសិស្សមានគំនិតឬការរៀបចំស្រង់អត្ថបទមុនពេលសរសេរអត្ថបទបែបប្រៀបធៀប ។ សកម្មភាពនេះអាចឲ្យសិស្សរៀបចំភាពដូចគ្នានិងភាពខុសគ្នាប្រកបដោយភាពរស់រវើក ។

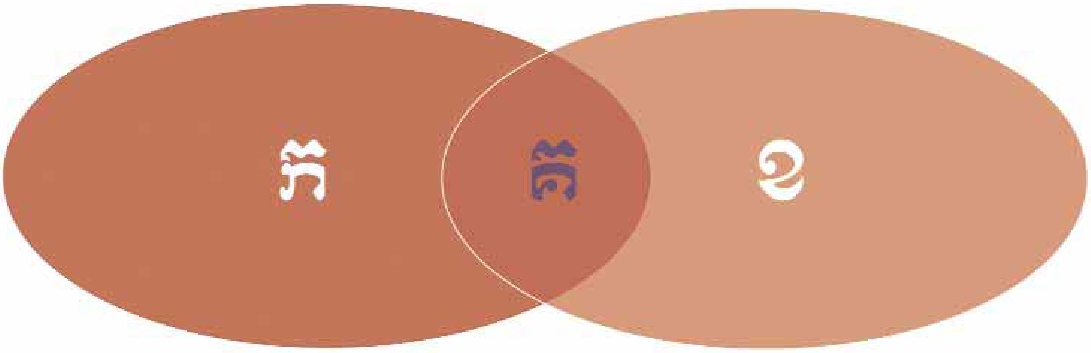

សកម្មភាពធ្វើការជាដៃគូ

សកម្មភាពធ្វើការជាដៃគូគឺជាវិធីសាស្ត្រមួយដែលរៀបចំឡើងដើម្បីផ្តល់ឲ្យសិស្សនូវ «បញ្ញាញាណ» ទៅលើប្រធានបទទាំងឡាយដែលត្រូវបានផ្តល់ឲ្យនិងអនុញ្ញាតឲ្យសិស្សបង្កើតឡើងនូវការរិះគិតរៀងៗខ្លួន ហើយចែករំលែកគំនិតទាំងនេះជាមួយសិស្សម្នាក់ទៀត ។ សកម្មភាពធ្វើការជាដៃគូលើកទឹកចិត្តដល់ការឆ្លើយតបកម្រិតខ្ពស់និងជួយរក្សាសិស្សឲ្យស្ថិតនៅលើកិច្ចការរបស់ខ្លួន ។ សកម្មភាពធ្វើការជាដៃគូក៏បាន ជួយឲ្យសិស្សអភិវឌ្ឍការស្វែងយល់ប្រកបដោយការត្រិះរិះអំពីប្រធានបទមួយ អភិវឌ្ឍសមត្ថភាពក្នុងការយល់ដឹងជ្រួតជ្រាបអំពីព័ត៌មាននិងធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋាន ហើយនិងអភិវឌ្ឍសមត្ថភាពក្នុងការពិចារណាទស្សនៈផ្សេងៗទៀត ។ សកម្មភាពធ្វើការជាដៃគូធ្វើឡើងជាមួយនឹងការណែនាំពីគ្រូអំពីសម្ភារៈ ឬសំណួរដែលសិស្សត្រូវពិចារណានិងពិភាក្សា ។ សកម្មភាពមានប្រយោជន៍ចំពោះគ្រូទាំងឡាយណាដែលសិស្សមានការអៀនខ្មាស់ ដោយសារសកម្មភាពនេះផ្តល់ឱកាសឲ្យសិស្សប្រភេទនេះ ពិភាក្សាគំនិតរបស់ខ្លួនជាមួយសិស្សម្នាក់ទៀត ជាជាងពិភាក្សាជាមួយសិស្សទាំងអស់នៅក្នុងថ្នាក់ ។ ដូចគ្នានេះដែរ សកម្មភាពនេះអនុញ្ញាតឲ្យសិស្សស្វែងយល់ និងធ្វើការជំទាស់ទៅនឹងគំនិតរបស់ខ្លួនបានស៊ីជម្រៅជាងការពិភាក្សានៅក្នុងថ្នាក់រៀនទាំងមូល ។ បន្ទាប់ពីបញ្ចប់ការពិភាក្សាជាដៃគូ គ្រូអាចធ្វើការពិភាក្សានៅក្នុងថ្នាក់ទាំងមូល ឬជម្រើសមួយទៀត គ្រូអាចឲ្យសិស្សសរសេរចម្លើយនៅក្នុងសៀវភៅកត់ត្រា ។ ពេលសិស្សសរសេររួចរាល់ហើយ គ្រូអាចប្រមូលនិងពិនិត្យមើលសៀវភៅកត់ត្រានីមួយៗដើម្បីវាយតម្លៃការយល់ដឹងរបស់សិស្សម្នាក់ ។ ជម្រើសមួយទៀតគ្រូអាចឲ្យសិស្ស «ចែករំលែក» សៀវភៅកត់ត្រាដោយផ្លាស់ប្តូរជាមួយក្រុមផ្សេងទៀតដែលមានសៀវភៅកត់ត្រានិងចម្លើយដែរ ។ វិធីសាស្ត្រនេះមានសារប្រយោជន៍ ដោយសារបច្ចុប្បន្នសិស្សមិនចង់បង្ហាញចម្លើយរបស់ខ្លួនទេ ប៉ុន្តែចង់បង្ហាញចម្លើយរបស់អ្នកដទៃជាង ។ វិធីសាស្ត្រនេះអាចជួយលើកទឹកចិត្តដល់សិស្សឲ្យមានចិត្តចូលរួមនៅក្នុងសកម្មភាពដោយសារតែទស្សនៈរបស់ខ្លួនមិនត្រូវបានបង្ហាញទេ នៅពេលដែលខ្លួននិយាយ ។

សកម្មភាពធ្វើការជាក្រុម ជីក-សរ (Jigsaw Activity)

នៅក្នុងសកម្មភាពធ្វើការជាក្រុម សិស្សត្រូវបានបែងចែកទៅជាក្រុមដែលមានសមាជិកពី៥ទៅ ៦នាក់ ។ សិស្សម្នាក់ត្រូវបានតែងតាំងជាប្រធានក្រុម ។ ក្រុមនីមួយៗត្រូវបានចាត់តាំងឲ្យធ្វើការសិក្សាទៅលើផ្នែកមួយ ហើយក្លាយទៅជាអ្នកជំនាញនៅក្នុងផ្នែកនោះ ។ អ្នកជំនាញនីមួយៗនៅក្នុងក្រុមនឹងត្រូវបានបែងចែកទៅក្រុមផ្សេងៗទៀត ដើម្បីបង្រៀនសមាជិកនៃក្រុមផ្សេងទៀតអំពីប្រធានបទរបស់ខ្លួន ។

ភាពយន្តឯកសារមួយចំនួន

ខ្សែភាពយន្ត«កុមារកម្ពុជា» (១៩៧៩)

«ទីក្រុងភ្នំពេញ ឆ្នាំ១៩៧៩»

«ទួលស្លែងនៅថ្ងៃទី១០ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩»

ខ្សែភាពយន្តរឿង«នៅខាងក្រោយជញ្ជាំងនៃមន្ទីរស-២១» (២០០៦)

សៀវភៅមួយចំនួននៅមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាភាសាខ្មែរ

សត្រូវបងប្អូនឯង

នៅពេលដែលសន្ត្រាមរលត់ទៅ
ដំណើរទៅរកសេរីភាព
ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ
ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជា
សំឡេងពីមន្ទីរស-២១
មុនដំបូងខ្មែរក្រហមសម្លាប់ប៉ារបស់ខ្ញុំ
កំណត់ហេតុរបស់ក្មេងស្រីម្នាក់ អាន់ប្រែង
ក្មេងដែលមានសំណាង
កងពលខ្មែរក្រហមលេខ៧០៣
ប៉ុល ពត បងធំទី១

គន្ធនិទ្ទេស

Ea, Meng-Try and Sorya Sim. *Victims and Perpetrators: The Testimony of Young Khmer Rouge Cadres at S-21* (2001).

Osman Ysa. *Oukoubah: Genocide Justice for the Cham Muslims under Democratic Kampuchea* (2002).

Huy, Vannak. *The Khmer Rouge Division 703: From Victory to Self-Destruction* (2003).

Heder, Stephen P., with Brian Tittemore. *Seven Candidates for Prosecution: Accountability for the Crimes of the Khmer Rouge* (2003).

Linton, Suzannah. *Reconciliation in Cambodia* (2004).

Ea, Meng-Try. *The Chain of Terror: The Khmer Rouge Southwest Zone Security System* (2004).

Cougill, Wynne with Pivoine Pang, Chhayran Ra, and Sopheak Sim. *Stilled Lives: Photographs from the Cambodian Genocide* (2004).

Chigas, George. *Tum Teav: A Translation of a Cambodian Literary Classic* (2005).

Ysa, Osman. *The Cham Rebellion: Survivors' Stories from the Villages* (2006).

Ciorciari, John D. , ed. *The Khmer Rouge Tribunal* (2006).

Beang, Pivoine and Wynne Cougill. *Vanished: Stories from Cambodia's New People Under Democratic Kampuchea* (2006).

Hinton, Alex. *Night of The Khmer Rouge: Genocide and Justice in Cambodia* (2007)

Dy, Khamboly. *A History of Democratic Kampuchea* (2007).

Harris, Ian. *Buddhism under Pol Pot* (2007).

Bergstrom, Gunnar. *Living Hell: Democratic Kampuchea 1978* (2008)

Huy, Vannak. *Bou Meng, A Survivor from Khmer Rouge Prison S-21: Justice for the Future, Not for the Victims* (2008)

Ciorciari, John D., and Heindel, Anne. *On Trial : The Khmer Rouge Accountability Process* (2009)

សៀវភៅបកប្រែជាភាសាខ្មែរ

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានបកប្រែសៀវភៅពីភាសាអង់គ្លេសមកជាភាសាខ្មែរ (ពិនិត្យកែសម្រួលដោយលោក ឆាំង យុ) ។ យើងមិនបកប្រែពីភាសាខ្មែរទៅភាសាផ្សេងៗទៀតនោះទេ ។ សូមកត់ចំណាំថា មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាមិនផ្តល់មូលនិធិសម្រាប់ការបកប្រែឬការបោះពុម្ពសៀវភៅនោះទេ ។ អ្នកនិពន្ធទទួលខុសត្រូវក្នុងការបកប្រែនិងបោះពុម្ព ឬទទួលខុសត្រូវក្នុងការស្វែងរកមូលនិធិដើម្បីគោលបំណងទាំងពីរ ។

Ung, Loung. *First They Killed My Father: A Daughter of Cambodia Remembers*
Translated by Norng Lina (2002)

Frank, Anne. *The Diary of a Young Girl*
Translated by Ser Sayana (2002)

Chandler, David. *Voices from S-21: Terror and History in Pol Pot's Secret Prison*
Translated by Sour Bonsou (2003)

Ung, Loung. *Lucky Child*
Translated by Phat Rachana (2004)

Leclère, Adhemard. *Histoire du Cambodge Depuis Le 1er Siècle de Notre Ère*
Translted by Tep Meng Kheang (2005)

Becker, Elizabeth. *When the War Was Over: Cambodia and the Khmer Rouge Revolution*
Translated by Sokha Irene (2005)

Yimsut, Ronnie. *Journey to Freedom*
Translated by Eng Kok-Thay (2006)

Chanda, Nayan. *Brother Enemy*
Translated by Tep Meng Khean (2007)
Ciorciari, John D. *The Khmer Rouge Tribunal*
Translated by Dy Khamboly (2008)

Javis, Helen and Fawthrop, Tom. *Getting Away with Genocide*
Translated by Chy Terith and Charya Chum (2009)

គេហទំព័រមួយចំនួន

The Documentation Center of Cambodia
www.dccam.org

The Genocide Research Project, University of Memphis & Penn State University
http://www.people.memphis.edu/~genocide/

Institute for the Study of Genocide
http://www.isg-iags.org

Montreal Institute for Genocide and Human Rights Studies
http://www.migs.org

Web Genocide Documentation Centre
http://www.ess.uwe.ac.uk/genocide.htm

Centre for Comparative Genocide Studies, Macquarie University
http://www.genocide.mq.edu.au/ccgs.htm

Australian Institute for Holocaust and Genocide Studies, Shalom College
http://www.aihgs.com

Yale Genocide Studies Program
http://www.yale.edu/gsp/

Danish Center from Holocaust and Genocide Studies
http://www.dchf.dk/

Center for the Study of the Holocaust, Genocide, & Human Rights
http://www.webster.edu/~woolflm/cshghr.html

United States Holocaust Memorial Museum
http://www.ushmm.org

The Genocide Factor
http://www.genocidefactor.com
Center for Holocaust, Genocide & Peace Studies, University of Nevada, Reno
http://www.unr.edu/chgps/blank.htm

Fortunoff Video Archive for Holocaust Testimonies
http://www.library.yale.edu/testimonies/index.html

Cultural Survival
http://www.cs.org

EARLY WARNING, PREVENTION, AND CRIMINALIZATION

Minorities at Risk Project, University of Maryland
http://www.bsos.umd.edu:80/cidcm/mar/

Genocide Watch site
http://www.genocidewatch.co

Prevent Genocide
http://www.preventgenocide.org

Rome Statue of the International Criminal Court
http://www.un.org/law/icc/index.html

Campaign to End Genocide
http://www.endgenocide.org/

Genocide Prevention Project
http://www.genocidepreventionmonth.org/

Center for the Study of Genocide and Human Rights
cghr.newark.rutgers.edu

Genocide Prevention Month
http://www.genocidepreventionmonth.org/

United Nations: Office of the Special Adviser on the Prevention of Genocid OSAPG. The office is mandated to analyze situations that might turn genocidal and is empowered to take measures to prevent genocide.
http://un.org/preventgenocide/adviser/mandate.shtml

Organizations

Choeung Ek Killing Fields
Documentation Center of Cambodia
Toul Sleng Genocide Museum

Behrman, J.R., Harold Alderman, and John Hoddinott. 2004. Hunger and Malnutrition. Copenhagen consensus-Challenges and Opportunities. http://www.copenhagenconsensus.com

Human Rights Council. "Resolution 7/14. The right to food". United Nations, March 27, 2008, p. 3. "6 million children still die every year from hunger-related illness before their fifth birthday".

U.S. Department of Agriculture Center for Nutrition Policy and Promotion. Food Guide Pyramid. March 1999.

WHO. Turning the tide of malnutrition: responding to the challenge of the 21st century. Geneva: WHO, 2000 (WHO/NHD/00.7)

អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលមួយចំនួន

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា
វិទ្យាស្ថានស៊ីករីត
សារមន្ទីរឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ទួលស្លែង

ការណែនាំបន្ថែមសម្រាប់គ្រូនៅលើការសិក្សាពីការប្រៀបធៀបអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ សេចក្ដីអត្ថាធិប្បាយនិងតារាងសម្រាប់សំណួរ :

តើអ្វីខ្លះជាភាពដូចគ្នានិងភាពខុសគ្នារវាងអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរ?

តារាងនិងមតិយោបល់ទាំងឡាយខាងក្រោមគឺជាគំនិតមួយចំនួន ដើម្បីជួយគ្រូក្នុងការពិភាក្សា និងជំរុញការគិតរបស់សិស្ស ។ តារាងនេះមិនមែនជាការកំណត់នូវបញ្ជីជាស្ថាពរនៃភាពដូចគ្នានិងភាពខុសគ្នានោះទេ ។ តារាងគឺគ្រាន់តែបង្កើតឡើងជាជំនួយដល់គ្រូ នៅពេលពិភាក្សាចម្លើយរបស់សិស្ស ។ គ្រូត្រូវបានលើកទឹកចិត្តឲ្យប្រើប្រាស់តារាងនេះជាចំណុចចាប់ផ្ដើមមួយសម្រាប់ការវិភាគប្រកបដោយលក្ខណៈមួយទូលំទូលាយជាងថាតើអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរទាំងឡាយមានភាពខុសគ្នានិងដូចគ្នាយ៉ាងម៉េចនិង ថាតើបទពិសោធន៍ក្នុងកំឡុងពេលនៃរបបដ៏ឃោរឃៅនេះមានភាពដូចគ្នានិងភាពខុសគ្នាយ៉ាងដូចម្ដេច ។

ចំណុចជាច្រើនត្រូវតែគូសបញ្ជាក់ ទាក់ទងជាមួយនឹងតារាងនិងលំហាត់ដែលមានជាប់ពាក់ព័ន្ធ ទាំងឡាយ ។

ទីមួយ មិនមែនមនុស្សគ្រប់រូបស្ថិតនៅក្នុងជំពូក«ជនដៃដល់» ឬស្ថិតនៅក្នុងជំពូក«ជនរងគ្រោះ»ទាំងអស់នោះទេ ។ ជាញឹកញយ «ជនដៃដល់»អាចក្លាយទៅជា«ជនរងគ្រោះ» ឬមានទំនាក់ទំនងជាមួយនឹងជនរងគ្រោះ ។ អ្នកនឹងកត់សម្គាល់ឃើញថា នៅក្នុងសក្ខីកម្មមួយចំនួនអ្នកដែលមានទំនាក់ទំនងជាមួយនឹងជនរងគ្រោះ នឹងអាចក្លាយទៅជា«ជនដៃដល់»ភ្លាមៗ ។ ដូចគ្នានោះដែរ ជនដៃដល់នឹងអាចក្លាយទៅជាជនរងគ្រោះយ៉ាងងាយ ពេលកម្មាភិបាលធ្វើការជាមួយគ្នាមានការសង្ស័យទៅលើភក្ដីភាពរបស់ខ្លួន ។ គ្រូគួរលើកទឹកចិត្តដល់សិស្សឲ្យធ្វើការស្វែងយល់ពីនិយមន័យនៃពាក្យ«ជនរងគ្រោះ»និង«ជនដៃដល់» និងពិនិត្យមើលអំពីបញ្ហាសីលធម៌ដែលមនុស្សគ្រប់រូបជួបប្រទះក្នុងកំឡុងពេលនៃអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរទាំងនោះ ។

ទីពីរ តារាងនេះមិនមែនបង្កើតឡើងក្នុងនាមជាទម្រង់ច្បាស់លាស់មួយនោះទេ ។   វាត្រូវបានផ្តល់ឲ្យដើម្បីជួយក្នុងការបង្កើតគំនិតនិងសំណួរ ។ គ្រូមិនត្រូវរំពឹងថា នេះគឺជាវិធីសាស្ត្រតែមួយគត់ក្នុងការរៀបចំការពិភាក្សានោះទេ ។ ឧទាហរណ៍ ជាជាងធ្វើការពិនិត្យមើលបទពិសោធន៍របស់ជនដៃដល់ដោយប្រៀបធៀបទៅនឹងបទពិសោធន៍របស់ជនរងគ្រោះ គ្រូអាចឲ្យសិស្សធ្វើការប្រៀបធៀបថាតើអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរទាំងអស់ត្រូវបានរៀបចំឡើងដោយរបៀបណា ។ វិធីសាស្ត្រនិងសំណួរផ្សេងៗគ្នានឹងបង្កើតការឆ្លើយតបផ្សេងៗគ្នារហូតដល់ការឆ្លើយតបទៅនឹងសំណួរចុងក្រោយគឺ«ហេតុអ្វី?» ។គ្រូគួរឲ្យសិស្សពិនិត្យមើលសក្ខីកម្មទាំងឡាយទៅតាមកម្រិតផ្សេងៗគ្នា ។ បទពិសោធន៍មួយរបស់ជនរងគ្រោះអាចត្រូវបានវិភាគដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានបុគ្គល   ក៏ដូចជាក្រុមគ្រួសាររបស់គាត់សហគមន៍ វប្បធម៌ និងសង្គម ។

នៅទីបញ្ចប់ អ្នកមិនគួរចាត់ទុកតារាងនេះគឺជាសំណុំនៃចម្លើយតែមួយគត់ ឬគោលដៅតែមួយគត់សម្រាប់លំហាត់ណាមួយនោះទេ ។ ចម្លើយនិងគោលដៅនៃការពិភាក្សាទាំងឡាយគឺអាស្រ័យទៅលើការវាយតម្លៃរបស់គ្រូម្នាក់ៗចំពោះតម្រូវការរបស់សិស្សនិងការយល់ដឹងរបស់សិស្សនៅក្នុងវង្វង់នៃគោលដៅរបស់លំហាត់ ។

តារាងសម្រាប់ទាញយកភាពដូចគ្នានិងភាពខុសគ្នា នៅក្នុងការប្រៀបធៀបអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរ

១) ប្រភេទ

ក) ជាតិពន្ធុ

ខ) ជាតិសាសន៍

គ) សាសនា

ឃ) ជនជាតិ

ង) នយោបាយ

ច) សង្គម

២) សញ្ញាសម្គាល់

ក) ឈ្មោះ

ខ) ស្លាកសញ្ញា

៣) ការធ្វើឲ្យបាត់បង់ភាពជាមនុស្ស

ក) ធ្វើឲ្យទៅជាសត្វ សត្វចង្រៃ សត្វល្អិត ឬជំងឺ

ខ) ការបង្កើតឲ្យមានការគំរាមកំហែង

៤) ភាពប្រេះឆាគ្នា

ក) ការគំរាមកំហែង

ខ) ការផ្តោតទៅលើគំនិតជ្រុលហួសហេតុ

៥) ការរៀបចំ

ក) ការបំបែកចេញពីក្រុមគ្រួសារ

ខ) អត្តសញ្ញាណសាធារណៈ

គ) ការដកហូតទ្រព្យសម្បត្តិ

៦) ការសម្លាប់ក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំ

ក) វិធីសាស្ត្រក្នុងការរៀបចំ

ខ) គោលដៅយូរអង្វែង

៧) អង្គការចាត់តាំង

ក) បណ្តាញសង្គមក្រៅផ្លូវការ

ខ) អង្គការចាត់តាំងរបស់រដ្ឋាភិបាល

៨) តម្លៃនៅពីក្រោយការបែងចែក

ក) តម្លៃនៃវប្បធម៌

ខ) ការផ្តល់អំណាចទៅឲ្យក្រុមសង្គម

គ) ការដណ្តើមអំណាចរបស់បុគ្គលជាមេដឹកនាំ

ឃ) ការបែងចែកការទទួលខុសត្រូវចំពោះបញ្ហាដែលកើតមានលើក្រុមគោលដៅ

ង) កំណើនសេដ្ឋកិច្ចដោយសារតែការដកហូតទ្រព្យសម្បត្តិ

៩) តម្លៃដែលមើលឃើញក្នុងកំឡុងពេលនៃអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរ

ក) ការតស៊ូប្រឆាំងនឹងអំពើអាក្រក់

ខ) ការការពារអ្នកជាទីស្រឡាញ់

គ) ការការពារតម្លៃរបស់មនុស្សម្នាក់

ឃ) ការការពារវប្បធម៌

ង) ការរស់រានមានជីវិត

ច) ការសម្រុះសម្រួលដើម្បីសន្តិភាព

ឆ) ការសម្រុះសម្រួលដើម្បីទទួលបានស្ថានភាពមួយល្អជាង

១០) ផលប៉ះពាល់មកលើសតិអារម្មណ៍

ក) ការធ្លាក់ទឹកចិត្ត សេចក្តីអាណិត

ខ) ការខឹងសម្បា ការស្អប់ខ្ពើម

គ) ភាពធូរស្រាលចិត្ត

ឃ) ភាពភ័យខ្លាច ការមួម៉ៅ

១១) ផលប៉ះពាល់មកលើរូបរាងកាយ

ក) ការអត់អាហារ

ខ) ការនឿយហត់

គ) ជំងឺ

ឃ) ការឈឺចាប់បណ្តាលមកពីការវាយដំនិងទារុណកម្ម

១២) ផលប៉ះពាល់លើផ្លូវចិត្ត

ក) បាត់បង់ក្តីសង្ឃឹម

ខ) បាត់បង់ជំនឿសាសនា

គ) ភាពមិនចង់រវីរវល់នឹងរឿងមនុស្សលោក

១៣) ផលប៉ះពាល់មកលើទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធ

ក) មានអារម្មណ៍ទំនាក់ទំនងបុគ្គលឬបាត់បង់ជ្រៅទៅៗ

ខ) តម្រូវការការគាំទ្រច្រើនជាងមុន

១៤) ផលប៉ះពាល់មកលើសហគមន៍

ក) បាត់បង់ស្មារតីសហគមន៍

ខ) មានការមិនជឿទុកចិត្តសមាជិកផ្សេងទៀតរបស់សហគមន៍

គ) ការលះបង់អ្នកដទៃដើម្បីថែរក្សាខ្លួនឯងឬគ្រួសារ

១៥) ទស្សនៈពិភពលោក

ក) ការបំភ្លៃការពិត

ខ) ការកោតសរសើរកាន់តែខ្លាំងឡើងចំពោះមនុស្សជាទីស្រឡាញ់

កំណត់ចំណាំសម្រាប់គ្រូ

គ្រូអាចសួរសំណួរទាំងនេះទៅសិស្ស ប្រសិនបើអ្នកជឿថា សិស្សត្រូវការការណែនាំបន្ថែមក្នុងការផ្ដើលំហាត់ឬប្រើប្រាស់សម្ភារៈសិក្សាផ្សេងៗ ។ គ្រូត្រូវចងចាំថា ប្រសិនបើចាំបាច់ អ្នកអាចទៅរកមើល "តារាងសម្រាប់ទាញយកភាពដូចគ្នានិងភាពខុសគ្នា នៅក្នុងការប្រៀបធៀបអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរ" ។ សូមរំឭកឡើងវិញ សំណួរទាំងនេះគឺគ្រាន់តែដើម្បីទាញយកគំនិតប៉ុណ្ណោះ ។ អ្នកអាចសួរសំណួរផ្សេងៗ និងពិភាក្សាលើប្រធានបទផ្សេងទៀត តាមតែអ្នកត្រូវការ ។

អ៊ីរ៉ាក់

១) ពិភាក្សាថា តើហេតុអ្វីបានជារបប សាដាម ហ៊ូសេន សម្រេចចិត្តធ្វើការសម្លាប់រង្គាលជនជាតិ ឃឺដ ។

២) ពិភាក្សាអំពីរបៀបដែលជនជាតិ ឃឺដ ត្រូវបានសម្លាប់រង្គាល ។

៣) ពិភាក្សាអំពីរបៀបដែលរបប សាដាម ហ៊ូសេន ធ្វើឲ្យយុទ្ធនាការរបស់ខ្លួនក្លាយទៅជាស្របច្បាប់ ។

៤) តើតម្លៃនិងហេតុផលអ្វីខ្លះដែលរបប សាដាម ហ៊ូសេន ប្រើប្រាស់ ដើម្បីបង្ហាញថាទង្វើរបស់ ខ្លួនត្រឹមត្រូវ?

៥) តើអ្នកគិតថាជនដៃដល់ម្នាក់ៗ បង្ហាញពីភាពត្រឹមត្រូវចំពោះទង្វើរបស់ខ្លួនដោយរបៀបណា?

៦) ពិភាក្សាពីបទពិសោធន៍របស់ជនរងគ្រោះ តើមានភាពដូចគ្នានិងភាពខុសគ្នាដូចម្ដេចខ្លះ?

៧) តើអារម្មណ៍ប្រភេទណាខ្លះដែលអ្នកមើលឃើញ នៅក្នុងសក្ខីកម្មរបស់ជនរងគ្រោះ?

៨) តើចំណុចណាខ្លះ នៅក្នុងបទពិសោធន៍របស់ជនរងគ្រោះ ដែលផ្ដល់ការលើកទឹកចិត្តដល់គាត់?

៩) តើតម្លៃឬអត្ថន័យចម្បងអ្វីខ្លះដែលអ្នកអាចមើលឃើញនៅក្នុងបទពិសោធរបស់ជនរងគ្រោះ?

១០) តើអ្នកពន្យល់សកម្មភាពរបស់ជនរងគ្រោះនៅក្នុងកំឡុងពេលនៃបទពិសោធន៍របស់គាត់ដោយរបៀបណា?

១១) តើបទពិសោធន៍របស់ជនរងគ្រោះ មានផលប៉ះពាល់អ្វីខ្លះមកលើរូបរាងកាយរបស់គាត់?

១២) តើបទពិសោធន៍របស់ជនរងគ្រោះ មានផលប៉ះពាល់អ្វីខ្លះមកលើអារម្មណ៍របស់គាត់?

១៣) តើបទពិសោធន៍របស់ជនរងគ្រោះ មានផលប៉ះពាល់អ្វីខ្លះមកលើស្មារតីរបស់គាត់?

១៤) តើបទពិសោធន៍របស់ជនរងគ្រោះ មានផលប៉ះពាល់អ្វីខ្លះមកលើទំនាក់ទំនងរបស់គាត់ជាមួយសមាជិកគ្រួសារ មិត្តភក្តិ និងអ្នកដទៃ?

១៥) តើបទពិសោធន៍ទាំងនោះមានផលប៉ះពាល់អ្វីខ្លះមកលើសហគមន៍របស់ជនរងគ្រោះ?

១៦) តើអ្វីខ្លះដែលអ្នកគិតថា ជាផលប៉ះពាល់នៃអំពើឃោរឃៅទាំងនេះមកលើសង្គមរបស់អ៊ីរ៉ាក់?

១៧) តើអ្នកគិតថា ទស្សនៈពិភពលោករបស់ជនរងគ្រោះនឹងត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរដោយរបៀបណា?

១៨) ពណ៌នាពីការសម្រេចចិត្តមួយចំនួន ដែលជនរងគ្រោះនិងជនដែលជួបប្រទះ? តើអ្នកនឹងពន្យល់ការសម្រេចចិត្តរបស់អ្នកទាំងនោះដោយរបៀបណា?

ហូឡូខស្ត-អាល្លឺម៉ង់

១) ពិភាក្សា ហេតុអ្វីបានជាប្រជាជនអាល្លឺម៉ង់ គាំទ្រការឡើងកាន់អំណាចរបស់ក្រុមណាហ្ស៊ី ។

២) ពិភាក្សា ថាតើក្រុមណាហ្ស៊ីរៀបចំការសម្លាប់ជនជាតិជ្វីហ្វជាប្រព័ន្ធដោយរបៀបណា?

៣) តើក្រុមណាហ្ស៊ីរៀបចំប្រជាជនអាល្លឺម៉ង់សម្រាប់ផែនការរបស់ខ្លួនដោយរបៀបណា?

៤) តើក្រុមណាហ្ស៊ីរៀបចំជនជាតិជ្វីហ្វសម្រាប់ផែនការរបស់ខ្លួនដោយរបៀបណា?

៥) ពិភាក្សា ថាតើរបប អ៊ីត្លែ សម្លាប់រង្គាលជនជាតិជ្វីហ្វដោយរបៀបណា?

៦) តើរបប អ៊ីត្លែ រៀបចំការសម្លាប់រង្គាលជនជាតិជ្វីហ្វដោយរបៀបណា?

៧) តើតម្លៃមនោគមន៍វិជ្ជានិងហេតុផលអ្វីខ្លះ ដែលក្រុមណាហ្ស៊ីប្រើប្រាស់ ដើម្បីបង្ហាញពីភាពត្រឹមត្រូវនៃអំពើរបស់ខ្លួន ។

៨) តើអ្នកគិតថា ជនដៃដល់ម្នាក់ៗនឹងបង្ហាញពីភាពត្រឹមត្រូវនៃអំពើរបស់ខ្លួនដោយរបៀបណា?

៩) ពិភាក្សាអំពីបទពិសោធន៍របស់ជនរងគ្រោះ តើវាមានភាពដូចគ្នានិងភាពខុសគ្នាដូចម្តេចខ្លះ?

១០) តើអារម្មណ៍ប្រភេទណាខ្លះ ដែលអ្នកយល់ឃើញ នៅក្នុងសក្ខីកម្មរបស់ជនរងគ្រោះ?

១១) តើចំណុចណាខ្លះនៅក្នុងបទពិសោធន៍របស់ជនរងគ្រោះ ដែលផ្តល់ការលើកទឹកចិត្តដល់គាត់?

១២) តើតម្លៃឬអត្តន័យចម្បងអ្វីខ្លះ ដែលអ្នកអាចមើលឃើញនៅក្នុងបទពិសោធន៍របស់ជនរង គ្រោះ?

១៣) តើអ្នកពន្យល់សកម្មភាពរបស់ជនរងគ្រោះ នៅក្នុងកំឡុងពេលនៃបទពិសោធន៍របស់គាត់ដោយរបៀបណា?

១៤) តើបទពិសោធន៍របស់ជនរងគ្រោះ មានផលប៉ះពាល់អ្វីខ្លះមកលើរូបរាងកាយរបស់គាត់?

១៥) តើបទពិសោធន៍របស់ជនរងគ្រោះ មានផលប៉ះពាល់អ្វីខ្លះមកលើអារម្មណ៍របស់គាត់?

១៦) តើបទពិសោធន៍របស់ជនរងគ្រោះ មានផលប៉ះពាល់អ្វីខ្លះមកលើស្មារតីរបស់គាត់?

១៧) តើបទពិសោធន៍របស់ជនរងគ្រោះ មានផលប៉ះពាល់អ្វីខ្លះមកលើទំនាក់ទំនងរបស់គាត់ជាមួយសមាជិកគ្រួសារ មិត្តភក្តិ និងអ្នកដទៃ?

១៨) តើបទពិសោធន៍ទាំងនោះមានផលប៉ះពាល់អ្វីខ្លះមកលើសហគមន៍របស់ជនរងគ្រោះ?

១៩) តើអ្វីខ្លះដែលអ្នកគិតថា ជាផលប៉ះពាល់នៃអំពើឃោរឃៅទាំងនេះមកលើសង្គមទាំងមូល?

២០) តើអ្នកគិតថា ទស្សនៈពិភពលោករបស់ជនរងគ្រោះនឹងត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរដោយរបៀបណា?

២១) ពណ៌នាពីការសម្រេចចិត្តមួយចំនួន ដែលជនរងគ្រោះនិងជនដៃដល់ជួបប្រទះ? តើអ្នកនឹងពន្យល់ការសម្រេចចិត្តរបស់អ្នកទាំងនោះដោយរបៀបណា?

រ៉្វាន់ដា

១) ពិភាក្សាអំពីស្ថានភាពប្រវត្តិសាស្រ្ត ដែលបង្កឲ្យមានអំពើហិង្សារវាងជនជាតិ ហ៊ូទូ និង ទូតស៊ី?

២) ពិភាក្សាអំពីព្រឹត្តិការណ៍ ដែលរួមចំណែកដល់ការបង្កើនសមត្ថភាពរបស់ក្រុម ហ៊ូទូ ជ្រុលនិយមក្នុងការសម្លាប់រង្គាលជនជាតិ ទូតស៊ី?

៣) ពិភាក្សាថាតើជនជាតិ ទូតស៊ី ត្រូវបានសម្លាប់រង្គាលដោយរបៀបណា?

៤) តើតម្លៃមនោគមន៍វិជ្ជានិងហេតុផលអ្វីខ្លះ ដែលក្រុមណាហ្ស៊ីប្រើប្រាស់ដើម្បីបង្ហាញពីភាពត្រឹមត្រូវនៃអំពើរបស់ខ្លួន?

៥) តើអ្នកគិតថា ជនដៃដល់ម្នាក់ៗ នឹងបង្ហាញពីភាពត្រឹមត្រូវនៃអំពើរបស់ខ្លួនដោយរបៀបណា?

៦) ពិភាក្សាប្រវត្តិជនដៃដល់ៈ ជីន ប៉ូល អាកាយេស៊ូ ។ តើគាត់ជាមនុស្សយ៉ាងម៉េចនៅមុនអំពើហិង្សាកើតឡើង?

៧) តើមានអ្វីកើតឡើងនៅឃុំតាបា រវាងថ្ងៃទី៧ ខែមេសា ដល់ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៩៤?

៨) តើ អាកាយេស៊ូ ចូលរួមនៅក្នុងព្រឹត្តិការណ៍ទាំងនេះមុនថ្ងៃទី១៨ មេសា ១៩៩៤ ដោយ របៀបណា?

៩) តើ អាកាយេស៊ូ ចូលរួមនៅក្នុងព្រឹត្តិការណ៍ទាំងនេះក្រោយថ្ងៃទី១៨ មេសា ១៩៩៤ ដោយ របៀបណា?

១០) តើអ្នកពន្យល់ការផ្លាស់ប្តូរឥរិយាបថរបស់ អាកាយេស៊ូ ដោយរបៀបណា?

១១) តើហេតុអ្វីបានជាអ្នកគិតថា អាកាយេស៊ូ ធ្វើការផ្លាស់ប្តូរ?

១២) នៅពេលដែល អាកាយេស៊ូ និយាយទៅកាន់ហ្វូងមនុស្សនៅថ្ងៃទី១៩ មេសា ១៩៩៤ តើគាត់បានជំរុញឲ្យហ្វូងមនុស្សធ្វើអ្វីខ្លះ?

១៣) តើ អាកាយេស៊ូ ជំរុញឲ្យហ្វូងមនុស្សបំពេញតាមការបញ្ជារបស់គាត់ដោយរបៀបណា?

១៤) តើគាត់លាបពណ៌ជនជាតិ ទូតស៊ី ដោយរបៀបណា?

១៥) តើអ្វីជាផលប៉ះពាល់នៃការលាបពណ៌នេះ?

១៦) ពណ៌នាពីការសម្រេចចិត្តមួយចំនួន ដែលជនរងគ្រោះនិងជនដៃដល់ជួបប្រទះ? តើអ្នកនឹងពន្យល់ការសម្រេចចិត្តរបស់អ្នកទាំងនោះដោយរបៀបណា?

អតីតយូហ្គោស្លាវី

១) ពិភាក្សាអំពីព្រឹត្តិការណ៍ ដែលនាំទៅដល់អំពើហិង្សានៅ បូស្នៀ និង ហឺហ្ស៊ីហ្គូវីណា ។

២) ពិភាក្សាថាតើថ្នាក់ដឹកនាំរបស់ បូស្នៀ-ស៊ែប រៀបចំផែនការសម្លាប់ជាប្រព័ន្ធទៅលើជនជាតិ បូស្នៀ-ម៉ូស្លីម

និង បូស្នៀ-ក្រូអាត ដោយរបៀបណា?

៣) ពិភាក្សាថាតើ ជនដៃដល់សម្លាប់រង្គាលជនរងគ្រោះដោយរបៀបណា?

៤) តើជនដៃដល់រៀបចំការសម្លាប់ដោយរបៀបណា?

៥) តើតម្លៃនៃមនោគមន៍វិជ្ជានិងហេតុផលអ្វីខ្លះដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់ ដើម្បីបង្ហាញពីភាពត្រឹមត្រូវនៃអំពើរបស់ជនរងគ្រោះ?

៦) តើជនដៃដល់បង្ហាញពីភាពត្រឹមត្រូវនៃអំពើរបស់ខ្លួន ក្នុងចំណោមជនដៃដល់ទាំងនោះដោយរបៀបណា?

៧) ពិភាក្សាអំពីបទពិសោធន៍របស់ជនរងគ្រោះ តើវាមានភាពដូចគ្នានិងភាពខុសគ្នាដូចម្តេចខ្លះ?

៨) តើអារម្មណ៍ប្រភេទណាខ្លះ ដែលអ្នកមើលឃើញនៅក្នុងសក្ខីកម្មរបស់ជនរងគ្រោះ?

៩) តើចំណុចណាខ្លះនៅក្នុងបទពិសោធន៍របស់ជនរងគ្រោះ ដែលផ្តល់ការលើកទឹកចិត្តដល់គាត់?

១០) តើតម្លៃឬអត្ថន័យចម្បងអ្វីខ្លះ ដែលអ្នកអាចមើលឃើញនៅក្នុងបទពិសោធន៍របស់ជនរង គ្រោះ?

១១) តើអ្នកពន្យល់សកម្មភាពរបស់ជនរងគ្រោះ នៅក្នុងកំឡុងពេលនៃបទពិសោធន៍របស់គាត់ដោយរបៀបណា?

១២) តើបទពិសោធន៍របស់ជនរងគ្រោះ មានផលប៉ះពាល់អ្វីខ្លះមកលើរូបរាងកាយរបស់គាត់?

១៣) តើបទពិសោធន៍របស់ជនរងគ្រោះ មានផលប៉ះពាល់អ្វីខ្លះមកលើអារម្មណ៍របស់គាត់?

១៤) តើបទពិសោធន៍របស់ជនរងគ្រោះ មានផលប៉ះពាល់អ្វីខ្លះមកលើស្មារតីរបស់គាត់?

១៥) តើបទពិសោធន៍របស់ជនរងគ្រោះ មានផលប៉ះពាល់អ្វីខ្លះមកលើទំនាក់ទំនងរបស់គាត់ជាមួយសមាជិកគ្រួសារ មិត្តភក្តិ និងអ្នកដទៃ?

១៦) តើបទពិសោធន៍ទាំងនោះមានផលប៉ះពាល់អ្វីខ្លះមកលើសហគមន៍របស់ជនរងគ្រោះ?

១៧) តើអ្វីខ្លះដែលអ្នកគិតថា ជាផលប៉ះពាល់នៃអំពើឃោរឃៅទាំងនេះមកលើសង្គមទាំងមូល?

១៨) តើអ្នកគិតថា ទស្សនៈពិភពលោករបស់ជនរងគ្រោះនឹងត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរដោយរបៀបណា?

១៩) ពណ៌នាពីការសម្រេចចិត្តមួយចំនួន ដែលជនរងគ្រោះនិងជនដៃដល់ជួបប្រទះ? តើអ្នកនឹងពន្យល់ការសម្រេចចិត្តរបស់អ្នកទាំងនោះដោយរបៀបណា?

ការប្រៀបធៀបអំពើប្រល័យពូជសាសន៍-អំពើឧក្រិដ្ឋធ្ងន់ធ្ងរ កម្ពុជា អ៊ីរ៉ាក់ អាល្លឺម៉ង់ រ៉្វាន់ដា និង អតីតយូហ្គោស្លាវី

១) តើជនដៃដល់បែងចែកជនរងគ្រោះដោយរបៀបណា?

២) តើជនដៃដល់បែងចែកខ្លួនឯងនិងអ្នកដទៃដោយរបៀបណា?

៣) តើសញ្ញាអ្វីដែលជនដៃដល់ប្រើ នៅពេលជនដៃដល់ទាំងនោះចង់បង្ហាញពីជនរងគ្រោះ?

៤) តើជនដៃដល់បំបាត់ភាពជាមនុស្សរបស់ជនរងគ្រោះដោយរបៀបណា?

៥) ហេតុអ្វីបានជាអ្នកគិតថា ជនដៃដល់ត្រូវការបំបាត់ភាពជាមនុស្សរបស់ជនរងគ្រោះ?

៦) តើជនដៃដល់ប្រព្រឹត្តយ៉ាងដូចម្តេច ចំពោះជនទាំងឡាយណាដែលប្រឆាំងទៅនឹងទង្វើរបស់ខ្លួនដែលធ្វើទៅ

លើជនរងគ្រោះ?

៧) តើជនដៃដល់រៀបចំយ៉ាងដូចម្ដេច ក្នុងការប្រព្រឹត្តមកលើជនរងគ្រោះ?

៨) តើជនដៃដល់សម្លាប់ជនរងគ្រោះដោយរបៀបណា?

៩) តើជនដៃដល់រៀបចំការសម្លាប់នេះដោយរបៀបណា?

១០) តើតម្លៃនៃមនោគមន៍វិជ្ជានិងវប្បធម៌អ្វីខ្លះ ដែលជនដៃដល់ប្រើប្រាស់សម្រាប់បង្ហាញពីភាពត្រឹមត្រូវនៃទង្វើរបស់ខ្លួន?

១១) តើជនដៃដល់ទទួលបានផលប្រយោជន៍អ្វីខ្លះ ចំពោះទង្វើរបស់ខ្លួនដែលបានធ្វើទៅលើជនរងគ្រោះ?

១២) តើតម្លៃនិងហេតុផលអ្វីខ្លះ ដែលពន្យល់អំពីការតស៊ូរបស់ជនរងគ្រោះប្រឆាំងនឹងជនដៃដល់?

១៣) តើតម្លៃនិងហេតុផលអ្វីខ្លះ ដែលពន្យល់អំពីការយល់ស្របតាមរបស់ជនរងគ្រោះចំពោះជនដៃដល់?

១៤) តើបទពិសោធន៍របស់ជនរងគ្រោះ មានផលប៉ះពាល់អ្វីខ្លះមកលើសតិអារម្មណ៍របស់គាត់?

១៥) តើបទពិសោធន៍របស់ជនរងគ្រោះ មានផលប៉ះពាល់អ្វីខ្លះមកលើរូបរាងកាយរបស់គាត់?

១៦) តើបទពិសោធន៍របស់ជនរងគ្រោះ មានផលប៉ះពាល់អ្វីខ្លះមកលើស្មារតីរបស់គាត់?

១៧) តើបទពិសោធន៍របស់ជនរងគ្រោះ មានផលប៉ះពាល់អ្វីខ្លះមកលើទំនាក់ទំនងរបស់ខ្លួនជាមួយអ្នកដទៃ?

១៨) តើបទពិសោធន៍របស់ជនរងគ្រោះ មានផលប៉ះពាល់អ្វីខ្លះមកលើសហគមន៍របស់ខ្លួន?

១៩) តើបទពិសោធន៍របស់ជនរងគ្រោះមានផលប៉ះពាល់អ្វីខ្លះមកលើទស្សនៈពិភពលោករបស់ខ្លួន?

២០) តើព្រឹត្តិការណ៍ប្រវត្តិសាស្ត្រអ្វីខ្លះ ដែលហាក់ដូចជានៅពីមុខអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរ?

២១) តើព្រឹត្តិការណ៍ឬកត្តាសម័យទំនើបអ្វីខ្លះ ដែលជំរុញឲ្យមានអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរ?

២២) តើអត្ថន័យរួមអ្វីខ្លះ ដែលអ្នកអាចទាញយកពីបទពិសោធន៍របស់ជនដៃដល់និងជនរងគ្រោះ?

២៣) ពណ៌នាអំពីការសម្រេចចិត្តមួយចំនួន ដែលជនរងគ្រោះនិងជនដៃដល់ជួបប្រទះ ។ តើអ្នកពន្យល់អំពីសេចក្ដីសម្រេចចិត្តរបស់អ្នកទាំងនោះដោយរបៀបណា?

២៤) តើអ្នកអាចពន្យល់យ៉ាងដូចម្ដេច ថាហេតុអ្វីបានមនុស្សមួយចំនួនជាជនរងគ្រោះ ហើយមួយចំនួនទៀតជាជនដៃដល់? តើអ្នកគិតថាជនដៃដល់និងជនរងគ្រោះនឹងឆ្លើយសំណួរនេះដោយរបៀបណា?

២៥) តើអ្នកអាចពន្យល់ថាតើហេតុអ្វីបានជាអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរកើតឡើងក្នុងកម្រិតសង្គម? តើសង្គមត្រូវមានអ្វីខ្លះ ដើម្បីបង្ហាញពីភាពត្រឹមត្រូវនៃអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនោះ?

២៦) តើអ្នកអាចពន្យល់ថាតើហេតុអ្វីបានជាអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរកើតឡើងក្នុងកម្រិតបុគ្គល? តើជនដៃដល់ត្រូវមានអ្វីខ្លះ ដើម្បីបង្ហាញពីភាពត្រឹមត្រូវរបស់ខ្លួន?

២៧) តើមនុស្សម្នាក់អាចការពារអំពើប្រល័យពូជសាសន៍និងឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរ មិនឲ្យកើតមានឡើងដោយរបៀបណា នៅពេលដែលខ្លួនដឹងថា អំពើទាំងនេះកើតឡើងក្នុងកម្រិតសង្គម ឬកម្រិតបុគ្គល?

ប្រឡងបញ្ចប់

ក្រដាសចម្លើយ : ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ: ១៩៧៥-១៩៧៩

ផ្នែកទី១: ចំណេះដឹងពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

(៣៥សំណួរ x ១,៥ពិន្ទុសម្រាប់១សំណួរ=៥២,៥ពិន្ទុ)

១) តើខ្មែរក្រហមគ្រប់គ្រងប្រទេសកម្ពុជានៅពេលណា?

ក) ថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧០

ខ) ថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៤

គ) ថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥

ឃ) ថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៩

២) តើខ្មែរក្រហមបានប្រព្រឹត្តមកលើប្រជាជនរស់នៅក្នុងទីក្រុងយ៉ាងដូចម្តេចខ្លះ?

ក) ខ្មែរក្រហមបានបង្ខំប្រជាជនឲ្យចាកចេញពីទីក្រុង និងធ្វើការនៅតាមជនបទដាច់ស្រយាល ។

ខ) ខ្មែរក្រហមបានបង្ខំប្រជាជនឲ្យផលិតអាវុធនៅក្នុងទីក្រុង ។

គ) ខ្មែរក្រហមបានបង្ខំប្រជាជនឲ្យចាកចេញពីទីក្រុង បន្ទាប់ពីពីរបីខែក្រោយផែនការ ។

ឃ) ខ្មែរក្រហមបានបង្ខំប្រជាជនឲ្យបន្តរស់នៅក្នុងទីក្រុង ដើម្បីការពារទប់ទល់នឹងការទម្លាក់គ្រាប់បែក ។

៣) តើមានហេតុផលអ្វីដែលខ្មែរក្រហមធ្វើឲ្យទីក្រុងក្លាយជាទីក្រុងដែលគ្មានមនុស្សរស់នៅ?

ក) ខ្មែរក្រហមបានប្រាប់ប្រជាជនថា អាមេរិកាំងនឹងមកទម្លាក់គ្រាប់បែកនៅទីក្រុងភ្នំពេញ ។

ខ) ខ្មែរក្រហមបានប្រាប់ប្រជាជនថា ប្រជាជនត្រូវតែចាកចេញពីទីក្រុងពីព្រោះពុំមានឧបករណ៍ ប្រើប្រាស់និង មធ្យោបាយធ្វើដំណើរក្នុងការនាំយកម្ហូបអាហារមកកាន់ទីក្រុងទេ ។

គ) ប៉ុល ពត ក្រោយមកនិយាយថា ការជម្លៀសនេះគឺជាការចាំបាច់ណាស់ដើម្បីបំបែក «អង្គការចាត់តាំង ខ្មាំងសត្រូវ គិញសម្ងាត់» ។

ឃ) ទាំងបីចំណុចខាងលើ ។

៤) តើអ្នកដែលស្លាប់ក្នុងរបបខ្មែរក្រហមមានចំនួនប្រហែលប៉ុន្មាននាក់?

ក) ពី ៨០,០០០នាក់ ទៅ ១០០,០០០នាក់

ខ) ពី ១,៧ ទៅ២ លាននាក់

គ) ពី ៨០ លាននាក់ ទៅ ៩០ លាននាក់

ឃ) ពី ១០,០០០នាក់ ទៅ២០,០០០នាក់

៥) តើមនោគមន៍វិជ្ជារបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាជាអ្វី?

ក) ម៉ាក្សលេនីន

ខ) សង្គមប្រជាធិបតេយ្យ

គ) លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យអាស្រ័យរដ្ឋធម្មនុញ្ញ

រូបទី៧៩

ឃ) មិនចូលចំណុចណាមួយក្នុងចំណោមចំណុចទាំងបីខាងលើ

៦) តើនរណាជាអ្នកធ្វើរដ្ឋប្រហារទម្លាក់សម្ដេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ ចេញពីតំណែងប្រមុខរដ្ឋដោយជោគជ័យ នៅខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០?

ក) ប៉ុល ពត

ខ) សេនាប្រមុខ លន់ នល់

គ) ខៀវ សំផន

ឃ) តាម៉ុក

ង) នួន ជា

៧) តើឈ្មោះដើមរបស់ ប៉ុល ពត គឺអ្វី?

ក) ប៉ុល ពត ជាឈ្មោះពិតប្រាកដរបស់គាត់

ខ) កាំង ហ្គេកអ៊ាវ

គ) សាឡុត ស

ឃ) មិនមែនឈ្មោះទាំងបីខាងលើ

៨) តើ ប៉ុល ពត បានក្លាយខ្លួនជាសមាជិករបស់បក្សកុម្មុយនីស្តនៅកន្លែងណា?

ក) ក្រុងភ្នំពេញ ប្រទេសកម្ពុជា

ខ) ក្រុងហាណូយ ប្រទេសវៀតណាម

គ) ក្រុងប៉េកាំង ប្រទេសចិន

ឃ) ក្រុងប៉ារីស ប្រទេសបារាំង

៩) តើ ប៉ុល ពត បានក្លាយជានាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនៅពេលណា?

ក) ១៩៧៦

ខ) ១៩៧២

គ) ១៩៧៩

ឃ) ១៩៨០

១០) តើ ប៉ុល ពត ស្លាប់នៅពេលណា?

ក) ថ្ងៃទី១៥ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩៨

ខ) ថ្ងៃទី១៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០០

គ) ថ្ងៃទី១៥ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៨០

ឃ) ថ្ងៃទី១៥ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៩

១១) តើ នួន ជា ចុះចូលជាមួយរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានៅពេលណា?

ក) ១៩៨០

ខ) ២០០០

គ) ១៩៧៩

ឃ) ១៩៩៨

១២) តើប្រទេសណាខ្លះដែលបានគាំទ្រខ្មែរក្រហមក្នុងការតស៊ូដណ្ដើមអំណាច?

ក) ចិន

ខ) វៀតណាម

គ) ប្រទេសទាំងពីរ (ក) និង (ខ)

ឃ) មិនមែនប្រទេសទាំងពីរខាងលើ

១៣) តើរដ្ឋាភិបាលរបស់របបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ត្រូវបានជួយទ្រទ្រង់ដោយរដ្ឋាភិបាលប្រទេសណាចាប់តាំងពីខែមករា ដល់ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៣?

ក) វៀតណាម

ខ) សូវៀត

គ) សហរដ្ឋអាមេរិក

ឃ) ទាំងបីប្រទេសខាងលើ

១៤) សហរដ្ឋអាមេរិក បានទម្លាក់គ្រាប់បែកប្រហែលកន្លះលានតោនមកលើប្រទេសកម្ពុជា ។ តើការទម្លាក់គ្រាប់បែកនេះ ជះឥទ្ធិពលមកលើខ្មែរក្រហមដូចម្ដេចខ្លះ?

ក) ជួយដល់ខ្មែរក្រហម ដោយកាត់បន្ថយកម្លាំងគ្រប់គ្រងរបស់វៀតណាម ។

ខ) ជួយដល់ខ្មែរក្រហម ដោយបំផ្លាញកម្លាំងរបស់របបលន់ នល់ ក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំ ។

គ) អាចពន្យារពេលដល់ដំណើរឆ្ពោះទៅជ័យជម្នះរបស់ខ្មែរក្រហមបានពីរឆ្នាំទៀត ។

ឃ) មិនមែនទាំងបីខាងលើ ។

១៥) តើការទម្លាក់គ្រាប់បែករបស់សហរដ្ឋអាមេរិក ជះឥទ្ធិពលមកលើប្រជាជនខ្មែរដូចម្ដេចខ្លះ?

ក) មិនបានសម្លាប់ប្រជាជនខ្មែរច្រើននាក់ឡើយ ។ ហេតុដូច្នេះហើយទើបការទម្លាក់គ្រាប់បែកនេះមិនបានជះឥទ្ធិពលអ្វីចំពោះប្រជាជនខ្មែរជាសំខាន់ឡើយ ។

ខ) បានសម្លាប់ប្រជាជនខ្មែរអស់ចំនួន៣សែននាក់ ។ ប្រជាជនខ្មែរខ្លះបានបាត់បង់សមាជិកគ្រួសារ ។ អ្នកខ្លះទៀតបានចូលរួមជាមួយខ្មែរក្រហម ដើម្បីប្រឆាំងទល់នឹងរដ្ឋាភិបាល របស់លោកសេនាប្រមុខ លន់ នល់ ដែលគាំទ្រដោយសហរដ្ឋអាមេរិក ។

គ) បានសម្លាប់ប្រជាជនខ្មែររាប់រយនាក់ ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក្រៅពីចូលរួមជាមួយខ្មែរក្រហម ប្រជាជនខ្មែរភាគច្រើនគិតថា ការទម្លាក់គ្រាប់បែកគឺជាជំហានដ៏សំខាន់មួយក្នុងការការពារប្រទេសកម្ពុជាពីកម្លាំងរបស់វៀតណាម ។

ឃ) មិនមែនចំណុចទាំងបីខាងលើ ។

១៦) តើមានព្រឹត្តិការណ៍អ្វីកើតឡើងខ្លះចំពោះរាជវង្សានុវង្សរបស់សម្ដេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ ក្រោមរបបខ្មែរក្រហម?

ក) មានព្រះរាជវង្សានុវង្សប្រហែល២០អង្គបានចូលទិវង្គត ហើយយ៉ាងហោចណាស់ ៧អង្គ ផ្សេងទៀតត្រូវបានធ្វើគុតនៅគុកទួលស្លែង ។

ខ) ព្រះរាជវង្សានុវង្សទាំងអស់ បានរត់ភៀសខ្លួនចេញទៅកាន់ប្រទេសចិន ជាកន្លែងដែលព្រះរាជវង្សានុវង្សទាំងនោះបានរួចជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហម ។

គ) ព្រះរាជវង្សានុវង្សទាំងអស់ បន្តគង់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាជាកន្លែងដែលទ្រង់បានទទួលតំណែងដ៏មានឥទ្ធិពលនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

ឃ) ព្រះរាជវង្សទាំងអស់បន្តគង់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ជាកន្លែងដែលទ្រង់ត្រូវបានឃុំឃាំងនៅក្នុងផ្ទះសម្រាប់រយៈពេលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

១៧) តើនរណាជាប្រធានសភាតំណាងប្រជាជន (នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ) ?

ក) នួន ជា

ខ) ប៉ុល ពត

គ) វ៉ន វ៉េត

ឃ) មិនមែនទាំងបីខាងលើ

១៨) តើនរណាជានាយករដ្ឋមន្ត្រី (នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ) ?

ក) នួន ជា

ខ) អៀង សារី

គ) ប៉ុល ពត

ឃ) មិនមែនទាំងបីខាងលើ

១៩) តើនរណាជាឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី និងជារដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេស (នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ) ?

ក) ប៉ុល ពត

ខ) អៀង សារី

គ) នួន ជា

ឃ) វន វេត

២០) តើនរណាជាឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី និងជារដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការពារជាតិ (នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិប តេយ្យ) ?

ក) អៀង សារី

ខ) វន វេត

គ) ប៉ុល ពត

ឃ) សុន សេន

២១) តើការរស់នៅជាលក្ខណៈសមូហភាព មានផលប៉ះពាល់ដល់គ្រួសារកម្ពុជាដូចម្តេចខ្លះ?

ក) គ្រួសារទាំងអស់រួបរួមគ្នា ហើយត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យធ្វើការជាមួយគ្នា ។ ប្តីនិងប្រពន្ធធ្វើការរួមគ្នាជាមួយកូនៗ នៅក្នុងការដ្ឋានតែមួយ ។

ខ) គ្រួសារត្រូវបានបំបែក នៅពេលណាដែលអង្គការត្រូវការឲ្យមានការបំបែកតែប៉ុណ្ណោះ ។ និយាយជាទូទៅ មានការខិតខំប្រឹងប្រែង ក្នុងការរក្សាគ្រួសារឲ្យរស់នៅរួមគ្នា ប្រសិនបើ មានលទ្ធភាពធ្វើទៅបាន ។

គ) គ្រួសារត្រូវបានបំបែក ហើយប្រជាជនត្រូវបានចាត់តាំងឲ្យធ្វើការជាក្រុម ។ ប្តីនិងប្រពន្ធ ត្រូវបានបំបែកចេញពីគ្នា ហើយក្មេងៗក៏ត្រូវបានបំបែកចេញពីឪពុកម្តាយរបស់ខ្លួន ព្រមទាំងត្រូវបានចាត់តាំងឲ្យធ្វើការ នៅការដ្ឋានដាច់ដោយឡែកពីគ្នា ។

ឃ) នៅពេលដែលប្តីនិងប្រពន្ធ ត្រូវអង្គការអនុញ្ញាតឲ្យរស់នៅជាមួយគ្នា កូនៗត្រូវបានបំបែកចេញពីឪពុកម្តាយ ដើម្បីជួយក្មេងៗទាំងនោះក្នុងការអប់រំ ។

២២) តើអាទិភាពចម្បងពីររបស់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យគឺអ្វី?

ក) ការរស់នៅជាសមូហភាពដើម្បីបង្កបង្កើនផល និងការពារជាតិ

ខ) ការរស់នៅជាសមូហភាពដើម្បីបង្កបង្កើនផល និងការអភិវឌ្ឍវិស័យអប់រំ

គ) ការការពារជាតិ និងការអប់រំ

ឃ) ការការពារជាតិ និងការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម

២៣) តើការរស់នៅជាសមូហភាព មានន័យយ៉ាងដូចម្តេច?

ក) មានន័យថា ទ្រព្យសម្បត្តិរបស់គ្រួសារទាំងអស់ត្រូវដាក់បញ្ចូលជាសម្បត្តិរួម ដើម្បីភាពជោគជ័យរបស់សមាជិកគ្រួសារ ។

ខ) មានន័យថាកម្មសិទ្ធិឯកជនទាំងអស់ (រួមបញ្ចូលទាំងចានឆ្នាំងផង) ត្រូវតែលះបង់ និងទុកសម្រាប់ប្រើប្រាស់ជាសមូហភាព ។ ទ្រព្យសម្បត្តិឯកជនត្រូវបានលុបបំបាត់ ។

គ) មានន័យថា អគាររបស់រដ្ឋទាំងអស់ត្រូវបានរៀបចំឡើងក្រោមគម្រោងសេដ្ឋកិច្ចរួមសម្រាប់ការធ្វើឲ្យប្រសើរឡើងនូវកំណើនសេដ្ឋកិច្ច និងពាណិជ្ជកម្មរបស់ខ្មែរ ។

ឃ) មានន័យថា កម្មសិទ្ធឯកជនទាំងអស់ត្រូវបានចែករំលែកដោយសហករណ៍ក្នុងកំឡុងពេល ការផ្សារនៅពេលដែលមានតម្រូវការក្នុងការធ្វើឲ្យសហករណ៍មានភាពប្រសើរឡើង ។ នៅពេលដែលការផ្សារត្រូវបានបំពេញរួចរាល់ហើយ ទ្រព្យសម្បត្តិឯកជនទាំងនោះ នឹងត្រូវវិលត្រឡប់មករកម្ចាស់ទ្រព្យរៀងៗខ្លួនវិញ ។

២៨) តើគោលបំណងនៃការរស់នៅជាលក្ខណៈសមូហភាពនៅកម្ពុជា គឺជាអ្វី?

ក) ដើម្បីកែប្រែប្រទេសកម្ពុជាពីប្រទេសកសិកម្មឱនថយឲ្យទៅជាប្រទេសដែលសម្បូរទៅដោយអ្នកជំនាញលើពិភពលោក ។

ខ) ដើម្បីកែប្រែប្រទេសកម្ពុជាពីប្រទេសកសិកម្មអន់ថយ ឲ្យទៅជាប្រទេសជឿនលឿនដោយពឹងផ្អែកលើគោលការណ៍ព្រះពុទ្ធសាសនា ។

គ) ដើម្បីកែប្រែប្រទេសកម្ពុជាពីប្រទេសកសិកម្មអន់ថយ ឲ្យទៅជាប្រទេសកសិកម្មបែបទំនើប ។

ឃ) មិនមែនចំណុចទាំងបីខាងលើ

២៩) ហេតុអ្វីបានជាខ្មែរក្រហមបង្កើតសហករណ៍?

ក) ដើម្បីជួយសម្រួលដល់ការលុបបំបាត់កម្មសិទ្ធិឯកជននិងលទ្ធិសង្គមនិយម និងដើម្បីពង្រឹង វណ្ណៈនាយទុន ។

ខ) ដើម្បីជួយសម្រួលដល់ការលុបបំបាត់កម្មសិទ្ធិសាធារណៈនិងលទ្ធិសង្គមនិយម និងដើម្បីពង្រឹងវណ្ណៈគ្រូបង្រៀននិងអ្នកវិទ្យាសាស្ត្រ ។

គ) ដើម្បីជួយសម្រួលដល់ការលុបបំបាត់កម្មសិទ្ធិឯកជននិងមូលធននិយម និងដើម្បីពង្រឹង វណ្ណៈកម្មករនិងកសិករ ។

ឃ) មិនមែនចំណុចទាំងបីខាងលើ ។

៣០) តើវណ្ណៈចំនួនពីរដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងក្នុងរបបខ្មែរក្រហម មានវណ្ណៈអ្វីខ្លះ?

ក) ប្រជាជនចាស់ និង ប្រជាជនថ្មី

ខ) ប្រជាជនមូលដ្ឋាន និង ប្រជាជនថ្មី

គ) ប្រជាជនមូលដ្ឋាន និង ប្រជាជនចាស់

ឃ) អ្នកមាន និងអ្នកក្រ

៣១) តើការផ្ដោតការយកចិត្តទុកដាក់ដំបូងចំពោះការអប់រំរបស់ខ្មែរក្រហម ជាអ្វី?

ក) ការបញ្ចុះបញ្ចូលតាមបែបសាសនា

ខ) ការសិក្សាពីវិទ្យាសាស្ត្រ

គ) ការបញ្ចុះបញ្ចូលតាមបែបនយោបាយ

ឃ) ទាំងពីរគឺចំណុច (ក) និង (ខ)

២៨) តើចរិតលក្ខណខាងក្រោមមួយណា ដែលបង្ហាញថាជា «ប្រជាជនមូលដ្ឋាន» ?

ក) ប្រជាជនមូលដ្ឋានមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យបោះឆ្នោត ឈរឈ្មោះឲ្យគេបោះឆ្នោត និងក្លាយទៅជាប្រធានសហករណ៍ ។

ខ) ប្រជាជនមូលដ្ឋានត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យធ្វើការបោះឆ្នោត ឈរឈ្មោះឲ្យគេបោះឆ្នោត និង ធ្វើជាប្រធានសហករណ៍ ។

គ) ជាទូទៅ ប្រជាជនមូលដ្ឋានត្រូវបានចាប់ដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង ដោយសារមានការទាក់ទងនឹងរបបមុន ។

ឃ) ប្រជាជនមូលដ្ឋានត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យធ្វើការបោះឆ្នោត ប៉ុន្តែគាត់ត្រូវបានហាមឃាត់ក្នុងការចូលកាន់តំណែងជាអ្នកដឹកនាំ ។

២៩) ចូរឲ្យចរិតលក្ខណៈពីរសម្រាប់ «ប្រជាជនថ្មី»

ក) ប្រជាជនថ្មីត្រូវបានចាត់ទុកថាជាអ្នកដែលស្នេហាមាតុភូមិ និងទទួលបានការគោរពដោយសារតែភាពរស់រាយរាក់ទាក់របស់គាត់ ។

ខ) ប្រជាជនថ្មីត្រូវចាត់ទុកថាជាអ្នកដែលមិនគួរឲ្យទុកចិត្តបាន និងមានសិទ្ធិតិចតួចបំផុត ។

គ) ប្រជាជនថ្មីត្រូវចាត់ទុកថាជាអ្នកដែលគួរឲ្យទុកចិត្តបាន និងត្រូវបានផ្តល់ឲ្យនូវតំណែងជាអ្នកដឹកនាំ ។

ឃ) ចំណុច «ក» និង «គ»

៣០) តើនរណាដែលត្រូវបានចាត់ទុកថាជា «អ្នកបដិវត្តន៍បរិសុទ្ធបំផុត» ក្រោមរបបខ្មែរក្រហម?

ក) បញ្ញវន្ត

ខ) គហបតី

គ) អ្នកក្រ

ឃ) មិនមែនទាំងបីចំណុចខាងលើ

៣១) តើមនុស្សប្រភេទណាដែលត្រូវបានរាប់បញ្ចូលជា «សត្រូវខាងក្នុង» ?

ក) មន្ត្រីរបស់របបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ

ខ) ក្រុមជនជាតិភាគតិច

គ) កុលសម្ព័ន្ធ

ឃ) មិនមែនប្រភេទមនុស្សទាំងបីក្រុមខាងលើ

៣២) តើអ្នកទោសប្រភេទណាដែលត្រូវបានឃុំឃាំងនៅក្នុងមន្ទីរសន្តិសុខ ស-២១ ?

ក) អ្នកទោសស្ទើរតែទាំងអស់ គឺជាកម្មាភិបាលនិងយោធាខ្មែរក្រហមដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទក្បត់នឹងបដិវត្តន៍ ។

ខ) អ្នកទោសស្ទើរតែទាំងអស់គឺជាទាហានវៀតណាមដែលត្រូវបានចាប់ជាឈ្លើយសឹកសង្គ្រាម

គ) អ្នកទោសស្ទើរតែទាំងអស់គឺជាគ្រូបង្រៀនសាសនា

៣៣) តើនរណាជាប្រធានមន្ទីរសន្តិសុខ ស-២១?

ក) ប៉ុល ពត

ខ) កាំង ហ្គេកអ៊ាវ (ឌុច)

គ) អៀង សារី

ឃ) នួន ជា

៣៤) នៅក្នុងអគ្គភាពសួរចម្លើយរបស់មន្ទីរសន្តិសុខស-២១ មាន៣ក្រុមតូចៗ ។ តើក្រុមទាំងនោះហៅក្រុមអ្វីខ្លះ?

ក) ក្រុមក្តៅ, ក្រុមត្រជាក់ និង ក្រុមល្មម

ខ) ក្រុមក្តៅ, ក្រុមត្រជាក់ និង ក្រុមអង្កៀម

គ) ក្រុមក្តៅ, ក្រុមឈឺចាប់ និង ក្រុមជ្រមុជទឹក

ឃ) មិនមែនក្រុមទាំងបីចំណុចខាងលើ ។

៣៥) តើហេតុអ្វីបានជារបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដួលរលំ?

ក) ចំនួនប្រជាជនទន់ខ្សោយ

ខ) ការប៉ះទង្គិចគ្នាជាមួយវៀតណាម

គ) ចំណុច "ក" និង "ខ"

ឃ) មិនមែនបីចំណុចខាងលើ

ផ្នែកទី២៖ ស្វែងយល់៖ សំណួរដែលមានចម្លើយខ្លី

(២សំណួរ x ១៦ពិន្ទុ = ៣២ពិន្ទុ)

១) តើអ្វីជាលទ្ធផលខ្លះៗនៃការរស់នៅជាសមូហភាព និងនយោបាយដទៃទៀតរបស់ខ្មែរក្រហម? ចូររៀបរាប់ឲ្យបាន ៤ចំណុចយ៉ាងតិច?

ចម្លើយដែលអាចទទួលយកបាន៖

◆ ការបង្អត់អាហារកើតឡើងនៅពេលដែលផលិតផលស្រូវមិនគ្រប់គ្រាន់ ឬមិនបានចែកចាយទៅឲ្យប្រជាជន ។

◆ ជំងឺរាគត្បាតកើតឡើង ដោយសារតែការខ្វះខាតអាហារូបត្ថម្ភដែលកើតចេញពីការខ្វះខាតចំណីអាហារនិងថ្នាំពេទ្យ ។

◆ ការសម្លាប់កើតឡើងនៅពេលដែលបញ្ញវន្ត អ្នកបច្ចេកទេស និងអតីតមេដឹកនាំរបស់របបមុនៗ ត្រូវបាននាំយកទៅសម្លាប់ចោល ។

◆ ការខ្វះចំណេះដឹងកើតឡើងនៅពេលដែលសកលវិទ្យាល័យ និងសាលាទាំងអស់ត្រូវបានបិទ ។

◆ ការប្រើប្រាស់កម្លាំងដែលគ្មានប្រសិទ្ធភាព ពីព្រោះកសិករដែលពុំមានជំនាញត្រូវបានដាក់ឲ្យធ្វើការនៅក្នុងរោងចក្រ ។

◆ ភាពមិនស្មើគ្នាកើតឡើងនៅពេលដែលយោធានិងកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមបានហូបគ្រប់គ្រាន់ ហើយប្រជាជនជួបប្រទះការអត់ឃ្លាន ។

២) ចូររៀបរាប់យ៉ាងតិច៤ចំណុចពីផលប៉ះពាល់នៃរបបខ្មែរក្រហមមកលើប្រជាជនកម្ពុជា?

ចម្លើយដែលអាចទទួលយកបានមាន ៖

- របបខ្មែរក្រហមបានបន្សល់ទុកនូវស្ត្រីមេម៉ាយនិងក្មេងកំព្រារាប់ម៉ឺននាក់ ។
- ប្រជាជនកម្ពុជារាប់រយពាន់នាក់បានរត់គេចចេញពីប្រទេស ។
- មីនរាប់លានគ្រាប់ត្រូវបានដាក់ពង្រាយ ពេញដី ដែលជាហេតុបណ្ដាលឲ្យមានមនុស្សស្លាប់ និងពិការរាប់ពាន់នាក់ចាប់តាំងពីទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៨០ ។
- ប្រជាជនកម្ពុជាភាគច្រើនមានជំងឺផ្លូវចិត្ត ដោយសារតែសមាជិកគ្រួសាររបស់ខ្លួនត្រូវបានបាត់ខ្លួន ហើយស្មារតីរបស់អ្នកទាំងនោះត្រូវបានបំផ្លាញ ។
- បញ្ញវន្ត អ្នកដឹកនាំសាសនា និងអតីតមន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលពីសង្គមចាស់មួយចំនួនត្រូវបានសម្លាប់ ដើម្បីកាត់បន្ថយសមត្ថភាពរបស់កម្ពុជា ក្នុងការស្តារស្ថាប័នសេដ្ឋកិច្ចនិងសង្គមកិច្ចឡើងវិញ ។
- ប្រជាជនដែលប្រឆាំងនឹងរបបខ្មែរក្រហមមួយចំនួន ត្រូវបានសម្លាប់ចោល ។
- សាសនា រូបបិយប័ណ្ណ និងប្រពៃណីទំនៀមទម្លាប់ត្រូវបានបំផ្លាញ ។
- សិទ្ធិនិងតម្រូវការជាមូលដ្ឋានមិនត្រូវបានយកចិត្តទុកដាក់ ហើយទ្រព្យសម្បត្តិឯកជនត្រូវបានរឹបអូស ។

ផ្នែកទី៣៖ ការវិភាគៈ សំណួរសាកល្បង

(២សំណួរ x ៨ពិន្ទុ = ១៦ពិន្ទុ)

១) ចូរប្រើប្រាស់ពាក្យស្លោកខាងក្រោមជាការណែនាំ រួចពិពណ៌នាពីមនោគមន៍វិជ្ជារបស់ខ្មែរក្រហម?

- ប្រជាជន១៧មេសាគឺជាពួកបញ្ញើក្អែក ។ ប្រជាជនទាំងនោះ គឺជាអ្នកចាញ់សង្គ្រាម និងជាឈ្លើយសឹក ។
- អង្គការបញ្ជាអី ធ្វើហ្នឹង! ត្រូវបំពេញតាមបញ្ជារបស់អង្គការឲ្យបានដាច់ខាត ។ មិត្ត មិនបាច់តថ្លៃ!
- ស៊ូចាប់ខុស១០ ប្រសើរជាងលែងច្រឡំ១ ។

២) ចូរសរសេរសេចក្ដីសង្ខេបចំនួនពីរទំព័រពីអ្វីដែលប្រជាជនកម្ពុជាត្រូវតែធ្វើដើម្បីព្យាបាលរបួសផ្លូវចិត្តដែលកើតឡើងក្នុងកំឡុងពេលដ៏រន្ធត់ក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ខ្លួន ។ សូមចងចាំថា ការសរសេរនេះមិន ត្រឹមតែសំដៅលើខ្លួនឯងប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែសំដៅទៅលើសង្គមទាំងមូលផង ។

ផ្នែកទី៤៖ ការផ្ដល់មតិចំពោះកម្មវិធីសិក្សា (មិនមែនជាការដាក់ពិន្ទុទេ)

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា ចង់បានការផ្ដល់មតិរបស់អ្នកចំពោះអ្វីដែលអ្នកចូលចិត្តអំពីកម្មវិធីសិក្សានេះ ក៏ដូចជាអ្វីដែលអ្នកគិតថាកម្មវិធីសិក្សានេះគួរតែធ្វើឲ្យល្អប្រសើរឡើង ។ សូមផ្ដល់ភាពស្មោះត្រង់និងប្រកបដោយគំនិតស្ថាបនារបស់អ្នកក្នុងការកែលម្អកម្មវិធីសិក្សានេះ ។ សូមព្យាយាមផ្ដល់គំនិតដែលអ្នកចូលចិត្តយ៉ាងតិចបី ឬច្រើនជាងនេះនៅក្នុងកម្មវិធីសិក្សា និងគំនិតបីទៀតដែលអ្នកគិតថាត្រូវការសម្រាប់ការធ្វើឲ្យកម្មវិធីសិក្សានេះកាន់តែប្រសើរឡើង ។ គំនិតរបស់អ្នកមានសារសំខាន់ណាស់ និងអាចមានឥទ្ធិពលលើការអភិវឌ្ឍកម្មវិធីសិក្សាសម្រាប់សិស្ស នាពេលអនាគតផង ។

ការចែកចាយសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ «១៩៧៥-១៩៧៩» នៅទូទាំងប្រទេស

លោក ឌី ខាំបូលី ជាប្រធានគម្រោងអប់រំពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍បានចាប់ផ្តើមនៅក្នុងឆ្នាំ២០០៥ ដោយការធ្វើការស្រាវជ្រាវនិងប្រមូលទិន្នន័យ ដើម្បីបង្កើតនូវសៀវភៅសិក្សាដំបូងបង្អស់ស្តីអំពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដ៏មានសារសំខាន់នេះ ។ ចាប់តាំងពីការបោះពុម្ពផ្សាយដំបូងនៅរដូវក្តៅ ឆ្នាំ២០០៧ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានចែកចាយសៀវភៅជាង៣សែនក្បាល ទៅបណ្តាអនុវិទ្យាល័យ និងវិទ្យាល័យនៅទូទាំងប្រទេសកម្ពុជា និងមានគម្រោងចែកចាយសៀវភៅចំនួន៧សែនបន្ថែមទៀតដើម្បីឲ្យច្បាស់ថា គ្រប់សិស្សានុសិស្សទាំងអស់នៅក្នុងប្រទេសបានទទួលនូវសៀវភៅនេះគ្រប់ៗគ្នា ។ ខាងក្រោមនេះគឺជារូបថតនៃការចែកចាយសៀវភៅកាលពីពេលថ្មីៗនេះរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជានៅក្នុងឆ្នាំ២០០៩ បន្ទាប់ពីវគ្គសិក្សាគ្រូបង្គោលថ្នាក់ជាតិដំបូងដែលប្រារព្ធនៅទីក្រុងភ្នំពេញចាប់ពីថ្ងៃទី២៩ ខែមិថុនា រហូតដល់ថ្ងៃទី៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩ និងរៀបចំឡើងដោយសហការជាមួយក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា ។

រូបទី៨០

រូបទី៨១

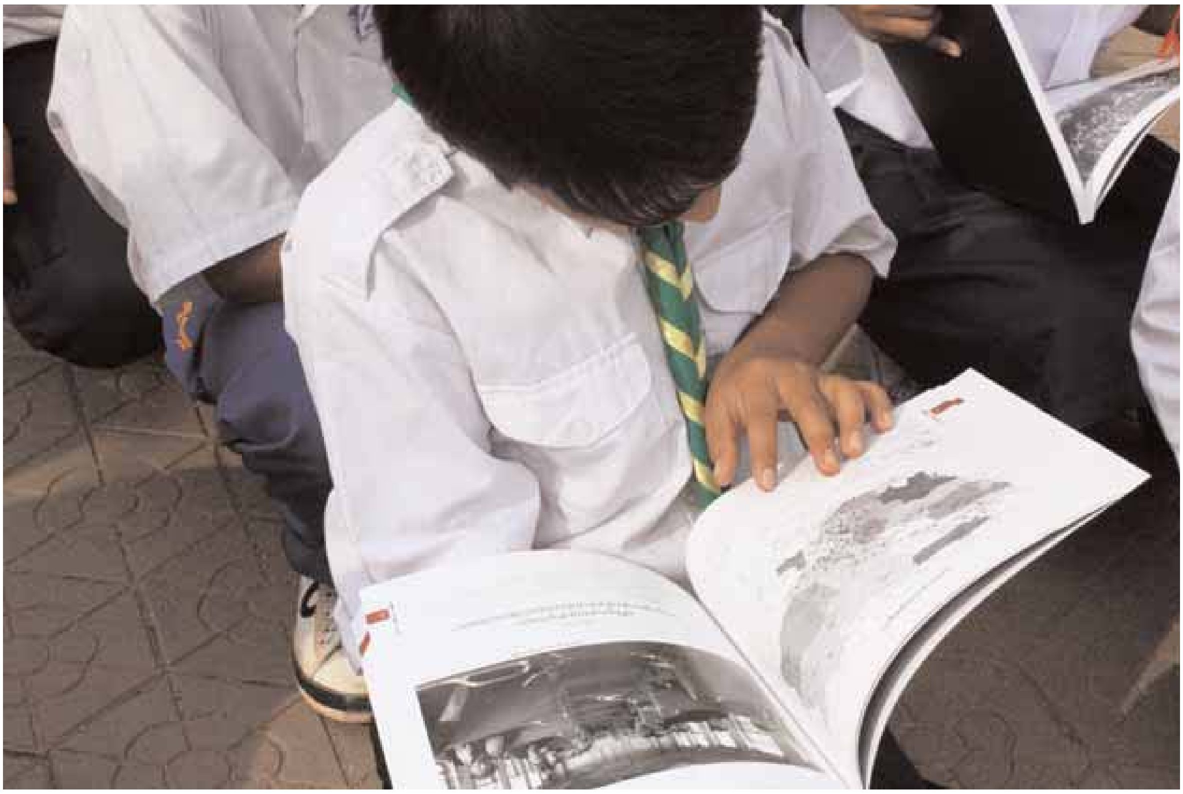

រូបទី៨២

រូបទី៨៣

រូបទី៨៤

រូបទី៨៥

រូបទី៨៦

រូបទី៨៧

រូបទី៨៨

រូបទី៨៩

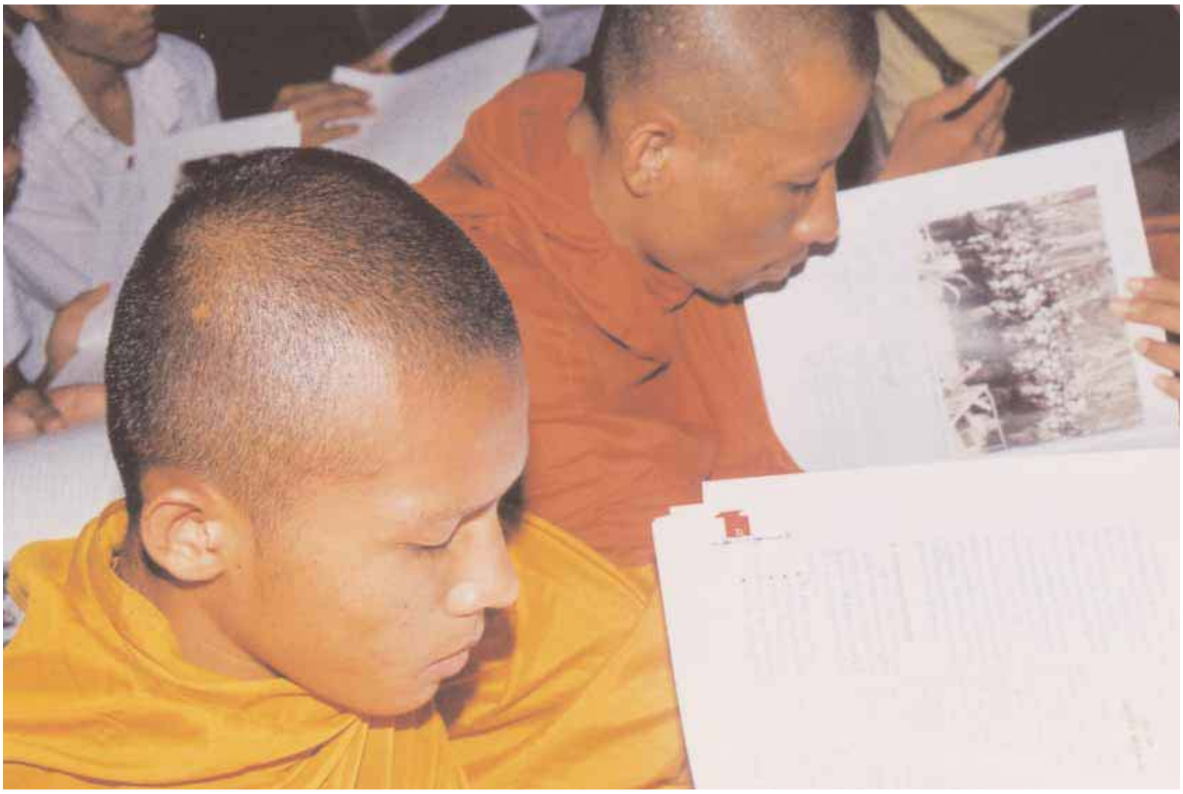

រូបទី៩០

រូបទី៩១

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

គណៈកម្មាធិការ
ទទួលស្គាល់គុណភាពអប់រំនៃកម្ពុជា
លេខៈ ១៩៣/០៩ គ.ទ.ក.សរ.ណ

រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ១៩ ខែ តុលា ឆ្នាំ២០០៩

ប្រធាន គណៈកម្មាធិការទទួលស្គាល់គុណភាពអប់រំនៃកម្ពុជា

ជម្រាបជូន

ឯកឧត្តម លោក លោកស្រី សាកលវិទ្យាធិការ នាយក នាយិការ នៃគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា

កម្មវត្ថុ: ការបញ្ចូលកម្មវិធីសិក្សាបន្ថែមសម្រាប់ថ្នាក់ឆ្នាំសិក្សាមូលដ្ឋាន។

យោង: លិខិតលេខ១៣៩៦ សជណ ចុះថ្ងៃទី១២ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៩ របស់ទីស្ដីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ។

តបតាមកម្មវត្ថុ និងយោងខាងលើ គណៈកម្មាធិការទទួលស្គាល់គុណភាពអប់រំនៃកម្ពុជា សូមជម្រាបជូន ឯកឧត្តម លោក លោកស្រី សាកលវិទ្យាធិការ នាយក នាយិការ នៃគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា ជ្រាបថា គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា ត្រូវបញ្ចូលកម្មវិធីសិក្សាបន្ថែមសម្រាប់ថ្នាក់ឆ្នាំសិក្សាមូលដ្ឋាន នូវមុខវិជ្ជា ដូចខាងក្រោមៈ

១. វប្បធម៌អរិយធម៌ ទំនៀមទម្លាប់ ប្រពៃណីខ្មែរ

២. ចរាចរ

៣. គ្រឿងញៀន

៤. ជំងឺអេដស៍

៥. ប្រវត្តិសាស្ត្ររបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (របបប៉ុលពត)

៦. បញ្ហាប្រឈមនាពេលបច្ចុប្បន្ន។

ចំពោះ វប្បធម៌ អរិយធម៌ ទំនៀមទម្លាប់ ប្រពៃណីខ្មែរ និងប្រវត្តិសាស្ត្ររបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (របបប៉ុលពត) គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា ត្រូវពិនិត្យលើកម្មវិធីសិក្សាថ្នាក់ឆ្នាំសិក្សាមូលដ្ឋានដែលកំពុងអនុវត្តបច្ចុប្បន្ន។ ក្នុងករណី ពុំទាន់មានខ្លឹមសារខាងលើក្នុងកម្មវិធីសិក្សាទេ គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា ត្រូវធ្វើសំណើសុំបន្ថែមខ្លឹមសារទាំងនោះ មក គ.ទ.ក. ដើម្បីពិនិត្យ និងផ្ដល់ការយល់ព្រម។

ចំពោះ ចរាចរ គ្រឿងញៀន ជំងឺអេដស៍ និងបញ្ហាប្រឈមនាពេលបច្ចុប្បន្ន គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាអាចរៀបចំសិក្ខាសាលា បទឧទ្ទេសនាម បឋកថា និងសកម្មភាពផ្សព្វផ្សាយផ្សេងៗ ដល់និស្សិតថ្នាក់ឆ្នាំសិក្សាមូលដ្ឋាន ដោយមានការអញ្ជើញចូលរួមពីភាគីពាក់ព័ន្ធ។

ការបញ្ចូលមុខវិជ្ជាខាងលើក្នុងកម្មវិធីសិក្សាថ្នាក់ឆ្នាំសិក្សាមូលដ្ឋាន ត្រូវអនុវត្តចាប់ពីឆ្នាំសិក្សា ២០០៩-២០១០ នេះតទៅ។

អាស្រ័យដូចបានជម្រាបជូនខាងលើ សូមឯកឧត្តម លោក លោកស្រី សាកលវិទ្យាធិការ នាយក នាយិកា នៃគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាទាំងអស់ ជ្រាប និងចាត់ចែងអនុវត្តតាមការគួរ។

ត.ប. ប្រធាន គណៈកម្មាធិការទទួលស្គាល់គុណភាពអប់រំនៃកម្ពុជា

អគ្គលេខាធិការ

បណ្ឌិតរដ្ឋ តិច សំណាង

ចម្លងជូនៈ

- ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា
-ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ
- ក្រសួងមហាផ្ទៃ
- ក្រសួងការពារជាតិ
- ក្រសួងសុខាភិបាល
- ក្រសួងវប្បធម៌ និងវិចិត្រសិល្បៈ
- ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រម៉ាញ់ និងនេសាទ
- ក្រសួងធម្មការ និងសាសនា
-ក្រសួងការងារ និងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ
-ក្រសួងសាធារណៈការ និងដឹកជញ្ជូន
- ឯកសារ-កាលប្បវត្តិ

រូបទី៩២

ចំណងជើងរូបភាព

◆ **រូបភាពទី១ :** *សិស្សានុសិស្សទទួលសៀវភៅ "ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ" នៅវិទ្យាល័យព្រះយុគន្ធរ នៅទីក្រុងភ្នំពេញ កម្ពុជា ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៩ ។ រូបថតៈ ជី ទេរិទ្ធិ ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា*

◆ **រូបភាពទី២ :** *ផ្កាអន្ទាក់បុស្សដឹកម្រដែល ឆាំង យូ ធ្លាប់បានដាំនៅឆ្នាំ១៩៦៧ នៅសាលាបឋមសិក្សាពោធិ៍ នៅទួលគោក ភ្នំពេញ ។ រូបថតៈ ជី ទេរិទ្ធិ*

◆ **រូបភាពទី៣ :** *ហ៊ឹម ហ៊ុយ អតីតប្រធានអ្នកយាមគុកស-២១ (អាវពណ៌ខៀវ) និង នង ចាន់ផល អតីតកុមារ រស់រានមានជីវិតនៅមន្ទីរស-២១ (អាវពណ៌សនិង ឈរនៅពីក្រោយ ហ៊ុយ) ដែលបានបាត់បង់ឪពុកម្តាយនៅមន្ទីរស-២១ កំពុងចែកសៀវភៅ "ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ឆ្នាំ១៩៧៥-ឆ្នាំ១៩៧៩)" ដល់សិស្សានុសិស្សនៅវិទ្យាល័យព្រះយុគន្ធរ ទីក្រុងភ្នំពេញ កាលពីថ្ងៃទី៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៩ ។ រូបថតៈ ហេង ស៊ីនិត ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា*

◆ **រូបភាពទី៤ :** *ឯកឧត្តម អ៊ឹម សិទ្ធី (នៅចំកណ្តាលក្នុងសម្លៀកបំពាក់អាវធំពណ៌ខ្មៅ) និង អ្នករៀបចំសៀវភៅណែនាំគ្រូបង្រៀន ថតនៅមុខក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា នៅទីក្រុងភ្នំពេញ កាលពីខែតុលា ឆ្នាំ២០០៩ ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា*

◆ **រូបភាពទី៥ :** *សិស្សានុសិស្សវិទ្យាល័យហ៊ុនសែនអន្លង់ស្នួល កំពុងឈរចាំរថយន្តក្រុង ក្រោមម្លប់ឈើ នៅទីធ្លាខាងមុខសាលា ។ សិស្សានុសិស្សទាំងនេះបម្រុង នឹងទៅទស្សនានៅសាលាក្តីខ្មែរក្រហម សារមន្ទីរទួលស្លែង និងវាលពិឃាតជើងឯក ដែលរៀបចំឡើងដោយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៧ ។ រូបថតៈ កែវ ដាស៊ីល ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា*

◆ **រូបភាពទី៦ :** *សិស្សានុសិស្សនៅវិទ្យាល័យឥន្ទ្រទេវី លើកបង្ហាញសៀវភៅ "ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ" យ៉ាងមានមោទកភាព នៅខ័ណ្ឌទួលគោក ទីក្រុងភ្នំពេញ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ។ រូបថតៈ ផេង ពង្សរ៉ាស៊ី ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ។*

◆ **រូបភាពទី៧ និងទី៨ :** *សិស្សានុសិស្សនៅវិទ្យាល័យព្រះស៊ីសុវត្ថិ កំពុងអានសៀវភៅ "ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ" ជាលើកដំបូង ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៩ ។ រូបថតៈ ផេង ពង្សរ៉ាស៊ី ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា*

◆ **រូបភាពទី៩ :** *លោក វ៉ាន់ថាន់ ពោធរ៉ា នាយករងមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា កំពុងពិភាក្សាជាមួយសិស្សានុសិស្សវិទ្យាល័យព្រះយុគន្ធរ អំពីសារសំខាន់នៃ ការចងក្រងឯកសារ នៅភ្នំពេញ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៩ ។ រូបថតៈ ដាត ពិសិដ្ឋ ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា*

◆ **រូបភាពទី១០ :** *សិស្សានុសិស្សវិទ្យាល័យព្រះយុគន្ធរ កំពុងអានសៀវភៅ "ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ" ជាមួយមិត្តភក្តិ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៩ ។ រូបថតៈ ដាត ពិសិដ្ឋ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា*

◆ **រូបភាពទី១១ :** *ប្រាសាទអង្គរវត្ត នៅខេត្តសៀមរាប ឆ្នាំ២០០៧ ។ រូបថតៈ កែវ ដាស៊ីល*

◆ **រូបភាពទី១២ :** *ឈុតមួយនៅក្នុងល្ខោនមានចំណងជើងថា "ទម្លាយភាពស្ងប់ស្ងាត់" សម្តែងនៅខេត្តកំពង់ចាម ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៩ ។ រូបថតៈ សើ សាយ្យណា ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា*

◆ **រូបភាពទី១៣ :** *គ្រូបង្រៀនរបាំបុរាណ ជា សាមី កំពុងតម្រង់កសិស្សរបស់គាត់ ។ អ្នកគ្រូ ជា សាមី ត្រូវបានគេលើកសរសើរថាជាអ្នកជួយឲ្យរបាំបុរាណ ខ្មែររស់ឡើងវិញ បន្ទាប់ពីការដួលរលំរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ កាលពីអាយុបាន៣ឆ្នាំ អ្នកគ្រូបានចូលហាត់រាំរបាំបុរាណនៅក្នុងព្រះបរមរាជវាំង ហើយនៅ អាយុ៣០ឆ្នាំ គាត់បានក្លាយជាគ្រូបង្រៀនរបាំបុរាណដល់ក្រុមរបាំនៅក្នុងព្រះបរមរាជវាំង ។ នៅអាយុ៥៦ឆ្នាំ អ្នកគ្រូត្រូវបង្ខំឲ្យធ្វើការងារធ្ងន់ធ្ងរដូចប្រជាជន កម្ពុជាដទៃទៀតដែរ នៅពេលខ្មែរក្រហមឡើងកាន់អំណាចនៅឆ្នាំ១៩៧៥ ។ គាត់រួចរស់ជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហមដោយសារតែលាក់អត្តសញ្ញាណរបស់គាត់ ។ គាត់ ជាគ្រូបង្រៀនរបាំម្នាក់ក្នុងចំណោមគ្រូរបាំមួយចំនួនតូចប៉ុណ្ណោះដែលបានរួចរស់ជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហម ។ អ្នកគ្រូទទួលអនិច្ចកម្មនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៤ នៅក្នុងអាយុ ៧៥ឆ្នាំ ដោយបានបន្សល់ទុកនូវកេរ្តិ៍ដំណែលដ៏មានតម្លៃ ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា*

◆ **រូបភាពទី១៤ និងទី១៥ :** *ប្រាសាទបាយ័នដ៏អស្ចារ្យ (ខាងឆ្វេង) និង ប្រាសាទអង្គរធំ (ខាងស្តាំ) សាងសង់ឡើងដោយព្រះបាទ ជ័យវរ្ម័នទី៧ ក្នុងសតវត្សរ៍ទី ១២-១៣ ។ រូបថតៈ កែវ ដាស៊ីល*

◆ **រូបភាពទី១៦ :** *ប្រាសាទព្រះវិហារ មានទីតាំងស្ថិតនៅភាគខាងជើងប្រទេសកម្ពុជា សាងសង់ឡើងក្នុង រជ្ជកាលព្រះបាទសុរិយាវរ្ម័នទី១ និងសុរិយាវរ្ម័នទី២ ចន្លោះសតវត្សរ៍ទី១១-១២ ។ កាលពីខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨ ប្រាសាទព្រះវិហារត្រូវបានចុះនៅក្នុងបញ្ជីបេតិកភ័ណ្ឌពិភពលោករបស់អង្គការយូណេស្កូ ។ រូបថតៈ ហេង ស៊ីនិត ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា*

◆ រូបភាពទី១៧ : ប្រាសាទបន្ទាយឆ្មារសាងសង់ឡើងក្នុងរជ្ជកាលព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី៧ ក្នុងសតវត្សរ៍ទី១២ នៅខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ។ រូបថតៈ ហេង ស៊ីនិត ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ រូបភាពទី១៨ : គុកក្រោល នៅឃុំស្រែសង្គម ស្រុកកោះញែក ខេត្តមណ្ឌលគិរី ។ ប្រភពៈ ទីភ្នាក់ងារសារព័ត៌មានវៀតណាម ឆ្នាំ១៩៧៩

◆ រូបភាពទី១៩ : ទាហាន និង កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ រូបភាពទី២០ : ចុងចោទ អៀង ធីរិទ្ធ នៅក្នុងសវនាការសុំនៅក្រៅឃុំបណ្ដោះអាសន្ន នៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា កាលពីថ្ងៃ៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨ ។ រូបថតៈ ហេង ស៊ីនិត ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ រូបភាពទី២១ : ឆាំង យុ (ស្ដាំ) និង យាយ ស៊ុម (ឆ្វេង) ប្រជាជននៅភូមិខ្មែរលើ ស្រុកព្រៃកប្បាស ខេត្តតាកែវ ឆ្នាំ១៩៩៥ ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ រូបភាពទី២២ : កងទ័ពខ្មែរក្រហមនៅស្ដាតអូឡាំពិក ភ្នំពេញ ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ រូបភាពទី២៣ : កាប៉ូស្គាល់ពីកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ រូបភាពទី២៤ : ប៉ុល ពត ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ឆ្នាំ១៩៧៨ ។ រូបថតៈ អេលីហ្សាប៊ែត បែកឃ័រ ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ រូបភាពទី២៥ : ប៉ុល ពត និងកូនស្រី (អង្គុយនៅលើភ្លៅ) និងក្មេងៗជិតខាងនៅក្បែរព្រំដែនថៃ នៅទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៨០ ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ រូបភាពទី២៦ : ទាហានខ្មែរក្រហមក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ រូបភាពទី២៧ : ការជម្លៀសប្រជាជនចេញពីទីក្រុងភ្នំពេញ នៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ។ រូបថតៈ រ៉ូឡង់ នើវើ ។ ប្រភពៈ ការដួលរលំទីក្រុងភ្នំពេញៈ ១៧ មេសា ១៩៧៥

◆ រូបភាពទី២៨ : ទិដ្ឋភាពពេលជម្លៀសទីក្រុងភ្នំពេញៈ ស្ត្រីម្នាក់នេះ និងកូនៗរបស់គាត់ចាកចេញពីទីក្រុងភ្នំពេញជាមួយទ្រព្យសម្បត្តិជាប់នឹងខ្លួនរបស់គាត់ ។ រូបថតៈ រ៉ូឡង់ នើវើ ។ ប្រភពៈ ការដួលរលំទីក្រុងភ្នំពេញៈ ១៧ មេសា ១៩៧៥

◆ រូបភាពទី២៩ : កងទ័ពខ្មែរក្រហមចូលកាន់កាប់ទីក្រុងភ្នំពេញ និងក្មេងៗជិះរថយន្តអបអរសាទរពិធីចូលឆ្នាំខ្មែរ ។ រូបថតៈ រ៉ូឡង់ នើវើ ។ ប្រភពៈ ការដួលរលំទីក្រុងភ្នំពេញៈ ១៧ ខែមេសា ១៩៧៥

◆ រូបភាពទី៣០ : ក្រុមអ្នកប្រយុទ្ធទាំងនេះអនុញ្ញាតឲ្យអ្នកថតរូប (រ៉ូឡង់ នើវើ) ឡើងជិះរថយន្តរបស់ពួកគេ ។ បើយោងទៅតាមរ៉ូឡង់ នើវើ អ្នកទាំងនេះមានក្លិនអាក្រក់ណាស់ បន្ទាប់ពីដេកនៅតាមផ្លូវ នៅទីក្រុងភ្នំពេញ ។ រូបថតៈ រ៉ូឡង់ នើវើ ។ ប្រភពៈ ការដួលរលំទីក្រុងភ្នំពេញៈ ១៧ ខែមេសា ១៩៧៥

◆ រូបភាពទី៣១ : នៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ទីក្រុងភ្នំពេញដួលរលំដោយស្ទើរតែគ្មានការប្រយុទ្ធគ្នាទាល់តែសោះ ។ កងទ័ពខ្មែរក្រហមដែលទទួលជ័យជម្នះចូលមកកាន់ទីក្រុងភ្នំពេញពីគ្រប់ទិស ។ រូបថតៈ រ៉ូឡង់ នើវើ ។ ប្រភពៈ ការដួលរលំទីក្រុងភ្នំពេញៈ ១៧ ខែមេសា ១៩៧៥

◆ រូបភាពទី៣២ : មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនិងសមាជិកគណៈអចិន្ត្រៃយ៍នៃគណៈកម្មាធិការមជ្ឈិមបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ។ ពីឆ្វេងទៅស្ដាំៈ ប៉ុល ពត (លេខាបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា និងជានាយករដ្ឋមន្ត្រីកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ) នួន ជា (អនុលេខាបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជានិងជាប្រធានសភាតំណាងប្រជាជនកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ) អៀង សារី (ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកកិច្ចការបរទេស) សុន សេន (ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកការពារជាតិ) និង វ៉ន វេត (ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកសេដ្ឋកិច្ច) ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ រូបភាពទី៣៣ : មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមពីឆ្វេងទៅស្ដាំ និងពីលើចុះក្រោមៈ ប៉ុល ពត ឌុច (កាំង ហ្គេចអ៊ាវ) អៀង ធីរិទ្ធ នួន ជា ខៀវ សំផន និង អៀង សារី ។ ប៉ុល ពត ស្លាប់នៅឆ្នាំ១៩៩៨ ។ សវនាការ ឌុច នៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ចាប់ផ្ដើមនៅខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៩ ។ ឌុចត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ។ នួន ជា អៀង ធីរិទ្ធ ខៀវ សំផន និង អៀង សារី កំពុងរង់ចាំការបើកសវនាការក្នុងករណី ០០២ ដែលរំពឹងថានឹងចាប់ផ្ដើមនៅចុងឆ្នាំ២០១០ ។ អៀង ធីរិទ្ធ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ។ នួន ជា ខៀវ សំផន និង អៀង សារី ត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ និងបទឧក្រិដ្ឋសង្គ្រាម ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ រូបភាពទី៣៤ : ផែនទីភូមិភាគនិងតំបន់របស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យឆ្នាំ១៩៧៦ ។ រូបថតៈ ក្រសួងអប់រំកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ឆ្នាំ១៩៧៧ ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ រូបភាពទី៣៥ : សមាជិកក្រុមថតភាពយន្តឯកសាររបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាសម្ភាសន៍ជាមួយ អ្នករួចរស់ជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហមនៅសារមន្ទីរប្រល័យពូជ

សាសន៍ទួលស្លែង ខែមករា ២០០៧ ។ រូបថតៈ កែវ ដាស៊ីល

◆ **រូបភាពទី៣៦ :** ជួន សុភារិទ្ធ (អង្គុយកណ្តាល) និងអ្នកស្រាវជ្រាវអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ (អង្គុយនៅខាងស្តាំ) សម្ភាសន៍ជនរងគ្រោះពីមន្ទីរស-២១ ជុំ ម៉ី (អង្គុយនៅចុងខាងឆ្វេង) និង ស៊ុម រិទ្ធី ជនរងគ្រោះពីមន្ទីរឃុំឃាំងនៅខេត្តសៀមរាប (អង្គុយនៅចុងខាងស្តាំ) នៅមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៧ ។ រូបថតៈ កែវ ដាស៊ីល

◆ **រូបភាពទី៣៧ :** កម្មករកំពុងបញ្ឆោមម៉ាស៊ីនកាត់ឈើនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៣៨ :** សិស្សថ្នាក់វិទ្យាល័យកំពុងមើលសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហមជាលើកទីមួយ នៅខេត្តកំពត ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩ ។ រូបថតៈ លី សុខឃាង

◆ **រូបភាពទី៣៩ :** សិស្សានុសិស្សនៅវិទ្យាល័យមួយក្នុងខេត្តពោធិសាត់ទទួលបានសៀវភៅ "ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ" មួយក្បាលម្នាក់ ខែមិថុនា ២០០៩ ។ រូបថត ដេង ពង្សរ៉ាស៊ី ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៤០ :** ទង់ជាតិកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ មាត្រា១៦ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ រៀបរាប់ពីការរចនា និងអត្ថន័យរបស់ទង់ជាតិ ។ ផ្ទៃខាងក្រោយមានពណ៌ក្រហម ដែលមានប្រាសាទកំពូលពពណ៌លឿងនៅចំកណ្តាល ។ ផ្ទៃពណ៌ក្រហមតំណាងឲ្យចលនាបដិវត្តន៍ ការតស៊ូយ៉ាងអង់អាចក្លាហានរបស់ប្រជាជនកម្ពុជា ដើម្បីរំដោះ ការពារ និងកសាងប្រទេស ។ ប្រាសាទពណ៌លឿងតំណាងឲ្យប្រពៃណីជាតិ ប្រជាជនកម្ពុជាដែលជាអ្នកការពារ និងកសាងជាតិឲ្យក្លាយជាប្រទេសរុងរឿង ។ ប្រភពៈបណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៤១ និង៤២ :** ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ប្រជាជនធ្វើការងារដោយកម្លាំងបាយក្នុងសភាពយ៉ាប់យ៉ឺនជាពន់ពេក និងទទួលបានរបបអាហារតិចតួចបំផុត ។ រូបខាងលើៈ កងស្ត្រីកំពុងសាងសង់យ៉្វាង និងរូបខាងក្រោមៈ កងយុវជនកំពុងធ្វើស្រែ ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៤៣ :** ក្មេងស្រីកំពុងត្បាញអម្បោះនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៤៤ និង៤៥ :** និស្សិតស្ម័គ្រចិត្តមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាកំពុងធ្វើការសម្ភាសន៍ជាមួយ ជនរងគ្រោះរបបខ្មែរក្រហមនៅខេត្តកណ្តាល ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៦ ។ រូបថតៈ កែវ ដាស៊ីល

◆ **រូបភាពទី៤៦ :** ក្របទស្សនាវដ្តីខ្មែរក្រហម ដែលមានចំណងជើងថា "កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ" ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៤៧ :** ក្របទស្សនាវដ្តីខ្មែរក្រហម ដែលមានចំណងជើងថា "កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យឈានទៅមុខ" ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៤៨ :** រូបថតអ្នកទោសនៅមន្ទីរស-២១ (បច្ចុប្បន្នសារមន្ទីរទួលស្លែង) ជាមន្ទីរសន្តិសុខថ្នាក់ខ្ពស់បំផុតរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៤៩ :** ប៊ូ ម៉េង ជនរងគ្រោះពីមន្ទីរស-២១ ។ ប៊ូ ម៉េង បានរួចរស់ជីវិត ដោយសារតែជំនាញគូររូបរបស់គាត់ ប៉ុន្តែប្រពន្ធគាត់ដែលត្រូវបានបញ្ជូនទៅគុកទួលស្លែងដែរ ត្រូវខ្មែរក្រហមសម្លាប់ ។ រូបថត ហេង ស៊ីនិត ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៥០ :** គុកទួលស្លែង (មន្ទីរស-២១) នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៥២ :** សារមន្ទីរប្រល័យពូជសាសន៍ទួលស្លែង ឆ្នាំ២០០៦ ។ រូបថតៈ កែវ ដាស៊ីល

◆ **រូបភាពទី៥២ និង៥៣ :** ទិដ្ឋភាពខាងក្នុងគុកទួលស្លែង បច្ចុប្បន្នសារមន្ទីរប្រល័យពូជសាសន៍ទួលស្លែង ។ រូបថតៈ កែវ ដាស៊ីល

◆ **រូបភាពទី៥៤ :** ផ្នូរអ្នកទោសដែលសាកសពត្រូវបានគេឃើញនៅសល់នៅគុកទួលស្លែង នៅថ្ងៃទី៧មករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ក្នុងបរិវេណសារមន្ទីរប្រល័យពូជសាសន៍ទួលស្លែង ។ រូបថតៈ កែវ ដាស៊ីល

◆ **រូបភាពទី៥៥ :** ទាហានខ្មែរក្រហមនិងទីប្រឹក្សាចិន នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៥៦ :** កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមនិងទីប្រឹក្សាចិន នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៥៧ :** អៀង ធីរិទ្ធ និងគណៈប្រតិភូបរទេស ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៥៨ :** អ្នកភូមិប្រមូលផ្តុំគ្នាដើម្បីពិភាក្សាពីការធ្វើញត្តិរណសិរ្សដែលចងក្រងពីឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់ ប៉ុល ពត ឆ្នាំ១៩៨២ ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងទីភ្នាក់ងារសារព័ត៌មានវៀតណាម

◆ **រូបភាពទី៥៩ :** ប្រជាជនកម្ពុជាមានទឹកមុខសប្បាយរីករាយ ។ បដាសរសេរថា (ពីឆ្វេងទៅស្តាំ) "ជយោ! ប្រទេសកម្ពុជាបានរំដោះទាំងស្រុង" និង "ជយោ! ក្រុមប្រឹក្សាប្រជាជនបដិវត្តកម្ពុជា" ថ្ងៃទី១៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងទីភ្នាក់ងារសារព័ត៌មានវៀតណាម

◆ **រូបភាពទី៦០ :** ប្រជាជនកម្ពុជាធ្វើដំណើរដ៏វែងឆ្ងាយត្រឡប់ទៅកាន់ស្រុកកំណើតវិញ បន្ទាប់ពីការដួលរលំរបបខ្មែរក្រហមនៅថ្ងៃទី៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ។

ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៦១ :** ប្រជាជនកម្ពុជាធ្វើដំណើរដ៏វែងឆ្ងាយត្រឡប់ទៅកាន់ស្រុកកំណើតវិញ បន្ទាប់ពីការដួលរលំរបបខ្មែរក្រហមនៅថ្ងៃទី៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៦២ :** សម្លម្ជូរយួនជាមួយមាន់អាំង បន្លែ ទឹកជ្រលក់ និងបាយ ចម្អិនដោយអ្នកស្រី អែម ឆាត ។ រូបថត កែវ ដាស៊ីល

◆ **រូបភាពទី៦៣ និង៦៤ :** អាហារសម្រន់ពេញនិយម និងផ្លែឈើនៅប្រទេសកម្ពុជា រៀបចំដោយអ្នកស្រី អ៊ូច សុវណ្ណ ។ រូបថត កែវ ដាស៊ីល

◆ **រូបភាពទី៦៥ :** ប្រជាជនកំពុងចម្អិនអាហារនៅពហុកីឡាដ្ឋានជាតិអូឡាំពិក ក្រោយពីការដួលរលំរបបខ្មែរក្រហមនៅថ្ងៃទី៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៦៦ :** ទិដ្ឋភាពទីផ្សារមួយនៅប្រទេសអ៊ីរ៉ាក់ ឆ្នាំ២០០៦ ថតដោយលោក ឆាំង យុ ។ ក្រសួងការបរទេសអាមេរិកបានបញ្ជូនលោក ឆាំង យុ ទៅកាន់ប្រទេសអ៊ីរ៉ាក់ ក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់អជ្ញាធរបណ្ដោះអាសន្នរបស់សម្ព័ន្ធមិត្ត នៅក្នុងខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៣ ដើម្បីធ្វើការជាមួយក្រុមសង្គមស៊ីវិលនៅក្នុងការប្រមូល និងចងក្រងភស្តុតាងសម្រាប់ប្រើប្រាស់កាត់ទោស សាដាម ហ៊ូសេន ។ បច្ចុប្បន្ននេះ លោក ឆាំង យុ កំពុងនៅបន្តធ្វើការជាមួយក្រុមសង្គមស៊ីវិលនៅអ៊ីរ៉ាក់ ក្នុងគម្រោងការចងក្រងប្រវត្តិសាស្ត្រផ្ទាល់មាត់ និងការចងចាំ ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៦៧ :** ការជីករណ្ដៅសាកសពរួម នៅស្រ៊ីប្រេនីតសា ប្រទេសបូស្នៀ នៅខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧ ។ រូបថតៈ កែវ ដាស៊ីល

◆ **រូបភាពទី៦៨ :** ពិធីបញ្ចុះមឈូសដឹកលស់សាកសពរបស់ជនរងគ្រោះនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅបូស្នៀ នៅខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧ ។ រូបថត កែវ ដាស៊ីល

◆ **រូបភាពទី៦៩ និង៧០ :** កុមារកំពុងធ្វើការក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៧១ :** មេឃុំកំពុងកត់ត្រា “វិន័យសន្តិបាល” ដែលដាក់បង្ហាញនៅសារមន្ទីរប្រល័យពូជសាសន៍ទួលស្លែង នៅខែមករា ឆ្នាំ២០០៧ ។ រូបថតៈ កែវ ដាស៊ីល ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៧២ :** ជនរងគ្រោះរាប់រយនាក់មកពីទូទាំងប្រទេសកម្ពុជា ជួបសំណេះសំណាលជាមួយមន្ត្រីតុលាការនៅក្នុងសាលសវនការ នៅខែមករា ឆ្នាំ២០០៧ ។ ថតដោយៈ កែវ ដាស៊ីល ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៧៣ :** ជាផ្នែកមួយនៃសកម្មភាពរបស់គម្រោងឯកសាររស់របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា មេឃុំកំពុងចូលរួមពិធីបង្សុកូល នៅមជ្ឈមណ្ឌលប្រល័យពូជសាសន៍ជើងឯក ឆ្នាំ២០០៧ ។ ថតដោយៈ កែវ ដាស៊ីល

◆ **រូបភាពទី៧៤ :** ជនជាតិខ្មែរអ៊ីស្លាមបួងសួងដល់ជនរងគ្រោះនៅមជ្ឈមណ្ឌលប្រល័យពូជសាសន៍ជើងឯក ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៧ ។ ថតដោយៈ កែវ ដាស៊ីល ប្រភពៈ បណ្ណសារដ្ឋានមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៧៥ :** កងទ័ពកម្ពុជាជួយសង្គ្រោះកុមារដែលនៅសល់ជីវិតពីមន្ទីរស-២១ នៅឆ្នាំ១៩៧៩ ។ នៅខាងស្ដាំគឺជាលោកមេបញ្ជាការ ខង សារិន ដែលក្លាយជារដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃ នៅសម័យសាធារណៈរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា ។ ដោយមានជំនួយពីមន្ត្រីវៀតណាម ក្រសួងមហាផ្ទៃរបស់របបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា បានរក្សាទុកឯកសារផ្លូវការជាច្រើនដែលពួកខ្មែរក្រហមរត់ភៀសខ្លួនបានទុកចោល ។ បច្ចុប្បន្នឯកសារទាំងនេះ គឺជាផ្នែកមួយរបស់បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ។ ពីឆ្វេងទៅស្ដាំ កុមារនៅរស់មានឈ្មោះៈ សុជាតិ, មករា (កងទ័ពវៀតណាមបានដាក់ឈ្មោះនេះឲ្យ ដោយយកតាមភាសាខ្មែរហៅខែមករា នៅពេលដែលខ្មែរក្រហមត្រូវដួលរលំ), នង ចាន់ផល, និង នង ចាន់លី ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៧៦ :** បុគ្គលិកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងនិស្សិតស្ម័គ្រចិត្ត អង្គុយនៅលើកាំជណ្ដើរវិហារអ៊ីស្លាមមួយនៅក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញ រៀបចំប្រារព្ធពិធីអុជទៀនកាន់ទុក្ខសម្រាប់ជនរងគ្រោះនៅតំបន់ដាហ្វួរ ឆ្នាំ២០០៧ ។ រូបថតៈ កែវ ដាស៊ីល

◆ **រូបភាពទី៧៧ :** នៅមុខក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា (ពីឆ្វេងទៅស្ដាំ)ៈ អាឡិចហ្សេនដឺ ហ៊ីនតុន (នាយកមជ្ឈមណ្ឌលសិក្សាអំពីការប្រល័យពូជសាសន៍ និងសិទ្ធិមនុស្ស នៅសកលវិទ្យាល័យរ៉ាត់ហ្គ័រ), ឯកឧត្តម អ៊ឹម សិទ្ធី (រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា), ចន ឆរឈីអារី (សាស្ត្រាចារ្យផ្នែកនយោបាយសាធារណៈ នៅសកលវិទ្យាល័យមីឈីហ្គេន), ឆាំង យុ (នាយកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា), ដេវីដ ឆេនដ្ល័រ (អ្នកជំនាញប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាដ៏ល្បីល្បាញ) ។ ឈរនៅខាងក្រោយ (ពីឆ្វេងទៅស្ដាំ)ៈ ដា ផល្លា, ដាត កុសល, និង សារ៉ា ឌិកឹន ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៧៨ :** សឺន (ប៉មរបស់បងប្អូនជនជាតិចាម) ដែលមានអាយុកាលជាងមួយរយឆ្នាំមកហើយ មានទីតាំងនៅភូមិចាមមួយ នៅស្វាយឃ្លាំងក្នុងខេត្តកំពង់ចាម ។ យោងតាមព័ត៌មានពីអ្នកភូមិបានឲ្យដឹងថា កាលពីដើមសឺននេះត្រូវបានប្រើប្រាស់ដើម្បីប្រកាសពីពេលវេលាថ្វាយបង្គំ និងមើលព្រះច័ន្ទ ដើម្បីកំណត់ពេលវេលាអំពីការចាប់ផ្ដើម និងបញ្ចប់ពិធីបួសរ៉ាម៉ាដាន ។ រូបថតៈ ជី ទេរិទ្ធិ ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៧៩ :** កាប៉ូស្ពាល់របស់ខ្មែរក្រហមនៅក្នុងពេលសង្រ្គាម ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៨០ :** ការចែកចាយសៀវភៅនៅវិទ្យាល័យមួយនៅក្នុងខេត្តកំពង់ធំ នៅខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ។ រូបថតៈ ដេង ពង្សរ៉ាស៊ី ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៨១ :** ការចែកសៀវភៅនៅខេត្តកំពង់ចាម ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ។ ថតដោយៈ ជី ទេរិទ្ធ ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៨២ :** សិស្សម្នាក់កំពុងអានសៀវភៅប្រវត្តិសាស្រ្តកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យជាលើកទីមួយនៅវិទ្យាល័យឥន្ទ្រទេវី នៅខ័ណ្ឌទួលគោក ក្រុងភ្នំពេញ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ។ រូបថតៈ ដេង ពង្សរ៉ាស៊ី ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៨៣ :** សិស្សម្នាក់និយាយនៅពេលចែកសៀវភៅនៅវិទ្យាល័យប៊ុនរ៉ានីហ៊ុនសែនបាទី នៅក្នុងខេត្តតាកែវ នៅខែតុលា ឆ្នាំ២០០៩ ។ រូបថតៈ ដេង ពង្សរ៉ាស៊ី ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៨៤ :** ខ្មែរអ៊ីស្លាមនៅខេត្តកំពុងចាមកំពុងមើលសៀវភៅប្រវត្តិសាស្រ្តកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ជាលើកដំបូងខែតុលា ឆ្នាំ២០០៩ ។ រូបថតៈ ជី ទេរិទ្ធ ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៨៥ :** រូបខាងក្រោមៈ លោកជំទាវ ទន់ សាអ៊ីម ចែកសៀវភៅឲ្យសិស្សនៅវិទ្យាល័យស៊ីសុវត្ថិ ។ រូបថតៈ ដេង ពង្សរ៉ាស៊ី ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៨៦ :** សិស្សម្នាក់ឡើងនិយាយនៅក្នុងពិធីចែកសៀវភៅ "ប្រវត្តិសាស្រ្តកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ" នៅវិទ្យាល័យប៊ុនរ៉ានីហ៊ុនសែនបាទី ខេត្តតាកែវ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៩ ។ រូបថតៈ ដេង ពង្សរ៉ាស៊ី ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៨៧ :** អតីតប្រធានឆ្មាំគុកស-២១ ហ៊ឹម ហ៊ុយ (អាវពណ៌ខៀវ) និង អតីតកុមាររងគ្រោះ នៅមន្ទីរស-២១ នង ចាន់ផល (អាវពណ៌សនៅខាងក្រោយហ៊ុយ) ដែលបានបាត់បង់ឪពុកម្តាយនៅមន្ទីរស-២១ កំពុងចែកចាយសៀវភៅ "ប្រវត្តិសាស្រ្តកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ១៩៧៥-១៩៧៩)" ទៅឲ្យសិស្សានុសិស្សនៅវិទ្យាល័យព្រះយុគន្ធរ នៅក្រុងភ្នំពេញ ថ្ងៃទី៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៩ ។ រូបថតៈ ហេង ស៊ីនិត ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៨៨ :** ឌី ខាំបូលី អ្នកនិពន្ធសៀវភៅប្រវត្តិសាស្រ្តកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ នៅក្នុងពិធីចែកសៀវភៅ នៅខេត្តកំពង់ធំ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ។ ថតដោយៈ ដេង ពង្សរ៉ាស៊ី ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៨៩ :** សិស្សស្រីម្នាក់នៅវិទ្យាល័យសម្តេច នៅខេត្តតាកែវ កំពុងអានសៀវភៅខែតុលា ឆ្នាំ២០០៩ ។ រូបថតៈ ដេង ពង្សរ៉ាស៊ី ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៩០ :** ការចែកចាយសៀវភៅប្រវត្តិសាស្រ្តកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនៅវត្តខណ្ណាលោម នៅក្រុងភ្នំពេញ នៅខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៩១ :** ការចែកចាយសៀវភៅប្រវត្តិសាស្រ្តនៅអង្គការភាពញញឹមនៃកុមារ ក្រុងភ្នំពេញ នៅខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

◆ **រូបភាពទី៩២ :** វត្តនៅស្រុកភ្នំស្រុក ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ។ វត្តនេះជាកន្លែងដែលខ្មែរក្រហមយកធ្វើជាជង្រុកស្រូវ ។ វត្តនេះមានទីតាំងស្ថិតនៅចន្លោះស្រុកព្រះនេត្រព្រះ និងស្រុកភ្នំស្រុក ជាកន្លែងដែលប្រព័ន្ធធារាសាស្រ្តមួយក្នុងចំណោមប្រព័ន្ធធារាសាស្រ្តធំបំផុតរបស់ខ្មែរក្រហម ឈ្មោះត្រពាំងថ្មត្រូវបានកសាង ។ យោងទៅតាមបទសម្ភាសន៍រវាងមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងសមមិត្តនារី អ៊ឹម ចែម (អតីតគណៈស្រុកព្រះនេត្រព្រះ) នៅខែមីនា ឆ្នាំ២០០៧ ទំនប់ត្រពាំងថ្មត្រូវបានកសាងទាំងស្រុងដោយដៃ និងយុវជន យុវនារីត្រូវសម្រាកនៅនឹងការដ្ឋានដ៏ល្ហល្ហេវនោះតែម្តង ។ រូបថតៈ ឆាំង យុ ។ ប្រភពៈ បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

ការអប់រំ ពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ គឺ ជាការទប់ស្កាត់ អំពើប្រល័យពូជសាសន៍